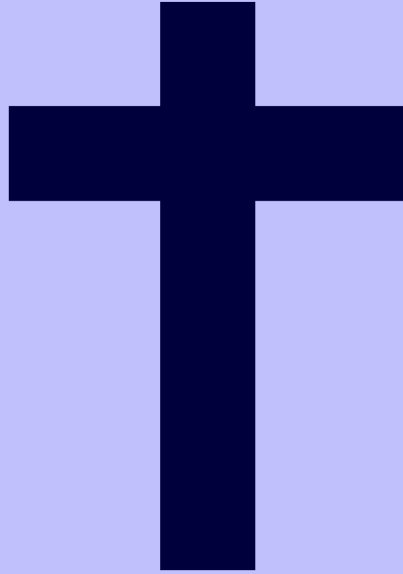

Morokodo

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South
Sudan

Morokodo

Portions of the Holy Bible in the Morokodo language of South Sudan

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Morokodo

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
b81b7ca7-810b-5cb2-913f-b28f08d9c01d

Contents

Matayo	1
Marako	45
Yowani	74
Loo 'ba vo Lituwë	108
Yemisi	151
Yowani	156

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Matayo ayöru

Zutu 'ba Yësu

¹ Nenye zutu 'ba Yësu Korisito kozo 'ba Dawidi, kozo 'ba Abarayama.

² Abarayama ra o'jo Yisika, Yisika ra o'jo Yakoba, Yakoba ra o'jo Yuda, öndu nĩ eti.

³ Yuda ra o'jo Pereze Zera aba, ma zë ra Tamara,

Pereze ra o'jo Ezerona, Ezerona ra o'jo Rama,

⁴ Rama ra o'jo Aminadaba, Aminadaba ra o'jo Nasona, Nasona ra o'jo Salamonon,

⁵ Salamonon ra o'jo Bowoza, ma mo ra Raba.

Bawoza ra o'jo Obede, ma mo ra Ruta.

Obede ra o'jo Jese.

⁶ Jese ra o'jo Dawidi vo damöku.

Dawidi ra o'jo Solomono ma mo ra lu'bë pëti Uriya.

⁷ Solomono ra o'jo Rebama, Rebama ra o'jo Abiya,

Abiya ra o'jo Asa.

⁸ Asa ra o'jo Yesopata, Yesopata ra o'jo Yorama,

Yorama ra o'jo Uziya.

⁹ Uziya ra o'jo Yotama,

Yotama ra o'jo Aza,

Aza ra o'jo Ezikiya.

¹⁰ Ezikiya ra o'jo Manase,

Manase ra o'jo Amona,

Amona ra o'jo Yosiya.

¹¹ Yosiya ra o'jo Yekoniya zë 'dö öndu nĩ eti kadra 'ba kiri vidi ti'bë Babalöni.

¹² Tapëti kiri vidi ti'bë Babalöni ne.

Yekoniya ra o'jo Salatele,

Salatele ra o'jo Zerobabele,

¹³ Zerobabele ra o'jo Abiyuda,

Abiyuda ra o'jo Elikima,

Elikima ra o'jo Azora,

¹⁴ Azora ra o'jo Zadoka, Zadoka ra o'jo Akimo,

Akimo ra o'jo Eliyuda,

¹⁵ Eliyuda ra o'jo Elizara,

Elizara ra o'jo Matana,

Matana ra o'jo Yakoba,

¹⁶ Yakoba ra o'jo Yosepa

kora 'ba Mariya ma 'ba

Yësu ma ako'jo Korisito ne.

¹⁷ Here kozo edi kazi Abarayama zi Dawidi 'butë domosowo, edi kazi Dawidi ma i'benni mi Babalöni 'butë domosowo le mi ko'jo 'ba Korisito.

Ko'jo Yësu

¹⁸ Nenye hala kö'du ko'jo 'ba Yësu Korisito. Alivö ma mo zi koze zi Yosepa, mora gba adro'bo re nni de mo ayolo re nni mo omo ku kyigo 'ba Lawo Kölo Laka aba.

¹⁹ Mora kora 'bomo Yosepa vo kö'du laka ko'do mo omba de zi gburu mo komo vidi kayo. Mo asosu gbo zi kinga mo liwo.

²⁰ Mora mati mo edi kö'du ne sosu mo here ne, malayika 'ba Yere ayada re ni zi mo temi wiri, iya henye, "Yosepa Kozo 'ba Dawidi, ere de ta bi Mariya kiri zi yi na mbara 'beyi, ga kö'du wisi mi mo ne Lawo Kölo Laka ra i'di mo omo.

²¹ Mo ako'jo na wisi kora akako'jo ru mo Yësu ga kö'du mo ra akakonyi vidi 'beni 'e temi kö'du kyenyë 'bezë."

²² Kö'du ne biya o'do re ni zi tedi kaa Wiri i'di me'do mo ku kyere zi nebi, iya henye,

²³ Wu'je maako gba na wu'je ngulu ako'jo wisi kora akako'jo ru mo Imanowele, mi me'do ne iya henye, "Wiri edi ze aba."

²⁴ Mora Yosepa ongo here oze Mariya gbo kaa malayika 'ba Wiri iya zi mo.

²⁵ Mati gba ze iri de nni de Mariya aba mo o'jo wisi eni ne na kora, mora mo i'di ru mo gbo Yësu.

2

Tayi 'ba vo yolo me'do'e

¹ O'jo Yēsu ku Beteleme mi dakaṅo 'ba Yudiya mi kadra 'ba Heroda vo damöku. Mora vo me'do yolo maako'e ayinni ta humirē okonni Yerusalem.

² Zē ako'jonni henye, "Wisi ma o'jo kinye na yere 'ba Yuda'e ne, mo ēdi kila? Dongo kyēlu omo ma ayi ta humirē ne dayi ze zi mo yeto."

³ Mati Heroda owo kö'du ne here, mi mo ēnyi umbē gbo mora vidi 'ba Yerusalem maako'e mi zē umbē kpa.

⁴ Mora mo ako'jo vo da karasa'e 'dö vo komoyandi 'ba kö'du kida'e gbo ti'de mayinni zi ni, mora mo ako'jo hē zē, mo iya henye, "Kodo here, Korisito ne ako'jo kila?"

⁵ Zē aya'banni da me'do iyanni henye, "Ako'jo Korisito ne mi Beteleme mi dakaṅo 'ba Yudiya, ga kö'du nēbi maako ayöru kö'du ne ku kyere iya henye,

⁶ 'Mi, Beteleme, mi dakaṅo 'ba Yudiya, anza dē tisiwa aba mi yere'e 'ba Yuda ne.

Vidi ma kyedre atasi ndö tēmi 'e mora mo akagaga vidi 'bama 'ba Yiserele.'"

⁷ Mora Heroda ako'jo vo kö'du yolo ne'e gbo liwo tayinni zi ni mo ako'jo kadra 'ba tasi 'ba kyēlu nani kazi zē.

⁸ Mora mo utu zē gbo Beteleme kö'du kira nenyē'e aba, "I'bē oma'e bi liya na laka kö'du wisi ne, ezē i'ja'e mo ku ayi iya'e kö'du mo zi ma, ti'bē kpa mo yeto."

⁹ Mati zē owonni me'do kiya 'ba Heroda ne ku zē ēnyinni gbo ti'bē. Zē ongonni te kyēlu ma zē ongonni ta humirē ne. Kyēlu ne alaga nduwē dagba zi zē le i'bē oṛo ga bi ma wisi Yēsu ēdi do mo ne.

¹⁰ Mati zē ongonni ku here ne, zē gbo mi kyēyi kyedre aba.

¹¹ Zē ödunni gbo i'bē i'janni wisi ne ēdi loko ani 'dö ma mo aba. Mora zē alimanni gbo akaṅo zi mo yeto. Zē upōnni ha anboro 'benni i'dinni waki'di 'benni gbo zi Yēsu. Waki'di mora dahabo, wa kyēzi

ngutru, owo teme maako ako'jonni ru mo "murē."

¹² Wirī ayada zi zē tēmi wirī, ma'banni dekpe hulēhu ta da Heroda. Mora zē a'ba i'benni gbo dakaṅo 'benni ta gēri mēnzē maako.

Taho mi Ezipeto

¹³ Mati zē i'benni ku, malayika 'ba Yere alaya zi mo tēmi wirī iya henye, "Heroda omba zi wisi ne kofo. Ēnyi oba wisi ne 'dö ma mo aba aho i'bē Ezipeto. Alima ani le ma kiya zi yi a'ba."

¹⁴ Yosepa ēnyi gbo mi yondo nani, oba wisi ne ma mo aba aho gbo mi Ezipeto.

¹⁵ Zē i'bē alimanni Ezipeto ani le mi kadra 'ba koli 'ba Heroda.

Lima 'bēzē ani ne ēdi ku kaa kö'du 'ba Wirī iya zi nēbi iya henye, "Ma ko'jo wisi ama ku ta Ezipeto."

Kofo 'ba gisi kora mi Beteleme

¹⁶ Mati Heroda ayolo ku vo kö'du yolo ne'e andēndēnni, ni ku, mi mo ēnyi ata gbo. Mo utu vo kanya 'benniye gbo ti'benni mi dakaṅo ti'de 'ba Beteleme gisi kora kofo a'ba ti'de vo halinṅo aba. Zē ma okonni dē gba koo riyō, ga kö'du kadra ma vo kö'du yolo ne'e ayadanni zi mo.

¹⁷ Kö'du ne o'do rē ni tinyō kaa nēbi Yeremaya iya henye,

¹⁸ "Kpōro kudu ēdi mi Rama, kpōro 'ba kudu 'e 'dö kuyē aba, Rayile ra ēdi kudu ga kö'du gisi ēniye.

Zē olinni ku ti'de mo omba dē zi vidi maako yata ni ta bi kudu."

Ta'ba mi Ezipeto

¹⁹ Tapēti koli 'ba Heroda, malayika 'ba Yere alaya tēmi wirī zi Yosepa mi Ezipeto iya zi mo henye,

²⁰ "Ēnyi, oba wisi ne ma mo aba, i'bē hulēhu mi dakaṅo 'ba Yiserele, ga kö'du zē ma i'di rē nni zi wisi ne kofo, olinni ku."

²¹ Here Yosepa ēnyi oba wisi ne ma mo aba i'bē gbo hulēhu mi Yiserele.

²² Mora here, mati Yosepa owo Arakerosi iri pēti 'bu ni Heroda ku

na yere 'ba Yudiya, mo na tere zi ti'bë ani. Ayandi mo tëmī wirī, here mo mi'bë gbɔ mi dakaŋo 'ba Galilaya.

²³ Mora o'dɔ liŋɔ ënī gbɔ mi gawo 'ba Nazereta. Here kö'du ma nëbiye iyanni ne ayi ku tinyö. "Akako'jo mo vidi 'ba Nazereta."

3

Yowani Bapatisi

¹ Mi kadra nani 'e Yowani Bapatisi ayi da lipi 'ba Yudiya. Ayeto kö'du yeti,

² iya henye, "Oto'e de 'e tëmī kö'du kyënyë ko'dɔ 'be'e ga kö'du damöku 'ba Wirī ëdi ku kara."

³ Yowani ra Yisaya nëbi 'ba Wirī iya me'do ku kyere, ga kö'du mo iya henye,

"Here vidi maako ëdi mbere mi da lipi

iya henye, ako'jo 'e gëri zi Yere.

Adɔɔ'e gëri mbiyi zi mo."

⁴ Bɔngɔ 'ba Yowani o'dɔ tëmī yövu 'ba jemele. Mo ida kö'di wana ra götö ni na gasi. Wakonyo 'bɔmo ra wömi yazi 'ba wɔɔɔ aba.

⁵ Vidi olo i'bënni zi mo mi Yerusalema, tëmī daliŋɔ 'ba Yudiya ti'de kpa tëmī liŋɔ ma kara kara ha ranga 'ba Yeredene ne.

⁶ Zë odrɔ hë nni ga kö'du kyënyë 'bënni mo a bapatisi zë gbɔ mi ranga 'ba Yeredene.

⁷ Mati Yowani ongo vidi ma ako'jo ru zë Farasiye ne, 'dö Sadeke ma kayo ne ëti tayinni zi ni zë bapatisi, mo iya zi zë henye, "'E gisi 'ba wiri ne'e, ëyi ra o'ba 'e zi taho kazi riti ma ëdi tayi de 'e ne?"

⁸ O'dɔ'e wa ma akayada oto'e de 'e ku tëmī kö'du kyënyë 'be'e.

⁹ Asösu 'e dë henye, ataho'e kazi riti ma Wirī omba kutu ne kiya mo aba henye, Abarayama ne zutu 'be'e ra. Mayada zi ye Wirī akiri yitö nenyee a kö'do na kozo zi Abarayama.

¹⁰ Logɔ ëdi ku nzo zi kaga ma ana logɔ dë ne kiga mo akaŋo ku'du mo mi wa'do."

¹¹ "Mëdi 'bama bapatisi ko'dɔ nje de 'e toto wini aba zi yada oto'e de 'e ku. Vidi ma atayi ta peti ma ne, akabapatisi 'e Lawo Kölö Laka wa'do aba. Mo mbiri kyedre ta da ma mëdi le kamoka 'ba ndi mo mo'bo dë kinjë. Mo aki'di bapatisi de 'e Lawo Kölö Laka 'dö wa'do aba.

¹² Mo ëdi sëri ënī aba zi kahi nyenyo. Mo akakyito köru ma laka mora aki'di nyenyo ënī gbɔ mi lo'bi, mo ako'bo turu mo yaga mi wa'do ma kazi tölu ne."

Bapatisi 'ba Yësu

¹³ Yësu ayi tëmī Galilaya ɔko ha ranga 'ba Yeredene zi Yowani ni bapatisi.

¹⁴ Yowani omba yata mo iya henye, "Ayi zi ma kaa ma ra ma ti'bë zi yi ko'dɔ bapatisi da ma?"

¹⁵ Yësu aya'ba dɔ mo iya henye, "I'di mëdi tiko here, ga kö'du zi rë ni ko'dɔ kaa komba 'ba Wirī ma laka here." Mora Yowani ëlëzë gbɔ go mo.

¹⁶ Mati i'di bapatisi ku da Yësu, mo ëdi ku tasi yaga tëmī wini, komoriyë ayëhu rë ni zi mo. Mo ongo Lawo Kölö Laka 'ba Wirī ëdi tayi akaŋo dë ni ta komoriyë kaa atu'bu here.

¹⁷ Kpɔɔ aa ta komoriyë iya henye, "Yi ra na Wisi 'bama mo'wo yi ku pe. Ma mi kyëyi kyedre aba ga kö'du 'bëyi."

4

Yɔnzɔ 'ba Yësu

¹ Mora Lawo Kölö Laka ika Yësu gbɔ möku da lipi zi Satani mo yɔnzɔ.

² Mati mo oro hë ni ku kadra 'butësowɔ 'dö yɔndɔ aba kazi wakonyo maako, mo ëdi ku na o'bo.

³ Mora Satani ayi gbɔ zi mo iya henye, "Ëzë ëdi na wisi 'ba Wirī ame'do zi ri'di ne'e mofɔ rë nni zi yi na mangolo'bo."

⁴ Yësu aya'ba dɔ mo iya henye, "Ayöru ku mi buku 'ba Wirī iya henye, vidi alima dë nje ra, wakonyo toto kö'du ma ëdi tasi ta ha Wirī."

⁵ Mora Satani ika Yësu le ti'bë mi Yerusalema gawo laka, ënyi i'di mo ku le da tɔlo yëkëlu 'ba Wirī.

6 Mo iya zi mo henye, “Èzè èdì na Wisi 'ba Wiri umè rē yī akaṅo ga kö'du ayöru ku mi buku 'ba Wiri iya henye, mo aki'di me'do zi malayika èniye ga kö'du 'bèyi zi zè kako yi kazi otra ndi yi ra ri'di.”

7 Yèsu aya'ba do mo iya henye, “Ayöru ku iya henye, ayonzo Yere Wiri 'bèyi dè.”

8 Mora Satani ika mo löhu da doku ma konda riyè mora ayada damöku 'dö teme mo aba ti'de zi mo,

9 iya henye, “Wa ne ti'de mak'i'di zi yi èzè alodro ku akaṅo ma yeto.”

10 Yèsu aya'ba do mo zi mo iya henye, “Ehe yaga tara ma Satani. Ga kö'du ayöru iya henye, 'Nje Yere Wiri 'bèyi amötu.’”

11 Satani ila mo gbo mora malayika ayinni akonyinni mo gbo.

Loo ko'do 'ba Yèsu

12 Mati Yèsu owo i'di Yowani ku mi kamba, mo ènyi i'bè gbo Galilaya.

13 Mo alima dè Nazereta ènyi i'bè mi Kaparanamo, gawo ha föfö 'ba Galilaya mi dakaṅo 'ba Zebolona 'dö Napatali aba.

14 O'do rē ni ku kaa Yisaya nèbi 'ba Wiri iya ne here. Mo iya henye,

15 “Tu'dè maako'e mi dakaṅo 'ba Zebolona 'dö Napatali aba, 'dö vidì ma ha gèri 'ba föfö kyedre kayo ha

ranga 'ba Yeredene vidì 'ba Galilaya dakaṅo 'ba vo leze'e,

16 zè vidì ma èdì alimanni mi mandölu 'ba koli ne.”

17 Mi kadra nani, Yèsu ayeto kö'du kise 'bèni yèti zi vidì, iya henye, “Oto'e de 'e tëmi kö'du kyènyè 'be'e ga kö'du damöku 'ba Wiri èdì ku kara.”

Yèsu ako'jo kora vo kyenze kiriyè sowo

18 Mati Yèsu èdì alasi ta da göti 'ba föfö 'ba Galilaya, mo i'ja öndu vo kyenze kiriyè riyö Simona ma ako'jo Petero öndu ni Anderiya aba. Èdinni kyenze kiri tëmi föfö öndu aba.

19 Yèsu iya zi zè henye, “Ayiye zi ma, ma kayandiye zi vidì kika mo zi Wiri.”

20 Here kandi ila öndu 'bènni ne, i'bènni gbo mo aba.

21 Mo i'bè nduwè dagba i'ja öndu ma kyamo'e riyö, Yemisi ni Yowani aba gisi 'ba Zebedeyo zè èdinni mi tönbö ènni 'bu nni Zebedeyo èti öndu ènni ko'jo mo nzo. Yèsu ako'jo zè.

22 Mora kandi zè ilanni tönbö ne 'bu nni aba, ènyi i'bènni gbo mo aba.

Yèsu ayandi kö'du vidì ko'jo aba

23 Yèsu ènyi alasi biya tëmi Galilaya, kö'du yandi aba mi bi 'ba mötu'e yöyö yöyö laka 'ba damöku 'ba Wiri aba, zi vidì ma èdinni dakyiné 'ba koo ma 'beri'beri rakoo ko'jo aba.

24 Kö'du yöyö ga kö'du mo apere rē ni biya tëmi dakaṅo 'ba Siriya, mora here, vidì ikanni zi mo zè ma na rakoo riti aba tëmi kyiné 'ba dakoo ne'e biya, vidì maako'e ndi keṅe aba Yèsu ako'jo zè biya.

25 Vidì kayo alö'bönni ga ndi mo tëmi Galilaya a'ba Gawo 'Butè, tëmi Yerusalema, Yudiya dakaṅo kapa 'ba Yeredene ma aga mo.

5

Kö'du kise 'ba Yèsu da doku

Vo rakyenyiye ra

1 Mati Yèsu ongo vidì kayo ne'e, mo ènyi i'bè èkyi da doku mora alima gbo akaṅo. Vo lö'bö 'bomo'e atoto rē nni kpo ro mo,

2 mo ayeto gbo zè yandi iya henye,

3 Vo rakyenyiye ra vidì wiri lumè aba,

ga kö'du damöku 'ba Wiri 'bèzè ra.

4 Vo rakyenyiye ra vidì ma kudu aba, ga kö'du akayèyi zè.

5 Vo rakyenyiye ra vidì ma dakumbè aba,

ga kö'du akirinni drivu 'ba dakaṅo.

6 Vo rakyenyiye ra vidì ma na o'bo a'ba kodro aba tinyö,

ga kö'du zè atovonni.

7 Vo rakyenyiye ra vidi ma mikeyiye
aba,

ga ko'du ze aki'janni mikeyiye.

8 Vo rakyenyiye ra vidi ma di'di ze
nbala,

ga ko'du ze akongonni Wiri.

9 Vo rakyenyiye ra vidi ma vo way-
ata, ga ko'du akako'jo ze na
gisi 'ba Wiri.

10 Vo rakyenyiye ra vidi ma ayaza ze
ga ko'du tinyo 'bezē,

ga ko'du damoku 'ba Wiri 'bezē ra.

11 Vo rakyenyiye ra vidi ma alidiye,
ayaza'e, o'do'e na kyenyē dakyinē
ko'du 'ba Satani yada mo na ndondo
ru'e aba ga ko'du 'e vo ga ndi ma.

12 Eדיye rakyenyi aba ga ko'du biriti
kyedre edi na sesi asesi zi biye
komoriye. Nenyē edi hala nebī ma
alimanni dagba kazi komo'e ayaza
ze.

Yo'do bikanyi aba

13 'E kaa yo'do zi vidi kondu 'ba
dakaṅo ne biya. Mora ezē yo'do
ayaṅa yoko ni ku, ata'ba akayoko
hala? Anza kpe na laka, here aku'du
yaga moku mora vidi akutunni do
mo ta bi lasi.

14 'E kaa bikanyi 'ba damoku ne
biya. Gawo ma uvō da lutu oho re
ni de.

15 Vidi maako owi lamba de mora
ki'di mo hu siko, ta go mo mo i'di da
wa toro 'ba lamba, i'di bikanyi gbo
zi vidi 'ba mi loko ne biya.

16 Temi geri kolō ne, bikanyi 'be'e
ma yanyi ga bi dagba komo vidi,
here ne zi ze kongō ko'du laka ma
o'do 'e zi yeto 'bu komoriye.

Ko'du yandi 'ba ko'du ki'di

17 Asosu 'e de henyē ere, mayi
ne zi ko'du ki'di 'ba Mosa ne koba
mo 'de, a'ba ko'du yandi 'ba nebīye.
Mayi de zi ze koba mo 'de, mayi zi
ko'du yandi 'bezē ne kinde mo.

18 Miya ko'du tinyo ra ze'e, dakaṅo
komoriye aba alaya dekpe, mora gbi
le nje i'jo ko'du ki'di ma tisi wa aba
olu de. Ko'du ki'di akinde re ni.

19 Here ezē vidi ma owo gbi de le
nje ko'du ma tisi wa ne a'ba okanni
'e yandi mo zi ko'do kpa here, atedi

nje tisiwa aba mi damoku 'ba Wiri.
Ta geri ma kyamo, vidi ma owo
ko'du ki'di a'ba ayandi oka 'e zi
ko'do mo kpa here, akatedi na kye-
dre mi damoku 'ba Wiri.

20 Mayada zi ye, henyē ere,
akato'bo 'e todu damoku 'ba Wiri nje
ezē edi 'e koma aba kyo ta da vo
ko'du ki'di 'ba vo komoyandiye nni
Farasi eti temi wa ma Wiri omba zi
ko'do mo.

Ko'du yandi ga ko'du 'ba kamo

21 Owo 'e henyē, ayada zi vidi
kyere naniye, "Ofo vidi de. Ezē vidi
ma ofo vidi ku, aki'ja riti."

22 Mora yaanya aba mayada zi ye,
vidi ma na kamo ondu ni aba akika
mo bi 'ba riti. Mo ma ako'jo ondu
ni iya henyē, "Yi wayawa ra," akika
mo komo vure ma kyedre 'ba Yuda'e.
Mo ma iya zi ondu ni, "Yi vo lokyi,"
aku'du mo mi wa'do 'ba gehena ma
olu de.

23 Here ezē omba ku zi waki'di
'beyi ki'di zi Wiri da karasa asosu
ondu yi edi ko'du aba re yi,

24 ila waki'di 'beyi ne ani komo bi
'ba wakumu, i'be inde ko'du ne yaga
temi kutē'e ondu yi aba, mora a'ba
'da waki'di 'beyi ne ki'di mo zi Wiri.

25 Ezē vidi maako asusu yi mi geri
'ba ko'du ki'di, oba yi bi 'ba vure,
inde 'e ko'du ne mo aba ezē ndi
kadra gba kazi toko bi 'ba vure. Ezē
edi 'e ku ani, mo aki'di yi zi vo vure
kikye mora mo akidra yi zi turu da
kondu mora aki'di yi gbo mi kamba.

26 Mayada zi yi akalima ani le ezē
opi ndundu kōhi 'ba ko'du litē 'beyi
ne ku.

Ko'du yada ga ko'du 'ba ndoro

27 Owo 'e ku iya henyē, "O'do
ndoro de."

28 Mora yaanya aba ne mayada zi
ye, bi 'ba wakumu zi Wiri, vidi ma
ongō bi da mbara maako omba mo
zi tedi zi ni, o'do ndoro ku mo aba
mi di'di ni.

29 Mora here, ezē komo yi ma tiri
o'do yi zi ko'du kyenyē ko'do, oba
yaga u'du moku. Edi na laka zi, kya

'ba rē yī koba 'de yaga ta da yī ku'du biya ida rē yī aba mī gehena.

³⁰ Ēzē kala yī ma tirī o'do yī zi kō'du kyēnyē ko'do ikye u'du mōku. Ēdī na laka zi kya 'ba rē yī ma kōlō koba mo 'de ta da ida rē yī biya zi tī'bē mī gehena ma ōlu dē.

³¹ Iya kpa henye, “Vidī mati ayēyī mbara 'bēnī mī'dī zi mo waraga 'ba rakinga.”

³² Yaanya aba ne mayada zi ye henye, ēzē kora ma inga mbara 'bēnī ga kō'du ma 'beri anza ndoro dē, ēzē mbara ne i'bē oze kora maako, mo o'do ndoro ku. Kora ma oze mo ne o'do ndoro kpa ku.

Kō'du yandi ga kō'du 'ba lömu

³³ Owo 'e kpa henye ayada zi vidī ma alagannī kyere ne'e henye, apere mī lömu 'bēyī dē, o'do wa ma o'do lömu mo ne zi Yere zi ko'do.

³⁴ Mora mayada zi ye o'do 'e lömu maako dē komoriyē aba ga kō'du bi lima 'ba Wiri.

³⁵ Alömu rē yī dē dakaŋo aba, ga kō'du bi ndī kutu 'bomo ra. Alömu rē yī dē Yerusalema aba ga kō'du gawo kyedre 'ba Wiri ra.

³⁶ Alömu dē dē yī aba ga kō'du o'bo dē zi yēvu ma kōlō ko'do na kanyi mandere na kōndu.

³⁷ Iya nje henye, “Ōo mandere e'e. Wa ma iya 'e 'beri ne ayi kazi Satani.”

Kō'du yandi ga kō'du 'ba dasolo

³⁸ Owo'e ku iya henye, komo, komo aba, yingō ha, yingō ha aba.

³⁹ Yaanya aba miya zi ye henye, “Aya'ba da kō'du kyēnyē dē zi vidī ma o'do kō'du kyēnyē zi yī.

⁴⁰ Ēzē vidī maako isa lo'bo yī ma datirī, mo misa lo'bo yī ma da gali kpa.”

⁴¹ Ēzē vidī maako irī yī na wehe zi wa 'bēnī kumbē, wiri kōlō, injē wiri riyō.

⁴² Ēzē vidī maako ako'jo wa kazi yī, i'dī zi mo. Ēzē vidī maako omba wa koba kazi yī dero, i'dī zi mo.

O'do lovo vo wehe oka yiye

⁴³ Owo 'e iya henye, “O'do lovo oka yī 'e biya. Mora oyi vo wehe 'bēyī 'e.”

⁴⁴ Yaanya aba mayada zi ye, o'do lovo vo wehe 'bēyīye amōtu ga kō'du zē ma o'donni yī na kyēnyē.

⁴⁵ Zi yada 'e tēdī na gisi 'ba 'bu ma komoriyē, ga kō'du mo i'dī kadra ēnī zi bi yanyi da vidī kyēnyē'e 'dō ma laka eti, i'dī mirē zi zē ma o'donni kō'du laka kpa zi zē ma o'donni kō'du kyēnyē.

⁴⁶ Hala Wiri akī'dī biriti zi yī ēzē o'do nje lovo vidī ma o'do nni lovo yī? Vidī 'ba 'be'bele kō'du 'e o'donni kpa here.

⁴⁷ Ēzē ame'do nje zi aboka yiye, here ne o'do ku ndra ta da vidī ma ayolo Wiri dē ne.

⁴⁸ Ēdī na laka ta ga kadra biya kaa 'bu yī 'ba komoriyē.

6

Wakī'dī zi vo leri

¹ Andiye re 'e laka o'do'e kō'du laka 'be'e dē komo vidī zi kongō mo, ēzē o'do'e ku here, i'ja'e wa ma kōlō maako dē kazi 'bu'e ma komoriyē.

² Ēzē yī maako ēdī kī'dī wa zi vo leri, iya kō'du mo dē zi vidī maako kaa vo komo kandiye ēdinnī ko'do mo mī bi 'ba mōtu'e, a'ba da gērī zi vidī koronni. Na laka miya zi ye biriti 'bēzē ku nje here.

³ Ēzē ēdī wakī'dī zi vo leri, i'dī vidī ma kara rē yī ne ma yolo dē.

⁴ I'dī toto liwo. Ēzē 'bu Wiri i'ja wa ma o'do ku liwo ne mo akī'dī biriti mo zi yī.

Mōtu ko'do

⁵ Ēzē ēdiye amōtu anza'e dē kaa vo komo kandiye, kō'du zē o'donni lovo toro mōtu ko'do aba mī bi 'ba mōtu'e ta da gērī zi vidī nni kongō. Mayada zi ye, tinyō biriti 'bēzē go mo ra ku nje ne.

⁶ Ēzē omba mōtu ōdu kutu yī aba loko 'bēyī isi haloko gē yī a mōtu zi 'Bu yī, zi Wiri mati ongo ro mo dē ne. Wa mati o'do'e ku liwo ne, 'Bu'e akī'dī biriti mo zi ye.

7 Ēzē ēdiye ku amötu adele'e mi me'do dē kaa vidi ma ayolo Wirī dē, ga kö'du zē asösu 'bēnni henye akowonni ga kö'du mötu konda 'bēnni ne.

8 Anza'e dē kaa zē, ga kö'du 'bu'e ayolo wa ma, omba'e ne ku kyere gba kazi ako'jo 'e dē.

9 Nenyē ēdi hala aka mötu'e. 'Bu ze ma komoriyē nani, ru yi mēdi na koro.

10 İ'di damöku 'bēyi mayi, kö'du 'bēyi 'ba dakaño kinye mo'do rē ni kpa kaa 'ba komoriyē ne here.

11 İ'di wakonyo 'ba kadra ma ndenye ne zi ze.

12 İla ze ga kö'du yaña 'beze kaa dēdi kila oka ze 'e ga kö'du yaña zē o'donni zi ze ne here.

13 İka ze dē mi wayonzo, asesi ze laka kazi Satani.

14 Ēzē ila'e vidi ga kö'du ma zē ayañanni zi ye ne, 'bu'e ma komoriyē ne akila 'e kpa ga kö'du yaña 'be'e.

15 Ēzē ila'e vidi dē ga kö'du kyenyē, 'bu'e ma komoriyē ne ila 'e kpa dē ga kö'du kyenyē 'be'e.

Hakoro

16 Ēzē ēdiye he 'e koro, ayaña'e da komo'e dē kaa vo komo kandiye ēdinni ako'do. Zē afufu rē nni vonyö vonyö zi yolo mo nēdinni hē nni koro. Tinyö miya zi ye biriti i'di ku nzo ndo zi zē.

17 Ēzē ēdi he 'e koro, akaka'e komo'e osa'e yēni re 'e,

18 kazi vidi maako'e ayolonni ēdiye he 'e koro, nje 'bu'e ma ongo ro mo dē ne, mo ra nje ma yolo wa ma o'do'e na liwo ne mo aki'di biriti mo zi ye.

Watoo rē yi

19 Ulu ha wa dē zi ye dakaño kinye, bi ma malödö ēdi yaña wa ti'de zi mo ne, wa ma ēdi lēndrē ne, mora vo logo ēdinni logo wa ta do mo ne.

20 Wa ma laka ulu ku zi ye komoriyē, ga bi ma malödö ayaña wa

dē ta do mo, wa lēndrē, vo logo alogo wa dē ta do mo ne.

21 Ga kö'du, bi ma ulu ha wa ku do mo ne di'di yi atēdi nburu do mo.

22 Komo yi ra, na lamba 'ba rē yi. Ēzē komo yi ēdi na laka ida rē yi ti'de akatēdi ndo mi bikanyi kyedre.

23 Ēzē komo yi na kyenyē rē yi ti'de atēdi ga bi köndu. Ēzē bikanyi anza dē mi yi di'di yi ndo na bi köndu.

Wirī 'dö kahi aba

24 Vidi maako o'bo dē zi litu zi yere riyö, mo atowo nje ma kolö, mo akoyi ma kolö. O'bo dē zi litu zi Wirī kpa zi damöku?

25 Mi kadra ko'do kolö ne mēdi kiya zi ye alima'e dē kö'du sösu aba ga kö'du 'ba wakonyo, wa kuwē, bongö ga kö'du lawo oo ndra ta da wakonyo. Mora kö'du ida ra oo ndra ta da bongö.

26 Ongö'e aliye te, zē isi nni wa dē, zē umunni wa dē ki'di mo mi lo'bi. 'Bu 'ba komoriyē ne ēdi zē kulu. Here anza'e dē kyedre ta da aliye? Asösu 'be'e 'e ra dē kyedre ta da aliye?

27 Vidi maako tēmi 'e at'bo lima tisi konda, kö'du sösu aba kö'du mo?

28 Kö'du a'di ēdiye alima kö'du sösu aba ga kö'du bongö? Ongö'e döru 'ba möku te zē urunni bongö dē, o'donni loo dē zi nni.

29 Tinyö miya zi ye, Solomono ēdi le wa dakayo aba usu bongö ma teme alaga döru 'ba möku dē.

30 Ēzē Wirī ēdi kusu bongö ra döru ma ēdi alo'bo at'bo'e dē bongö kusu re 'e, vidi ma kö'du koma aba ne.

31 Miya zi ye alima'e dē kö'du sösu aba kiya mo henye, "Ma konyo wa ndenye ta kila? Ma kuwē wa ndenye ta kila? Ma ki'ja bongö ta kila?"

32 Vidi ma ayolo Wirī dē ne ēdi nje taho ga wa 'ba dakaño ne. 'Bu 'e ma komoriyē nani mo ayolo, wa ma omba'e ne, mo aki'di zi ye.

33 Oma mi damöku 'ba Wirī dagba 'dö tinyö 'bomo aba, wa ma omba ne mo aki'di zi yi.

34 Asösu kö'du wa 'ba mindö aba dē, ga kö'du mindö ēdi kö'du sösu

'bēnī aba kutu, kadra 'ba mīndō ēdī kpa kō'du 'bēnī aba kutu.

7

Vurē ko'do nje

¹ O'do vurē 'ba vīdī maako dē na mbērē. Ēzē o'do ku, ako'do vurē 'bēyī kpa here.

² Gērī ma ēdī ko'do vurē 'ba vīdī mo aba ne, ako'do vurē 'bēyī kpa mo aba. Ndī me'do ma ēdī yeri mo ra vīdī ne akayeri 'bēyī kpa here.

³ Kō'du a'di ongo bī da wa mati komo öndu yī, kazi bi kongō da kulugbu kyedre ma komo yī ne.

⁴ Hala akiya zi öndu yī, "İ'dī ma yago ngayo nenyē yaga ta komo yī," mora ēdī 'bēyī gbī kulugbu aba komo yī?

⁵ Yī vo komo kandi nenyē, ayago kulugbu ne dero dagba yaga ta komo yī, zi bi kongō na laka zi yago ngayo yaga ta komo öndu yī.

⁶ İ'dī wa 'ba Wīrī dē zi wīhiye. U'du wa ma teme 'bēyī dē da komo wa'do 'e akalasinnī ta do mo, akizannī mī yī sisisi yaga.

Oma aki'ja

⁷ Ako'jo akī'dī zi yī, oma aki'ja, akökō, akayēhu haloko zi yī.

⁸ Zē ma ti'de ako'jonni akī'dī zi zē. Zē ma ti'de omani, aki'janni. Zē ma akökōnnī akayēhu.

⁹ Ēyī ra ēzē wisi 'bōmo ako'jo mangolo'bo, mo ēnyī irī yitō İ'dī zi mo?

¹⁰ Ēzē wisi maako ako'jo kyenze ma mo akīrī wiri kī'dī zi mo.

¹¹ Vo kō'du kyēnyē ko'do'e, ēzē İ'dī 'e wakī'dī 'be'e zi gisi 'be'e. 'Bu 'ba komoriyē akī'dī wa ma laka ndra kyō zi ye.

¹² Wa ma omba oka yī 'e ko'do mo zi yī ne o'do kpa zi zē, nenyē kō'du kise 'ba kō'du kī'dī 'dō nēbī kō'du eti.

¹³ Ödu 'e ta ha resi ma tisi ne, ha resi ma kyedre ne İ'bē bi 'ba koli. Gērī ma kyedre ne, vīdī ma ēdī tī'bēnnī ta go mo ne zē na kayo.

¹⁴ Ha loko ma ēdī tī'bē bi 'ba dīdī ma ŋburu ŋburu ne nje tisiwa. Vīdī ma İ'janni ne, toto tisiwa.

¹⁵ İ'dī 'e komo'e mandi laka, kazi nēbī kō'du 'ba Wīrī mambērē ne'e, ga kō'du usunni bōngo ma o'do tēmī yēvu 'ba tīmēlē ne ta rē nni yaga, mora mī di'di zē na tuku wōlīwōlī ma kyēnyē.

¹⁶ Akayolo'e zē tēmī wa ma zē ēdinnī ko'do mo. Kaga kono ana oha dē, ana kyēlu dē.

¹⁷ Mora kpa here, kaga laka ana gbī logō laka. Mora kaga ma kyēnyē ana gbī logō kyēnyē.

¹⁸ Kaga laka ana logō kyēnyē dē. Kaga kyēnyē ana logō laka dē.

¹⁹ Kaga ma ti'de ana logō ma laka dē ne akiga akaŋo aku'du mī wa'do.

²⁰ Akayolo zē nje tara logō 'bēzē ma ana ne.

²¹ Anza vīdī biya ma ēdinnī ko'jo ma, "Yere Yere," ne akatōdunnī mī damōku 'ba Wīrī, nje zē ma o'dōnnī wa ma 'Bu ma komoriyē omba zē zi kō'do.

²² Mī kadra 'ba vurē nani, vīdī ma kayo akiyanni zi ma henye, Yere, Yere, ze ra dēdī kumē kō'du dakyikyī kore aba yaga tara vīdī mī ru yī?

²³ Ma kaya'ba, ma kiya zi zē henye, "Ma yolo 'e dē. İ'bē'e yaga tara ma, 'e vo kō'du kyēnyē ko'du ne'e."

Vo loko ko'ba'e riyō

²⁴ Ēzē vīdī ma owo kō'du yandi 'bama ku koro mo aba, atēdī kaa vo kō'du yolo ma o'ba loko enī da řī'dī.

²⁵ Ēzē mirē a'di wini oso le, ēzē buluku aluku le akyēti rē nī le ra loko nani alōru dē, ga kō'du o'ba hu mo ku da řī'dī.

²⁶ Ēzē vīdī ma owo kō'du yandi 'bama ne dē koro mo aba, atēdī kaa vo lumē ma o'ba loko enī da yayi.

²⁷ Mirē a'di wini oso, buluku aluku ra loko nani alōru ku na lōru kyēnyē.

²⁸ Mati Yēsu inde kō'du yēti ku zi vīdī kayo nani 'e zē ku na rakaga ga kō'du wa yandi 'bōmo ne.

²⁹ Ga kö'du mo ëdī kala konda aba. Anza dē kaa vo komoyandi 'ba vo kö'du kida'e.

8

Yësu ako'jo vo mönyu

¹ Mati Yësu asi akaño ta da dōku ne, vidī kayo alō'bōnni gō mo.

² Vo mönyu maako ayi alōdro, akaño komo Yësu, iya henye, “Yere, ëzë omba ku ako'jo ma ñbala.”

³ Yësu iza kala ni gbo ise ra vere nani, iya henye, “Momba do mo ku.” Mo iya henye, “Ëdī na ñbala.” Ako'jo yi ku, mora rakoo ila vere nani gbo kandi.

⁴ Yësu ise gō mo zi mo, iya henye, “İ'bë iya me'do nenyē dē zi vidī maako, i'bë zi vo karasa 'e ma nyelinni rē yi, i'dī wakumu 'ba wa kō'jo ma Mosa i'dī kö'du mo ne, zi yada yi zi vidīye ti'de ako'jo yi ku.”

Kyedre 'ba da vo kanya

⁵ Yësu ödu mi Kapanamo kyedre 'ba vo da kanya maako 'ba Roma vo da wehe lamikölö ayi ako'jo ha Yësu ga kö'du wa konyi.

⁶ Iya henye, “Yere, vo kalima 'bama ëdī rakoo aba liño na keñe na riti.”

⁷ Yësu iya henye, “Ma ti'bë liño 'bëyi zi mo kō'jo.”

⁸ Kyedre 'ba vo da kanya nani iya henye, “Yere, o'bo dē zi yi tayi liño 'bama. Iya nje hē yi akako'jo vo kalima 'bama ne,

⁹ ga kö'du mayolo kala konda 'bëyi ëdī gbī kaa 'bama, mëdī kala konda 'dō vo kanya ëti hu ma. Ëzë ma me'do zi ma kölö, miya henye, ‘İ'bë,’ mo i'bë gbī. Ëzë ma me'do zi maako, miya henye, ‘Ayi,’ mo ayi gbī. Ëzë ma me'do zi vo kalima 'bama, o'do wa nenyē mo o'do gbī.”

¹⁰ Mati Yësu owo me'do 'ba vere ne ku, aga gbo ro mo. Mo iya zi vo gëniye iya henye, “Tinyö miya zi ye, mi'ja vidī maako dē 'de tēmi vidī 'ba Yiserele, ma ëdī kö'du koma aba kaa vere ne.

¹¹ Ëdī na laka mëdī kiya zi ye, ma kayo mo atayinni tēmi dakaño kapa 'ba humirë 'dō da lërë aba zi droko rē nni ra Abarayama, Yisika, Yakoba ëti mi damöku 'ba Wirī.

¹² Gisi 'ba Yiserele ma kayo, ma ako'jo damöku ga kö'du zë aku'du zë mi bi köndu 'ba kudu ha konyo aba.”

¹³ Yësu aya'ba do mo iya zi vo da kanya nani, iya henye i'bë liño ako'do rē ni kaa wa ma oma ne. Mora vo kalima 'ba da vo kanya ne ako'jo gbo mi kadra nani.

¹⁴ Yësu i'bë ödu loko 'ba Petero i'ja wese 'ba Petero zöyi aba o'ba rē ni ku da sora.

¹⁵ Mo ise kala mo, zöyi ila mo gbo. Here mo ënyi gbo litu zi mo.

¹⁶ Mi da hutaga nani aba, ikanni vidī kayo maakowe ëdinni nökyi aba zi mo. Mo ore dakyikyī yaga ta rē zë me'do aba. Mo ako'jo vidī ma rakoo aba ne'e ti'de.

¹⁷ Mo o'do here zi tēdī kaa ma Yesaya nēbi vo me'do 'ba Wirī iya ne. Mo iya henye, “Ma gogo makinjē rakoo yaga.”

¹⁸ Yësu ongo vidī kayo ëdinni ku kpo ta rē ni mo ame'do zi vo lö'bö gëniye zi zë kumu kafo föfö ma agamo. Mo ame'do gbo zi vo lö'bö gëni 'e zi zë kumu ti'bë kafo ranga ma agamo.

¹⁹ Vo komoyandi maako ayi zi mo iya henye, vo komoyandi. Bi ma i'bë zi mo. Ma kusu gëyi.

²⁰ Yësu aya'ba do mo, iya henye, “Uhwavödö 'e ëdinni ogo ënni aba, ali 'e ëdinni loko ënni aba. Wisi 'ba Vidī anza dē liño aba na bi 'ba ralawo.”

²¹ Vere maako na vo lö'bö gō mo iya henye, “Kyedre 'bama, i'dī ma 'ba dero 'bu ma kusu.”

²² Yësu iya zi mo henye, “Usu ga ma, ila yöku 'e musunni yöku ënni.”

²³ Yësu ëkyi gbo mi tönbö 'dō vo lö'bö gëni ëti

²⁴ tisi yaa buluku ënyi gbo aluku da föfö nani. Buluku alima ku tönbö köho zi liko kaño. Yësu ëdī ako'do.

²⁵ Zē i'běnni alironni mo, iyanni henye, "Yere, akonyi ze, dēdi ku kara zi koli."

²⁶ Mo iya zi zē henye, "Ēdiye atere ga a'di? Ēdiye koma tisi aba." Mo ēnyi amo da buluku wini kagba aba, mati ɔrɔnni ne, bi gbo liwo.

²⁷ Zē ti'de na rakaga iyanni henye, "Vere ne, ēyi ra? Buluku 'e wini kagba aba owonni do mo."

Vo nōkyi nni wa'do eti

²⁸ Mati Yēsu umu da fōfō i'bē mī dakaŋo 'ba Gadora ne, vidi riyō maako'e zē dakyikyī aba andosi dē nni mo aba. Vidi ne'e ēnyinni na nganga. Vidi maako ɔ'bo dē zi laga ta ga bi nani, dakyikyī ne'e ayaza rē nni zi Yēsu.

²⁹ Zē apinni na kyembe, iyanni henye, "Yi Wisi 'ba Wiri nenyē, a'di ra omba kazi ze ayi ku de ze kinde gba kazi kadra mo toko?"

³⁰ Wa'do kayo 'ba liŋo ēdinni wakonyo kara ra liŋo da lutu.

³¹ Dakyikyīye ayaza rē nni zi Yēsu, iyanni henye, "Ēzē omba ku kore ze, utu ze zi wa'do nani 'e."

³² Mo iya zi zē, henye, "i'beē." Zē i'běnni ōdunni mī wa'do kayo naniye, mora wa'do naniye ēnyinni gbo ti'de ataho bi lunyi 'ba fōfō mora aluyinni gbo ti'de mī wini.

³³ Vo yako wa'do nani 'e aho iyanni mī gawo. Ayadanni kō'du ma o'do rē ni nani ti'de, kō'du mati o'do rē ni zi kora dakyikyī ne'e.

³⁴ Vidi 'ba mī gawo nani 'e olonni gbo ti'de tayi Yēsu kongō. Zē i'janni mo ako'jonnī ho mo zi mo tēnyi ti'bē yaga tēmī dakaŋo ēnni.

9

Yēsu ako'jo kora vo keŋe maako (Mk. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

¹ Here Yēsu ēkyi mī tōŋbō i'bē hulēhu kyētī 'ba fōfō mī gawo 'bēni.

² Ani kya 'ba vidi maako'e ikanni zi mo kora vo keŋe akaŋo ne ēdi ako'do da sora. Mati Yēsu ongo hala kō'du koma 'bēzē ēdi, mo iya zi kora

keŋe ne henye, "Akyigo rē yi, wisi ama, kō'du kyēnyē 'bēyi ila ku."

³ Mora here, kya 'ba vo komoyandi 'ba vo kō'du kida'e ame'donni na bi dē nni, iyanni henye, "Kora nenyē, ēdi me'do 'dasi ra kiya."

⁴ Mora here, Yēsu ayolo kō'du sōsu 'bēzē, ne a'ba iya henye, "Kō'du a'di ēdi 'e kō'du kyēnyē mahere ne sōsu mo?"

⁵ Mavala ra zi kiya, ila yi ku ga kō'du kodo kyēnyē 'bēyi, kodo zi kiya henye, "Ēnyi riyē alasi?"

⁶ Mako'do tūnyō zi ye yolo, Wisi a Vidi ēdi kyigo aba dakaŋo zi kō'du kyēnyē kila." Mora here, mo iya zi kora keŋe ne henye, "Ēnyi riyē, injē sora 'bēyi ne, i'bē liŋo!"

⁷ Kora ne ēnyi riyē i'bē gbo liŋo.

⁸ Mati vidi kayo ongonni ne, zē na tere Wiri yeto aba ga kō'du kyigo kaa mahere ne ki'di mo zi vidi.

Yēsu ako'jo Matayo

(Mk. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

⁹ Here Yēsu ila bi nani, ma mo i'bē dagba, mo ongo kora vo 'be'bele kō'du ru mo Matayo, ēdi alima bi 'ba 'be'bele kō'du, mo iya zi mo henye, "Alō'bō ga ma." Matayo ēnyi alō'bō gbo go mo.

¹⁰ Mati Yēsu ēdi wakonyo mī liŋo a Matayo, vo 'be'bele kō'du kyo, a'ba kya 'ba vo kō'du kyēnyē ko'do'e ayi onyonni wa Yēsu aba a'ba, vo lō'bō 'bomo'e eti da tarabiza kolō.

¹¹ Kya 'ba Farasiye ongonni kō'du ne here, ako'jonnī ha vo lō'bō 'bomo'e, "Kō'du a'di vo komoyandi 'be'e ēdinni wakonyo vidi mahere ne eti?"

¹² Yēsu owo kō'du 'bēzē ne, aya'ba do mo iya henye, vidi ma rē zē na laka kazi koo, i'běnni dē zi vo owo, nje zē ma na rakoo.

¹³ I'bē oma'e mī kō'du ya'ba ma kō'du yōru iya ne." Ēdi kō'du laka ma momba, ra anza ngōtu kumu. Mayi dē kō'du vidi laka'e, mayi ga kō'du vidi 'ba kō'du kyēnyē'e.

Kō'du kō'jo kō'du 'ba hakoro (Mk. 2:18-22; Lk. 5:33-39)

14 Here vo lö'bö 'ba Yowani Bap-
atisi ayinni zi Yësu, ako'jonnî kö'du
iyanni henye, “Kö'du a'di ze Farasi
ëti, dëdi he ze koro mora vo lö'bö
'bëyiye, oro hë nni dë gɔ mo?”

15 Yësu aya'ba dɔ mo iya henye,
omba 'be'e yingɔ ma ëdinni mi kyërë
'ba oze, zi tedi na rasösu ëzë 'biyësi
ëdi zë ëti? Anza here dë. Here
kadra mo akatokɔ, ëzë omba ku
'biyësi koba 'de kazi zë mora ate-
henni 'da hë nni koro.

16 “Vidi maako uru bɔngɔ ma kyiyi
dë zi kɔ'jɔ bɔngɔ ma kɔɔ, ga kö'du
bɔngɔ ma kyiyi ako'dɔ wogo kyedre
mi bɔngɔ ne.

17 Vidi maako ope a'ji ma kyiyi dë
mi lɔsɔ wana makɔɔ, ga kö'du lɔsɔ
wana akiha a'ji akalödi yaga, mora
lɔsɔ wana ne akayaŋa rë ni. Here
a'ji makyiyi mope gbi mi lɔsɔ wana
makyiyi a'ba 'dö riyö atëdinni na
laka.”

*Wu'jë 'ba kyedre 'ba Yuda'e nni
mbara ma ise ra bɔngɔ 'ba Yësu
(Mk. 5:21-43; Lk. 8:40-56)*

18 Mati Yësu ëdi kö'du nenyë kiya,
vidi mi turu 'ba Yuda'e ayi zi mo
alɔmvɔ akaŋo komo mo iya henye,
“Wu'jë 'bama oli ku yaanya ayi i'di
kala yi dɔ mo zi mo tedi na didi.”

19 Yësu ënyi riyë alö'bö gbo gɔ mo
mora vo lö'bö 'bomo'e i'bënni gbo
mo aba.

20 Mbara maako ëdi na riti, kö'du
yama ëdi taho ta rɔ mo kɔɔ 'butë
dɔmoriyö, ayi ta kafo Yësu ise da ha
bɔngɔ 'bomo gbo.

21 Mo iya na bi dëni henye, “Ëzë
mise gbi le nje ra 'bɔngɔ ɔmo,
akakɔ'jɔ ma.”

22 Yësu opi rë ni ongo mo, iya
henye, “Ëdi na kyigɔ wu'jë ama!
Koma 'bëyi ako'jɔ yi ku.” Tëmi kadra
ne mbara ne ako'jɔ rë ni gbo na laka.

23 Mati Yësu ödu mi loko 'ba turu
kyedre ne, mo i'ja vidi kayo ëdinni
kyëzu 'ba da koli kome.

24 Mo iya zi zë henye, “Vidi biya
asiye yaga. Wu'jë tisi ne oli dë mo
ëdi nje ako'do!” Here zë biya ogonni
mo gbo.

25 Kandi ma ti ore vidi ne'e ku
yaga, Yësu i'bë mi loko ma yöku
wu'jë dɔ mo ne, iri kala mo mo ënyi
gbo riyë.

26 Kö'du yöyö ne apere rë ni biya
tëmi dakaŋo nani.

Yësu ako'jɔ vo komoköndu riyö

27 Yësu ila bi nani ëdi ku ati'bë,
vo komoköndu riyö ayetonni lö'bö
ga ndi mo. Zë agbögbönni hë nni,
iyanni henye, i'di miyi mëyi re ze,
“Asösu kö'du ze, Wisi 'ba Dawidi!”

28 Mati Yësu ödu loko, vo
komoköndu riyö ne ayinni zi mo,
mo ako'jɔ hë zë iya henye, “Oma'e
ku zi matɔ'bo 'e kɔ'jɔ?” Zë aya'banni
da me'do, iyanni henye, “ɔɔ Yere.”

29 Yësu ise komo zë, iya henye,
“Mo'dɔ rë ni kaa ma oma'e”

30 komo zë ayëhu rë ni gbo. Yësu
ise gɔ mo zi zë iya henye, “Ayada'e
kö'du nenyë dë zi vidi maako!”

31 Mora zë i'bë a yëlënni kö'du ne
ta ga bi nani ti'de.

*Yësu ako'jɔ kora ma ɔ'bo dë zi
me'do*

32 Mati vidi kora ne'e ëdinni ati'bë,
kya, vidi maako'e ikanni kora maako
zi Yësu, mo ɔ'bo dë zi me'do ga kö'du
mo ëdi dakyikyï aba.

33 Mora kandi ma ti ore dakyikyï
ku yaga, kora ne ayeto me'do mora
vidi biya na rakaga. Zë iyanni henye
“Gba dongɔ kö'du ma hee ne dë mi
Yiserele.”

34 Mora Farasiye iyanni henye,
“Ne yere 'ba dakyikyïye ra i'di kyigɔ
ne zi Yësu zi dakyikyïye kore yaga.”

Yësu asösu rë ni ga kö'du vidi

35 Yësu ënyi i'bë biya lasi aba tëmi
gawo daliŋɔ aba. Mo ayandi kö'du
mi bi 'ba mötu'e, kö'du yöyö laka
'ba damöku 'ba Wirï yëti aba, mora
ako'jɔ vidi kayo dakyinë 'ba kɔɔ aba.

36 Mati mo ongo vidi kayo, di'di mo
oso kyɔ kö'du sösü aba ga kö'du zë
na kö'du sösü, wakonyi kpa anza dë
kaa timëlë kazi vo yako.

37 Here mo iya zi vo lö'bö 'bënniye
henye, “Wa mi yaka ëdi kyɔ, mora
vo lɔɔ ko'dɔ'e ayonni dë.

³⁸ Amötu zi vo kyeti yaka nenyé, mo mutu yaga vo ló'e zi wa 'bomo toto mo ta yaka."

10

Vo Litu 'butë dómoriyö
(Mk. 3:13-19; Lk. 6:12-16)

¹ Yésu ako'jɔ vo lö'bö 'butë dómoriyö 'bëniye bi kölö i'di kyigɔ zi zë kore dakyikyí yaga, zi kɔ'jɔ koo rakoo aba biya.

² Nenyé'e ru 'ba vo litu, butë dómoriyö ne'e ma dagba Simona (ma ako'jo Petero) öndu mo: Anderiya, Yemisi öndu ni Yowani aba, gisi 'ba Zebedejo.

³ Pilipo, Baratolomoya, Toma, Matayo, vo 'be'bele kö'du, Yemisi wisi 'ba Alipayo Tadöyösu,

⁴ Simona vo dakaño 'ba Kanana zë Yudasi Sikereto ma asösu Yésu aba.

Loo 'ba vo lö'bö 'butë dómoriyö
(Mk. 6:7-13; Lk. 9:1-6)

⁵ Vidí kora 'butë dómoriyö ne'e, Yésu utu zë kö'du kira nenyé aba. "I'bë'e dë mi dakaño 'ba vo leze'e mandere mi gawo 'ba Samarona'e.

⁶ Omba zi ye ti'bë zi timëlë 'ba Yiserele ma ölu.

⁷ I'bë'e ayëtiye, 'Damöku 'ba Wiri ëdi ku kara.'

⁸ Ako'jɔ'e vo koo, ayomɔ'e yöku löhu na didi, ako'jɔ'e zë ma na riti koo mönyu aba, ore'e dakyikyí yaga. I'ja'e kazi ma na mbiya, here i'diye kpa zi zë na mbiya.

⁹ Injë'e dahabo ako dë, kóhi mandere meñe kóhi mi böngɔ re 'e.

¹⁰ Injë'e anboro 'ba wa lenze dë ta bi ti'bë 'be'e, oba'e nje böngɔ kamoka ma ëdiye akusu ne. Oba'e mɔvɔ 'ba lasi dë, vo ló'e aki'di zi zë wa ma zë ombanni."

¹¹ "Ëzë ayiye mi gawo, i'bë'e bi koma kö'du vidí ma akiriye kala kyedre aba, alima'e mo aba le zi ye bi nani kila.

¹² Ëzë i'bë'e mi liño iya'e henye, 'Rakyëyi mëdi ëti.'

¹³ Ëzë vidí mi liño nani iriye kala kyedre aba, i'diye wa mëte 'be'e

'ba rakyëyi malima, ëzë zë irinni 'e dë kiri kala kyedre aba, oba'e wa mëte'e hulëhu.

¹⁴ Ëzë kya 'ba liño mandere gawo omba dë bi 'e kiri kala kyedre aba mandere kö'du 'be'e kowo, ila'e bi nani akyitɔ'e turufu 'de ta ndiye zi mo na lömu rë zë.

¹⁵ Mayada zi ye tinyö, mi kadra 'ba vurë aba atëdi na kyënyë ndra kö'du gawo nani ta da gawo 'ba Sodomó, Gómora aba."

Yésu ame'do kö'du 'ba riti
(Mk. 13:9-13; Lk. 21:12-17)

¹⁶ "Owo'e te, mëdi 'e kutu yaga kaa timëlë mi kutë wöliwöli. Here ëdiye n̄bala kaa wiriye. Mora ëdiye kpa kaa atu'bu o'donni kö'du kyënyë dë.

¹⁷ Ongɔ'e re 'e laka, ga kö'du vidí maako atëdinni ani zë akiri ni 'e akika bi 'ba vurë mora zë aku'bönni 'e mi bi 'ba mötu'e.

¹⁸ Kö'du ma, akika 'e bi 'ba vurë komo vo dakaño yere ëti, zi kö'du yöyö laka ne yada zi zë zi vo leze'e.

¹⁹ Ëzë ikanni 'e bi 'ba vurë, asösu'e dë a'di ra ati'bë'e zi kiya, mandere hala akonyo'e. Mi kadra nani mo oko ku, aki'di zi ye a'di akiya'e.

²⁰ Ga kö'du me'do ma akame'do 'e atanza dë 'be'e, zë atayinni kazi Lawo Kölö Laka 'ba 'bu'e akame'do kpuru kazi 'e."

²¹ "Öndu'e atënyinni akpa da öndu'e zë ki'di zi kofo. 'Bu'e atënyinni akpa da gisisi 'bënniye zë ki'di zi kofo. Gisisiye ako'donni wehe akpa vo ko'jo zë aba akutu zë zi kofo.

²² Vidí biya akiyiye ga kö'du ma. Mora vidí ma nduwë na kyigɔ le mi ndundu mo, akayomɔ mo.

²³ Ëzë o'do'e na kyënyë mi gawo maako, aho'e mi gawo ma agamo. Ma yada zi ye tinyö, inde'e ló ne'e mi gawo biya 'ba Yiserele ne dë, gba kazi Wisi a Vidí toko.

²⁴ Vo kö'du ko'jo anza kyedre ta da vo komoyandi 'bëni. Vo yasa anza kyedre ta da vo kyedre 'bëni.

²⁵ Here vo kö'du ko'jo mo'bo zi tedi kaa vo komoyandi 'bëni, vo lö'bö kaa vo kyedre 'bëni. Ëzë vo da

dakota ako'jo Belezobulu, vo dakota 'ba liṅɔ'e ako'jo ru kyënyë aba."

Atere ëyi
(Lk. 12:2-7)

²⁶ "Here ere'e vidi dë. Yaanya aba, wa ma ayöfu do mo, akayëhu, kö'du koho biya ako'do na yolo.

²⁷ Wa mati mëdi ayada zi ye mi mandölu, akayada'e mi bikanyi kyedre, wayawaya 'be'e akame'do ta da tolo 'ba loko.

²⁸ Ere'e dë kazi vidi ma ëdinni ida ra kofo, ofonni lawo dë. Ere'e Wiri ma akato'bo yana 'do ida ra lawo aba mi wa'do gehena.

²⁹ Nje tarifa kölo akato'bo silo kogo riyö. Here silo ma kölo alëpi dë akaṅo kazi da kö'du komba 'ba 'bu'e.

³⁰ Ga kö'du yëvu biya ma de 'e ne, ëdi akiti.

³¹ Here ere'e dë ëdiye na laka ndra ta da silo kayo."

Kö'du kyënyë yasi Yësu komba dë
aba
(Lk. 12:8-9)

³² "Here kö'du zë ma iyanni mi vidi kayo zë 'bama, mako'do kpa here komo 'bu ma komoriyë.

³³ Mora here, ëzë vidi maako omba ma dë ta komo vidi kayo, ma komba mo kpa dë ta komo 'bu ma komoriyë."

Anza rakyëyi ra dë wa ne kulu ra
(Lk. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Asösu'e dë henye ere, mayi zi rakyëyi ra kika mi damöku. 'E'e, mayi dë zi rakyëyi ra kika, kulu ra.

³⁵ Mayi zi gisi kora'e tënyinni wehe aba da 'bu nni, gisi minzö'e tënyinni wehe aba da ma nni, mbara koze atënyinni wehe aba da wese nni.

³⁶ Vo wehe kyënyë 'be'e, atëdi akpa vidi 'ba dakota 'be'e.

³⁷ "Zë ma o'donni lovo 'bu nni, mandere ma nni ndra ta da ma, o'banni dë zi tedi na vo lö'bo 'bama. Zë ma o'donni lovo gisi kora 'bënni, mandere wisi wu'jë o'banni dë zi tedi na vo lö'bo 'bama.

³⁸ Zë ma injënni taka 'bënni dë riyë zi lö'bo ga ndi ma, o'banni dë zi tedi na vo lö'bo 'bama.

³⁹ Zë ma o'donni lovo didinni ndra ta da lovo ma, akayölunni. Zë ma ayölunni didinni ga kö'du ma, aki'janni didi löhu."

Biriti
(Mk. 9:41)

⁴⁰ "Vidi ma iriye kala kyedre aba iri ne ma ra, mora vidi ma iri ma kala kyedre aba, iri ne vidi ma utu ma ne.

⁴¹ Vidi ma iri nëbi kala kyedre aba ga kö'du mo nëbi, aki'ja mi wakinye 'ba biriti 'ba nëbi. Vidi ma iri vidi ma laka kala kyedre aba ga kö'du mo na laka, aki'ja mi wa yana 'ba biriti 'ba vidi laka.

⁴² Ezë vidi ma i'di gbï le nje siko 'ba wini kyëyi, zi vidi ma kölo 'ba ga ndi ma, vidi nani aki'ja biriti rë ni."

11

Vo litu'e kazi Yowani Baptisi
(Lk. 7:18-35)

¹ Mati Yësu inde kö'du nenye'e yada mo zi vo lö'bo 'bëni 'butë domoriyö ne'e, mo ila bi nani i'bë kö'du yandi yeti aba mi gawo 'ba Galilaya'e.

² Mati Yowani Baptisi owo mi kamba, kö'du Korisito ëdi ako'do ne, mo utu kya 'ba vo lö'bo 'bëniye zi mo.

³ Zë ako'jonnï ha Yësu iyanni henye, "Ayada zi ze, yi ra kora ma omba tayi kodo dida ze bi vidi maako?"

⁴ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "I'bë'e a'ba'e hulëhu ayada'e zi Yowani kö'du ma ëdi akowo'e kongo mo aba.

⁵ Vo komoköndu ato'bo bi kongo, vo keṅe ato'bo lasi, zë ma ëdinni na riti kazi koo mönyu o'do zë ḡbala, vo mbilikisi owo kö'du, yöku vidi ënyinni löhu na didi, kö'du yöyö laka ëdi yeti mo zi vo leriye.

⁶ Rakyenyi ëdi zi zë ma anza nni dë dajiji aba ga kö'du ma."

⁷ Mati vo lö'bo a Yowani ëdi ati'bënni, Yësu ame'do kö'du mo

zi vidī kayo: “Mati i'be'e yaga zi Yowani mi da lipi, a'di ra omba'e zi kongɔ? Rakidē 'ba mbili loma mi buluku?

⁸ A'di ra i'be'e yaga zi kongɔ? Vidī kora usu rē ni mi bongɔ laka? Vidī ma usu rē nni kaa mahere ne alimanni mi loko kyedre a yere.

⁹ Ayada'e zi ma a'di ra i'be'e yaga zi kongɔ? Nēbi ra? Ɔɔ ongo'e ndra ta da nēbi.

¹⁰ Here kō'du yōru ra iya kō'du ga kō'du mo, 'Ma kutu vo lō'bō ama dagba komo yi zi gēri yēhu zi bi yi.'

¹¹ Ma yada zi ye tinyō, Yowani Bapatisi ēdi kyedre ta da vidī maako, mo maako ma tisiwa mi damōku 'ba Wirī kyedre ta da Yowani.

¹² Mi kadra ma Yowani Bapatisi ayēti kō'du 'bēni le mi ko'do nenyē damōku 'ba Wirī ēdi tövu kyedre kyigɔ aba. Kora vo wehe ko'do'e i'di rē nni zi kuru mo na gbörökötö.

¹³ Here le mi kadra 'ba Yowani nēbiye biya kō'du ki'di 'ba Mosa ame'do kō'du 'ba damōku.

¹⁴ Èzē omba'e zi koma mi kō'du kise 'bēzē, Yowani mo Eliya, ma kō'du tayi 'bomo ayēti.

¹⁵ Owo'e kō'du ne èzē ēdiye mbili aba!”

¹⁶ “Yaanya aba, kaa a'di ma kiya ga kō'du vidī ma ēdinni mi ko'do ma ndenye ne? Zē kaa gisisi ma ēdinni alima mi bi 'ba wakogo. Gbongɔ ma kölō akagbögbö hē nni zi maako'e akiya.

¹⁷ 'Henyē, dolo kudi 'ba rakoze zi ye, mora ɔlo'e dē.

Daya'bi ze ngala 'ba dakoli,

mora udu'e dē.'

¹⁸ Mati Yowani ayi, mo oro hē ni uwē a'ji dē vidī biya iyanni henye, 'Mo ēdi dakyikyī aba.'

¹⁹ Mati Wisi a Vidī ayi, mo onyo wa, uwē a'ji. Mora vidī iyanni henye, ongo'e bi te da kora ne. Mo onyo wa takanyi. Uwē a'ji kpa takanyi mo aboka 'ba vo 'be'bele kō'du'e vo kō'du kyēnyē ko'do'e eti. Mora kō'du yolo a Wirī ēdi na yada zi tēdi tinyō tēmi wa ma o'do rē ni.”

Vidī 'ba gawo naniye owonni kō'du dē

(Lk. 10:13-15)

²⁰ Vidī ma mi gawo ma Yēsu o'do kō'du ko'do kyedre eni mi zē ne, 'de oto dē nni dē tēmi kō'du kyēnyē 'bēnni, here mo iya zē na kyēnyē.

²¹ “Atēdi zi ye kyēnyē Korɔzini! Atēdi zi ye kyēnyē Beteseyida! Èzē kō'du ko'do ma o'do mi ye ne o'do mi Tiyere, Sidoni aba kani vidī nani usunni bongɔ 'ba lubē ku rē nni zi yada henye ere zē otōnni dē nni ku tēmi kō'du kyēnyē 'bēnni.

²² Ma yada zi ye henye, mi ko'do 'ba vurē aba, Wirī akila vidī 'ba Tiyere, Sidoni aba tada'e.

²³ Yi Kaparanamo! Omba'e zi re 'e kinjē komoriyē? Aku'du'e akaŋo mi wa'do 'ba gehena. Èzē kō'du ko'do ma o'do mi ye ne mo'do mi Sodo, atēdi zo kadra ndenye aba.

²⁴ Akato'bo yolo'e henye, mi ko'do 'ba vurē aba Wirī rasosu ndra kō'du Sodo tada'e!”

Ayiye zi ma zi lawo

(Lk. 10:21-22)

²⁵ Mi kadra nani Yēsu iya henye, “Bu Yere 'ba komoriyē dakaŋo aba! Mo'do öwö'di zi yi ga kō'du zi vo kazi kō'du yolo'e, wa ma oho kazi vo kō'du yolo'e vo yandi eti ayada ku zi gisisiye.

²⁶ Ɔɔ, 'bu, nenyē hala wa ma omba kani zi rē ni ko'do.

²⁷ 'Bu ma i'di wa ku biya zi ma. Vidī maako ayolo Wisi dē nje 'Bu. Vidī maako ayolo 'bu dē nje Wisi, zē ma Wisi inzi zi nni yada.”

²⁸ “Ayiye zi ma 'e biya ma na riti kazi wayeto kinjē makī'diye alawo.

²⁹ O'do 'e loo 'bama, ayandi 'e kazi ma, ga kō'du ma vo watowɔ raya'ba aba. Here aki'ja'e ralawo.

³⁰ Loo 'bama ayeto dē. Kinjē mo na pēlē.”

12

Kō'du ko'jo ga kō'du ko'do 'ba ralawo

(Mk. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

1 Anza na kɔwɔ ta gɔ mo, Yēsu ēdī gbɔ tī'bē kpuru tēmī yaka 'ba nyenyo mī ko'do 'ba ralawo aba. Vo lö'bö 'bɔmɔ'e gbɔ na o'bo, here ayetonnī da mbili nyenyo kowe i'jō mo konyo.

2 Mati Farasi ongɔnnī kö'du ne here, zē iyannī zi Yēsu henye, “Ongɔ te, anza na laka mī kö'du kī'dī 'beze zi vo lö'bö 'bēyīye kö'du mahere ne, ko'do mī ko'do 'ba ralawo!”

3 Yēsu aya'ba da me'do iya henye, “Ako'jo'e kö'du ma Dawidi o'do mī kadra nanī ma mo vidī 'bēnī ētī na o'bo ne dē?”

4 Mo i'bē ödu mī loko 'ba Wiri, mo nni vidī 'bēnī ētī onyonnī mangolɔ'bo koro ma i'dī zi Wiri, ēdī le mī kö'du kī'dī anza dē zi zē konyo mo, nje vo karasa ra akila zi konyo mo.

5 Kɔdɔ ako'jo'e dē mī kö'du kī'dī 'ba Mosa iya henye, tēmī ko'do 'ba ralawo biya vo kö'du yētī mī yékēlu 'ba Wiri zē oronnī ko'do 'ba ralawo dē, here zē anza nni dē na litē?

6 Ma yada zi ye henye, wa maako ēdī kinye kyedre ta da yékēlu.

7 Ködu yöru iya henye, momba ngötu kumu dē, momba 'e zi tēdī na mikuku. Ezē ayolɔ'e mī kö'du nenyeku, ɔ'bo'e dē zi vurē kikye ra vidī ma o'donnī kö'du kyēnyē ako dē.

8 Wisi a Vidī Yere 'ba ko'do 'ba ralawo ra.”

Kora vo kala keje

(Mk. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

9 Yēsu ila bi nani ēnyī i'bē bi 'ba mötu.

10 Kora maako ēdī ani na vo kala keje. Kya 'ba vidī maako'e ēdinnī ani ombannī zi Yēsu susu ga kö'du kyēnyē ko'do ako'jonnī hɔ mo iyannī henye, “Edī na kyēnyē mī kö'du kī'dī 'beze zi vidī kɔ'jo mī ko'do 'ba ralawo?”

11 Yēsu aya'ba da me'do iya henye, “A'di, ezē vidī ma kölö tēmī 'e ēdī timēlē aba alēpī mī wogo yöndu mī ko'do 'ba ralawo, akasösu kö'du mo dē zi koto mo yaga?”

12 Vidī köndu ra laka ndra ta da timēlē! Here ne, kö'du kī'dī 'beze ila

ze zi vidī maako konyi mī ko'do 'ba ralawo aba.”

13 Here mo iya zi kora 'ba kala keje ne henye, “Iza ga kala yī yaga.” Mo iza gɔ mo yaga, gbɔ na laka löhu kaa agamo ne.

14 Here Farasiye i'bēnnī o'donnī mala zi Yēsu kofo.

Vo litu kinzi a Wiri ra Yēsu?

15 Mati Yēsu owo kö'du mala rē nī ne, mo i'bē 'de ta bi nani, mora vidī kayo alö'bönnī gbɔ ga ndī mo aba. Mo ako'jo vidī ma zē na rakɔɔ ne'e biya,

16 mo ise gɔ mo zi zē iya henye, mayadannī kö'du nī dē zi vidī maako'e.

17 Mo o'do here zi rē nī ko'do kaa kö'du ma nēbī Yisaya ayi ku tinyö.

18 “Kinye ēdī vo lö'bö ama ma minzi. Mo ma mo'do lövɔ mo.

Kö'du mo, ma na rakyenyi.

Ma kutu Lawo Kölö Laka ama do mo, mo akayöyö kö'du vurē ama zi vidī.

19 Mo awasa mandere ha gbögbö dē mandere me'do na gu nberere da gēri.

20 Mo owe loma ma idē rē nī ku ne dē,

mandere yölu lamba ma omba ku kara torɔ kazi lēru.

Mo atēdī nduwē, le mo ako'do vurē ma laka 'ba kpiliri.

21 Tu'dē biya aki'dī kö'du sösu 'bēnnī mī mo.”

Yēsu Belezobulu aba

(Mk. 3:20-30; Lk. 11:14-23)

22 Here kya 'ba vidī maako'e ikannī kora vo komoköndu maako zi Yēsu, ɔ'bo dē zi me'do ga kö'du mo ēdī dakyikyī aba. Yēsu ako'jo kora ne, here mo ɔ'bo zi me'do bi kongo aba.

23 Vidī biya na rakaga tēmī kö'du ma Yēsu o'do ne. Zē ako'jonnī kö'du iyannī henye, “Mo atēdī Wisi 'ba Dawidi ra?”

24 Mati Farasiye owonnī kö'du ne, aya'bannī do mo iyannī henye, “Mo ore dakyikyī ne'e yaga, ga kö'du vo dē zē Belezobulu ra, i'dī kyigɔ ne zi mo zi ko'do here.”

25 Yēsu ayolɔ kö'du ma zē ēdinnī asösu, mo iya zi zē henye, “Dakaŋo

ma inye rē nī na gbongo gbongo wehe ko'do oka ani aba, alima na konda dē. Gawo maako, mandere dakota ma inye rē nī na gbongo gbongo wehe ko'do oka maako aba akalēpi.

²⁶ Here ēzē gbongo ma kōlō ēdī wehe ko'do oka nī vere aba mī damōku a Satani, nenyē kō'du ya'ba aba henye, inye rē nī ku nzo na gbongo gbongo kandi apere rē nī.

²⁷ Iya'e henye, mo ore dakyikyī yaga kyigo 'ba Belezobulu aba, mora ēyī ra i'dī zi vo ga ndī yīye kyigo ne zi zē kore yaga? Zē atēdī na vo vurē 'bē 'e.

²⁸ Ēzē mora dakyikyī kyigo 'ba Lawo 'ba Wiri, here damōku a Wiri ayi ku de 'e."

²⁹ "Vidī maako o'bo dē tōdu mī loko 'ba kora ma na kyigo zi wasisi omo koba, nje ēzē mo ida kora kyigo ne dagba atehe 'da loko omo kolō."

³⁰ "Vidī ma anza dē 'bama, mo ēdī tīnyō kō'du aba ra ma. Vidī ma akonyi ma dē zi toto, ēdī tīnyō pere mo.

³¹ Ma yada zi ye henye, ato'bo vidī kila ga kō'du kyēnyē mati o'donni, kō'du kyēnyē kiya aba, mora vidī mati iya kō'du kyēnyē ra Lawo Kōlō Laka, ila mo dē.

³² Vidī mati iya kō'du kyēnyē ra Wisi a Vidī akila mo, vidī mati iya kō'du kyēnyē ra Lawo Kōlō Laka ila mo dē yaanya aba ŋburu."

Kaga logo nī aba (Lk. 6:43-45)

³³ "Zi tēdī logo laka aba ēdī kaga ma laka aba. Ēzē ēdī kaga ma kyēnyē aba atēdī logo ma kyēnyē aba. Kaga akayolo tara dakyinē 'ba logo ma ana.

³⁴ 'E wiri ne'e, hala akiya'e kō'du ma laka, mora 'e Satani? Ha akiya wa ma ēdī. Ndo mī didi mo aba.

³⁵ Vidī ma laka akodo gbī wa ma laka ga kō'du laka enī, vidī ma kyēnyē akodo gbī kō'du kyēnyē ga kō'du kyēnyē enī.

³⁶ Ayolo'e henye kadra 'ba vurē aba, vidī biya na kōlō kōlō akayētī kō'du kyēnyē ma mo iya.

³⁷ Me'do hē yī ra, akpa ako'do vurē mo aba rē yī, zi yolo yī vo kō'du laka kodo vo kō'du kyēnyē."

Kō'du ko'jo ga kō'du ko'do (Mk. 8:11-12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Here kya 'ba vo komoyandi 'ba kō'du kī'dī maako'e, kya 'ba Farasi maako'e eti, ame'donni riyē iyanni henye, "Vo komoyandi, domba zi yī kongō ta bi kō'du ko'do ko'do."

³⁹ Mo aya'ba do mo zi zē iya henye, "Hala vidī kyēnyē 'ba kazi wiri ēdinni kadra ndenye aba. Ako'jo'e ha ma ga kō'du ko'do? 'E'e! Kō'du ko'do ma akayada zi ye atēdī nje kō'du ko'do 'ba nēbī Yona.

⁴⁰ Tēmī gērī kōlō ne Yona o'do kadra wota yondo aba mī kyenze, here Wisi a Vidī ako'do kadra wota yondo aba mī hu kaŋo yōndu ne.

⁴¹ Mī ko'do 'ba vurē aba, vidī 'ba Ninēwē atēnyinni riyē akasusunni 'e ga kō'du zē otōnni dē nni ku tēmī kō'du kyēnyē 'bēnni, ma owonni kō'du yētī 'ba Yona ne. Ma yada zi ye, wa kyedre maako ēdī kinye ta da Yona.

⁴² Mī ko'do 'ba vurē aba yere mbara 'ba daliŋo 'ba Seba atēnyī riyē 'e susu ga kō'du mo i'bē tēmī gērī ne biya tēmī kaŋo 'bēni kō'du me'do yolo yandi 'ba yere Solomono kowo. Miya zi ye henye, wa ēdī kinye kyedre ta da Solomono!"

Ta'ba 'ba dakyikyī (Lk. 11: 24-26)

⁴³ "Ēzē dakyikyī asi ku yaga tara vidī, i'bē lasi aba dakaŋo maako bi lawo koma. Ēzē i'ja dē,

⁴⁴ akiya na bi dēni henye, 'Ma ta'ba hulēhu liŋo ama ma mila ne.' Here i'bē hulēhu i'ja loko na mbiya, ŋbala na laka.

⁴⁵ Here ēnyī i'bē yaga ika aboka niye madomoriyō dakyikyī maako'e na kyēnyē ta da nī, zē ayinni alimanni gbo ani. Ēzē inde rē nī ku, vidī nani ēdī mī riti kyēnyē ta da ma

dagba. Nenye ëdì kö'du ma ako'do rë nì zi vidì ma kyënyë'e mî ko'do nenye."

Ma 'ba Yësu öndu mo ëtì
(Mk. 3:31-35; Lk. 8:19-21)

⁴⁶ Mati Yësu ëdì gba ame'do zi vidì kayo, ma mo öndu mo ëtì okönni gbo. Zë ɔrönni yaga kö'du ko'jo zi me'donni zi mo.

⁴⁷ Here vidì maako tëmì vidì naniye iya zi mo henye, "Ongɔ te ma yi, öndu yi ëtì ëdinni atoro yaga, ombanni zi me'do zi yi."

⁴⁸ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ëyi 'bëni ma ma? Ëyiye ra öndu ma'e?"

⁴⁹ Mo ënyi ayada bi da vo lö'bö 'bëniye, iya henye, "Ongɔ te! Kinye ma ma öndu ma ëtì."

⁵⁰ Vidì ma o'do wa ma 'bu ma komoriyë omba mo zi ko'do mo ne, mo ra na öndu ma, ëmì ma ma ma."

13

Mala 'ba vo kofo kilì
(Mk. 4:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Mî ko'do kölö, Yësu ila linɔ ënyi i'bë da götì 'ba föfö alima gbo akaɲo.

² Vidì kayo ma atoto rë nni kpo ta ro mo gbo kyɔ, mo ëkyi mî tönjbö alima gbo mî mo, vidì kayo ɔro 'bënni yaga da götì.

³ Mo alima kö'du yëti zi zë kyɔ tëmì mala. Yësu iya henye, "Kadra maako aba kora maako i'bë kofo kilì."

⁴ Mati mo ilì kofo mî yaka, kya mo alëpì da gëri, ali ayi onyonni 'de.

⁵ Kya mo alëpì mî kaɲo ma ri'di, kaɲo ma laka nje tisiwa aba, kandi kofo ne ötu ga kö'du kaɲo ne alo dë.

⁶ Mati kadra ese o'bo wevo ma luru ne'e, ga kö'du ngara'da ödu dë gbo na laka, kandi wevo ne'e akyitu gbo.

⁷ Kya 'ba kofo alëpì mî kutë kono, övu mora ofo wevo mo.

⁸ Kya 'ba kofo alëpì mî kaɲo ma laka wevo mo ana i'jö, kya mo lamikölö, aga mo'e 'butëmodaka, mora aga mo'e 'butëwota."

⁹ Yësu inde kö'du 'bëni iya henye, "Owo'e kö'du ne, ezë ëdì 'e mbiliye aba!"

Mi i'jö 'ba mala ne
(Mk. 4:10-12, Lk. 8:9-10)

¹⁰ Vo lö'bö'e ayinni zi Yësu ako'jonnì ho mo iya henye, "Kö'du a'di ëdì 'bëyi ame'do zi vidì tëmì mala?"

¹¹ Yësu ënyi aya'ba do mo iya henye, "Kö'du koho 'ba damöku 'ba Wirì i'di ku zi ye, anza dë zi zë."

¹² Mora here, vidì ma wa aba aki'di zi mo ndra, here mo atëdì mo aba kyɔ ta da ma ëdì. Mora vidì mati anza wa aba dë, akoba 'de kazi mo gbi le ma tisi ma mo ëdì mo aba ne.

¹³ Mî kö'du ma mëdì ame'do zi zë tëmì mala ëdì henye,

'Zë ongönni bi mora i'janni dë, zë o'je mbili nni.

Mora owonni mandere ayölonni dë.'

¹⁴ Kö'du kumë 'ba Yisaya ga kö'du 'bëzë ne henye,

'Vidì nenye'e akowonni nje na kowo mora ödu dë, dë zë.

Zë akongönni bi akongɔ

mora 'de i'janni dë.

¹⁵ Didì vidì nenye'e na kyigo.

Mbili vidì nenye'e yaanya aba na kisi.

Zë ombanni dë zi kö'du tinyö kongɔ.

Ëzë mbili zë anza dë na kisi,

zë akongönni komo nni aba,

akayölonni dë nni aba mora akoto

dë nni zi ma hulëhu,

mora akako'jo zë."

¹⁶ "Mora kö'du'e ne laka ga kö'du komo'e i'ja ku, mora mbiliye owo kpa ku.

¹⁷ Ëdì na laka miya zi ye nëbi kayo mora vidì kayo a Wirì ombanni zi ki'ja wa ma i'ja 'e ne, mora 'de i'janni dë,

mora zë ombanni zi kowo wa ma owo'e ne, mora 'de owonni dë.

Yësu ayada mî mala 'ba vo kofo kilì

(Mk. 4:13-20; Lk. 8:11-15)

¹⁸ "Owo'e ayandiye mî kö'du 'ba vo kofo kilì ne.

¹⁹ Zë mati owonni kö'du kise 'ba damöku ne, mora ayölonni dë ëdinni kaa kofo mati alëpì da ga

gëri. Satani ayi iri me'do ne yaga temi di'di zë.

²⁰ Kofo mati alëpi dakaŋo ma ri'di aba, ëdi zë ma owonni kö'du ne rakyenyi aba, kandi ma owonni.

²¹ 'De ödu dë gbo mi di'di zë, mora ehinni dë na konda. Here mati kö'du kyënyë maako ayi ga kö'du kise ne, akilanni 'de kandi.

²² Kofo ma alëpi mi kono ne, ga kö'du zë ma owonni kö'du kise ne, kö'du sösu ga kö'du wa 'ba dakaŋo, loŋo wa kyö ila kö'du kise ne dë tödu mi di'di zë, du ananni loŋo dë.

²³ Kofo ma ili mi kaŋo ma laka, ëdi kö'du zë ma owonni kö'du kise ne, irinni gö zë ra ananni loŋo, kya mo lamikölö, agamo'e 'butëmodaka mora agamo'e 'butëwota."

Mala kö'du 'ba nyangölu

²⁴ Yësu ayada mala ma kya mo zi zë. "Damöku 'ba Wiriri ëdi kaa henye. Kora maako ili kofo ma laka mi yaka ëni.

²⁵ Yöndö kölö maako aba, mati vidii o'donni ku biya vo wehe ayi ili kofo nyangölu mi kutë wana, mora i'bë wëni 'de.

²⁶ Mati wevo mo övu, mbili mo omba ku zi rë ni ki'di. Nyangölu alaya gbo.

²⁷ Vo kalima a kora ne ayi zi mo iya henye, 'Kyedre, kofo laka ra ili mi yaka 'bëyi ne. Nyangölu ne ayi 'bëni ta kila?'

²⁸ Mo aya'ba da me'do zi mo, iya henye, 'Ne vo wehe maako ra o'dö kö'du ne.' Zë ako'jonni ho mo iyanni henye, 'Omba zi ze ti'bë nyangölu ne koto mo 'de yaga?'

²⁹ Mo aya'ba da me'do, iya henye, "E'e, ga kö'du ëzë atoto'e nyangölu ne akoto'e kya wana 'dö zë ëti.

³⁰ Ila'e wana 'dö nyangölu aba mövunni bi kölö le kadra 'ba wakumu ta yaka aba. Ma kayada zi vo lo'e, zi nyangölu koto dagba, ho mo kida na kulu zë ko'bo, mora da wana toto zi ki'di mo mi lo'bi.' "

Mala 'ba kofo masatada

(Mk. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

³¹ Yësu ayada mala ma aga mo zi zë, "Damöku 'ba Wiriri ëdi henye:

Kora maako oba kofo masatada iyi mi yaka ëni.

³² Kofo matisiwa aba ta da kofo biya, mati övu riyë, gbo na kyedre ta da wevo biya, övu na kaga, ali ayinni uvö loko ënni mi ngora mo."

Mala kö'du 'ba langa

(Lk. 13:20-21)

³³ Yësu nduwë mala maako yada mo zi zë iya henye, "Damöku 'ba Wiriri ëdi henye: Mbara maako oba langa asusë mi tele 'butësowo 'ba lunzu i'di gbo tö'bu."

³⁴ Yësu ayada kö'du nenye zi vidii kayo temi mala. Mo iya kö'du ako dë zi zë kazi mala.

³⁵ Mo o'dö kö'du ne here zi kö'du kiya 'ba nëbi tayi tinyö: "Ma ko'dö mala ëzë ma me'do zi zë. Ma kayada zi zë wa mati ayolonni dë kyere ma damöku i'di rë ni ne."

Yësu ayada mi mala 'ba nyangölu

³⁶ Mati Yësu ila vidii kayo ödu loko, vo lö'bö 'bömowe ayinni zi mo, iyanni henye, "Ayada dero zi ze mi mala 'ba nyangölu mi yaka ne a'di?"

³⁷ Yësu aya'ba dö mo, iya henye, "Kora ma ili kofo ma laka ne Wisi a Vidii.

³⁸ Yaka damöku, kofo ma laka ne, mora vidii ma 'bënni 'ba damöku ne. Nyangölu ra vidii ma 'bënni 'ba Satani.

³⁹ Vo wehe ma ili kofo ne mo ra Satani. Wa kumu ta yaka mora ndundu 'ba daliŋo, mora vo kumumo'e zë ra malayika'e."

⁴⁰ "Here kaa ma nyangölu atoto dö mo o'bo mi wa'do, kö'du ne ako'dö rë ni here mi ndundu 'ba daliŋo aba.

⁴¹ E'di here, Wisi a Vidii akutu yaga malayika ëniye, zi toto temi damöku ëni yaga, vidii ma biya ëdinni vidii ki'di zi kö'du kyënyë ko'dö, biya agamo'e ma ëdinni kö'du kyënyë ko'dö.

⁴² Zë aku'dunni zë mi wa'do, zë akudunni hë nni konyo aba.

⁴³ Vidii a Wiriri atanyinni kaa kadra mi damöku a 'bu nni, owo'e kö'du ne, ëzë ëdi 'e mbili aba."

Mala kö'du 'ba wa koho

44 “Damöku 'ba Wirī ēdī henye, kora maako i'ja wa na koho mī yaka. Mo ayöfu dö mo gbo löhu. Mo na rakyenyi, i'bē wogo wasisi mati mo ēdī mo aba yaga, i'bē hulēhu wogo yaka nani gbo.

Mala 'ba ateje

45 “Damöku 'ba Wirī ēdī kpa kaa henye. Kora maako ēdī bi koma kö'du dahabo ma laka.

46 Mati mo i'ja, mo i'bē wogo wasisi mati mo ēdī mo aba biya yaga, wogo dahabo nani gbo.

Mala 'ba kīrī kyenze

47 “Damöku 'ba Wirī ēdī kpa kaa henye, kya 'ba kora vo kyenze kīrī u'du wa 'ba kyenze kīrī ēnnī yaga mī föfö, mora irī dakyinē 'ba kyenze biya.

48 Mati wa 'ba kyenze kīrī ēdī ku ndo, zē otōnnī yaga da götī alimannī gbo akaṅo zi mī kyenze ne yanya, ma laka ne i'dinnī mī бага ēnnī, mati anza na laka u'dunnī zē 'de möku.

49 Atēdī mī ndundu 'ba daliṅo aba kaa henye. Malayika atī'bēnnī yaga akako'dōnnī vidī ma kyēnyē'e tēmī ma laka

50 Aku'du zē mī wa'do 'ba koli ani zē akudunnī hē nni konyo aba.”

Kö'du kyī ma koo aba

51 Yēsu ako'jo hē zē, iya henye, “Ayolo'e kö'du nenye'e ku?” Zē aya'bannī dö mo iyannī, “oo.”

52 Here mo aya'ba dö mo zi zē iya henye “Vo komoyandi 'ba kö'du kī'dī ma ayandi zē kö'du 'ba Damöku 'ba Wirī, kaa vo kyeti 'ba loko mati oba wa ma kyī ma koo aba, yaga tēmī lo'bi ēnī.”

Omba Yēsu dē mī Nazereta (Mk. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

53 Mati Yēsu inde yada mala nenye'e ku, mo ila bi nani

54 ēnyī i'bē hulēhu mī gawo 'bēnī Nazereta. Mo ayētī kö'du mī bi 'ba mötu, mora zē ma owonnī kö'du yētī 'bomo ne, zē rakaga aba. Zē ako'jonnī kö'du, iyannī henye, “Here mo i'ja kö'du yolo mahere ne

ta kila? Mora kö'du ko'do 'bomo ne'e?

55 Mo ra dē wisi 'ba vo wakisē? Mariya ra dē ma mo, Yemisi, Yosepa, Simona, mora Yudasi, zē ra dē na öndu mo'e?

56 Ēmī mo'e ra dē ēdinnī alima kinye ne? Mo i'ja kö'du nenye biya ta kila?”

57 Mora here, zē ombannī mo dē. Yēsu iya zi zē henye, “Nēbī oro ta ga bi ne biya nje mī gawo 'bomo vo dakota 'bomo eti.

58 Mo o'do kö'du ko'do dē ani, ga kö'du zē anza nni dē kö'du koma aba.”

14

Koli 'ba Yowani Bapatisi (Mk. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

1 Mī kadra nani Heroda vo dakaṅo owo kö'du Yēsu mo ayada zi vo mī

2 turu ēniye henye, “Tinyö Yowani Bapatisi ra ēnyī ku na didī.” “Kö'du nere ra mo ēdī kyigō nenye aba, zi kö'du ko'do ne'e ko'do mo.”

3 Kö'du Heroda ra kyere i'dī kö'du zi Yowani kīrī kida mo nyōri aba ku'du mī kamba. Mo o'do kö'du ne ga kö'du Herodiya mbara 'ba öndu mo Pilipo.

4 Mī kadra maako aba, Yowani Bapatisi ayada zi Heroda, iya henye, “Anza na laka zi yī Herodiya koze.”

5 Here Heroda omba zi mo kofo, mora ere kazi vidī 'ba Yuda'e ga kö'du zē asösu 'bēnnī Yowani ne nēbī ra.

6 Here mī kadra ko'jo 'ba Heroda aba wu'jē 'ba Herodiya olo komo vidī kayo. Heroda gbo rakyenyi aba

7 alömu zi mo, iya henye, “Malömu ku zi kī'dī zi yī wa ma ako'jo kö'du ga kö'du mo.”

8 Here tēmī kö'du sösu 'bama mo, mo ako'jo ho mo, iya henye, “i'dī zi ma kinye yaanya aba da Yowani Bapatisi da gbenje ne.”

9 Yere gbo kazi rakyenyi ga kö'du lömu ma mo o'do ta da komo yingō 'bēnī ne'e biya ne, mo i'dī kö'du zi wu'jē ne, da kö'du wa ko'jo 'bomo omba ku.

10 Here mo i'di kö'du ikye da Yowani gbo mi kamba,

11 do mo ne ika mi gbenje mora i'di gbo zi wu'je ne, mo oba ika gbo zi ma ni.

12 Vo lö'bö a Yowani ayi injenni yöku mo usu, mora ze i'be ayadanni kö'du mo gbo zi Yesu.

Yesu i'di wakonyo zi vidi kayo
(Mk. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

13 Mati Yesu owo kö'du Yowani, mo soo ani mi tönbö, enyi i'be ga bi mbiya na bi deni. Here vidi owonni kö'du mo enyi ilanni gawo 'benni, i'benni ga ndi mo aba ta akaṅo.

14 Yesu enyi asi yaga temi tönbö, mati mo ongo vidi kayo ne'e, di'di mo oso gbo ndo na kö'du sösu ga kö'du ze, mo ak'o'jo ze ma na rakoo ne'e gbo.

15 Hutaga nani aba, vo lö'bö 'bomo ayinni zi mo iyanni henye, "Bi ku ra hutaga bi nenye bi mbiya ra, utu vidi ne'e liṅo mi'benni wakonyo kogo zi ni."

16 Yesu aya'ba da me'do zi ze iya henye, "Ze mi'benni de. 'E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi ze konyo."

17 Ze aya'banni da me'do, iyanni henye, "Wa biya ma dedi mo aba kinye mangolo'bo muyi kyenze riyö."

18 Yesu iya zi ze henye, "Ika'e ze zi ma kinye."

19 Mo i'di kö'du gbo zi vidi ne'e limanni akaṅo da loma, mo oba mangolo'bo muyi kyenze riyö ne aba, ongo bi riyö o'do öwö'di zi Wiriri. Mo owe mi mangolo'bo ne'e i'di ze gbo zi vo lö'bö'e, vo lö'bö i'di ze gbo zi vidiye.

20 Vidi biya onyo ononni mora vo lö'bö obanni бага bute domoriyo ndo na koso wa ma soo.

21 Watiti 'ba vidi kora ma onyonni wa ne, edi kpulukumuyi vidi, mbara gisisi eti iti de.

Yesu alasi ta da wini
(Mk. 6:45-52; Yn 6:15-21)

22 Here Yesu i'di vo lö'bö'e tekyinni mi tönbö ti'benni dagba

kapa föfö moto, mora mo iya vidi ne'e mi'benni 'de.

23 Ta peti utu vidi ne'e ku, mo i'be da lutu riyö kuti ni aba amötu. Mati hutaga oko, Yesu edi gbo ani kuti ni aba.

24 Mi kadra ne tönbö edi ku na kowo mi kuti wini 'ba föfö re ni koho kazi wini kagba, ga kö'du buluku edi aluku zo ki'di zi mo.

25 Temi kuti kadra wota, modaka aba mi da mindo, Yesu ayi zi vo lö'bö'e lasi aba ta da wini.

26 Mati ze ongonni mo edi alasi ta da wini, ze na tere. Ze iyanni kudu aba na tere henye, "Ne gililo 'ba yöku ra."

27 Yesu ame'do kandi zi ze iya henye, "Uku mi ye, ne ma ra, ere'e de."

28 Here Petero ame'do riyö iya henye, "Yere ezé edi tinyö yi ra i'di kö'du zi ma ti'be ta da wini zi yi ani."

29 Yesu aya'ba da me'do iya henye, "Ayi." Petero asi yaga temi tönbö ayeto gbo ti'be ta da wini zi Yesu.

30 Mati mo ongo buluku kyigo ne, mo na tere ayeto zi lendi akaṅo mi wini. Mo udu "Ayomo ma Yere."

31 Kandi Yesu akako Petero kala ni aba, iya zi mo henye, "Edi kö'du koma aba tisiwa. Kö'du a'di de yi jijiji go mo?"

32 Here ze 'do riyö ekyinni mi tönbö, buluku oro gbo.

33 Here ze ma mi tönbö ne'e ayetonni Yesu, iyanni henye, "Tinyö yi Wisi 'ba Wiriri ra."

Yesu ak'o'jo vo rakoo mi Genesereta
(Mk. 6:53-56)

34 Ze umunni kyeti 'ba föfö ayinni gawo 'ba Genesereta,

35 ani vidi ayolonni Yesu gbo, ze utunni kö'du zi vidi 'ba rakoo'e biya kpo tara gawo nani, ikanni ze gbo zi Yesu.

36 Ze alenzenni mo zi kila ze mati koo aba ne, gbi nje zi ha bongo omo kisa, ze biya ma isenni ne, ak'o'jo ze gbo nbala.

15

Kö'du yandi 'ba wa nbala ti'da aba

(Mk. 7:1-13)

¹ Kya 'ba Farasiye nni vo komoyandi 'ba kö'du ki'di eti, ayinni ta Yerusalema zi Yësu, ako'jonni ho mo, iyanni henye,

² "Kö'du a'di vo lö'bö 'bëyiye owonni kö'du ki'di ma kyedre 'beze ilanni zi ze ne dë? Akaka kala nni dë temi geri ma laka gba kazi wakonyo."

³ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Mora kö'du a'di owö'e kö'du a Wirī dë, iriye ga ndi kö'du yandi 'be'e?"

⁴ Kö'du Wirī iya henye, 'Owo 'bu yi ma yi aba. Vidi ma asenë 'bu ni mandere ma ni aki'di mo zi kofo.'

⁵ Mora ayandi 'e henye, ezë vidi maako edi wa aba, mo mo'do zi 'bu ni konyi mandere ma ni. Mora iya henye, nenyë 'ba Wirī.

⁶ Mo omba dë zi 'bu ni towö. Temi geri ne owö'e kö'du ki'di a Wirī dë, ga kö'du zi ga ndi kö'du yandi 'be ra kiri.

⁷ 'E vo komokandi ne'e, kö'du 'ba Yisaya edi tinyö, kaa ma mo iya kö'du ga kö'du ko'do 'be'e."

⁸ Wirī iya henye, "Vidi nenyë'e owonni ma me'do hë nni aba, di'di zë tinyö na kowö tara ma.

⁹ Here anza na laka zi zë ma yeto, ga kö'du edinni kö'du ki'di 'ba vidi köndu ra yandi mo kaa kö'du ki'di ama."

Wa mati edi vidi ko'do na ti'da

(Mk. 7:14-23)

¹⁰ Yësu ako'jo vidi kayo zi ni iya zi zë henye, "Owo'e, ayö'e."

¹¹ Anza dë wa ma i'bë ta ha vidi mi mo ra o'do mo na ti'da, wa ma asi yaga ta ho mo ra o'do mo na ti'da"

¹² Here vo lö'bö omo ayinni zi mo iyanni henye, "Ayö'e ku henye ere, Farasi anzanni dë na rakyenyi mi kö'du kiya 'bëyi ne?"

¹³ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Wevo mati 'bu komoriyë ra dë yi akoto 'de."

¹⁴ "Asösü'e kö'du zë dë. Zë vo dagba 'ba vo komoköndu. Ezë

kora vo komoköndu maako akoko vo komoköndu agamo, zë 'dö riyö akalëpinni mi wogo."

¹⁵ Petero enyi ame'do riyë iya henye, "Ayada mi i'jö me'do ne te zi ze."

¹⁶ Yësu iya zi zë henye, "Anza'e dë gba ndrë na komokandi ta da oka'e."

¹⁷ Ayö'e dë? Wa ma i'bë ta ha vidi i'bë mi mo mora gbo yaga temi ida ro mo.

¹⁸ Mora wa ma asi yaga ta ha, ayi temi di'di, ne wa ma o'do vidi na ti'da"

¹⁹ Temi di'di mo ayi kö'du sösu ma kyenyë, ma aki'di mo zi wa kofo, ndoro ko'do, kö'du kyenyë maako'e ko'do mo aba, zi wakö, ndöndö, kö'du kyenyë kiya ra oka'e."

²⁰ Nenyë'e wa ma edinni vidi ko'do na ti'da, zi wakonyo kazi kala'e kaka, kaa ma zë iyanni ne, o'do vidi dë na ti'da."

Koma 'ba mbara temi Kanana

(Mk. 7:24-30)

²¹ Yësu ila bi nani enyi i'bë dakaño ma kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere nni Sidoni aba.

²² Mbara 'ba Kanana maako ma alima bi nani ayi zi mo. Enyi udu riyë, iya henye, "Wisi 'ba Dawidi, akonyi ma kyedre. Wu'jë ama edi dakyiky iya, mi riti kyedre."

²³ Yësu iya me'do ako dë zi mo. Vo lö'bö 'bomo ayinni zi mo alenzenni mo iyanni henye, "Ore mo 'de, mo edi ga ndi ze kiri kporo nenyë ko'do aba."

²⁴ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Utu ma nje zi vidi 'ba Yiserele'e ma olunni."

²⁵ Mati here ne, mbara ne ayi alëpi ndi mo. Mo iya henye, "Akonyi ma Yere."

²⁶ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Anza dë na laka zi wakonyo a gisisiye ku'du mo zi wihiye."

²⁷ Mo aya'ba do mo iya henye, "Ne tinyö Yere, wihi edinni kpa wakonyo ma owo alëpi ta da tarabiza 'ba kyedre 'bëzë 'e ne konyo."

²⁸ Yësu aya'ba do mo zi mo iya henye, "Yi mbara 'ba kö'du koma

kyedre aba. Mi kadra tisi nani wu'jē omo ako'jo rē nī gbo."

Yēsu ako'jo vidī kyo

²⁹ Yēsu ila bi nani ēnyī i'bē na konda ta da kapa föfö 'ba Galilaya. Mo ēkyī da lutu alima akaṅo.

³⁰ Vidī kayo ayinnī zi mo, ikannī aba, vo keṅe, vo komoköndu, vo ka'bo, vo ha ngulu vidī rakoo maako'e kyo ma i'dinnī zē ndi Yēsu, mo ako'jo zē gbo.

³¹ Vidī ne'e na rakaga ma ongönni vo ha ngulu ēdi ku ame'do, vo ka'bo ku na laka, ma keṅe ēdi ku alasi, vo komoköndu ēdi ku bi kongō, ayetonnī Wiri 'ba Yiserele gbo.

Yēsu i'di wakonyo zi vidī kyedre kayo

(Mk. 8:1-10)

³² Yēsu ako'jo vo lö'bō 'bēniye zi nī iya zi zē henye, "Ma rasösu aba ga kö'du vidī nenye'e, ga kö'du zē ēdinnī ku ma aba, kö'do wota aba yaanya aba anzannī dē waako aba zi konyo. Momba dē zē kutu kazi wakonyo, ga kö'du atēdinnī na riti ta da gērī 'bēzē liṅo."

³³ Here vo lö'bō 'bomo ako'jonnī ho mo iyannī henye, "Da ki'ja ze wakonyo kyo mi da lēpī nenye zi ki'di zi vidī kayo nenye'e ta kila?"

³⁴ Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Ēdiye mangolo'bo aba ndō?" Aya'bannī do mo iyannī henye, "Mangolo'bo madomoriyō nzoyi, kyenze ēdi tisiwa."

³⁵ Yēsu iya kö'du gbo zi vidī kayo ne zi limannī akaṅo dakaṅo.

³⁶ Mo oba mangolo'bo madomoriyō kyenze ne aba o'do öwö'di zi Wiri, owe mi zē i'di zē zi vo lö'bō'e, vo lö'bō'e i'di zē zi vidī ne'e.

³⁷ Zē onyonnī mora ovönni. Here vo lö'bō obannī koṛi madomoriyō ndöndö na nzoyi ma oo.

³⁸ Watiti 'ba vidī kora ma onyonnī ēdi 4,000 vidī mbara gisisi eti iti dē.

³⁹ Mati Yēsu utu vidī ne'e ku 'de, ēkyi mi tönbö i'bē mi dakaṅo 'ba Magadoni.

16

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba kö'du ko'do

(Mk. 8:11-13; Lk. 12:54-56)

¹ Kya 'ba Farasiye nni Sadeke eti ayinnī zi Yēsu ombannī zi mo yonzo ako'jonnī ho mo kö'du ko'do ko'do mo zi zē, zi yada Wiri ra omba da kö'du zi mo.

² Mora Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ēzē kadra ēdi ku loso, iya 'e henye, 'Dēdi ku ti'bē zi komo bi laka ki'ja, ga komo bi ēdi na kahi.'

³ Nbo da mindö aba, iya 'e henye, 'Omba ku zi ta'di, ga kö'du komo bi na kahi a'ba na köndu.' Aka me'do'e kö'du 'ba komo bi ne bi kongō aba komoriyē, mora o'bo'e me'do dē kö'du kyinē 'ba kadra ne'e.

⁴ Hala kö'du kyenyē vidī ma ndenye ne kazi Wiri. Ako'jo 'e ha ma ga kö'du ko'do? 'E'e, kö'du ko'do ma aki'di zi ye nje kö'du ko'do 'ba Yona." Here Yēsu ila zē ēnyī i'bē wēni 'de.

Langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti

(Mk. 8:14-21)

⁵ Mati vo lö'bō'e umu nī kyēti föfö maaga mo, kö'du mangolo'bo ölu ta dē zē zi kobannī aba.

⁶ Yēsu iya zi zē henye, "Andire'e ēdi 'e bi kida aba kö'du langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti."

⁷ Zē ayetonnī gbo me'do na ga rē nni iyannī henye, "Mo iya kö'du ne ga kö'du doba 'e mangolo'bo maako dē."

⁸ Yēsu ayolo kö'du ma zē ēdinnī kiya ne, here mo ako'jo hē zē iya henye, "Kö'du a'di ēdiye ame'do na ga re 'e kö'du mangolo'bo ma anza dē? Hala ēdiye koma tisi aba.

⁹ Gba ayolo'e dē? Mangolo'bo muyi ma minye mi mo kö'du vidī kora kpulukumuyi ne dē? Koṛi ndö ma oso'e?

¹⁰ Mora ēdi hala kö'du mangolo'bo madomoriyō kö'du vidī kora kpulukusowo ne? Koṛi ēdi ndö ma oso'e?

¹¹ Hala ayolo'e dē manza dē ame'do zi ye kö'du 'ba mangolo'bo?

Ongɔ'e ga re 'e kazi langa 'ba Farasiye nni Sadeke eti.

¹² Here vo lö'bö ayɔlɔnni mo anza dē kö'du ne kiya zi ga rē nni kongɔ kazi mangɔlɔ'bɔ ma o'dɔ langa aba, wēni ga kö'du yandi 'ba Farasiye nni Sadeke eti."

Petero Iya Yēsu ra Korisito
(Mk. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

¹³ Yēsu ēnyi i'bē daliɔ ma kara ra gawo 'ba Kasariya Filipino, bi ma mo ako'jo ha vo lö'bö 'bēniye iya henye, "Eyi ra vidī ēdinni akiya mo Wisi a Vidī?"

¹⁴ Zē aya'banni dɔ mo iyanni henye, "kya vidī maako'e iyanni henye, Yowani Bapatisi ra." "Agamo'e iyanni Eliya ra, mora agamo'e iya 'bēni Yeremaya ra mandere kya 'ba nēbi maako."

¹⁵ Mo ako'jo hē zē iya henye, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma eyi?"

¹⁶ Simona Petero ēnyi aya'ba dɔ mo iya henye, "Yi Korisito ra, Wisi 'ba Wirī widī."

¹⁷ Yēsu ēnyi aya'ba dɔ mo iya henye, "Laka, Simona wisi 'ba Yona ga kö'du, tinyö nenye ayi dē zi yi kazi vidī köndu maako. I'di mbiyi zi yi kazi 'bu ma komoriyē.

¹⁸ Here mayada zi yi Petero, mako'ba kanisa a ma mora gbī le koli ɔ'bɔ dē zi dɔ mo kohe.

¹⁹ Maki'di gbalaka 'ba Damöku 'ba Wirī zi yi, kö'du ma ida dakaɔ kinye, akida kpa komoriyē, kö'du ma inga dakaɔ kinye, akinga kpa komoriyē."

²⁰ Here Yēsu ise gɔ mo zi vo lö'bö 'bēni ne'e mayadanni dē zi vidī kölö maako ni Korisito ra.

Yēsu ame'do kö'du riti 'bēni koli
aba

(Mk. 8:31-9:1; Lk. 9:22-27)

²¹ Mi kadra nani ɔɔ dagba Yēsu ayeto kiya kö'du riti 'bēni koli aba zi vo lö'bö 'bēniye kazi koho, iya henye, "Makati'bē mi Yerusalema mora matēdi riti aba kazi kyedre'e, vo da karasa'e vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di eti. Aki'dinni ma zi

kofo, mora ta pēti ko'do da wota aba, matēnyi na didi."

²² Here Petero oba mo tisi dakapa ayeto gbɔ mo wasa iya henye, "Anza here Yere, kö'du ne mo'dɔ rē ni dē zi yi."

²³ Yēsu opi komo ni da Petero iya nenye, "Eyi 'de ta ra ma, Satani. Yi ra na wayata mi gēri ama, ga kö'du sösü 'bēyi ne ayi dē kazi Wirī, mora kazi kö'du ko'dɔ 'ba vidī köndu."

²⁴ Mora here, Yēsu iya zi vo lö'bö 'bēniye henye, "Ezē vidī maako omba tayi zi ma, kö'du mo mölu ta dɔ mo, münjē taka 'bēni malö'bö ga ma.

²⁵ Vidī ma omba zi didi 'bēni yomo akayölu mora vidī ma ayölu didi ni kö'du ma aki'ja.

²⁶ Vidī atēdinni wa aba ezē zē irinni damöku ne biya mora ayölu didi nni? Anza here dē. Waako anza ani dē zi ki'dinni zi didi nni ya'ba mo aba.

²⁷ Kö'du Wisi 'ba Vidī omba ku zi tayi mi bikanyi kyedre 'ba 'bu ni malayika eni eti, mora mo aki'di biriti zi vidī maako mi kö'du ko'do 'bomo.

²⁸ Miya zi ye henye, kya vidī maako'e ēdinni kinye akolinni dē, zē akongonni bi tayi 'ba Wisi 'ba Vidī mi damöku 'bēni."

17

Yēsu ofo rē ni

(Mk. 9:2-13; Lk. 9:28-36)

¹ Tapēti ko'do modaka aba, Yēsu oba Petero, Yemisi öndu ni Yowani aba, ēnyi i'bēni riyē da doku konda na bi dē nni.

² Mati zē ēdinni bi kongɔ rakofɔ ayi zi Yēsu, komo mo ēdi alaka kaa kadra, bongo 'bomo ofo rē ni na kanyi.

³ Vo lö'bö wota ne'e, ongōnni Mosa nni Eliya aba, ēdi ame'donni Yēsu eti.

⁴ Petero ame'do riyē zi Yēsu, iya henye "Yere, ēdi na laka ze kinye. Ezē omba, ma kuvö gövö wota kinye. Kölö zi yi, kölö zi Mosa, mora kölö zi Eliya."

⁵ Mati mo ɛdɛ gba ame'do, foli laaka ayi ɔɔ riyɛ dɛ zɛ, gu aa tɛmɪ foli iya henye, "Nenye gogo wisi ama ra, ma na rakyenyi mo aba. Owo'e dɔ mo."

⁶ Mati vo lɔ'bɔ owonnɪ me'do ne, zɛ na tere umɛ rɛ nnɪ na mɪ yɔfu dakaɲo.

⁷ Yɛsu ɛnyɪ ayi ise rɛ zɛ, iya henye, "ɛnyɪye riyɛ, ere 'e dɛ."

⁸ Here zɛ ongɔnnɪ bi riyɛ i'jannɪ vidɪ maako dɛ, du Yɛsu kutɪ nɪ aba.

⁹ Mati zɛ ɛdɛ tasinnɪ akaɲo ta da dɔku, Yɛsu iya zi zɛ henye, "Ayada'e dɛ zi vidɪ maako kɔ'du mati ongo'e ne, le ɛzɛ Wisi a Vidɪ ɛnyɪ ku tɛmɪ koli."

¹⁰ Vo lɔ'bɔ ako'jonnɪ ha Yɛsu iyannɪ henye, "Kɔ'du a'di vo komoyandi 'ba kɔ'du ki'diye, iyannɪ henye ere, Eliya ra atayi dagba?"

¹¹ Yɛsu aya'ba da me'do zi zɛ iya henye, "Eliya ra ɛdɛ tayi dagba, mo akako'jɔ wasisi nzo.

¹² Mayada zi ye henye, Eliya ɔko ku nzo, vidɪye ra ayɔlɔnnɪ mo dɛ o'dɔnnɪ mo kaa zɛ omba nnɪ. Tɛmɪ gɛrɪ kɔlɔ ne zɛ ako'donnɪ Wisi 'ba Vidɪ kpa here."

¹³ Vo lɔ'bɔ ɛnyɪ ayɔlɔnnɪ mo ɛdɛ ame'do zi nnɪ ne, kɔ'du 'ba Yowani Bapatisi.

*Yɛsu ako'jɔ wisi kora dakyikyɪ aba
(Mk. 9:14-29; Lk. 9:37-43a)*

¹⁴ Mati zɛ a'bannɪ zi vidɪ kayo ne'e, kora maako ayi zi Yɛsu alɔdro da womo nɪ aba akaɲo komo Yɛsu,

¹⁵ iya henye, "Yere, i'dɛ miyɪ mɛyɪ ra wisi ama ne. Mo ɛdɛ kɔɔ nɔki aba na kyɛnyɛ, ɛdɛ mo kumɛ kadra maako aba mɪ wa'do, mandere mɪ wini.

¹⁶ Mika mo zi vo lɔ'bɔ 'bɛyɪye, ɔ'bɔnnɪ dɛ mo kɔ'jɔ."

¹⁷ Yɛsu aya'ba dɔ mo, iya henye, "E vidɪ kazi koma kɔ'du kyɛnyɛ aba ne'e, omba 'e zi ma tɛdɪ ɛtɪ le ndala aba? Omba'e zi ma lima ɛtɪ le ndala aba? Ika 'e wisi ne zi ma."

¹⁸ Yɛsu i'dɛ kɔ'du zi dakyikyɪ ne, ɛnyɪ asi gbo yaga tara wisi ne, mɪ kadra nani ako'jɔ mo gbo.

¹⁹ Vo lɔ'bɔ ayinnɪ zi Yɛsu liya ako'jonnɪ ho mo, iyannɪ henye, "Kɔ'du a'di dore ze dakyikyɪ dɛ go mo yaga?"

²⁰⁻²¹ Yɛsu aya'ba da me'do zi zɛ iya henye, "Miya zi ye henye, ɛzɛ ɛdiye koma aba kaa kofo masatada ma tisi, akiya'e zi lutu nenye henye, 'i'bɛ ta kinye nani!' atɪ'bɛ. Ako'dɔ'e wa biya."

*Yɛsu ame'do lɔhu ga kɔ'du koli
'bɛnɪ*

(Mk. 9:30-32; Lk. 9:43b-45)

²² Mati vo lɔ'bɔ 'ba Yɛsu ayi atoto rɛ nnɪ ku biya mɪ Galilaya, Yɛsu iya zi zɛ henye, "Wisi 'ba Vidɪ omba ku ki'di mo zi vidɪ

²³ akofonnɪ mo, ko'do da wota aba mo atɛnyɪ na didɪ tɛmɪ koli." Vo lɔ'bɔ'e na rasɔsu ga kɔ'du mati Yɛsu iya akofo nɪ ne.

'Be'bele kopi mɪ yɛkɛlu 'ba Wirɪ

²⁴ Mati Yɛsu vo lɔ'bɔ 'bɛnɪ ɛtɪ ayinnɪ mɪ Kaparanamo, vo 'be'bele kɔ'du 'ba yɛkɛlu ayi zi Petero ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi 'be'e ɛdɛ 'be'bele loko 'ba Wirɪ kopi?"

²⁵ Petero aya'ba dɔ mo, iya henye "ɛdɛ here." Mati Petero i'bɛ liɲɔ, Yɛsu ame'do dagba, "Simona, kɔ'du sɔsu 'bɛyɪ a'di? ɛyɪ ra ɛdinnɪ 'be'bele kopi zi yeree 'ba dakaɲo nenye? Vo gisi 'ba dakaɲo'e ra kodo tu'dɛ maako'e?"

²⁶ Petero aya'ba dɔ mo iya henye, "Vo leze'e ra." Yɛsu aya'ba dɔ mo iya laka, "Gisi 'ba dakaɲo'e opinnɪ dɛ.

²⁷ Domba dɛ zi vo 'be'bele kɔ'du ne'e ko'do mo zi tɛnyinnɪ na kamo. I'bɛ mɪ fɔfɔ kyenze kɪrɪ. Oto yaga dagba kyenze mati irɪ ku ne, ayɛhu ho mo aki'ja kɔhi ɲbiriri kyɔ kɔ'du 'be'bele 'bama 'ba loko 'ba Wirɪ 'bɛyɪ aba. Oba zɛ opi na 'be'bele 'bama 'be'e aba."

18

ɛyɪ ra kyedre ndra?

(Mk. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

¹ Mɪ kadra nani vo lɔ'bɔ ayinnɪ zi Yɛsu ako'jonnɪ ho mo, iyannɪ henye,

“Ëyi ra 'bëni na kyedre mi damöku 'ba Wirī?”

² Yësu ako'jo wisi i'di mo atoro komo zë,

³ Mora iya henye, “Miya zi ye tinyö, ezë ofo re 'e dë kaa gisisi mi di'diye, ödu'e dë mi damöku 'ba Wirī.

⁴ Vidi ma kyedre mi damöku 'ba Wirī ra mati aya'ba rë ni tisi kaa wisi nenye.

⁵ Ezë vidi mati iri wisi kaa nenye kala kyedre aba mi ru ma, iri ma ku.”

Kö'du yonzo zi kö'du kyënyë ko'do

(Mk. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

⁶ “Ezë vidi maako o'do wisi kölo temi gisisi nenye'e mo oma mi kö'du kyënyë ko'do, edi na laka kö'du vidi nani zi yitö kyedre 'ba wakuhu kida gu mo, zi kuyi mo mi wulu ma yöndu ne.

⁷ Atëdi na riti zi vidi 'ba damöku nenye, kö'du wa maako mati edi zi ko'do zë zi kö'du kyënyë ko'do. Wa ne ako'do rë nni 'duwi, atëdi na riti zi vidi mati i'di zë zi rë nni ko'do ne.

⁸ Ezë kala yi mandere ndi yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, ikye u'du 'de yaga. Edi na laka zi yi tödu mi didi kazi kala, mandere ndi ta da sesi kala 'dö riyö, ndi kpa 'dö riyö zi ku'du mi wa'do kazi tölu.

⁹ Ezë komo yi o'do yi zi kö'du kyënyë ko'do, oto u'du 'de yaga. Edi na laka zi yi tödu mi didi komo aba nje kölo ta da sesi komo 'dö riyö zi ku'du mi wa'do 'ba gehena.”

Mala kö'du tölu 'ba timelë

(Lk. 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ “Komo'e medii re 'e, awasa'e dë gisisi. Miya zi ye henye, malayika 'bezë edi 'duwi nburu komo 'Bu ma komoriyë.

¹² Adi ra asösu 'beyi ezë vidi kora edi timelë aba lamikölö, ma kölo ölu temi zë ako'do? Mo akila ma lamikölö 'butëmodomosowo domomodomosowo bi wakonyo dakapa lutu, ati'bë koma timelë mati ölu ne dë ya?

¹³ Ezë mo i'ja ku, mayada zi ye henye, mo atëdi rakyenyi abandra kö'du timelë kölo ne ta da ma lamikölö 'butëmodomosowo domomodomosowo ma ölunni dë ne.

¹⁴ Temi geri kölo ne, 'Bu'e komoriyë omba dë zi ma kölo temi zë zi tölu.

Öndu mandere emi ma o'do kö'du kyënyë

¹⁵ “Ezë öndu yi o'do kö'du kyënyë zi yi, i'bë ayada kö'du kyënyë 'bomo ne zi mo, o'do na liwo, nje temi kut'e. Ezë mo owo kö'du 'beyi ne ku, ayomo mo ku temi kö'du kyënyë ko'do.

¹⁶ Ezë mo owo kö'du 'beyi ne dë, oba kölo mandere riyö vidi kya mo'e yi aba, kö'du wa sösu ne zi vo hu kö'du dorö tedinni riyö, mandere wota kaa mati kö'du yöru iya.

¹⁷ Ezë mo owo dë zë dë, ayada kö'du ne biya zi vidi 'ba kanisa. Ndundu mo aba ezë mo owo da vidi 'ba kanisa dë, o'do mo kaa vo leze mandere kaa vo 'be'bele kö'du.

Kö'du kida kö'du kinga aba

¹⁸ “Tinyö mayada zi ye henye, kö'du mati ida ku mi dakaño kinye, akida kpa komoriyë, kö'du mati inga ku dakaño kinye, akinga kpa komoriyë.

¹⁹ Mayada kyo zi ye, ezë vidi riyö temi 'e dakaño nenye omba da kö'du wa mati amötu'e kö'du mo, 'bu ma komoriyë ako'do zi ye.

²⁰ Ezë vidi riyö mandere wota atoto rë nni bi kölo mi ru ma, ma medii zë eti.”

Mala 'ba vo kalima kazi kö'du kila zi oka ni

²¹ Petero ayi zi Yësu ako'jo ho mo iya henye, “Yere, ezë öndu ma edi nduwë kö'du kyënyë ko'do ra ma makila mo da ndö? Modomoriyö?”

²² “'E'e,” Yësu aya'ba do mo iya henye, “Anza madomoriyö, 'butëmodomoriyö domomodomoriyö,

²³ ga kö'du damöku 'ba Wirī edi here. Kadra maako aba, yere maako

omba zi kö'du kóhi 'ba vo kalima 'bēniye mati obanni kazi nī kongɔ.

²⁴ Mati mo ayeto ku zi ko'do mo here, ma kōlō tēmī zē ika 'bēni zi mo atiti gɔ mo miliyōni pawono.

²⁵ Vo kalima ne anza wa aba kyo dē, zi kóhi omo ne kopi. Yere i'di kö'du zi mo kogo 'de kaa vo kalima, mbara 'bomo, gisisi, biya wa mati mo ēdi mo aba kö'du zi yōngu ne kopi mo aba.

²⁶ Vo kalima ne alɔdro domo nī aba komo yere, ala'ba rē nī iya henye, 'Miyi mēyi ra ma, ma kopi wa 'bēyi ne biya zi yi.'

²⁷ Yere gɔ rasosu aba kö'du mo, ila mo tēmī yōngu ne, ila mo i'bē gɔ."

²⁸ "Kora ne ēnyi i'bē andosi dē nni, vo kalima oka nī mati oba kóhi tisiwa aba kazi mo ne, iri mo ta gu mo nbiri, iya zi mo henye, 'Opi yōngu ama gē yi ne.'

²⁹ Vo kalima oka mo ne alɔdro akaŋo ala'ba rē nī zi mo iya henye, 'Miyi mēyi ra ma, ma kopi zi yi.'

³⁰ Mo omba dē ēnyi u'du mo mī kamba le mo akopi yongu ne.

³¹ Mati kya 'ba vo kalima maako'e ongōnni kö'du mati o'do rē nī ne, zē rasosu aba, ēnyi i'bē ayadanni kö'du ne gɔ biya zi yere.

³² Yere ako'jo vo kalima ne loko iya zi mo henye, 'Yi vo kalima kyēnyē ra, mila yi kö'du wasisi mati oba kazi ma ne'e biya, nje ga kö'du ala'ba rē yi zi ma.

³³ Here kaa atēdi mīkyēyi aba ra oka yi ne kaa mati mo'do mīkyēyi zi yi ne.'

³⁴ Here yere gɔ na kamo usu vo kalima ne mī kamba zi riti ki'di zi mo le ēzē mo opi yongu ne ku biya."

³⁵ Yēsu i'di do mo gɔ zi zē iya henye "Ne ēdi kö'du mati 'bu ma komoriyē ako'do zi ye, ēzē ila'e ako'e dē tēmī di'diye."

19

Yēsu ayandi kö'du ga kö'du 'ba mbara yēyi
(Mk. 10:1-12)

¹ Mati Yēsu inde me'do ne'e kiya ku, mo ila Galilaya ēnyi i'bē mī dakaŋo 'ba Yudiya kapa ranga 'ba Yeredene.

² Vidi kayo alō'bōnni ga ndi mo, mo akō'jo zē gɔ ani.

³ Kya 'ba Farasi maako'e ayinnī zi mo, ayōnzōnni zi mo kuyi kö'du ko'jo aba, iyanni henye, "Kö'du ki'di 'beze akila vidi kora zi mbara 'bēni yēyi na yawa kaa mo omba?"

⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Akō'jo'e kö'du yōru ne dē, mati iya henye, bi yeto aba Wiri i'di vidi kora mbara aba?"

⁵ Wiri iya henye, 'Ga kö'du ne, vidi kora akila 'bu nī, ma nī akadrokō rē nni mbara 'bēni aba, zē riyō ne atēdinni na wa kōlō.'

⁶ Here anzanni dē kpe riyō, atēdinni kōlō. Vidi maako inye mī wa mati Wiri adrokō ku bi kōlō ne dē."

⁷ Farasiye ako'jonnī ho mo iya henye, "Kö'du a'di Mosa i'di kö'du zi vidi kora waraga 'ba rayēyi yōru, ki'di zi mbara 'bēni mo kore 'de?"

⁸ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Mosa i'di kö'du zi ye mbara 'be'e yēyi, ga kö'du de 'e na kyigɔ zi yandi. Anza dē here, tēmī kadra mati bi o'do rē nī.

⁹ Mayada zi ye henye, ēzē kora maako ayēyi mbara 'bēni 'beri ta da ndoro ko'do, mo o'do ndoro ku, ēzē mo iri mbara maako."

¹⁰ Vo lō'bō 'bomo'e iyanni zi mo henye, "Ēzē ēdi ne kö'du mati mī kutē kora mbara 'bēni aba, here, vidi moze mbara dekpe."

¹¹ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Kö'du yandi nenyē anza dē zi vidi biya, nje zi zē mati Wiri i'di here."

¹² Vidi kora na limu kö'du o'jo zē here. Maako'e vidi ra o'do zē here, maako'e ombanni dē mbara koze ga kö'du 'ba damōku 'ba Wiri. Mo mati ato'bo da kö'du yandi nenyē komba, mo'do here."

Yēsu i'di ya'da zi gisisiye
(Mk. 10:13-16; Lk. 18:15-17)

¹³ Kya vidi maako'e ikanni gisisi zi Yēsu kala nī ki'di dē zē zi mötu

kö'du zë, vo lö'bö 'bomo ayatanni vidi ne'e.

¹⁴ Yësu iya zi zë henye, "Ila'e gisisi mayinni zi ma, ayata'e zë dë, ga kö'du damöku 'ba Wirī ra kaa neny'e."

¹⁵ Mo i'di kala ni dë zë ila zë i'bë wëni gbö.

Wisi kora obi ma wa aba kyo
(Mk. 10:17-31; Lk. 18:18-30)

¹⁶ Kadra maako aba, kora maako ayi zi Yësu ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi, kö'du laka a'di ra ma kö'do zi ma didi nburu ki'ja?"

¹⁷ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Kö'du a'di ako'jo ha ma kö'du wa ma laka? Mo ma laka edi nje kolö. İri ga ndi kö'du ki'di ne, ezë omba zi tödu mi didi ma nburu."

¹⁸ Mo ako'jo kö'du iya henye, "Kö'du ki'di a'di?" Yësu enyi aya'ba do mo zi mo iya henye, "Ofo vidi dë, o'do ndoro dë, alogo dë, asusu vidi maako dë na ndondo,

¹⁹ owo 'bu yi ma yi aba, o'do lovo vo halinca oka kaa mati o'do lovo yi."

²⁰ Kora ne aya'ba da me'do iya henye, "Mowo kö'du ki'di ne'e ku biya. A'di ra omba gba zi ma kö'do?"

²¹ Yësu iya zi mo henye, "Ezë omba zi yi zi tedi nbala, i'bë ogo wa mati edi mo aba ne biya yaga, i'di kahi mo zi vo leriye, atedi wa aba kyo komoriye, ta peti mo ayi alo'bo ga ma."

²² Mati kora ne owo kö'du ne here, enyi i'bë na rasosu ga kö'du mo wa aba kyo.

²³ Yësu iya zi vo lö'bö 'beniye henye, "Mayada zi ye, atedi na kyigo zi vidi ma wa aba kyo zi tödu mi damöku 'ba Wirī.

²⁴ Miya löhu zi ye henye; edi na kyigo ndra zi vidi ma wa aba kyo zi tödu mi damöku 'ba Wirī, ta da jemele tödu kpuru temi ogo 'ba ibira."

²⁵ Mati vo lö'bö owonni kö'du ne, zë biya na rakaga. Zë ako'jonn kö'du iyanni henye, "Mora here ne, eyi ra akayom?"

²⁶ Yësu ongo bi mbiyi dë zë aya'ba do mo iya henye, "Wa mahere ne, vidi o'bo dë kö'do. Wirī ra ato'bo kö'do mo biya."

²⁷ Petero enyi ame'do riye, mo iya henye, "Ongo te, dila wasisi ku biya kö'du lö'bö gë yi. A'di ra datedi ze mo aba?"

²⁸ Yësu iya zi zë henye, "Mayada tinyö zi ye Wisi a Vidi alima ku da kyiti 'beni bikanyi laka 'bomo mi dalinca kyi. Vo ga ndi ma 'butë domoriyo 'bama ne, akalima 'e kpa da kyiti 'ba tu'dë gisi 'ba Yiserele 'butë domoriyo ne.

²⁹ Vidi mati ila loko, öndu'e, emiye, 'bu, ma, gisisi, yaka ga kö'du ma aki'ja lami da kyo aki'di didi ma nburu nburu zi mo.

³⁰ Yaanya aba zë mati kyo dagba ne atedinni hulëhu, yaanya aba zë ma kyo hulëhu ne, atedinni dagba."

20

Mala 'ba vo loo kö'do'e mi yaka

¹ "Damöku 'ba komoriye edi henye. Kora maako edi, mo enyi gbö da mindö aba ti'bë vidi vo loo kö'do'e koma, zi loo kö'do mi yaka eni.

² Mo omba da kö'du zi kahi nbiriiri kopi mo zi zë mi kö'do kolö, utu zë gbö loo kö'do mi yaka eni."

³ "Mo enyi i'bë löhu bi 'ba wakogo, kadra mamodomosowo aba i'ja kya vidi kora maako edinni toro ani onbö kazi loo.

⁴ Mo ayada zi zë iya henye, 'i'bë'e kpa loo kö'do mi yaka ma kopi kahi zi ye na laka.'

⁵ I'benni gbö. Kadra 'butë domoriyo kadra wota aba, mo o'do kpa kö'du kolö ne.

⁶ Edi kara zi kadra muyi mo enyi i'bë bi 'ba wakogo i'ja kya 'ba vidi maako'e edinni gba toro ani onbö. Mo iya zi zë henye, 'Edi 'be'e atoro kadra loso de 'e kinye onbö kazi loo ga a'di?'

⁷ Zë aya'banni do mo iyanni henye, 'Vidi maako i'di loo dë zi ze.'

Mo iya henye, 'Laka i'be'e loo ko'do mi yaka ama.' "

8 "Mati kadra o'ko ku na hutaga, vo kyeti yaka ayada zi vo da loo ko'do'e iya zi mo henye, 'Ako'jo vo loo ko'do ne'e opi kōhi ēzē, ayeto zē mati ta da hulēhu ne, ndundu mo zē mati ma dagba.'

9 Vidi kora mati ayetonnī loo kadra muyi aba ne, opi kōhi ŋbiriŋi zi ma kōlō, kōlō.

10 Kora mati o'donnī loo dagba ayinnī zi kōhi 'bēnnī kīrī, asōsunnī na kīrinnī ndra, ma kōlō opi kpa kōhi ŋbiriŋi kōlō.

11 Zē irinnī kōhi 'bēnnī ēnyinnī agboro vo kyeti yaka aba.

12 Zē iyannī henye, 'Vidi kora nenyē'e mati o'donnī loo ta da hulēhu nje kadra kōlō, ze do'do loo kadra ŋbo da kadra kyētu ne, here ne opi kpa zi zē kaa mati opi ze ne? "

13 "Vo kyeti yaka aya'ba do mo zi ma kōlō tēmī zē iya henye, 'Owo te aboka ma mo'ba'e dē. 'E biya omba'e da kō'du zi loo ko'do, kadra kōlō ŋbo da kōhi ŋbiriŋi kōlō.

14 Yaanya aba oba kōhi 'be'e ne, i'be'e liŋo. Momba zi kī'di zi kora mati o'do loo ta da hulēhu, kpa kyo kaa mati mī'di zi ye ne.

15 Here ne, manza dē dangōlō aba zi ko'do wa mati momba ko'do mo kōhi 'bama aba? Kōdo 'e na mī kumbē ga kō'du ma na laka? "

16 Yēsu inde me'do 'bēni kiya mo aba henye, "Here zē mati hulēhu atēdinnī dagba, mora zē mati dagba atēdinnī hulēhu."

Yēsu ame'do ma da wota mo kō'du koli 'bēni
(Mk. 10:2-34; Lk. 18:31-34)

17 Mati Yēsu ēdi atī'bēnnī mī Yerusalema, mo oba vo lō'bō 'bēni 'butē dōmorīyō dakapa nī, ame'do zi zē na liwo. Mati zē ēdi atī'bēnnī, mo ayada zi zē iya henye,

18 "Owo'e te, dēdi ze tī'bē le mī Yerusalema, ani Wisi a Vidi akī'di zi kyedre 'ba vo karasa'e nni vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'di eti. Zē akikyenni vurē ro mo zi kofo.

19 Zē akī'dinnī mo zi vo leze'e ako'donnī sawiya ro mo, aku'bōnnī mo, akatōtōnnī mo da taka. Mora ko'do da wota aba, mo atēnyī lōhu na didi."

Kō'du ko'jo 'ba ma Yemisi nni Yowani aba
(Mk. 10:35-45)

20 Here mbara 'ba Zebedeyo ayi gisi kora 'bēni aba riyō zi Yēsu, alōdro komo mo ako'jo ho mo ga kō'du ko'do laka.

21 Yēsu ako'jo ho mo iya henye, "A'di ra omba?" Mo aya'ba da me'do iya henye, "Korisito zi ma gisi kora riyō 'bama nenyē'e akalimannī da kala yi ma tiri ma gali aba mī damōku 'be."

22 Yēsu aya'ba da me'do zi gisi kora ne'e, iya henye, "Ayolo'e wa mati ēdiye kō'du ko'jo go mo ne dē. Atō'bo'e kinjē riti mati momba zi kinjē ne?" Zē aya'bannī da me'do iyannī henye, "Datō'bo ze."

23 Yēsu ayada zi zē iya henye, "Tinyō akinjē'e riti 'bama ama, mora mō'bo dē kyigo aba zi kinzi vidi mati akalima da kala ma ma tiri ma gali aba. Bi nenyē'e kō'du vidi mati 'bu ma ako'jo zi zē."

24 Mati kya 'ba vo lō'bō 'butē owonnī kō'du ne, zē na kamo gisi ōndu riyō ne eti.

25 Yēsu ako'jo zē biya bi kōlō iya henye, "Ayolo'e ku henye, vo daliŋo 'ba vo leze ne'e ēdinnī kalakonda aba dē zē, vo dagba'e ēdinnī ndra kalakonda aba.

26 Here gēri mahere ne, manza dē mī kutē'e. Ēzē vidi maako tēmī 'e omba zi tēdi kyedre, mo mēdi na vo lō'bō zi oka'e.

27 Ēzē vidi maako tēmī 'e omba zi tēdi na vo dagba mo mēdi na vo kalima 'bēyi.

28 Kaa Wisi 'ba Vidi ayi dē zi vidi maako'e loo ko'do zi mo, ayi zi ko'do zi vidi maako'e, didi nī kī'di zi vidi kayo yomo."

Yēsu ako'jo vo komokōndu riyō
(Mk. 10:46-52; Lk. 18:35-43)

29 Mati Yësu vo lö'bö 'bëni ëti ënyinni ku ti'bë 'de ta Yerikö, vidi kayo ënyinni ga ndi mo aba.

30 Here kora vo komoköndu riyö mati ëdi alimanni dakapa gëri, owonni Yësu ëdi alaga ta da kapa, ayetonni hë nni gbögbö, "Wisi 'ba Dawidi i'di miyi mëyi re ze."

31 Here vidi kayo ne'e o'donni sawiya zi zë ayadanni zi zë iyanni henye, alima'e ti. Mora here, zë agbögbö hë nni ndra na kamo, iyanni henye, "Yere Wisi 'ba Dawidi, i'di miyi mëyi re ze."

32 Yësu ɔɔ ako'jo zë, ako'jo hë zë iya henye, "A'di ra omba'e zi ma zi ko'do zi ye?"

33 Zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Yere, domba ze zi bi kongö."

34 Yësu na rasösu kö'du zë, ise komo zë kandi ongönni bi, mora alö'bönni gbö ga ndi mo.

21

Tödu 'ba Yësu mi Yerusalema
(Mk. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Yn. 12:12-19)

1 Mati Yësu vo lö'bö 'bëni ëti ɔkɔnni ku kara ra Yerusalema, zë ayinni Betehege da Döku 'ba Olivo ani Yësu utu vo lö'bö 'bëni riyö dagba.

2 Kö'du kise nenye aba iya henye, "I'bë'e zi daliɔo mati dagba komo'e nani, kandi aki'ja'e mokakya na kida wisi ëni aba dakapa ni, inga'e zë ika'e zë zi ma.

3 Èzë vidi maako iya kö'du maako, ayada'e zi mo 'Yere ra omba zë mo akila zë ti'bë kandi.' "

4 Kö'du ne o'do rë ni, zi kö'du mati nëbi iya ne tayi tinyö.

5 "Ayada zi gawo kyedre 'ba Ziyɔɔ, ongö'e vo damöku 'be'e ëdi tayi zi ye. Mo umbë dëni dë, ëdi taho da mokakya, wisi mokakya ëdi zë aba."

6 Here vo lö'bö ne i'bë o'donni kö'du ne te kaa mati Yësu ayada zi zë zi ko'do mo.

7 Zë, ikanni mokakya ne wisi mo aba, o'banni bongö 'bënni dë zë Yësu ëkyi gbö do mo.

8 Vidi kayo o'ba bongö 'bënni da gëri, agamo'e ikyenni da ngora 'ba kaga o'banni zë da gëri.

9 Vidi kayo ne alaganni dagba komo Yësu, zë mati ëdi tayi 'bënni ta gɔ mo, ayetonni hë nni gbögbö, iyanni henye,

"Wayeto zi wisi a Dawidi.

Wiri i'di ya'da zi mo mati ayi mi ru 'ba Yere, wayeto zi Wiri."

10 Mati Yësu ödu mi Yerusalema, da vidi kayo mi gawo kyedre ne biya na wiri wiri. Here vidi ako'jonnii kö'du iyanni henye, "Mo 'bëni ëyi ra?"

11 Vidi kayo aya'banni da me'do iyanni henye, "Nenye nëbi Yësu ra, tëmi Nazereta mi Galilaya."

Yësu i'bë ödu mi yëkëlu 'ba Wiri
(Mk. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Yn. 2:13-22)

12 Yësu i'bë ödu mi yëkëlu, ore vidi mati ëdinni wakogo ne biya yaga. Mo adu'du da tarabiza 'ba vidi 'ba kahi kutrë, gba'da 'ba vidi mati ëdinni atu'bu kogo ëti.

13 Mora iya zi zë henye, "Èdi na yöru mi kö'du yöru, Wiri iya ku henye, 'Loko 'ba Wiri ama ne ako'jo na loko 'ba mötu, ofö'e ku na wöru 'ba rakoho 'ba vo logo'e.' "

14 Vo komoköndu vo ka'bo ëti ayinni zi mo mi yëkëlu 'ba Wiri mo ako'jo zë gbö.

15 Kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'di ëti, ënyinni na kamo mati zë ongönni kö'du ko'do mati Yësu ëdi ako'do ne, gisisi ëdi hë nni gbögbö mi yëkëlu, iyanni henye, "Wayeto zi Wisi a Dawidi."

16 Zë ako'jo ni ha Yësu iyanni henye, "Owo kö'du mati ëdinni akiya ne ku?" Yësu aya'ba da me'do iya henye, "ɔɔ, mowo ku. Gba ako'jo'e kö'du yöru nenye dë? 'Ayandiye gisisi, gisisi ëti zi wayeto ma laka ki'di.' "

17 Yësu ila zë ënyi i'bë yaga tëmi gawo kyedre ne ko'do mi Beteniya.

Yësu asënë kyëlu
(Mk. 11:12-14, 20-24)

18 Tabi ta'ba 'bomo hulëhu mi gawo kyedre n̄ɔ da mindö vere aba, Yësu na o'bo.

19 Mo ongo kaga kyëlu dakapa gëri, i'bë rɔ mo i'ja waako dë do mo du yëyu mo. Mo iya zi kaga ne henye, "Ana logɔ dekpe löhu." Kandi kaga kyëlu ne akyitru gbo.

20 Vo lö'bö 'bomo ongonni kö'du ne iyanni henye, "Kaga kyëlu ne akyitru kandi ga a'di?"

21 Yësu ënyi aya'ba do mo zi zë iya henye, "Mayada zi ye tinyö, ëzë oma'e awiri de 'e dë, ato'bo'e ko'do wa mati mo'do zi kaga kyëlu ne. Anza nje ma ne dë, ato'bo'e kpa zi kiya zi lutu nenyë, 'Ënyi riyë u'du rë yi mi ranga, ako'do rë ni.'

22 Èzë oma'e, aki'ja'e wa mati ako'jo'e kö'du mo tëmi mötu."

*Kö'du ko'jo ga kö'du a Yësu
(Mk. 11:27-33; Lk. 20:1-8)*

23 Yësu ayi hulëhu mi yëkëlu, mo ayandi kö'du, kyedre 'ba vo karasa'e nni vidi kyedre eti ayinni zi mo, ako'jonn̄i ho mo iyanni henye, "Ayada dero zi ze edi wa ne'e ko'do kalakonda vala aba? Eyi ra i'di kalakonda ne zi yi?"

24 Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "Ma kako'jo kö'du kölo ta he 'e, ëzë aya'ba'e do mo ku zi ma makayada zi ye med̄i kö'du ne ko'do kalakonda 'bëyi aba?"

25 Kalakonda 'ba Yowani mati edi bapatisi ki'di mo aba ne, ayi ta kila, kazi Wir̄i kod̄o kazi vidi?" Zë ayetonn̄i hë nni wasa na ga rë nni, iyanni henye, "Dakiya ze a'di?" Èzë daya'ba'e do mo diya'e kazi Wir̄i, mo akiya zi ze henye, "Mora kö'du a'di oma'e dë mi Yowani?"

26 Èzë diya'e henye, "Kazi vidi, ze na tere, ga kö'du ze biya dasösu Yowani ra nëbi."

27 Here zë aya'banni do mo zi Yësu, iya henye, "Dayoɔ ze dë." Mo aya'ba do mo zi zë iya henye, "Mayada dë zi ye kalakonda 'ba a'di ra med̄i kö'du nenyë'e ko'do mo aba."

Mala kö'du gisi kora riyö

28 "Yaanya aba asösu'e kö'du a'di? Kadra maako aba kora edi gisi kora aba riyö. Mo ënyi i'bë zi ma kyedre ne iya zi mo henye, 'Wisi ama i'bë löo ko'do mi yaka ndenyë.' Wisi aya'ba da me'do iya henye,

29 'Momba dë ti'bë,' yaa, mo asösu dë ni ënyi i'bë gbo."

30 "Bu ënyi i'bë zi wisi agamo onyo kpa kö'du kölo ne. Wisi ënyi aya'ba da me'do iya henye, 'ɔɔ, kyedre ma ti'bë,' löo ne ko'do mo, 'de i'bë dë.

31 Wisi ma vala tëmi gisi riyö ne'e, o'do wa mati 'bu mo omba?" Zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Wisi ma kyedre." Yësu iya zi zë henye, "Mayada zi ye, vo 'be'bele kö'du nni, vo rönyi eti, edi ti'benni damöku 'ba Wir̄i dagba komo'e.

32 Yowani Bapatisi ayi zi yada zi ye gëri ma laka zi ye kiri, oma e dë mi mo. Vo 'be'bele kö'du vo rönyi eti ra omanni mi mo. Mati ongo'e mo gbi le, kpa oto de 'e dë zi koma mi mo."

*Mala kö'du vo löo ko'do'e mi yaka
'ba lu'ju*

(Mk. 12:1-12; Lk. 20:9-19)

33 Yësu iya henye, "Owo'e mala vere ne, vo kyeti kaɔ maako iyi lu'ju mi yaka, o'do resi kpo ta rɔ mo, ole wogo 'ba a'ji koto, uvö loko tɔɔ 'ba bi kongɔ. Mo ila yaka ne zi vo löo'e, i'bë gbo bi yingɔ.

34 Mati kadra 'ba wa toto ta yaka o'ko ku, mo utu vo kalima 'bëniye zi vo löo'e ga kö'du zi mi 'bëni mati inye ne koba."

35 "Vo löo ne'e iri vo kalima ne'e, u'bönni ma kölo, ofonni agamo, u'dunni vere ri'di aba.

36 Kora vo kyeti yaka ne utu vo kalima löhu kyɔ ta da ma dagba, vo löo ko'do ne'e o'donni zë kpa kaa ma dagba.

37 Ndundu mo aba mo utu wisi 'bëni zi zë. Mo iya henye, 'Tinyö zë akoronni wisi 'bama.' "

38 "Mati vo löo ne'e ongonni wisi ne, iyanni henye, 'Nenyë wisi 'ba vo

kyeti yaka ra. Ayi dofo'e mo, doba'e wa 'bomo.'

³⁹ Zë irinni mo u'dunni mo yaga temi yaka, ofonni mo."

⁴⁰ Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Yaanya aba ezë vo kyeti yaka ne ayi, ako'do a'di zi vo loo ne'e?"

⁴¹ Zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Mo akofo kora 'ba kö'du kyënyë kö'do ne'e, aki'di yaka ne zi vo loo kö'do maako'e, mati aki'dinni zi mo wa mi yaka mi kadra ma laka."

⁴² Yësu iya zi zë henye, "Ako'jo'e kö'du mati kö'du yöru iya ne dë?"

'Yitö mati vo wa ko'ba ombanni dë, ofo ku na yitö ma laka ndra.

Nenye Yere ra o'do.

Kongo mo atëdi na laka.' "

⁴³ Yësu idra do mo iya henye, "Mayada zi ye, damöku 'ba Wiri akoba 'de kazi 'e, aki'di zi vidi mati akatananni logo ma laka.

⁴⁴ Vidi mati alëpi da yitö nenye, akolowe. Ezë yitö ne alëpi da vidi akanzekpe vidi nani."

⁴⁵ Here kyedre 'ba vo karasa nni Farasi eti owonni mala a Yësu ne, ayolonni mo edi ame'do kö'du nni,

⁴⁶ zë ayonzonni zi mo kiri. Mora zë erenni vidi kayo mati omani mi Yësu mo nebi ra.

22

Mala 'ba karama 'ba oze

(Lk. 14:15-24)

¹ Yësu ame'do löhu zi vidi temi mala iya henye,

² "Damöku 'ba Wiri edi henye. Yere maako ako'jo karama 'ba oze 'ba wisi eni.

³ Mo utu vo lö'bö 'beniye zi yada zi yingo mati omba zë ne zi tayinni mi karama ne, zë ombanni dë zi tayi."

⁴ "Mo utu kya vo lö'bö ne'e kö'du kise aba zi yingo ne'e, iya henye. 'Karama ama ku nzo yaanya aba. Mofa isa ama ma kyedre, matono aba ku nzo zi konyo mo. Ayiye mi karama 'ba oze.'

⁵ Yingo mati ako'jo zë ne ombanni dë, i'benni ri mi loo enni maako'e.

Ma kölo maako i'benni yaka eni, ma vere i'benni mi loko wakogo eni.

⁶ Agamo'e irinni vo lö'bö ne'e u'bönni zë ofonni zë.

⁷ Vo damöku enyi na kamo utu vo kanya 'beniye ofonni vo wa kofa ne'e, o'bo gawo kyedre 'bezë ne ti'de."

⁸ "Mo ako'jo vo lö'bö 'beniye iya zi zë henye, 'Karama oze ama ku nzo. Vidi mati mako'jo zë ne anzanni dë na laka tayi.

⁹ Yaanya aba i'be'e da geri ma kyedre ako'jo'e vidi kayo mati i'ja'e zë mayinni mi karama.'

¹⁰ Vo kalima enyi i'benni yaga da geri atotonni vidi mati zë ijanni biya, ma laka makyënyë mo aba, loko 'ba oze oso kyo vidi aba."

¹¹ "Yere enyi i'be loko yingo eniye kongo, mo i'ja kora maako usu bongo 'ba oze dë. Yere ako'jo ho mo iya henye,

¹² 'Aboka ma ödu hala kinye kazi bongo 'ba oze?' Kora ne 'de onyo kö'du ako dë.

¹³ Yere ayada zi vo lö'bö 'beniye, iya henye, 'Ida'e kala mo ndi mo aba u'du'e mo yaga mi bi köndu. Ani mo akudu hë ni konyo aba.' "

¹⁴ Yësu i'di do mo iya henye, "Vidi kayo ma ako'jo ne, ma jeli mo ayo dë."

Kö'du ko'jo ga kö'du 'ba 'be'bele kopi

(Mk. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

¹⁵ Farasi enyi i'be o'donni yere zi Yësu kuyi kö'du ko'jo aba.

¹⁶ Zë enyi utunni kya 'ba vo lö'bö 'benni, kya 'ba vidi 'ba Heroda eti. Zë iyanni zi mo henye, "Vo komoyandi dayolo ku edi kö'du tinyö ra yada. Edi wa yandi tinyö a Wiri ra yandi zi vidi. Kazi tere kö'du kiya 'ba vidi kyedre maako'e dë.

¹⁷ Ayada zi ze, a'di ra asösu? Edi na laka zi ze 'be'bele kopi zi yere 'ba Roma, kodo anza here dë?"

¹⁸ Yësu ayolo yere kyënyë 'bezë ne, mo iya zi zë henye, "E vo komokandi ne'e, kö'du a'di ediye ma kuyi kö'du yonzo aba?"

19 Ayada'e zi ma kōhi 'ba 'be'bele mati ēdī kopi." Zē ikannī kōhi ne zi mo.

20 Mo ako'jo hē zē iya henye,

21 "Komo ēyī ra ru mo aba nenyē?" Aya'bannī da me'do iyannī henye, nenyē komo Siza ra ru mo aba. Yēsu iya zi zē henye, "Laka opi zi Siza wa 'ba Siza, opi zi Wīrī wa 'ba Wīrī."

22 Mati zē owonnī kō'du ne, zē na rakaga zē ilannī mo ēnyī i'bēnnī gbo.

Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba tēnyī tēmī koli

(Mk. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

23 Sadeke'e ma omannī vīdī ēnyī dekpe tēmī koli, zē ayannī zi Yēsu iyannī henye,

24 "Vo komoyandi, Mosa iya henye ere, kora mati oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, ōndu mo moba mbara lu'bē ne, zi zē gisisi ko'jo mī ru 'ba kora mati oli ne.

25 Yaanya aba ne gisi ōndu ēdinnī madomoriyō kinye, wisi ma kyedre oze mbara oli 'de kazi gisisi ko'jo, mo ila mbara lu'bē ne zi ōndu nī.

26 Kō'du ne o'do rē nī kpa here zi ōndu ma riyō ma wota ndundu mo zi zē madomoriyō ne biya.

27 Ndundu mo aba, mbara ne oli gbo.

28 Yaanya aba ne, mī ko'do mati yōku atēnyinnī na dīdī, mo atēdī mbara 'bēyī? Zē biya ozennī mo."

29 Yēsu aya'ba do mo zi zē iya henye, "Alitē'e ku, ga kō'du ayolo'e wayōru dē mandere kyigo a Wīrī.

30 Ēzē yōku ēnyinnī ku na dīdī, atēdinnī kaa malayika'e komoriyē ozennī mbara dē.

31 Yaanya aba kaa kō'du tēnyī 'ba yōku tēmī koli, ako'jo'e kō'du mati Wīrī ayada zi ye ne dē? Mo iya henye,

32 Ma Wīrī 'ba Abarayama, Wīrī 'ba Yisika, Yakoba aba. Mo Wīrī 'ba dīdī anza 'ba yōku."

33 Mati vīdī kayo ne'e owonnī kō'du ne, zē na rakaga tēmī gērī kō'du yandi 'bomo ne.

Kō'du kī'dī ma kyedre

(Mk. 12:28-34; Lk. 10:25-28)

34 Mati Farasiye owonnī Yēsu ayata Sadeke'e, zē ayi atoto rē nni bi kōlō.

35 Ma kōlō tēmī zē vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'dī, ako'jo ha Yēsu tēmī kō'du yonzō iya henye,

36 "Vo komoyandi, kō'du kī'dī ma vala ra kyedre mī kō'du kī'dī?"

37 Yēsu aya'ba do mo iya henye, "'O'do lovo Yere Wīrī 'bēyī dī'dī yī aba biya, lawo yī aba biya, kō'du yolo 'bēyī aba biya.

38 Nenyē kō'du kī'dī ma dagba ma kyedre ndra 'ba kō'du kī'dī ra.

39 Kō'du kī'dī ma riyō ma kyedre mo ēdī kaa mo. O'do lovo vo halijo oka kaa mati o'do lovo yī.

40 Kō'du kī'dī 'ba Mosa biya kō'du yandi 'ba nēbī ētī orō da kō'du kī'dī riyō ne'e."

Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba Korisito

(Mk. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

41 Mati kya 'ba Farasi maako'e atoto rē nni ga bi kōlō, Yēsu ako'jo hē zē iya henye,

42 "A'di ra asosu'e kō'du 'ba Korisito? Mo tēmī kozo 'bēyī?" Zē aya'bannī do mo iyannī henye, "Mo tēmī kozo a Dawidi."

43 Yēsu ako'jo hē zē iya henye, "Kō'du a'di ra Lawo Kōlō Laka i'dī Dawidi zi ko'jo mo na Yere? Mati Dawidi ēdī ame'do mo iya henye,

44 'Yere iya zi Yere 'bama,

'Alima kinye da tirī ma

le mī'dī vo wehe 'bēyīye ku mīdirī ndī yī."

45 Ēzē Dawidi ako'jo mo 'Yere,' hala Korisito atēdī tēmī kozo 'ba Dawidi?"

46 Vīdī maako aya'ba da kō'du ko'jo ne dē zi Yēsu. Ta pētī ko'do nani, vīdī maako ako'jo ha Yēsu dekpe.

23

Kō'du kyēnyē 'ba Farasiye

(Mk. 12:38-39; Lk. 11:43, 20:45-46)

1 Yēsu ame'do zi vīdī kayo ne'e, vo lō'bō 'bēnī ētī iya henye,

2 “Vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'dī nni Farasi eti, edinni kyigo aba zi yeti zi ye kö'du kī'dī 'ba Mosa.

3 Owo'e kö'du mati zē iyanni zi ye zi ko'do, kö'du ko'do 'bēzē anza dē na laka zi ye go mo kiri. Zē ayadanni kö'du wa zi ye ko'do mo, zē o'donni dē.

4 Zē i'dinni wa yeto ma kyedre mati vidi ɔ'bo dē zi kinjē mo ne da vidiye. Zē ombanni dē zi konyi zē zi kinjē le nje da gisi kala nni aba.”

5 “Zē o'donni wa mati vidi zi kongo. Zē idanni ko'di piri konda ga bongō 'benni zi yada zē na laka. Zē i'dinni bongō kanyi kölōkpō gē nni zi yada zē na vo mötu.

6 Zē o'donni lovo bi ma laka ne, bi 'ba karama, bi lima mati na laka aba mi bi 'ba mötu.

7 Zē o'donni lovo zi metenni watowo aba mi bi 'ba wakogo. Zē o'donni lovo zi ko'jo vo komoyandi.”

8 “Ako'jo yi dē, 'Vo komoyandi,' ga kö'du 'e biya ta dakota kölō, vo komoyandi nje kölō.

9 Ako'jo vidi maako dē dakaŋo kinye na 'bu,' ga kö'du ediye nje 'bu kölō aba komoriyē.

10 Ako'jo yi dē na 'vo komoyandi,' ga kö'du vo komoyandi kölō 'beyi ra Korisito.

11 Ma kyedre kölō mi kutē'e mēdi na vo kalima.

12 Mo mati o'do rē ni na kyedre, maya'ba rē ni hulēhu, mo mati o'do rē ni hulēhu, ako'do mo kyedre.”

Yēsu ayada kö'du kyēnyē ko'do 'ba vo komoyandiye

(Mk. 12:40; Lk. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 “Hala atēdi na kyēnyē zi ye, vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'dī Farasi eti. 'E vidi komokandi ne'e, isiye ha loko 'ba damōku 'ba Wirī kazi vidi ödunni, kpa ödu'e dē. Ayata'e vidi mati edi rē nni kī'di zi tödu ne kpa.”

14-15 “Atēdi na kyēnyē zi ye vo komoyandi 'ba kö'du kī'dī Farasi eti. 'E vo komokandi ra. Umu'e kyēti ranga kayo kpuru tēmi dakaŋo kutu kutu biya lasi aba, zi vidi maako kī'ja zi gēri 'be'e ne kiri. Ezē i'ja'e vidi ne

ku, o'do'e mo ndra na kyēnyē tada'e, zi ti'bē mi gehena kaa 'e.”

16 “Riti atēdi na kyēnyē zi ye, alaga'e dagba zi vidi, mora 'e na vo komoköndu. Ayandiye iya 'e henyē, ezē vidi maako alömu ru yēkēlu aba, mo anza dē na kida lömu 'beni ne aba. Ezē mo alömu ru dahabo mati mi yēkēlu ne aba, mo ku na kida.

17 'E vo komoköndu lumē'e, vala ra na kyedre, dahabo kodō yēkēlu ra o'do, dahabo na laka?

18 Ayandiye kpa iya'e henyē, 'Ezē vidi maako alömu ru karasa aba, mo anza dē na kida lömu 'beni ne aba. Ezē mo alömu rē ni ku wa ma i'di da karasa ne aba, mo ku na kida.’

19 'E vo komoköndu ne'e, ma vala ra na kyedre wakī'di kodō karasa ra, o'do wakī'di na koho?

20 Ezē vidi maako alömu ru karasa aba, mo edi lömu kpa wa mati biya i'di do mo ne.

21 Ezē mo alömu ru yēkēlu aba, mo edi lömu mo aba, ehe Wirī mati edi alima mi mo.

22 Ezē vidi maako alömu komoriyē aba, mo edi lömu kyiti 'ba Wirī mati mo alima do mo.”

23 “Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'dī nni Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, i'diye zi Wirī 'butē, wokonyo tisiwa kaa kökōwu. Mora o'do'e wa ma laka ndra 'ba ködu kī'di dē, kaa tinyō, mikyēyi, koma aba.

24 O'do re 'e na vo dagba zi vidi, mora 'e na vo komoköndu, oba'e kōŋo tisi yaga tēmi wa kuwē 'be'e, ondro'e jemele.”

25 “Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'dī Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, akaka'e ra siko 'be'e gbenje aba ta ro mo yaga, mi zē ndo na wakoyi mi kumbē aba.

26 Farasi vo komoköndu, akyito wa mati edi mi siko dagba, ma ta yaga akakyito kpa 'da.”

27 “Atēdi na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kö'du kī'dī Farasi eti. 'E vo komokandi ne'e, 'e kaa da wogo mati ako'jo rē zē na kanyi, lunzu ri'di kanyi aba, ongo na laka

tarē zē yaga, mī zē ndo na yingo keje yöku aba.

²⁸ Tēmi gēri kōlō ne, ta ra'e yaga na laka zi vīdī biya, mī ye ndo na komokandi kō'du lītē aba."

Yēsu ame'do kō'du riti 'bēzē
(Lk. 11:47-51)

²⁹ "Atēdī na riti zi ye vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'dī Farasi ēti. 'E vo komokandi ne'e, o'ba'e ogo na laka zi nēbiye, ayada'e tōwo zi wogo zi vīdī mati alimannī kyere na lima ma laka.

³⁰ Iya'e henye, ēzē ēdiye kyere mī kadra 'ba 'bu'e vu'e nani, o'do'e kō'du mati zē o'donni nēbi ne'e, kofo mo go mo ne dē.

³¹ Omba'e do mo tīnyō, 'e ra na kozo 'ba vīdī ma ofonni nēbi ne'e.

³² Ī'bē'e zo dagba wa mati 'bu'e vu'e ayetonni ne kinde mo."

³³ "E wiri ne'e, 'e gisi 'ba wiri ne'e, hala asōsu'e zi taho. Kazi vurē re 'e, atī'bē'e biya mī gehena.

³⁴ Mayada zi ye makutu nēbi ne'e, kora vo kō'du yolo, vo komoyandi ēti, akofo'e kyamo'e, akatōtō'e agamo'e akakpōkyiye agamo'e mī bi 'ba mōtu'e, akore'e zē tēmi gawo ta da gawo.

³⁵ Riti biya kō'du vīdī mbiya mati ofo'e ne akalēpī de 'e tēmi kozo 'ba Abele zi kozo 'ba Zakariya wisi 'ba Berahiya mati ofo'e mī kutē yēkēlu karasa aba.

³⁶ Mayada zi ye tīnyō, riti biya 'ba wakofo ne akalēpī da vīdī 'ba ko'do nenye."

Yēsu o'do lovo Yerusalema
(Lk. 13:34-35)

³⁷ "Yerusalema, Yerusalema ofo'e nēbiye, u'du'e vo lō'bō mati Wiri utu zi ye ne ri'dī aba. Da ndō momba zi kala ma kī'dī mo kpo ra vīdī 'be'e biya, kaa ma yēru mati atoto gisisi ēni hu förō nī, ila'e ma dē.

³⁸ Loko 'be'e ne akila na mī mbiya.

³⁹ Tēmi ndenye dagba ani, mayada zi ye henye, ongo'e ma dekpe löhu le akiya'e henye, 'Wiri i'dī ya'da zi mo mati ayi mī ru 'ba Yere.' "

24

Yēsu ame'do ga kō'du loko 'ba Wiri yaṅa

(Mk. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

¹ Yēsu ēnyī ila bi nani ēdī gbo atī'bē 'de tēmi yēkēlu, vo lō'bō 'bomo ayinni zi yada zi mo kuvō 'ba loko 'ba Wiri ne. Mo ēnyī alēzē.

² "Oo. Ongō'e bi biya na laka da wa nenye'e. Mayada zi ye henye, yitō ma kōlō kinye alima dē ga bi 'bēni zē biya aku'du akaṅo."

Riti vīdī yaza aba

(Mk. 13:3-13; Lk. 21:7-19)

³ Mati Yēsu alima da Dōku 'ba Olivo, vo lō'bō ayinni na liwo zi mo, ako'jonnī ho mo iyanni henye, "Ayada zi ze kō'du biya nenye atēdī ndala aba, a'di ra ako'do rē nī zi yada mo henye, 'Ku tayi 'bēyi ndundu 'ba daliṅo aba.' "

⁴ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ēdiye komo kī'dī aba, ila'e vīdī maako mo'ba 'e dē.

⁵ Vīdī kayo atayinni me'do ru ma aba ako'banni vīdī kayo akiyanni henye, 'Ma, Korisito ra.'

⁶ Akowo'e kpōro wehe kara dakapa, kō'du yöyō 'ba wehe aba na kōwo, ere'e dē. Wa ne ako'do rē nī, anza dē zi kiya henye, ndundu mo oko ku.

⁷ Dakaṅo ako'do wehe oka maako aba, damōku akalēpī wehe aba da ma kōlō maako. Zōyi atēdī, kinzik-inzi atēdī ta ga bi ne biya.

⁸ Wa ne atēdinni biya kaa dagba tōo 'ba wisi ko'jo."

⁹ "Akiriye, akī'diye zi ko'do mo na kyēnyē zi kofo. Vīdī biya akoyi 'e ga kō'du ma.

¹⁰ Mī kadra nani, vo kō'du komba'e akalēpinni tēmi kō'du koma 'bēnnī, zē akasusunni oka maako, akoyinni oka maako.

¹¹ Nēbi vo ndondo kayo'e akalayanni vīdī kayo ko'ba aba.

¹² Ne atēdī rapere 'ba kō'du kyēnyē ko'do, zi vīdī kayo lovo 'bēzē ofo.

¹³ Vīdī mati oro nduwē na kyigo mī ndundu mo, akayomō mo.

14 Kö'du yöyö laka nenyé ga kö'du 'ba damöku akayëti zi vidi 'ba dakaño ne biya kaa vo hu kö'du dorö, ndundu mo atokö 'da."

Wa kyënyë ma ndra
(Mk. 13:14-23; Lk. 21:20-24)

15 "Mati ongo 'e wa kyënyë ma ndra mi loko 'ba Wirí ma ayaña, ma nëbi Daniyele ame'do kö'du mo. Atorö bi ma laka. Kö'du nenyé zi vo ko'jo mo: ayolo laka mi kö'du nenyé a'di.

16 Vidi mati edinni mi Yudiya atahonni da lutu.

17 Vidi maako mati edi da loko eni, i'ja kadra dekpe zi tasi akaño zi wasisi 'beni koba ta loko.

18 Vidi maako mati edi mi yaka a'ba dekpe hulëhu zi bongö eni koba.

19 Atedi na kyënyë mi ko'do naniye zi mbara mati omönni 'e mbara mati edinni gisiluru aba:

20 Amötu'e zi Wirí kazi aho'e temi tona mandere mi ko'do kadra 'ba ralawo.

21 Ga kö'du riti mi kadra nani atedi na kowö ndra ta da riti, mati edi temi biyeto 'ba damöku temi ko'do ma ndenye ne. Ani, wa maako atanza dekpe kaa mo löhu.

22 Wirí aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye, mo mo'do de here, vidi maako omö de. Ga kö'du vidi jeli 'beniye Wirí akaya'ba mi kadra ko'do nani 'e 'da."

23 "Eze vidi maako iya zi yi henye, 'Ongö te, Korisito edi kinye, mandere mo edi nani,' oma de mi kö'du ne.

24 Ga kö'du Korisito vo ndondo 'e nni nëbi vo ndondo eti akalayanni, ze ako'donni kö'du ko'do kyedre rakaga aba zi vidi jeli a Wirí ko'ba eze ze ato'bonni.

25 Owo'e te, mayada kö'du nenyé zi ye gba kazi kadra mo tokö."

26 "Eze vidi maako ayada zi ye iya henye, ongo'e te, mo edi yaga mi da lipi, i'be'e de ani, mandere eze ze iyanni henye, ongo'e te, mo edi re ni kohö kinye oma'e de mi kö'du ne.

27 Ga kö'du Wisi a Vidi atayi kaa bikanyi mati alaka komoriye ta humire le da mire.

28 Eze yöku edi, langa akatoto re nni."

Tayi 'ba Wisi a Vidi
(Mk. 13:24-27; Lk. 21:25-28)

29 "Kandi ta peti riti 'ba ko'do naniye, kadra akuyi re ni na mandölu, yehwe anyi dekpe, kyëlu akalëpinni ta komoriye, wa ma komoriye akaköho re nni.

30 Kyine wa mati akayada kö'du 'ba Wisi a Vidi akalaya komoriye, vidi biya 'ba dakaño akudunni eze ongönni Wisi a Vidi edi atayi temi foli 'ba komoriye kyigö bikanyi kyedre 'beni aba.

31 Kyedre torombeta akata'a, mo akutu malayika 'beniye yaga mi bi gölö'bo sowö 'ba dakaño. Ze akatötonni vidi jeli omö'e temi ndundu 'ba dakaño ne biya."

Kaga kyëlu
(Mk. 13:28-31; Lk. 21:29-33)

32 "Kaga kyëlu ma yandi kö'du yölo zi ye. Eze ngora mo inzi ku, aköfo re ni na luwe, mbili yeü makyiyi akayeto gbo tövu, akayölo'e umu ku kara.

33 Temi geri kölo ne, eze ongo'e wa ne ku biya, akayölo'e kadra mo ku kara nzo zi re ni yeto.

34 Mayada tinyö zi ye, wa ne biya ako'do re ni dagba, kazi vidi ma edinni lima yaanya aba ne, oli de gba biya.

35 Komoriye dakaño aba akalaganni, me'do 'bama alaga de."

Vidi maako ayölo ko'do mo kadra aba de
(Mk. 13:32-37; Lk. 17:26-30, 34-36)

36 "Vidi maako ayölo ko'do mo kadra aba de. Kpa le malayika komoriye mandere Wisi ayölonni de, nje 'bu ra akayölo.

37 Tayi 'ba Wisi a Vidi ako'do re ni kaa mi kadra 'ba Nowa.

38 Mi ko'do gba ta komo wini koso, vidi edinni wakonyo, wa kuwe, vidi

kora rē nnī koze mbara eti, le mī ko'do mati Nowa i'bē ödu mī tōṅbō,

³⁹ ayolōnnī kō'du mati ēdī rē nī ko'do ne dē, le wini koso ayi akyito zē biya. Ēzē Wisi a Vidī ayi akatēdi here.

⁴⁰ Mī kadra nani vidī kora riyō atēdīnnī loo ko'do mī yaka. Ma kölō akoba, agamo akila hulēhu.

⁴¹ Vidī mbara riyō atēdīnnī bi 'ba wakuhu, ma kölō akoba, agamo akila hulēhu."

⁴² "Ēdiye komo kī'dī aba ga kō'du ayolō'e dē, mī ko'do vala ra Yere 'be'e atayi.

⁴³ Ēzē vo kyeti liṅo ayolo kadra mati vo logo atayi, tīnyō akayolō'e henye, mo akalima na ngō ila vo logo dē zi tödu mī loko eni.

⁴⁴ Here ēdī 'e kpa 'duwī nzo, ga kō'du Wisi a Vidī atayi mī kadra mati anza'e dē komo kī'dī aba go mo."

Vo kalima koma vo kazi koma aba (Lk. 12:41-48)

⁴⁵ "Ēyī ra vo lö'bō laka, kō'du yolō aba? Mo ra mati kyedre 'bomo i'dī mo na ga vo lö'bō oka niye kongō wakonyo 'bēzē kī'dī mī kadra ma laka.

⁴⁶ Rakyenyi atēdi zi vo lö'bō ne hala, ēzē kyedre 'bomo i'ja mo loo ne ko'do, ēzē mo a'ba liṅo.

⁴⁷ Mayada tīnyō zi ye, kyedre ne akī'dī vo lö'bō na vo da wasisi eni biya.

⁴⁸ Ēzē mo na vo lö'bō ma kyēnyē, mo akayada na bi dēni henye, 'Kyedre 'bēni ne ayi dekpe hulēhu kandi,'

⁴⁹ mo akayeto vo lö'bō okaniye ku'bō zi wakonyo wa kuwē aba na kyēnyē.

⁵⁰ Kyedre 'ba vo lö'bō ne atayi ko'do maako aba, mati vo lö'bō ne anza dē komo kī'dī aba go mo, mī kadra mati mo ayolō dē.

⁵¹ Kyedre akasese mo kozokozo 'ba vo komokandi ne zē eti, ani mo akudu hē nī konyo aba."

25

Mala kō'du mīnzō ngulu 'butē

¹ "Mī kadra nani, damōku 'ba Wiri atēdi henye. Mīnzō ngulu 'butē oba lamba enni enyi i'bēnni yaga da 'biyēsī kutrē.

² Muyi tēmi zē na vo lumē, agamo'e muyi na vo kō'du yolō.

³ Ma vo lumē ne oba lamba 'bēnni obanni kya 'ba yēni wa'do dē nni aba.

⁴ Ma vo kō'du yolō ne'e, obanni maranjiye ndo yēni aba mī mo.

⁵ 'Biyēsī alikō dēni tisi ta bi tayi, mīnzō ne'e, ayetonni nano o'donni gbo."

⁶ "Ēdi mī kutē yondo kudu aa yaga iya henye, 'Biyēsī ēdi kinye, ayiye do mo kutrē.'

⁷ Mīnzō 'butē ne enyi alironni, ako'jo lamba enni gbo.

⁸ Mīnzō ma lumē ne iyanni zi ma vo kō'du yolō ne'e henye, 'Ī'diye kya 'ba yēni 'be'e, tisi zi ze, ga kō'du 'beze inde rē nī ku.'

⁹ Vo kō'du yolō ne aya'banni do mo iyanni henye, 'E'e, anza dē kyō ga kō'du 'e ehe ze, i'bē'e bi 'ba wakogo kyamo kogo ga kō'du'e.'

¹⁰ Mīnzō ma lumē ne enyi i'bēnni gbo kya 'ba yēni kogo. Mati ēdīnni tī'bē, 'biyēsī oko gbo ta gē zē. Zē mati nzo muyi ne enyi i'bēnni mo aba mī karama 'ba oze isinni ha loko gbo.

¹¹ Yaa, mīnzō agamo ne okonni, enyinni kudu iyanni henye, 'Kyedre, kyedre, ayēhu ha loko zi ze tödu.'

¹² 'Biyēsī aya'ba do mo iya henye, 'E'e, mayolō 'e dē.' "

¹³ Yēsu i'dī do mo iya henye, "Ēdiye komo kī'dī aba ga kō'du ayolō'e ko'do mo kadra mo aba dē."

Mala kō'du vo kalima wota (Lk. 19:11-27)

¹⁴ "Mī kadra nani aba, damōku 'ba Wiri atēdi henye. Kora maako ēdi omba ku zi tī'bē bi yingō, mo ako'jo vo kalima 'bēni ne'e ise ga wasisi 'bēni zi zē zi tēdīnni na vo go mo kongō.

15 Mo i'di zi ma kolö wa mati mo akato'bo ko'do mo. Zi ma kolö, mo i'di kahi dahabo nbiriri kpulukumuyi. Zi agamo, mo i'di kpulukuriyo, zi ma wota mo kpulukukölö, enyi i'be gbo bi yingo.

16 Vo kalima mati oba 'beni kahi nbiriri kpulukumuyi ne kandi i'be o'do loo mo aba, i'ja do mo kpa kpulukumuyi.

17 Temi geri kolö ne vo kalima mati oba kpulukuriyo ne, i'ja do mo kpa kpulukuriyo.

18 Vo kalima mati iri 'beni kpulukukölö ne, i'be ole wogo mi kano oho kahi 'ba kyedre 'beni ne gbo mi mo."

19 "Go mo ehi na konda, kyedre 'ba vo kalima ne'e ayi huluhu alimanni ga kahi ne kiti mo ze eti.

20 Vo kalima mati iri kahi 'beni kpulukumuyi ne, ödu i'di kpulukumuyi agamo. Mo iya henye, 'i'di zi ma kahi nbiriri kpulukumuyi, kyedre, ongo te, nenyega kpulukumuyi vere mati mi'ja.'

21 Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'do ku laka, yi vo kalima 'ba kö'du koma laka ra. E'di mi koma aba zi kahi tisi ne ki'ja mo here, ma ki'di yi na vo da kahi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mi rakyenyi ne yi aba.' "

22 "Vo kalima mati i'di 'bomo kpulukuriyo ne ayi loko iya henye, 'i'di zi ma kahi kpulukuriyo, kyedre ongo te, kinye kya 'ba kpulukuriyo agamo mati mi'ja.'

23 Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'O'do ku laka yi vo kalima 'ba kö'du koma laka ra. E'di mi koma aba zi kahi tisi ne ki'ja mo here, makid'i yi na vo da kahi ma kyedre. Ayi loko ta, dayanyi mi rakyenyi ne yi aba.' "

24 "Vo kalima mati iri 'beni kpulukukölö ne, ayi ödu loko iya henye, 'Kyedre, mayolo yi kora vo kala kyigo ra, e'di wakumu kpa iyi de, e'di wa 'ba yaka toto kpa kazi kofo kilii.

25 Ma na tere, mi'be moho kahi 'beyi ne mi kano ongo te, kinye we yi e'di.'

26 Kyedre 'bomo iya zi mo henye, 'Yi vo kalima vo wedi kyenyé. Ayolo de medii wakumu kpa miyi de, wa toto ta yaka kazi kofo kilii?

27 Laka, i'di kahi ama ne kyere mi loko 'ba kahi sesi, ma koba biya huluhu do mo mati i'ja ne aba ezé ma'ba ku lijo.' "

28 "Yaanya aba oba'e kahi ne 'de kazi mo i'diye zi ma kpuluku'buté aba ne.

29 Ga kö'du vidi biya mati e'di wa aba, le kyö aki'di, mo atedi mo aba kyö. Ta da mati mo e'di mo aba. Vidi mati anza wa aba de, gbi le nje ma tisi mati mo e'di mo aba, akoba 'de kazi mo.

30 Vo kalima lumé ne, u'du'e mo yaga mi bi kondu ani mo akudu hé ni konyo aba."

Ndundu 'ba vuré

31 "Mati Wisi a Vidi ayi mi bikanyi kyedre malayika eti, mo akalima da kyiti,

32 vidi 'ba damöku ne akatoto biya komo mo. Mo akinye mi ze mi gboko riyö, kaa vo timelé yako inye timelé tara wanya here.

33 Mo aki'di vidi ma laka 'e da kala ni ma tiri, ma kyenyé'e da kala ni ma gali."

34 "Yere akiya zi vidi ma da kala ni ma tiri ne henye, 'Ayiye, 'e mati 'bu ma i'di ya'da ku zi ye ne. Ayiye mi damöku mati ak'jo ku kyere zi ye, ko'do 'ba dakanjo aba.

35 Ma na o'bo, i'diye wakonyo zi ma. Ma na kodro, i'diye wini zi ma kuwé. Ma na vo leze, oba'e ma lijo 'be'e.

36 Ma na ga mbirö usu'e bongö ra ma. Ma na rakoo, ongo'e ga ma. Ma mi kamba, e'diye ti'be ma kongö.' "

37 "Vidi ma laka ne akaya'banni do mo zi mo, akiyanni henye, 'Ndala aba ya Yere, dongö yi na o'bo, didi wakonyo zi yi, mandere kodro aba, didi wini zi yi kuwé?

38 Ndala aba di'ja yi na tu'dé maako diri ze yi lijo 'beze, mandere na ga mbirö dusu bongö ré yi?

39 Ndala aba dongɔ yī na rakɔɔ mandere mi kamba dēdi tī'bē yī kongɔ?’

40 Yere akaya'ba zi zē akiya henye, 'Mayada zi ye, ezē o'do'e kō'du ne gbī le nje zi vīdī ma tisi kaa ma nenye'e ne, o'do'e ku zi ma.' ”

41 “Mo akiya zi zē ma da galinī ne, tī'bē'e 'de tara ma karani 'e mati mi wa sēnē a Wīrī. tī'bē'e 'de mi wa'do ma kazi ndundu, mati ako'jo ku zi Satani malayika 'bēnī eti.

42 Ma na o'bo i'diye wakonyo dē zi ma. Ma na kodro i'diye wini dē zi ma kuwē.

43 Ma na vo leze, iriye ma dē kala aba mi lijo 'be'e. Ma na ga mbirō usu'e bongo dē ra ma. Ma na rakɔɔ mi kamba ongo'e ga ma dē.’ ”

44 “Akaya'bannī do mo zi mo, akiyannī henye, 'Ndala aba ya Yere, dongɔ yī na o'bo, na kodro, na vo leze, na ga mbirō, na rakɔɔ, mi kamba, dakonyi yī dē?’

45 Yere akaya'ba do mo akiya henye, 'Mayada zi ye, ezē omba'e dē zi konyi gbī le nje vīdī ma tisi nenye'e ne, omba'e dē ne ma ra konyi.’

46 Vidī kyēnyē ne'e atī'bēnnī mi wa'do ma nburu nburu riti aba, vidī ma laka akatī'bē 'bēnnī mi didī ma nburu nburu.”

26

Yere ko'do ra Yēsu

(Mk. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

1 Mati Yēsu inde kō'du ne'e yandi mo ku biya, mo iya zi vo lō'bō 'bēniye henye,

2 “Mī ko'do riyō aba kaa ayolo'e atēdi karama 'ba laga 'ba koli, Wisi a Vidī akī'dī zi tōtō mo.”

3 Kyedre 'ba vo karasa nni vidī kyedre'e eti atoto rē nni mi loko kyedre 'ba Kayafa vo da vo da karasa'e.

4 O'donni yere zi Yēsu kīrī zi kofo mo na liwo.

5 Zē iyannī henye, “Do'do'e dē mi kadra karama. Kazi vidī ēnyinnī na wehe.”

Ope yēni da Yēsu mi Beteniya (Mk. 14:3-9; Yn. 12:1-8)

6 Mati Yēsu ēdi mi Beteniya lijo 'ba Simona, kora mati na riti koo mōnyu aba ne.

7 Mati Yēsu ēdi wakonyo, vidī mbara ayi zi mo yēni ogo kōhi kyedre aba, mo ope gbo do mo.

8 Mati vo lō'bō 'bomo ongōnnī kō'du ne here, ēnyinnī na kamo. Zē ako'jonnī kō'du iyannī henye, “Kō'du a'di ayaṅa wa ne biya here go mo?”

9 Yēni kēzi ngutru nenye akogo yaga kōhi kyedre aba, kī'dī zi vo leriye.”

10 Yēsu ayolo kō'du mati zē ēdinnī kiya ne, iya zi zē henye, “Kō'du a'di ēdiye sawiya ko'do zi mbara ne? Kō'du teme laka ra mo o'do zi ma.

11 Atēdiye 'duwī vo lere eti mi kutē'e, anza'e dē 'duwī ma aba.

12 Kō'du mati mo o'do zi yēni kēzi ngutru nenye kope ra ma, zi kō'jo ma nzo zi kusu.

13 Yaanya aba mayada zi ye, bi ma yöyo laka nenye ayēti zi mo mi dakaṅo ne biya, wa mati mo o'do ne atēdi na kō'du sōsu ga kō'du mo.”

Yudasi omba da kō'du zi Yēsu susu.

(Mk. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

14 Ma kōlō tēmi vo lō'bō 'butē dōmoriyō ne ru mo Yudasi Sikereto i'bē zi vo da karasa'e

15 ako'jo ho mo iya henye, “Akī'diye a'di zi ma, ezē masusu Yēsu zi ye?” Zē itinnī kōhi nbiriri 'butēwota i'dinnī gbo zi mo.

16 Ta go mo Yudasi ēdi gērī ma laka koma zi Yēsu kī'dī zi zē.

Yēsu onyo wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli

(Mk. 14:12-21; Lk. 22:7-13; 21-23; Yn. 13:21-30)

17 Mī dagba ko'do 'ba karama 'ba laga 'ba koli, vo lō'bō ayinnī zi Yēsu ako'jonnī ho mo iyannī henye, “Kila omba ze zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, kō'jo mo nzo zi bi yī?”

18 Mo iya zi zè henye, “Ì'bè'e zi kora maako ayada'e zi mo henye, ‘Vo komoyandi iya henye, kadra ama ɔko ku, ma vo lö'bö 'bama èti dako'do karama 'ba laga 'ba koli liɔ 'bèyi.’”

19 Vo lö'bö o'dɔnni kaa mati Yèsu ayada zi zè, ako'jɔnni wakonyo 'ba laga 'ba koli gbo.

20 Kɔsi kadra aba, Yèsu vo lö'bö 'butè dɔmoriyö ne èti, alimanni gbo akaɔo wakonyo.

21 Mati èdinni wakonyo, Yèsu iya zi zè “Mayada zi ye, vidi ma kölo tëmi 'e akasusu ma.”

22 Vo litu'e na rasösu ayetonni ho mo ko'jo ma kölo ta ga oka ni, “Tinyö, Yere, iya dè ma ra?”

23 Yèsu ènyi aya'ba do mo zi zè iya henye, “Ma kölo mati usu kala ni ma aba mi gbenje ne akasusu ma.

24 Wisi a Vidi akoli kaa mati kö'du yöru iya mo akoli, atèdi na riti zi vidi mati asusu Wisi a Vidi zi kofo ne. Atèdi na laka zi vidi ne lima kazi ko'jo mo.”

25 Yudası vo susu ènyi ame'do riyè iya henye, “Tinyö vo komoyandi ayolo anza dè ma ra?” Yèsu aya'ba do mo iya henye, “Kaa mati iya ne.”

Wakonyo 'ba da hutaga 'ba Yere
(Mk. 14:22-26; Lk. 22:14-20, 1 Kr. 11:23-25)

26 Mati zè èdinni wakonyo, Yèsu oba nzoyi mangolo'bo o'do mötu 'ba öwö'di, owe mi mo i'di zi vo lö'bö 'bèniye. Mo iya zi zè henye, “Oba onyo'e, nenyè ida ra ma ra.”

27 Mo oba köfö o'do öwö'di zi Wirı, i'di zi zè, iya henye, “Uwè'e, 'e biya ta ge'e.

28 Nenyè yama ma mati na da kö'du ki'di a Wirı, yama mati aliko yaga ko'du vidi kayo kila tëmi kö'du kyènyè.

29 Mayada zi ye makuwè a'ji nenyè dekpe löhu le mi damöku a 'Bu ma.”

30 Aya'binni ngala ènyi i'bènni gbo da Döku 'ba Olivo.

Yèsu ame'do kö'du ha kiga 'ba Petero
(Mk. 14:27-31, Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

31 Yèsu iya zi zè henye, “Yondo nenyè aba ataho'e biya akila'e ma kaa mati kö'du yöru iya henye, ‘Wirı akofo vo timèlè yako, timèlè ne akapere rè nni.’

32 Ta pèti tënyi 'bama tëmi koli, makati'bè dagba komo'e mi Galilaya.”

33 Petero ènyi ame'do riyè iya zi Yèsu henye, “Mila yi dè, èzè ma kayo ne'e, ilanni yi le.”

34 Yèsu iya zi Petero henye, “Mayada zi yi gba kazi zanga ayapa mi yondo ne akiga hè yi, akiya da wota henye ere, ayolo ma dè.”

35 Petero ènyi aya'ba do mo iya henye, “Èzè le zi ma koli kö'du yi, mila yi dè.” Vo lö'bö agamo'e iyanni kpa kö'du kölo ne.

Yèsu amötu mi Getesemina
(Mk. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

36 Yèsu ènyi i'bènni vo lö'bö 'bèni èti mi bi mati ako'jo Getesemina, mo iya zi zè henye, “Alima'e kinye mëdi dero ti'bè dagba amötu.”

37 Mo oba ni aba Petero, gisi 'ba Zebedeyo riyö. Yèsu kö'du sösu riti aba,

38 mo iya zi zè henye, “Kö'du sösu mi di'di ma ne ku na kyedre, omba ku kara zi ma kofo. Alima'e kinye bi kida ma aba.”

39 Mo ènyi i'bè tisi dagba kowo, umè rè ni na komokomo akaɔo amötu iya henye, “‘Bu ma, èzè ato'bo oba riti ne 'de ta da ma. Anza kö'du komba 'bama, kö'du komba 'beyi ra.”

40 Mo ènyi a'ba zi vo lö'bö wota ne'e, i'ja zè ako'do, mo iya zi Petero henye, “Hala 'e wota ne ɔ'bo'e dè zi bi kida ma aba gbı le nje kadra kölo?”

41 Alima'e nzo bi kida mötu aba, kazi alèpiye mi kö'du yonzo. Di'di ra omba, ida ra kazi kyigo.

42 Yèsu ènyi i'bè kpa löhu mi da riyö a mötu, iya henye, “‘Bu ma, èzè köfö 'ba riti nenyè oba dè, ma ki'ja riti mi da kö'du komba 'bèyi.”

⁴³ Mo a'ba i'ja vo lö'bö ne'e, kpa löhu ako'do, zë ɔ'bɔnni dë zi lima na ngö.

⁴⁴ Yësu ënyi ila zë löhu i'bë 'de amötu ma da wota mo iya kpa kö'du kölö ne.

⁴⁵ Mo a'ba zi vo lö'bö'e iya henye, “Èdiye gba a ko'do re 'e alawo? Ongɔ'e te, kadra 'ba zi Wisi a Vidi k'i'di, zi vidi kyënyë'e ɔko ku.

⁴⁶ Ènyi di'bë'e. Ongɔ'e te, kora mati asusu ma ne èdi nenye.”

Kiri 'ba Yësu

(Mk. 14:43-50, Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

⁴⁷ Mati Yësu èdi gba ame'do, Yudasi mo kölö tëmi vo lö'bö 'butë ðomoriyö ne'e, ɔko gbo. Mo aba vidi kayo èdinni kulu, mɔvo aba kala nni, kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre èti ra utunni zë.

⁴⁸ Yudasi o'do dakyinë kö'du maako zi vidi kayo ne'e zi yolo, iya henye, “Kora mati munzu ho mo ne, mo ra omba'e, iriye mo.”

⁴⁹ Yudasi i'bë mbiyi zi Yësu, iya henye, “Rakyëyi mëdi yi aba vo komoyandi,” unzu ho mo gbo.

⁵⁰ Yësu aya'ba do mo iya henye, “Aboka ma, o'do kö'du mati ayi go mo kandi.” Zë ayinni, irinni Yësu anda'banni mo gbo gö.

⁵¹ Ma kölö tëmi vo lö'bö mati Yësu aba ne, oto kulu 'bëni tëmi sirikpa iga mbili vo lö'bö 'ba vo karasa, ikye yaga.

⁵² Yësu iya zi mo henye, “Aya'ba kulu 'bëyi ne hulëhu ga bi mo. Zë biya mati irinni kulu ne, akofo zë kulu aba.

⁵³ Ayolo'e dë makako'jo 'Bu ma kö'du wa konyi, kandi mo akutu kyɔ ta da malayika kpuluku'butë ðomoriyö 'ba vo wehe?

⁵⁴ Kö'du ne ako'do rë ni zi tëdi kaa mati kö'du yöru iya mo'do rë ni.”

⁵⁵ Yësu ënyi ame'do zi vidi kayo ne'e, iya henye, “Ayiye kulu mɔvo aba kala'e, zi ma kiri mo kaa ma vo kö'du k'i'di pere? 'Duwi ma lima akaɔ kö'du yandi mi yëkelu, iriye ma dë.

⁵⁶ Kö'du nenye biya o'do rë ni zi wa mati nëbiye ayörunni, mi kö'du yöru zi tayi tinyö.” Vo lö'bö biya ilanni mo ahowënni.

Yësu komo kyedre 'ba vurë'e

(Mk. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Yn. 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Zë mati irinni Yësu ne, obanni mo ti'bë mo aba liɔ 'ba Kayafa kyedre 'ba vo karasa, bi mati vo komoyandi 'ba vo kö'du k'i'diye nni vidi kyedre èti atoto rë nni ga bi kölö.

⁵⁸ Petero usu go mo ta bi kowo le bi 'ba vurë, liɔ 'ba kyedre 'ba vo karasa. Mo i'bë ödu bi 'ba vurë alima gbo akaɔ vo kanya èti, kongo wa a'di ako'do zi Yësu.

⁵⁹ Vo da vo karasa 'e vidi 'ba vurë'e kikye èti ayonzonni zi mbërë kiga ra Yësu zi mo kofo,

⁶⁰ zë i'janni kö'du kyënyë maako dë, vidi kayo ayinni le ndondo kiga gumu. Ndundu mo aba vidi kora riyö ayinni,

⁶¹ iyanni henye, kora nenye iya henye, “Ma kiha akaɔ yëkelu 'ba Wiri ne, yaa ko'do da wota aba ko'ba mo löhu.”

⁶² Kyedre 'ba vo karasa ënyi riyë iya zi Yësu henye, “Anza da kö'du ya'ba aba dë, ga kö'du wasusu rë yi ne?”

⁶³ Yësu alima ti. Löhu kyedre 'ba vo karasa ame'do zi mo, iya henye, “Mi ru 'ba Wiri didi yaanya aba mi'di yi ku mi lömu, ayada zi ze ezë yi Korisito, Wisi 'ba Wiri ra.”

⁶⁴ Yësu aya'ba do mo zi mo iya henye, “Mo ra kaa iya ne. Miya zi ye henye, tëmi kadra ma dagba ani, akongo'e Wisi a Vidi ta bi lima da kala tiri 'ba Wiri kyigo tayi tëmi foli 'ba komoriyë.”

⁶⁵ Mati kyedre 'ba vo karasa owo kö'du ne here, ënyi na kamo iza bongo 'bomo iya henye, “Ne kö'du sawiya ra. Domba kya kö'du 'ba vo hu kö'du do ro dekpe. Owo'e kö'du sawiya ne ku.

⁶⁶ Asösu'e a'di ra?” Zë aya'banni do mo iyanni henye, “Mo o'do kö'du kyënyë ku, mofo mo.”

⁶⁷ Zè o'binnì oro komo mo, u'bönnì mo, zè maako'e isannì mo,

⁶⁸ iyannì henye, "Ayada zi ze Korisito, èzè yì nèbì ra, ayada èyì ra isa yì."

Ha kiga 'ba Petero ta ra Yèsu

(Mk. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Mati Petero èdì lima yaga mì liṅṅ 'ba Kalafa, vo lö'bö kölö tëmì mbara 'ba kyedre 'ba vo karasa ayi zi mo iya henye, "Yì kpa Yèsu aba tëmì Galilaya."

⁷⁰ Mo iga hē nì ta da komo vidi kayo ne'e biya. Mo aya'ba do mo iya henye, "Ma yolo kö'du ma èdì ame'do go mo ne dē,

⁷¹ ènyì asi wèni yaga ha loko bi 'ba vurè. Mbara vo lö'bö agamo ongo mo iya zi vidiye henye, mo Yèsu 'ba Nazereta aba."

⁷² Löhu Petero iga hē nì aya'ba do mo iya henye, "Malömu tinyö mayolo kora ne dē."

⁷³ Tisi yaa ta go mo vidi kora mati èdinnì toro ani ne, ayinnì zi Petero iyannì henye, "Yì ma kölö tëmì zè, dayolo ze tëmì gèri me'do 'bèyì."

⁷⁴ Petero iya henye, "Ma lömu kö'du tinyö ra mēdi ayada, èzè anza dē here, Wirì m'idi riti zi ma. Ma yolo kora ne dē." Zanga ènyì ayapa,

⁷⁵ Petero asösu kö'du ma Yèsu ayada zi nì iya henye, "Gba kazi yapa 'ba zanga, akiya da wota henye ere, ayolo ma dē." Mo ènyì asi gbo yaga akudu na kyènyè.

27

Oba Yèsu komo Pilato

(Mk. 15:1; Lk. 23:1-2; Yn. 18:28-32)

¹ Kyere 'do da mindö aba ṅbo, kyedre 'ba vo karasa'e nnì vidi kyedre ètì i'di kö'du 'bènnì ombannì ku zi Yèsu kofo.

² Zè idannì mo nyori aba ikannì mo, i'dinnì mo zi Pilato, vo daliṅṅ mì turu 'ba Roma.

Koli 'ba Yudasì loo 'ba vo lö'bö'e

³ Mati Yudasì vo wasusu ayolo ombannì ku zi Yèsu kofo, mo ayasi

kö'du litè 'bèni ne, ènyì oba kōhi ṅbiriri 'butewota ne kika mo hulèhu zi kyedre 'ba vo karasa vidi kyedre ètì.

⁴ Yudasì iya zi zè henye, "Mo'do kö'du kyènyè ku zi ma kora vo kazi kö'du kyènyè ko'do ne ki'di zi ye zi kofo." Zè aya'bannì do mo zi mo iyannì henye, "Anza kö'du 'beze ra dē, kö'du 'bèyì ra."

⁵ Mati Yudasì owo kö'du ne here, odrö kōhi ne komo zè ani mì yèkèlu, mo ènyì asi i'bè ove gu nì gbo.

⁶ Kyedre 'ba vo karasa aködu kōhi ne iya henye, "Nenye kōhi yama ra, mì kö'du ki'di 'beze anza dekpe zi ki'di mì kutè 'ba wa sesi mì loko 'ba Wirì."

⁷ Mati ombannì do mo ku, ogonnì yaka gbo kōhi ne aba na bi 'ba zi yöku tu'dè maako'e kusu.

⁸ Kö'du nere ra, yaka ne ako'jo na yaka 'ba yama le ndenye.

⁹ Kö'du mati nèbì Yeremaya iya ne, ayi ku tinyö. "Zè obannì kōhi ṅbiriri 'butewota, mati vidi 'ba Yiserele ombannì do mo zi kopi ga kö'du mo,

¹⁰ Kōhi mo ne zi yaka kogo mo aba kaa mati Yere i'di kö'du mo zi ma."

Pilato ako'jo ha Yèsu

(Mk. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Yn. 18:33-38)

¹¹ Yèsu oro komo vo daliṅṅ 'ba Roma, ako'jo ho mo iya henye, "Yì ra Yere vo damöku 'ba Yuda'e?" Yèsu aya'ba do mo iya henye, "Mo ra kaa iya ne."

¹² Mo ame'do dē na da kö'du ya'ba 'ba vo wa sösu'e, mati kyedre 'ba vo karasa'e nnì vidi kyedre nani ètì.

¹³ Pilato iya zi mo henye, "Owo kö'du mati asusunnì yì go mo nenye dē?"

¹⁴ Mati Yèsu omba dē zi da kö'du ma kölö ya'ba ne, o'do Pilato gbo na rakaga.

Ikye vurè ra Yèsu zi kofo

(Mk. 15:6-15; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

¹⁵ Mì kadra 'ba karama 'ba laga 'ba koli aba, vo daliṅṅ 'ba Roma

ëdì kö'du aba zi kinga yaga vidi mati vidiye ako'jonnì kö'du mo tëmì kamba.

¹⁶ Mì kadra nani, kora maako ëdì mì kamba ru mo Barabasi, mo na yolo ga kö'du ko'do kyënyë.

¹⁷ Mati vidi kayo ne atoto rë nni, Pilato ako'jo hë zë iya henye, “Ma vala ra omba'e zi ma kinga zi ye? Barabasi, ködo Yësu mati ako'jo Korisito?”

¹⁸ Mo ayolo na laka, vo kalakonda 'ba Yuda'e i'dinnì Yësu zi ni ga kö'du zë na mì kumbë.

¹⁹ Mati Pilato ëdì gba alima mì loko 'ba vurë, mbara 'bomo utu kö'du kise zi mo iya henye. “O'do kö'du ako dë zi kora vo kazi kö'du yaña ne, wiri ayaza ma mì yondo ne aba ga kö'du mo.”

²⁰ Kyedre 'ba vo karasa nni vidi kyedre eti alëlunnì da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga, Yësu zi kofo.

²¹ Pilato ako'jo ha vidi kayo ne'e, iya henye, “Ma vala ra tëmì vidi riyö nenyë'e, omba'e ma zi kinga zi ye?” Zë aya'bannì do mo iyannì henye “Barabasi.”

²² Pilato ako'jo hë zë iya henye, “Mo'do a'di zi Yësu mati ako'jo Korisito ne?” Zë biya aya'bannì do mo iyannì henye, “Matötö mo.”

²³ Pilato ako'jo hë zë iya henye, “Kö'du kyënyë a'di mo o'do?” Ayetonnì hë nni gbögbö gu kyembe aba, “Matötö mo.”

²⁴ Mati Pilato ongo kö'du ma zi ni ko'do anza kpe, kazi vidi ne ënyinnì na kamo, mo oba wini akaka kala ni ta da komo vidi kayo ne'e, iya henye, “Manza dë mì koli 'ba kora nenyë. Ne kö'du ko'do 'be'e ra.”

²⁵ Vidi kayo ne'e biya aya'bannì do mo, iyannì henye, “Yama koli 'bomo malëpì gbo de ze gisi 'beze eti.”

²⁶ Pilato inga Barabasi zi zë, ta pëti mo, u'bö hu Yësu, i'di mo gbo zi tötö.

*Vo wehe o'donnì sawiya ra Yësu
(Mk. 15:16-20; Yn. 19:2-3)*

²⁷ Here vo kanya a Pilato obannì Yësu ti'bënnì mo mì loko 'ba vo

kanya'e. Vo kanya kayo atoto rë nni kpo ta da kapa mo.

²⁸ Zë otönnì bongo 'bomo usunnì bongo konda 'ba yere ro mo.

²⁹ Here zë o'donnì safo tëmì kono ayöfunnì do mo. I'dinnì mövo 'ba yere kala mo ma tiri alödrönnì da womo nni aba komo mo sawiya ko'do ro mo, zë iyannì henye, “Lima konda zi yi vo damöku 'ba Yuda'e.”

³⁰ Zë o'binnì oro komo mo, obannì mövo u'bönnì do mo.

³¹ Mati zë indennì sawiya ko'do ku ro mo, zë otönnì bongo konda ne 'de ta ro mo, usunnì bongo omo gbì löhu ro mo. Here zë obannì mo gbo kika mo yaga zi tötö mo.

*Atötö Yësu
(Mk. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)*

³² Mati zë ëdì ti'bënnì yaga, zë andosi dë nni kora maako aba tëmì Sirënë ru mo Simona, vo kanya'e o'donnì mo na kamo zi taka a Yësu kinjë.

³³ Zë ayinnì bi mati ako'jo Golgota ne, mì kö'du ya'ba aba “Bi 'ba Kiriyingo da.”

³⁴ Anì zë i'dinnì a'ji zi Yësu na susë wa kata aba kuwë, mati anene ta pëti mo, mo omba dekpe kuwë.

³⁵ Mati zë atötönnì mo ku, zë ayanyannì bongo 'bomo tëmì kutë nni födö ku'du aba zi yolo akalëpì zi eyi.

³⁶ Tapëti mo, alimannì ani mo kongö.

³⁷ Do mo riyë i'dinnì wayöru 'ba wasusu iya henye, “Nenyë Yësu, yere 'ba Yuda'e”

³⁸ Zë atötönnì vo logo riyö dakapa Yësu, ma kölö da kala mo ma tiri ma agamo da kala mo ma gali.

³⁹ Vidi mati ëdì lagannì ta da kapa ne, dë nni njili Yësu lidi aba, iyannì henye,

⁴⁰ “Here omba ti'bë yëkelu ne kiha mo akaño, kuvö mo löhu mì ko'do da wota aba. Ayomo rë yi ëzë yi Wisi 'ba Wiri. Asi akaño ta da taka.”

⁴¹ Tëmì gëri kölö ne, kyedre 'ba vo karasa vo komoyandi 'ba vo kö'du

kì'dì nnì vīdì kyedre ètì alimannì sawiya ko'do ra Yēsu iyannì henye,

⁴² “Mo ayomō oka'e, ayomō rē nī dē. Anza mo ra dē yere 'ba Yiserele? Èzē mo ayi ku akaṅo ta da taka yaanya aba dakoma 'da mī mo.

⁴³ Mo oma mī Wīrī, iya henye, ‘Nī Wisi 'ba Wīrī ra.’ Laka dongo'e te, èzē Wīrī omba zi mo yomō yaanya aba.”

⁴⁴ Vo logo mati atōtō zē da kapa Yēsu ne, alidi mo kpa here.

Koli 'ba Yēsu
(Mk. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)

⁴⁵ Mī kutē kadra aba mandōlu ayōfu dakaṅo ne biya, inde rē nī le ta pētī kadra wota aba.

⁴⁶ Gba kaa kadra wota aba, Yēsu ènyī udu gu kyembe aba iya henye, “Elōyī Elōyī lema sabakatani?” Mī kō'du ya'ba aba iya henye, “Wīrī ama, Wīrī ama, ila ma ga a'di ya?”

⁴⁷ Kya vīdì ma èdì tōrōnnì ani ne, iyannì henye, “Mo èdì Eliya ko'jo.”

⁴⁸ Vīdì ma kōlō tēmī zē aho kandi oba lifa usu mī a'ji i'dì da njili mōvo, mo yonzō zi kuwē.

⁴⁹ Kyamo'e iyannì henye, “Ɔrō dongo'e te, èzē Eliya èdì tayi zi mo yomō.”

⁵⁰ Yēsu api riyē lōhu na kyembe ila lawo gbo.

⁵¹ Bōngō mati ove mī yēkēlu 'ba Wīrī ne mī mo aliza riyō ko ta riyē le akaṅo. Dakaṅo akōho rē nī, lutu alihannì,

⁵² da wogo ayēhu rē nnì biya, vīdì kayo a Wīrī mati olinnì ne, ènyinnì gbo na didì tēmī koli.

⁵³ Zē ilannì da wogo, ta pētī tēnyī 'ba Yēsu tēmī koli, ènyī i'bēnnì mī gawo laka ani vīdì kayo ongōnnì zē.

⁵⁴ Mati vo kyēlu 'ba vo kanya'e mati nnì mo aba, èdinnì ga Yēsu kongō ne, ongōnnì kinzikinzi biya wasisi mati o'do rē nī ne, zē na tere iyannì henye, “Mo tīnyō Wisi 'ba Wīrī ra.”

⁵⁵ Mbara kayo mati èdinnì Yēsu kōnyi, usunnì gō mo ta Galilaya ne, èdinnì atōrō ani bi kongō ta bi kowō.

⁵⁶ Mī kutē zē Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi nnì Yosepa aba, mbara 'ba Zebedeyo.

Kusu 'ba Yēsu
(Mk. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁵⁷ Mati èdì ku na hutaga, kora vo wa dakayo maako tēmī Arimataya, ru mo Yosepa okō gbo, mo kpa vo lō'bō 'ba Yēsu ra.

⁵⁸ Mo ènyī i'bē ako'jo ha Pilato kō'du yōku Yēsu. Pilato i'dì kō'du gbo kala konda aba zi yōku ne kī'dì zi Yosepa.

⁵⁹ Yosepa olo mī bōngō ma kyiyī,

⁶⁰ usu mī wogo ènì mati mo ole mī rī'dì, kyigō ne. Mo alulu yītō kyedre ha wogo ne, isi i'bē wēnì gbo.

⁶¹ Mariya Magadala nnì Mariya ma agamo ne aba, èdì limannì ani bi kongō zō da wogo.

Vo kanya 'ba ga da wogo kongō'e

⁶² Mī ko'do 'ba ralawo aba, kyedre 'ba vo karasannì Farasi ètì andōsi dē nnì Pilato aba

⁶³ iyannì henye, “Kyedre dasōsu ze, mati vo ndōndō kyedre ne èdì gba na wīdì, mo iya henye, ‘Matēnyī tēmī koli ko'do da wota aba.’

⁶⁴ I'dì kō'du zi ga wogo 'bōmo ne kongō na laka le mī ko'do 'ba da wota ne, kazi vo lō'bō 'bōmo i'bē alogonnì yōku mo, akayadannì zi vīdì henye, ere, mo ènyī ku tēmī koli. Ndundu ndōndō ma nenye atēdì ndra na kyēnyē ta da ma dagba.”

⁶⁵ Pilato ayada zi zē iya henye, “Oba'e vo kanya'e zi tī'bēnnì ga wogo ne kongō tēmī gērì ma laka.”

⁶⁶ Zē i'bēnnì da wogo a'ba'bannì ga yītō ha wogo ne zi yada vīdì maako ayēhu dē. Ilannì vo kanya ani zi go mo kongō.

28

Tēnyī tēmī koli
(Mk. 16:1-10; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Ta pētī ko'do 'ba ralawo aba, mī kano bi kezi da mīndō ko'do 'ba ralawo aba, Mariya Magadala

nni Mariya vere aba enyi i'benni bi kongɔ da wogo.

² Kandi mi kadra nani kinzikinzi kyigo akoho bi. Malayika 'ba Yere ayi akaŋo ta komoriye, alulu yito ne 'de ta ha wogo alima gbo do mo.

³ Kyine mo na laka kaa bikanyi, bongɔ ro mo na kanyi kaa ri'di 'ba mire.

⁴ Vo kanya ma edinni ga wogo ne kongɔ ne, ze na tere tese aba, mora a'banni kaa vidi mati olinni ku.

⁵ Malayika ame'do zi mbara ne'e, mo iya henye, "Ere'e de, mayolo ku ediye bi koma ko'du Yesu ma atoto ne.

⁶ Mo anza de kinye, mo enyi ku, kaa mati mo iya. Ayiye kinye, ongo'e bi mati o'banni mo zi mo.

⁷ I'be'e kandi yaanya aba, ayada'e zi vo lo'bo 'bomo'e 'Mo enyi ku temi koli. Yaanya aba mo edi ku ti'be mi Galilaya dagba komo'e, ani aki'ja'e mo. Yaanya aba mayada ku zi ye.' "

⁸ Kandi ilanni da wogo tere aba, kpa na rakyenyi, ahonni yada mo zi vo lo'bo 'bomo'e.

⁹ Kandi Yesu i'ja ze iya zi ze henye, "Rakyeyi medi eti." Ze ayinni zi mo irinni mo ta ndi mo amotunni mo gbo.

¹⁰ Yesu iya zi ze henye, "Ere'e de, i'be ayada'e zi ondu ma'e zi ti'benni mi Galilaya aki'janni ma ani."

Ko'du yeti 'ba vo kanya'e

¹¹ Mati mbara ne i'benni zi ko'du ne yada mo zi vo lo'bo 'bomo'e, kya 'ba vo kanya mati edinni ga wogo ne kongɔ ne, enyi i'benni huluhu mi gawo ayadanni ko'du mati o'do re ni ne, biya zi kyedre 'ba karasa'e.

¹² Kyedre 'ba vo karasa'e adroko re nni vidi kyedre eti, ze o'donni yere 'benni i'dinni kahi kyedre zi vo kanya ne'e.

¹³ Mora iyanni henye, "Iya'e henye, 'Vo lo'bo 'bomo ayinni yondo aba alogonni yoku mo mati ediye ako'do.'

¹⁴ Eze vo daliŋo owo ko'du ne, dakalelu ze do mo dakiya henye, mo mi'di riti de zi ye."

¹⁵ Vo kanya ne'e obanni kahi ne, o'donni te kaa ko'du mati ayada zi ze zi ko'do mo ne. Mora here, ko'du ne apere re ni biya mi kutu Yuda'e ko'do ndenye aba ne.

Yesu ayada re ni zi vo lo'bo 'beniye

(Mk. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Loo 1:6-8)

¹⁶ Vo lo'bo 'butu domokolo ne enyi i'benni da lutu mi Galilaya bi mati Yesu ayada zi ze, zi ti'benni do mo.

¹⁷ Mati ze ongonni mo, ze ayetonni mo. Mora here, kya 'ba vo lo'bo maako'e omani de.

¹⁸ Yesu ehe kara, mora iya zi ze henye, "Kalakonda biya 'ba komoriye dakaŋo aba, i'di ku zi ma.

¹⁹ I'be'e zi vidi biya ta bi ne o'do ze na vo lo'bo ama. Abapatsiye ze mi ru 'ba 'Bu, Wisi, Lawo Kolo Laka aba,

²⁰ ayandiye ze zi koronni ko'du ki'di mati mi'di zi ye ne biya. Matedi 'e eti 'duwi le mi ndundu 'ba daliŋo aba."

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Marako ayöru

Kö'du yëti 'ba Yowani Bapatisi

(Mt. 3:1-12; Lk3:1-18; Yn. 1:19-28)

¹ Nenyë kö'du yöyö laka ga kö'du Yësu Korisito, Wisi 'ba Wirì.

² Ayeto rë nì kaa mati Nëbì Yisaya ayöru,

“Ma kutu vo litu ama dagba komo yi zi gëri ëyi kò'jo.

³ Vidì maako ëdì mbere mi da lipì, Akò'jo'e gëri nzo zi bi Yere.

O'do'e gëri mbiyi zi mo zi lasi.”

⁴ Here Yowani alaya mi da lipì bapatisi ki'di ehe kö'du yëti. Mo ayada zi zë moto dë nni tëmì kö'du kyënyë zi zë bapatisi, ehe Wirì akila kö'du kyënyë 'bëzë ne.

⁵ Vidì kayo tëmì dakaño 'ba Yuda ehe gawo kyedre 'ba Yerusalem a i'bënni kö'du 'ba Yowani ne kowo. Zë odrò hë nni tëmì kö'du kyënyë 'bënni ne ehe mo abapatisi zë mi ranga 'ba Yeredene.

⁶ Yowani usu bongo 'bëni o'do tëmì yëvu 'ba jemele, ida kò'di wana gbö gë nì, ehe wakonyo 'bomo wömi ehe yazi möku.

⁷ Mo ayöyö zi vidìye henye, “Kora mati mo atayi ta ga ma ne, atëdi kyedre ta da ma. Manza dë na laka zi ra ma kidë akaño zi kamoka 'bomo kinga.

⁸ Ma bapatisi ye wini aba, mora mo akabapatisi ye Lawo Kölö Laka aba.”

Bapatisi 'ba Yësu

(Mt. 3:13-4:11; Lk. 3:21-22, 4:1-13)

⁹ Tëmì kadra nani, Yësu ayi tëmì Nazereta mi dakaño 'ba Galilaya zi Yowani, zi nì bapatisi mi ranga 'ba Yeredene.

¹⁰ Kandi mati Yësu asi yaga tëmì wini, mo ongo komoriyë ayëhu rë nì, ehe Lawo Kölö Laka ayi alosò do mo kaa atu'bu.

¹¹ Here gu ayi ta komoriyë iya henye, “Yi gogo wisi ama ra. Ma na rakyenyi yi aba.”

¹² Kandi Lawo Kölö Laka o'do mo ti'bë mi da lipì,

¹³ ani kò'do 'butësowò mi wayonzo 'ba Satani. Ngötu 'ba möku ëdinni kpa ani, mora malayika'e ayinni ehe akonyinni mo.

Yësu ako'jo kora vo kyenze kirì sowò

(Mt. 4:12-22; Lk. 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Tapëti i'di Yowani ku mi kamba, Yësu i'bë mi Galilaya ehe ayeto kö'du yöyö laka kazi Wirì ne yëti.

¹⁵ Mo iya henye, “Kadra ma laka oko ku ehe damöku 'ba Wirì ku kara. Oto de 'e tëmì kö'du kyënyë 'be'e ne ehe oma'e mi kö'du yöyö laka ne.”

¹⁶ Mati Yësu i'bë ta da göti 'ba föfö 'ba Galilaya, mo i'ja kora vo kyenze kiriyë riyö, Simona öndu nì Anderiya aba, ëdinni kyenze kirì öndu aba.

¹⁷ Yësu iya zi zë henye, “Ayiye zi ma, makayandi ye zi vidì kika zi ma.”

¹⁸ Kandi ilanni öndu 'bënni ne, ehe i'bënni mo aba.

¹⁹ Mo i'bë tisi dagba ani, ehe i'ja öndu maako'e riyö Yemisi, Yowani aba, zë gisi 'ba Zebedeyo. Zë ëdinni mi tönbö öndu ënni kò'jo nzo.

²⁰ Here mati Yësu ongo zë, mo ako'jo zë ehe zë ila 'bu nni Zebedeyo mi tönbö kora vo loo ëti, ehe i'bënni Yësu aba.

Kora wiri kyënyë aba

(Lk. 4:31-37)

²¹ Yësu vo lö'bö 'bëni ëti ayinni mi gawo 'ba Kaparanamo, mi kò'do 'ba ralawo aba, Yësu i'bë mi bi 'ba mötu, ehe ayeto kö'du yëti.

²² Vidì mati owonni ne, zë na rakaga tëmì gëri 'ba kö'du yëti 'bomo ne, kö'du mo anza dë kaa vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, ga kö'du mo ayëti kö'du kalakonda aba.

²³ Here kora dakyikyì aba mi nì ëdì mi bi 'ba mötu, ehe udu riyë,

²⁴ “Omba a'di kazi ze, Yësu 'ba Nazereta? Yi kinye ne zi yaña ze?”

Ma yolo ku yi eyi ra, yi vo litu laka a Wiri."

²⁵ Yesu ame'do na kamo zi dakyiky ne, "Alima tiyi, ehe asi yaga ta ra kora ne."

²⁶ Dakyiky ne akoho kora ne na kyigo, udu na kamo, ehe asi yaga ta ro mo.

²⁷ Vidi biya na rakaga ehe ayetonn me'do na ga re nni zi oka maako. "A'di ra here? Ne kya 'ba ko'du yandi kyiyi maako? Kora neny e'di kalakonda aba zi ko'du ki'di zi dakyikyie, ehe ze owonni ho mo."

²⁸ Here ko'du 'ba Yesu apere re ni kandi ta ga bi ne biya mi dako 'ba Galilaya.

Yesu akwojo vidi kayo
(Mt. 8:14-17; Lk. 4:38-41)

²⁹ Yesu, Yemisi, Yowani aba, ilanni bi 'ba motu, ehe i'benni mbiyi lino 'ba Simona ehe Anderiya.

³⁰ Wese 'ba Simona e'di na rakoo mi sora rakyitu aba, ehe kandi mati Yesu oko, iyanni ko'du mo zi mo.

³¹ Mo i'be zi mo, iri kala mo ehe akonyi mo riyé. Rakyitu ne ila mo, ehe mo ayeto gbo litu zi ze.

³² Tapeti kadra alosu ku ehe hutaga oko kpa ku, vidi ikanni zi Yesu vo rakoo'e biya ehe ze mati dakyiky aba.

³³ Vidi biya 'ba mi gawo ne atoto re nni ha loko.

³⁴ Yesu akwojo ze mati kyoo na rakoo dakyine aba biya, ehe ore dakyiky laki yaga. Mo ila vo dakyikyie de zi ko'du maako kiya, ga ko'du ze ayolonni ku mo eyi ra.

Yesu ayeti ko'du mi Galilaya
(Lk. 4:42-44)

³⁵ Mi da mindo maako gba kazi bikanyi 'ba kadra Yesu enyi ila lino ehe i'be yaga temi gawo ga bi mbiya amotu.

³⁶ Simona abokani eti i'benni mo koma.

³⁷ Mati ze i'janni mo, iyanni zi mo henye, "Vidi biya edinni yi koma."

³⁸ Mora Yesu aya'ba da me'do zi ze henye, "Di'be'e zo dagba zi lino maako'e mati gbo kinye ne. Momba

kpa zi ko'du yeti mi ze, ko'du nere ra mayi go mo."

³⁹ Here mo i'be mi Galilaya ko'du yeti aba biya mi bi 'ba motu ehe dakyiky kore aba yaga.

Yesu akwojo kora vo monyu
(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)

⁴⁰ Kora maako edi na riti kazi koo monyu ayi zi Yesu, alomvo akano ehe alenze mo ko'du wakonyi iya henye, "Eze omba ku, ato'bo ma ko'do nbala."

⁴¹ Yesu ko'du sosu aba, ehe iza kala ni yaga ehe ise ro mo. Mo aya'ba da me'do henye, "Momba ku. Edi na nbala."

⁴² Kandi monyu ila kora ne ehe ro mo gbo nbala.

⁴³ Here Yesu ise go mo, ehe utu mo 'de kandi,

⁴⁴ iya henye, "Owo te, ayada ko'du ne de zi vidi ma kole maako. Mora i'be zo mbiyi zi vo karasa mayonzo yi, zi yada zi vidiye monyu 'beyi inde re ni ku. I'di wakumu kaa ko'du ki'di 'ba Mosa."

⁴⁵ Mora kora ne i'be ehe ko'du ne yada ta ga bi ne biya. Mo ame'do takanyi mi ko'du ne, here Yesu o'bo dekpe zi ti'be mi gawo na dangolo. Mora mo alima akpa yaga mi ga bi mbiya ne'e ehe vidi ayinni zi mo temi ga bi ne biya.

2

Yesu akwojo kora keje maako
(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)

¹ Tapeti ko'do yaa, Yesu enyi i'be huluhu mi Kaparanamo ehe ko'du yoyo apere re ni iya mo edi lino.

² Vidi kayo ayinni ga bi kole, ani bi ako oso de mi loko, gbi le yaga ha loko bi kpa anza de. Yesu edi ko'du yoyo ne yeti zi ze.

³ Vidi kora sowo okonni, edinni kora mati enye kyere akano ne kinje kika mo zi Yesu.

⁴ Ga ko'du vidi kayo, ze o'bonni de zi kora ne kika mo zi mo. Here ze itinni bingö ta komo lembe mbiyi bi mati Yesu edi. Mati ayehunni bi

ne ku, zē izannī kora ne akaṅo, ēdī ako'do da laṅba.

⁵ Mati Yēsu ongo hala ēdinnī kō'du koma aba, iya zi kora keṅe ne henye, “Wisi ama, kō'du kyēnyē 'bēyī ila ku.”

⁶ Vo komoyandi 'ba kō'du kī'dī maako'e mati ēdī alimannī ani ne, asōsunni kō'du,

⁷ “Hala mo ame'do kaa nenyē here?” Ne kō'du sawiya ra. Wirī ra nje kōlō ato'bo kila kō'du kyēnyē.

⁸ Kandi Yēsu ayolo kō'du mati zē ēdinnī asōsu ne, here mo iya zi zē, “Ēdiye kō'du mahere ne sōsu ga a'di?”

⁹ Ma vala ra anza na kyigo zi kiya zi vo keṅe ne, ‘Ila yī ku tēmī kō'du kyēnyē 'bēyī,’ kodo zi kiya henye, ‘Ēnyī, injē laṅba 'bēyī ne, i'bē’?

¹⁰ Here zi ye yolo laka Wisi a Vidī ēdī kalakonda 'ba dakaṅo nenyē aba zi vidī kila tēmī kō'du kyēnyē, miya zi vo keṅe ne,

¹¹ ‘Mēdī kiya zi yī, ēnyī, injē laṅba 'bēyī ne, i'bē liṅo.’ ”

¹² Here mo ēnyī ta da komo zē, ehe injē laṅba ēnī, i'bē gbo. Zē biya na rakaga, zē ayetonni Wirī, iyanni henye, “Wa mahere ne, dongo dē gba kyere.”

Yēsu ako'jo Lēvī

(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)

¹³ Yēsu i'bē hulēhu lōhu da gōtī fōfō 'ba Galilaya, vidī kayo ato'bo rē nni zi mo ani, mo ayeto zē yandi.

¹⁴ Mati mo ēdī tī'bē lasi aba, mo i'ja vo 'be'bele kō'du ru mo Lēvī wisi 'ba Alipayo, ēdī alima mī bi 'ba 'be'bele kō'du. Yēsu iya zi mo henye, “Alō'bo ga ma.” Lēvī ēnyī, ehe alō'bo gbo go mo.

¹⁵ Mati Yēsu ēdī wakonyo liṅo a Lēvī, vo 'be'bele kō'du kayo ehe vo kō'du kyēnyē kayo ko'do'e mati alō'bōnnī ga Yēsu ne, ma kayo tēmī zē adro'bo rē nni mo aba, ehe vo lō'bō 'bomo eti wakonyo ga bi kōlō.

¹⁶ Vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye ru zē Farasi ne, i'janni Yēsu ēdinnī wakonyo ga bi kōlō vo kō'du kyēnyē eti ehe vo 'be'bele

kō'du'e. Here zē ako'jonnī ha vo lō'bō 'bomo'e, “Kō'du a'di mo onyo wa vidī mahere ne eti?”

¹⁷ Yēsu owo kō'du 'bēzē ne, aya'ba do mo zi zē, iya henye, “Vidī mati rē zē na laka kazi koo, ombanni dakatorō dē, nje zē ma na rakoo. Mayi dē ga kō'du vidī laka'e, mayi ga kō'du vidī kyēnyē'e.”

Kō'du 'ba hakoro

(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)

¹⁸ Vo lō'bō 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ēdinnī hē nni koro. Vidī maako'e ayinnī zi Yēsu, ako'jonnī ho mo, “Kō'du a'di vo lō'bō 'ba Yowani Bapatisi ehe Farasiye ēdinnī hē nni koro, mora vo lō'bō 'bēyīye oronnī hē nni dē go mo?”

¹⁹ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, “Omba 'be'e yingo mati ēdinnī bi 'ba oze ne, zi tī'bēnnī kazi wakonyo? Anza here dē. Ēzē kora vo mbara ēdī gba zē aba, zē o'bōnnī dē zi ko'do here.

²⁰ Kadra mo ato'ko ezē oba kora vo mbara ku 'de kazi zē akoro hē nni 'da.”

²¹ “Vidī maako uru bongo ma kyiyī dē zi ko'jo bongo ma koo. Ēzē o'do here, ma kyiyī ne aya'ba tisiwa aba, ehe akire bongo ma koo ne, ehe ako'do ogo kyedre.

²² Vidī maako odrō a'ji ma kyiyī dē gbī mī lōso wana ma koo. Ēzē o'do here, a'ji ne akiha lōso wana, ehe a'ji 'dō lōso wana aba akayaṅa rē nni. Mora laka zi kope a'ji ma kyiyī gbī mī lōso wana ma kyiyī.”

Kō'du ko'do 'ba ralawo

(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

²³ Mī ko'do 'ba ralawo aba, Yēsu ēdī atī'bē kpuru tēmī yaka 'ba nyenyo. Mati vo lō'bō 'bomo'e ēdī atī'bēnnī mo aba ne, ayetonni da nyenyo ne kowe zi konyo.

²⁴ Farasiye iyanni zi Yēsu henye, “Ongo te, kō'du a'di vo lō'bō 'bēyīye ēdinnī kō'du mati i'bē dē ga kō'du kī'dī 'ba ko'do 'ba ralawo ne ko'do go mo?”

²⁵ Yēsu ēnyī, aya'ba do mo zi zē iya henye, “Ako'jo'e kō'du mati Dawidi

o'do mi kadra nani de, mati mo omba wa zi konyo mi kadra mati mo vidi 'beni eti na o'bo ne?

²⁶ Here mo i'be mi loko a Wiri ehe onyo mangolo'bo mati i'di zi Wiri ne. Ko'du ne o'do re ni mi kadra mati Abiyata ra na vo karasa ma kyedre. Edi mi ko'du ki'di 'beze nje vo karasa'e ra akonyonni mangolo'bo ne, mora Dawidi onyo, ehe i'di kpa zi vidi 'beniye."

²⁷ Yesu aya'ba go mo zi ze iya henye, "O'do ko'do 'ba ralawo ne ko'du vidi, o'do vidi de ko'du ko'do 'ba ralawo."

²⁸ Here Wisi a Vidi edi gbi na Yere 'ba ko'do ralawo."

3

Kora vo kala keje

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

¹ Kadra maako aba Yesu i'be bi 'ba motu. Kora maako edi ani kala mo enje ku.

² Vidi maako'e edinni ani, ze ombanni zi Yesu susu ga ko'du lite ko'do. Here ze alimanni mo kongo kara kodu mo akako'jo kora ne ndo mi ko'do 'ba ralawo.

³ Yesu ame'do zi kora vo kala keje ne, "Ayi toro komo ze kinye."

⁴ Here mo ako'jo ha vidi ne'e iya henye, "Adi ra ko'du ki'di 'beze ila ze zi ko'do mi ko'do 'ba ralawo? Zi konyi, kodu zi ko'do na kyenyey? Zi didi vidi yomo, kodu zi yana mo?" Mora 'de iyanni ko'du ako de.

⁵ Yesu na kamo mati mo ongo bi de ze, ga ko'du kazi ko'du kowo. Here mo iya zi kora ne, "Iza ga kala yi ne yaga." Mo iza yaga, a'ba na laka lohu.

⁶ Here Farasiye ilanni bi 'ba motu ne, ehe atoto re nni kandi vidi 'ba Heroda eti, o'donni yere zi Yesu kofo.

Vidi kayo da kapa fofö

⁷ Yesu vo lo'bo eni eti edi ti'benni ha fofö 'ba Galilaya, vidi kayo alo'bönni go mo. Vidi ne maako'e ayinni temi Galilaya, Yudiya,

⁸ Yerusalema, Edome, ta dakaño kafo ranga 'ba Yeredene, Tiyere,

Sidoni aba. Vidi ne ayinni biya zi Yesu ga ko'du wa mati ze owonni mo edi ako'do.

⁹ Ga ko'du vidi ayo takanyi, Yesu iya zi vo lo'bo 'beniye makojonni tonbo nzo zi ni tekyi mi mo, kazi vidi utunni ni.

¹⁰ Mo akajo vo rakoo kyo, ehe ze mati gba na rakoo ne nduwe re nni sikyi dagba ga ko'du zi ro mo kise.

¹¹ Eze vidi mati edinni dakyiky iya mi nni onganni mo, akalopinni akaño, akiyanni henye, "Yi wisi 'ba Wiri."

¹² Here Yesu iya zi dakyiky ne'e, mayadanni de zi vidi eyi 'beni ni.

Yesu inzi vo litu 'butë domoriyo

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³ Here Yesu i'be riyë da lutu, ako'jo vidi mati mo omba ne tayinni zi ni. Ze ayinni zi mo,

¹⁴ mo inzi 'butë domoriyo temi ze, i'di ru ze ku vo litu'e, mo ayada zi ze henye, minzi ye ku zi tediye ma aba, zi kutu'e kpa yaga ti'be ko'du yeti,

¹⁵ zi tediye kpa kalakonda aba zi dakyiky kore mo yaga.

¹⁶ Nenye ma 'butë domoriyo mati mo inzi, Simona, Yesu i'di ru mo Petero,

¹⁷ Yemisi öndu ni Yowani aba, ze gisi 'ba Zebedeyo, Yesu i'di ru de ze Bonerega ko'du ya'ba aba piwo,

¹⁸ Anderiya, Pilipo, Baratolomoya, Matayo, Toma, Yemisi wisi 'ba Ali-payo, Tadöyösu, Simona mati o'do lovo 'ba dakaño 'beni,

¹⁹ Yudasi Sikereto mati asusu Yesu zi kofo mo ne.

Yesu Belezobulu aba

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23)

²⁰ Yesu i'be ödu loko, vidi kayo atoto re nni, here Yesu vo lo'bo 'beni eti i'janni kadra 'ba zi wakonyo de.

²¹ Mati vo dakota 'bomo owonni ko'du ne here, i'benni zi go mo kongo, ga ko'du vidi edinni akiya, "Mo arifo ku."

²² Vo komoyandi 'ba vo ko'du ki'di maako'e, mati ayinni ta Yerusalema ne, iyanni henye, "Mo edi Belezobulu aba mi ni." Ne yere 'ba

dakyikyie ra i'di kyigo ne zi mo zi kore zē yaga.

²³ Here Yēsu ako'jo zē zi nī, ame'do zi zē tēmī mala. “Hala Satani akore Satani yaga?”

²⁴ Ēzē damōku inye rē nī na gbongo gbongo, damōku ne akalēpi.

²⁵ Here ēzē dakota inye rē nī na gbongo gbongo, dakota ne akalēpi.

²⁶ Here ēzē damōku 'ba Satani inye rē nī na gbongo gbongo, o'bo tēhī dē, akalēpi, akinde rē nī.

²⁷ Vīdī kōlō maako o'bo dē zi tōdu mī loko 'ba kora vo tembe zi wasisi omo kolo, nje ēzē mo ida kora vo tembe ne ku dagba, atehe 'da wa omo kolo.

²⁸ Miya zi ye tīnyō henye, akato'bo vīdī kila tēmī kō'du kyēnyē 'bēzē ne biya, ehe me'do lasa 'bēzē biya.

²⁹ Here vīdī mati akame'do kō'du kyēnyē ra Lawo Kōlō Laka ne ila mo dē, ga kō'du mo o'do kō'du kyēnyē ma ḡburu ḡburu ne ku.”

³⁰ Yēsu iya kō'du ne here, ga kō'du vīdī maako'e ēdīnnī akiya “Dakyikyie ra ēdī mo kō'do.”

*Ma 'ba Yēsu ōndu mo eti
(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)*

³¹ Here ma 'ba Yēsu ōndu mo eti okonni. Zē oronni 'de yaga ta ra loko, utunni kō'du kise kō'du ko'jo ga kō'du mo.

³² Vīdī mati ēdīnnī alima kpo ta ra Yēsu, iyanni zi mo henye, “Ongō te, ma yi, ōndu yiye eti ēdīnnī yaga, zē ombanni yi.”

³³ Yēsu aya'ba da me'do zi zē, iya henye, “Ēyi 'bēnī ma ma? Ēyiye 'bēnnī ōndu ma'e?”

³⁴ Mo ongō bi da vīdī mati ēdī alimanni kpo ta ra nī, iya henye, “Ongō'e te, kinye ne ma ma ōndu ma'e eti.”

³⁵ Vīdī mati o'do wa mati Wiri omba zi mo kō'do ne, mo ōndu ma, emi ma, ehe ma ma.”

4

*Mala 'ba vo kofo kilī
(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)*

¹ Kadra maako aba lōhu, Yēsu ayeto kō'du yandi da kapa fōfō 'ba

Galilaya. Vīdī mati atoto rē nni kpo ta ro mo ne, ēdīnnī kyō, here mo ēkyi mī tōḡbō, alima mī mo. Tōḡbō ne ēdī mī fōfō, vīdī kayo ne'e oro 'bēnnī 'de yaga da gōtī 'ba fōfō.

² Mo alima kō'du kayo ne yandi mo zi zē tēmī mala. Mī kō'du yandi 'bomo ne mo iya henye,

³ “Owo'e te. Kora maako i'bē yaga kofo kilī mī yaka.

⁴ Mati mo ilī kofo ne mī yaka, maako'e alēpi da ga gērī, ali ayinnī, onyonni 'de.

⁵ Maako'e alēpi dakaḡo ma ri'di aba, mati kaḡo nje tisiwa aba ne. Kandi kofo ne otu, ga kō'du kaḡo ne ayōndu dē.

⁶ Here kadra ayi riyē, o'bo wevo ma luru ne, ga kō'du ngara'da mo ōdu dē na laka mī kaḡo.

⁷ Kofo maako'e alēpi mī kutē kono, ōvu ayasi wevo nī, mora 'de ana dē.

⁸ Kofo maako'e alēpi mī kaḡo ma laka ne, wevo mo asi, ōvu, ana i'jō. Maako'e ēdīnnī i'jō aba 'butēwota, maako'e 'butēmodaka, maako'e lamikōlō.”

⁹ Yēsu aya'ba gō mo zi zē iya henye, “Mo mati ēdī mbili aba, mowo kō'du ne.”

Kō'du a'di mo ayandi kō'du tēmī mala

(Mt. 13:10-23; Lk. 8:9-15)

¹⁰ Mati Yēsu ēdī kuti nī aba, vīdī maako'e mati owonni kō'du mo ne, ayinnī zi mo vo litu 'butē domoriyō eti, ako'jonnī ho mo zi mī mala ne'e yada.

¹¹ Yēsu aya'ba do mo zi zē, iya henye, “Kō'du koho 'ba damōku 'ba Wiri i'di ku zi ye. Mora zi vīdī maako'e kō'du koho akayandi tēmī mala.

¹² Here zē akongonni akongō, mora 'de kaa ongōnni dē.

Ēzē o'donni here akoto dē nni zi Wiri, akila zē.”

Yēsu ayada mī mala 'ba vo kofo kilī

(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

13 Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Ayolo'e mi mala ne dë? Akayolo'e mala maako'e hala?"

14 Vo kofo kilî ne ilî kö'du me'do 'ba Wirî.

15 Vidî maako'e kaa kofo mati alëpi da ga gëri. Kandi ëzë owonnî kö'du me'do ne, Satani ayi oba 'de.

16 Vidî maako'e kaa kofo mati alëpi da ri'dî. Kandi ëzë owonnî kö'du me'do ne, irinnî na rakyenyi.

17 Mora ödu dë gbo mi zë, here ne ɔ'bo limannî 'diri dë. Ëzë riti maako mandere wakofu ayi ga kö'du me'do ne, zë akilannî 'de.

18 Vidî maako'e ëdinnî kaa kofo mati ilî mi kutë kono. Ne ëdî zë mati owonnî me'do ne,

19 kö'du sösu, lövɔ 'ba köhi, lövɔ kö'du wakyɔ, akakɔhɔ me'do ne, mora anannî i'jô dë.

20 Vidî maako'e ëdinnî kaa kofo mati ilî mi kaɔo laka. Zë owonnî me'do ne, ombannî dɔ mo, anannî i'jô maako'e 'butëwota, maako'e 'butëmodaka, maako'e lamikölö."

Lamba hu sora
(Lk. 8:16-18)

21 Yësu alima nduwë kiya zi zë henye, "Vidî maako here ne, oba lamba ndö kika mo hu sikɔ mandere hu sora? Anza here dë, i'dî lamba da tarabiza.

22 Wa mati ëdî 'de köwɔ na koho akika yaga bikanyi. Wa mati ayöfu dɔ mo ne, akayëhu dɔ mo yaga.

23 Owo'e kö'du ne, ëzë ëdiye mbili aba."

24 Mo iya kpa zi zë henye, "Kö'du mati mëdî akiya zi ye ne, oze mbiliye na laka zi kowo mo. Wa yeri mati ëdî ako'dɔ'e zi oka'e, ako'dɔ kpa zi ye.

25 Vidî mati ëdî mo aba, aki'dî zi mo kyɔ. Vidî mati anza mo aba, akoba 'de kazi mo."

Mala kö'du tövu 'ba kofo

26 Yësu nduwë kiya mo aba zi zë, iya henye, "Damöku 'ba Wirî ëdî henye. Kora maako ilî kofo mi yaka ëni.

27 Mati mo o'do yɔndɔ aba, ënyi kadra aba, kofo ne biya ëdinnî ku

mbili ki'dî, ëdinnî kpa ku tövu. Mo ayolo dë hala o'do rë ni here.

28 Kaɔo ra o'do wevo ne na bi dëni zi tövu, zi ta na lögɔ. Dagba biriti mo ma luru ne akalaya, mbili mo, ehe ndundu mo mbili ma ndɔ i'jô aba.

29 Mati i'jô ne alɔtri ku, kora ne ayeto kumu mo kulu aba, ga kö'du mo ayolo kadra mo ɔkɔ ku."

Mala kö'du kofo 'ba masatada
(Mt. 13:31-32,34; Lk. 13:18-19)

30 Yësu ako'jo kö'du henye, "Dakiya ze damöku 'ba Wirî ëdî kaa a'di? Mala a'di dako'dɔ ze zi yada mo?"

31 Ëdî kaa kofo 'ba masatada, kofo mati tisi riri mi dakaɔo ne.

32 Ta gɔ mo yaa, övu riyë, ayi kyedre ta da wevo ne'e biya. I'dî ngora ni ma kyedre mo'e yaga, ali ayinnî, uvö loko ënnî mi galili mo."

33 Yësu ayëti kö'du kise 'bëni tëmi mala maako'e. Mo ayada zi zë kyɔ, kö'du zi zë tɔ'bo yolo mo.

34 Mo ɔ'bo dë me'do zi zë kazi mala. Ëzë mo ëdî vo lö'bö 'bëni ëti, mo akayada kö'du ne'e biya zi zë.

Yësu adɔrɔ buluku da wini
(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

35 Mi da hutaga mi ko'do nani, Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniye, "Ënyi di'bë'e kyëti 'ba föfö."

36 Here zë ilannî vidî kayo ne'e, ehe vo lö'bö'e ëkyinnî mi töngbö, mati Yësu ëdî alima nzo mi mo, obannî mo nni aba. Töngbö maako'e alö'bönnî kpa ga ndi mo.

37 Truku'du buluku kyigɔ aluku riyë kagba 'ba wini, ayeto ku liko riyë mi töngbö, here omba ku kara zi koso wini aba.

38 Yësu ëdî 'de hulëhu mi töngbö ako'do dë ni taka gara aba. Vo lö'bö 'bomo'e alironnî mo iyannî henye, "Vo komoyandi, asösu 'bëyi kö'du dë, ze hiya kara zi koli?"

39 Yësu ënyi riyë, ame'do na kamo zi buluku, iya zi wini kagba ne henye, "ɔrɔ, ti!" Buluku nni wini kagba aba ɔronni, bi gbo liwo.

40 Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniye henye, “Kö'du a'di ëdiye atere go mo? Anza'e dë koma aba?”

41 Zë tere kyedre aba, ako'jo ha oka maako, “Kora nenyë ëyi? Buluku wini kagba aba, ɔwɔnni mo?”

5

Yësu ako'jo kora dakyikyabi aba (Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)

1 Yësu vo litu 'bëni ëti ënyi i'bë ɔkɔnni kyëti kapa föfö 'ba Galilaya mi dakaŋo 'ba Gerasa.

2 Kandi mati Yësu asi yaga tëmi tɔŋbö, andɔsi dë nni kora maako aba, asi tëmi wogo 'ba da wogo ani ne. Kora ne ëdi dakyikyabi aba mi ni.

3 Mo ëdi alima mi kutë da wogo. Vidi ako ɔ'bo dekpe zi sesi mo na kida nyori aba.

4 Da kyɔ ndi mo kala mo aba ëdi na kida, mora ta ga kadra ne biya mo akisi nyori ne, ehe akikye mi kɔhi ne ta ndi ni na nzoyi. Mo embe 'beri, vidi maako ɔ'bo dë zi mo kiri.

5 Kadra yɔndo aba mo ëdi lima alasi tëmi da wogo kpuru ta da lutu, kudu aba rë ni kumu yitö aba.

6 Mo na kɔwɔ mati ongɔ Yësu, here aho alɔdrɔ domo ni aba akaŋo komo Yësu.

7 Here mo alörö na kyembe, iya henye, “Yësu wisi 'ba Wirï omba a'di kazi ma? Lömu mi ru Wirï, ma lenze yi, i'di riti dë zi ma.”

8 Mo iya kö'du ne ga kö'du Yësu ëdi akiya henye, “Dakyikyabi asi 'de yaga ta ra kora ne.”

9 Here Yësu ako'jo ho mo iya henye, “Ru yi ëyi?” Kora ne aya'ba da me'do iya henye, “Ru ma 'Gboko,' ga kö'du dëdi ze kyɔ.”

10 Mo zo nduwë Yësu lenze kazi ore dakyikyabi ne'e yaga ta dakaŋo nani.

11 Ani wa'do kayo ëdinni kara dakapa lutu wakonyo.

12 Here dakyikyabi ne'e zo rë nni la'ba zi Yësu, iyanni henye, “Utu ze zi wa'do ne'e, zi ze ti'bë tödu mi zë.”

13 Mo ila dakyikyabi ne'e ti'bë, ödunni gbo mi wa'do ne'e. Wa'do

ne'e ëdinni biya kaa kpulukuriyö, ahonni akaŋo mi föfö, ehe aluyinni.

14 Kora mati ëdinni ga wa'do ne'e kongɔ, ahonni 'de, ayöyönni kö'du ne mi gawo mi haliŋɔ kö'du mati o'do rë ni ne, yada zi vidi. Vidi ënyi i'bënni biya kö'du mati o'do rë ni ne kongɔ.

15 Mati ayinni zi Yësu, zë ongɔnni kora mati ëdi kani gboko 'ba dakyikyabi ëti mi ni ne, mo ëdi alima ani bongo aba rë ni, do mo ku na laka, zë biya na tere.

16 Zë mati ongɔnni komonni aba, ayadanni zi vidiye kö'du mati o'do rë ni zi kora mati dakyikyabi aba ne, ehe kö'du 'ba wa'do ne'e.

17 Here zë ako'jonnï ha Yësu zi tënyi ati'bë 'de tëmi dakaŋo ënni.

18 Here mati Yësu omba ku zi ti'bë zi tëkyi mi tɔŋbö, kora mati ëdi kani dakyikyabi aba mi ni ne, alenze mo iya henye, “Di'bë ze yi aba.”

19 Yësu ila mo dë zi ti'bë ta go mo, iya zi mo henye, “Ti'bë liŋɔ zi vo dakota 'bëyiye, ayada zi zë hala kö'du mati Yere o'do zi yi, laka 'bomo zi yi ëdi hala.”

20 Here kora ne ënyi i'bë biya kpuru tëmi Gawo 'Butë ne'e, kö'du mati Yësu o'do zi ni ne yada mo aba. Vidi mati owonni kö'du ne biya na rakaga.

Wujë 'ba Yayiro nni mbara mati ise ra bongo 'ba Yësu

(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

21 Yësu ënyi i'bë hulëhu kyëti kapa 'ba föfö vere. Ani da kapa föfö, vidi kayo atoto rë nni kpo ta da kapa mo.

22 Here vere maako ru mo ëdi Yayiro, mo ra na vo dagba 'ba bi 'ba mötu ani, mati mo ɔkɔ, ongɔ Yësu, mo umë rë ni akaŋo ndi mo,

23 alenze mo kö'du komba aba, iya henye, “Wujë tisi 'bama na rakɔɔ. Ako ayi, i'di kala yi do mo, here zi mo tëdi na laka, na didi.”

24 Yësu ënyi i'bënni mo aba.

Here vidi kayo mati ëdinni ati'bë Yësu ëti ne, ëdinni mo diri ta da kapa biya.

25 Here mbara maako ëdi ani, na riti ga kö'du yama ëdi taho ta ro mo kazi toro koo 'butë domoriyö.

26 Dakatorö kayo ëdinni le owo ki'di zi mo. Mo ayaña kahi 'beni biya, mora here ne zi ta'ba na laka anza de, ëdi weni zo re ni kidra dagba ta ga kadra biya.

27 Mo owo kö'du Yesu, enyi ayi kafo mo mi kutë vidi kayo ne.

28 Mo iya na bi deni henye, "Eze mise gbi le nje bongoro mo ne, matëdi na laka."

29 Mo ongo here ise bongoro mo ne, kandi yama oro, mo ayolo ku mi ida re ni henye, na koro re ni ku temi riti kyedre 'beni ne.

30 Yesu kandi ayolo henye, kyigo asi ku ta re ni yaga. Mo opi re ni kpo temi kutë vidi kayo ne, ako'jo kö'du henye, "Eyi ra ise ra bongoro ama?"

31 Vo lö'bö 'bomo aya'banni da me'do zi mo henye, "Ongoro te vidi kayo mati ëdinni yi kuru ne, kö'du a'di ako'jo 'beyi kö'du go mo henye ere, 'Eyi ra ise ra ma?' "

32 Yesu zo nduwë lima bi kongoro kpo ta re ni zi yolo eyi ra o'do kö'du ne.

33 Here mbara ne ayolo kö'du mati o'do re ni zi ni ne, mo ayi tese aba na tere, alodro ndi mo, ayada kö'du tinyo mati o'do re ni ne biya zi mo.

34 Yesu aya'ba da me'do zi mo henye, "Wu'je ama, koma 'beyi o'do yi ku nbala. I'be na rakyeyi, makoro yi temi riti ne."

35 Mati Yesu ëdi kö'du ne kiya, Vidi maako'e ayinni ta lijo 'ba Yayiro, ayadanni zi mo henye, "Wu'je 'beyi oli ku. Kö'du a'di kpe zi riti ki'di ra vo komoyandi ne go mo?"

36 Yesu oze mbili ni de da kö'du mati iyanni ne, mo aya'ba zi Yayiro henye, "Ere de, nje kolö koma."

37 Here mo ila vidi ma kolö maako de zi ti'be ni aba dagba, nje Petero, Yemisi, öndu ni Yowani aba.

38 Mati ze okonni lijo 'ba Yayiro, Yesu ongo bi apere re ni ku na yawa, owo kuyë riyë kudu rala'ba aba.

39 Mo enyi i'be ödu loko, iya henye zi ze "Kö'du a'di bi apere re ni go mo na yawa here? Kö'du a'di ëdiye kudu go mo? Wu'je tisi ne oli de, ëdi onbö ako'do."

40 Here ze ogonni mo. Mora here mo ore ze biya yaga, oba 'bu 'ba wu'je tisi ne, ma mo, vo lö'bö 'beniye wota. Mo enyi i'be ödu mi loko mati yöku wu'je tisi ne o'ba 'do mo.

41 Mo iri kala mo, iya zi mo henye, "Talita Kumu." Kö'du ya'ba aba henye, "Wu'je tisi, miya zi yi, enyi riyë."

42 Here mo enyi, alasi kpo. Koo 'bomo ëdi 'butë domoriyö. Mati kö'du ne o'do re ni, ze biya na rakaga.

43 Yesu i'di kö'du kise anza de zi ze yada zi vidi kolö maako, ehe mo iya henye, "I'diye wa zi mo zi konyo."

6

Omba Yesu de mi Nazereta (Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

1 Yesu enyi ila bi nani, ehe i'be hulëhu mi gawo 'ba dakanjo 'beni. Vo lö'bö 'bomo'e i'benni mo aba.

2 Mi ko'do 'ba ralawo aba, mo ayeto kö'du yandi mi bi 'ba motu. Vidi kayo ëdinni ani, mati ze owonni kö'du mo, ze biya na rakaga. Ze ako'jonni kö'du iyanni henye, "Here mo i'ja kö'du ne biya ta kila? Kö'du yolo 'ba a'di ra here mati i'di zi mo ne? Hala mo ëdi kö'du koro ne'e ko'do mo?"

3 Mo anza vo kaga kisë, wisi 'ba Mariya, öndu 'ba Yemisi, Yosepa, Yudasi, Simona aba? Anza de emi mo'e ra ëdinni alima kinye ne?" Here ze ombanni mo de.

4 Yesu enyi iya zi ze henye, "Nëbi oro ta bi ne biya, nje vidi mi gawo lijo 'bomo, karo mo'e, vo dakota 'bomo eti ra ombanni mo de."

5 Mo omba de zi kö'du koro ako'e ko'do ani, mo i'di kala ni nje da vidi 'ba rakoo gbongo maako'e, ehe ako'jo ze gbo.

6 Mo rakaga kyedre aba ga kö'du vidi anzanni de kö'du koma aba.

Yësu utu vo litu 'butë dómoriyö yaga

(Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

Yësu ënyï i'bë kpo ta ra dakaŋo nani komo vidï yandi aba.

⁷ Mo ako'jo vo litu 'butë dómoriyö ne'e bi kôlô, utu zë yaga na riyo riyo. Mo i'di kalakonda ndra ta da dakyikyï ne'e.

⁸ Mo ise go mo zi zë, "Oba'e waako dë 'e aba ta bi ti'bë 'be'e ne, mangolobô manza dë, anboro 'ba wa lenze manza dë, kôhi manza kpa dë mi bongô re 'e, nje moŋo.

⁹ Usu'e kamoka, ehe injë'e kya 'ba bongô dë ëti.

¹⁰ Ezë ödu'e mi liŋo, alima'e mi liŋo nani le ila'e gawo nani.

¹¹ Ezë gawo mati ayiye mi mo vidï ombanni dë 'e kiri kala kyedre aba, mandere ombanni dë zi kö'du 'be'e kowo, ila'e bi nani, akyito'e turufu ne 'de ta ndiye. Ne atëdi zi zë na wasënë."

¹² Here zë ënyï i'bënni yaga kö'du yëti aba zi vidï dë nni koto tëmi kö'du kyënyë 'bënni ne'e.

¹³ Zë orenni dakyikyï yaga, apisinni yëni ra vo koo'e, ako'jo zë gbo.

Koli 'ba Yowani Bapatisi

(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

¹⁴ Yaanya aba Yere Heroda owo kö'du ne, ga kö'du wa komba 'ba Yësu inde bi biya. Vidï maako'e iyanni henye, "Yowani Bapatisi ra ënyï ku na didi tëmi koli, kö'du nere ra mo ëdi kyigo nenyë aba zi tëdi kö'du koro ne'e ko'do mo."

¹⁵ Vidï maako'e iyanni henye, "Mo Eliya ra." Agamo'e iyanni henye, "Mo nëbi ra, kaa tëmi ma kôlô mati ëdinni kani kyere nani."

¹⁶ Mati Heroda owo kö'du ne, iya henye, "Mo, Yowani Bapatisi, mati mikye do mo 'de nere ra ënyï tëmi koli."

¹⁷ Heroda ra na bi dëni i'di kö'du zi Yowani kiri, kida mo, ku'du mo mi kamba. Heroda o'do kö'du ne here ga kö'du mo oze Herodiya, mo le na mbara 'ba öndu mo Pilipo ne.

¹⁸ Yowani Bapatisi zo nduwë kö'du ne yada mo zi Heroda. "Anza dë na laka zi yi mbara 'ba öndu yi koze."

¹⁹ Here Herodiya iri kö'du ra Yowani, omba zi mo kofo. Mora mo o'bo dë,

²⁰ ga kö'du Heroda ere Yowani, ga kö'du mo ayolo Yowani ne, mo vidï laka ra, ehe agaga go mo. Heroda ëdi le kö'du yëti 'ba Yowani sösu, mora mo omba zo nduwë zi kowo mo.

²¹ Ndundu mo aba Herodiya i'ja gëri laka 'bëni. Eëdi mi ko'do ko'jo kadra 'ba Heroda, mo o'do kyere, ise vidï kyedre 'ba turu'e biya, vo wehe'e, vidï kyedre 'ba Galilaya ëti.

²² Mati wu'jë 'ba Herodiya ne ayi, olo komo vidïye, kö'du ne eme ra Heroda nni yingo 'bomo ëti.

Here Yere Heroda iya zi wu'jë ne henye, "A'di ra omba zi tëdi zi yi? Makidi zi yi wa mati omba."

²³ Ha ki'di lömu aba mo iya zi wu'jë ne henye, "Miya henye, makidi wa mati ako'jo kö'du mo ne zi yi, ezë ëdi le kyedre kaa kutë damöku 'bama."

²⁴ Here wu'jë ne asi i'bë zi ma ni yaga. Ako'jo ho mo, "A'di ra makako'jo kö'du mo?" Ma mo aya'ba da me'do iya henye, "Ako'jo kö'du ga da Yowani Bapatisi."

²⁵ Here wu'jë ne aho kandi hulëhu zi ti'bë kö'du ne kiya zi Yere Heroda, iya henye, "Momba zi yi ki'di zi ma kinye yaanya aba ne da Yowani Bapatisi mi kakpa ne."

²⁶ Mati Yere Heroda owo kö'du ne here, o'do mo na rasösu. Mo o'bo dekpe zi komba dë zi wu'jë ne, ga kö'du mo o'do ku na lömu ta da komo yingo 'bëni ne'e biya.

²⁷ Here mo utu vo kanya 'bëni kö'du ki'di aba zi ti'bë da Yowani kika mo. Vo kanya ënyï i'bë mi kamba, ikye da Yowani 'de.

²⁸ Mo ika mi kakpa, i'di zi wu'jë ne, ehe mo i'di gbo zi ma ni.

²⁹ Mati vo lö'bö 'ba Yowaniye owonni kö'du ne, zë ayinni, obanni yöku mo, i'bë usunni.

Yësu i'di wakonyo zi vidi kpulukumuyi

(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Yn. 6:1-14)

30 Mati vo litu i'ja rë nni Yësu eti, a'banni wa mati zë o'donni, yandinni ne yada mo zi Yësu.

31 Here vidi kayo edi tayinni ehe edi ti'benni, here Yësu vo litu 'beni eti, i'janni kadra 'ba zi wakonyo de. Here mo iya zi zë henye, "Ënyi di'bë'e 'de bi maako na bi de ze kutu ze aba, zi ye re 'e lawo tisi."

32 Here zë ënyinni, ayetonni tekyi mi tönbö ti'bë yaga na bi de nni bi mbiya maako.

33 Mati vidi kayo ne'e onganni zë edinni ati'bë, kandi ayolanni zë, here ënyi i'benni biya temi gawo ne'e, ahonni dagba ta dakaṇo, okanni dagba bi nani ta komo Yësu vo litu 'beni eti.

34 Mati Yësu asi yaga temi tönbö, mo ongo vidi kayo ne'e, di'di mo oso ndo na kö'du sösu ga kö'du zë, ga kö'du zë kaa timelë ma kazi vo yako. Here mo ayeto zë yandi kö'du kyö aba.

35 Mati kadra omba ku zi loso, vo lö'bö 'bomo'e ayinni zi mo iyanni henye, "Ongo te, kadra anza kpe bi nenyne na möku.

36 Utu vidi nenyne'e zi zë ti'benni mi liṇo mati edinni kpoko kinye zi zë wakonyo kogo zi konyo."

37 Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, "E na bi de 'e, i'diye wakonyo zi zë zi konyo." Zë ako'jonnii ha Yësu, "Kahi ne vidi ako'do loo yehwe modomowota zi ki'ja. Omba zi ze ti'bë yaṇa kahi lamiriyö ne da mangol'bo zi to'bo zë?"

38 Yësu ako'jo hë zë iya henye, "E'diye mangol'bo aba ndö? I'bë'e te kongö." Mati i'janni, iyanni kö'du mo zi mo henye, "Mangol'bo edi muyi, kyenze riyö."

39 Yësu iya zi vo litu 'beniye zi kiya zi vidi ne'e biya zi rë nni kinye na gbongo gbongo, ma limanni akaṇo da loma kyekpe ne.

40 Here vidi ne'e biya alimanni na ratoto gbongo gbongo lamikölö maako'e 'butëmuyi.

41 Yësu oba mangol'bo muyi ehe kyenze riyö ne, ongo bi komoriye, o'do öwö'di zi Wirii. Mo owe mi mangol'bo ne, i'di zi vo lö'bö 'beniye zi yanya mo zi vidiye. Mo inye mi kyenze riyö ne kpa ta gë zë biya.

42 Vidi biya onyanni, ehe ovanni gbo.

43 Vo lö'bö'e atotanni koso mangol'bo kyenze aba mati oso ne mi бага 'butë domoriyö.

44 Watiti 'ba vidi mati onyanni wa ne kpulukumuyi.

Yësu alasi ta da wini

(Mt. 14:22-33; Yn. 6:15-21)

45 Kandi Yësu i'di vo lö'bö'e tekyinni mi tönbö ti'benni dagba komo ni mi Beteseyida ta kafo föfö, mora here mo iya kö'du zi vidi kayo ne'e mi'benni liṇo.

46 Ta ga kö'du kiya 'bomo zi vidi kayo ne'e, i'bë'e gbo, mo ënyi i'bë da lutu amötu.

47 Mati hutaga oko, tönbö edi ku 'de mi kutë 'ba föfö, mora Yësu nje kutu ni aba da göti.

48 Mo ongo vo lö'bö 'beniye edinni ku rë nni ki'di zi ko'do mo ngari aba, ga kö'du edinni akopi ta ga bi tayi 'ba buluku. Kutë yondo aba mo i'bë zi zë, lasi aba ta da wini. Mo omba zi laga ta da kapa zë,

49 mora mati onganni mo edi alasi ta da wini ne, asösu 'beni iyanni wakoro ra, ehe a'banni hë nni gbögbö löro aba.

50 Mati onganni mo ne, zë biya na tere. Mora Yësu ame'do zi zë kandi, iya henye, "Uku mi ye, ne ma ra. Ere'e de."

51 Here mo ënyi ekyi rë zë mi tönbö ehe, buluku oro. Vo lö'bö'e biya na rakaga,

52 ga kö'du koro 'ba mangol'bo mati mo o'do zi vidi kpulukumuyi konyo mo ne, ödu de gba de zë.

Yësu ako'jo vo koo'e mi Genesereta

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Zë ënyï umunnï kyëtï föfö da götï 'ba Genesereta, ehe idannï tönbö ani.

⁵⁴ Mati ilannï tönbö ne, vidi ayolonnï Yësu.

⁵⁵ Here zë ënyï ahonnï ta bi ne biya. Èzë owonnï bi mati mo ëdï 'domo, injënnï vidi 'ba rakoo'e da lanba kika mo zi mo.

⁵⁶ Bi mati biya Yësu i'bë ta 'domo ne, mi gawo, mi daliño maako'e, vidi ako'bannï zë mati na rakoo ne, ga bi 'ba wakogo. Akalenzenni mo gbï nje zi zë ha bongo 'bomo kise, zë mati biya isenni ne, ako'jo zë na laka.

7

Yandi kö'du 'ba ti'da nbala aba

(Mt. 15:1-9)

¹ Here Farasi maako'e nnï vo komoyandi 'ba kö'du ki'di mati ayinnï ta Yerusalem ne, atoto rë nnï kpo da kapa Yësu.

² Zë ongonnï kya 'ba vo lö'bö 'bomo maako'e ëdinni wakonyo kala aba na ti'da kazi kaka.

³ Farasiye Yiserele'e ëti onyonni wa dë here, nje ezë akaka kala nnï ku tēmi gēri 'ba 'bu nniye.

⁴ Zë onyonni wa maako mati ayi ta bi 'ba wakogo, nje ezë akakanni ro mo ku dagba. Ehe irinni ga ndi gēri kyo 'ba 'bu nniye, kaa siko kaka, kyere kaka, tele kaka aba.

⁵ Here Farasiye vo kö'du ki'di 'ba komoyandiye ëti ako'jonnï ha Yësu, "Kö'du a'di vo lö'bö 'bēyiye irinni ga ndi kö'du yandi mati i'di zi ze akaño kazi 'bu ze dë, mora ëdinni wakonyo kala aba na ti'da."

⁶ Yësu aya'ba da me'do zi zë, iya henye, "E vidi 'ba komokandi nenyē, Yisaya ra ayolo kö'du kiya ga kö'du 'be'e, ayöru, iya henye,

'Vidi nenyē'e oronni ma, Yere Wirï, nje hë nnï aba, mora di'di zë na kowo ta ra ma.

⁷ Mötu 'bëzë na yawa zi ma,

kö'du yandi 'bëzë ayi nje kazi vidiye.'

⁸ I'diye kö'du ki'di 'ba Wirï da kapa, ehe owo'e kö'du yandi 'ba vidi."

⁹ Yësu zo nduwë, "E'diye gēri 'ba kö'du ki'di 'ba Wirï komba dë aba, ga kö'du zi ye kirï kö'du yandi 'be'e ra.

¹⁰ Mosa iya henye, 'Oro 'bu yi ma yi aba, ezë vidi maako awili 'bu ni mandere ma ni, aki'di mo zi kofo.'

¹¹ Mora ayandiye henye, Vidi mati ëdi wa aba, zi ki'di zi 'bu ni konyi mandere ma ni, mora mo ato'bo kiya, 'Nenyē Korobani,' kö'du ya'ba aba henye, "ba Wirï ra.'

¹² Ila'e mo dekpe zi konyi 'bu ni mandere ma ni.

¹³ Mi ga gēri ne, kö'du yandi 'be'e zi vidi maako'e ne, ayaña me'do 'ba Wirï yaga. Wa maako'e ëdinni kpa kyo kaa ma nenyē, mati ëdi ako'do'e ne."

Wa mati ëdinni vidi kö'do na ti'da

(Mt. 15:10-20)

¹⁴ Here Yësu ako'jo vidi kayo ne'e kpa löhu tayinni zi ni, ehe iya zi zë henye, "E biya, owo'e kö'du 'bama ne, ayolo'e.

¹⁵⁻¹⁶ Waako anza dë zi ti'bë mi vidi ta yaga ako'do mo na ti'da. Wa mati asi yaga tēmi vidi ra, ako'do mo na ti'da."

¹⁷ Mati mo ila vidi kayo ne'e, i'bë ödu loko ne, vo lö'bö 'bomo'e ako'jonnï ho mo zi mi me'do ne yada.

¹⁸ Yësu iya zi zë, henye, "Anza'e dë na ngaṛa ta da oka'e. Ayolo'e dë? Waako anza dë mati ati'bë mi vidi ta yaga ako'do mo na ti'da,

¹⁹ ga kö'du anza dë ti'bë mi di'di mo, mora mi mo, ehe ati'bë zo dagba yaga tēmi ida ra." Mi me'do ne, Yësu adoro go mo zi zë wakonyo biya nbala zi konyo.

²⁰ Mo zo nduwë kiya mo henye, "E'di wa mati asi yaga tēmi vidi ra, ako'do mo na ti'da.

²¹ Tēmi di'di 'ba vidi atayi kö'du sösu kyenyë, rōnyï, wa logo, wa kofo, ndoro,

22 mi kumbë, wa kyënyë, wa ko'ba, rakisi, gu ki'di, ru vidi yaja, da kumbë, rakonza.

23 Wa biya na kyënyë nenyë'e ayinni ta didi vidi, ehe o'do mo na ti'da."

Mbara 'ba dakaŋo 'ba Siriya-Ponisiya

(Mt. 15:21-28)

24 Here Yësu ënyi i'bë bi, mati kara ra gawo kyedre 'ba Tiyere. Mo ënyi i'bë ödu loko ehe omba dë zi vidi kölö maako zi yolo zi kiya nedi ani. Mora mo o'bo dë zi lima na rakoho.

25 Mbara mati wu'jë 'bomo edi dakyikyaba ne, owo kö'du Yësu, ayi zi mo kandi, alëpi akaŋo ndi mo.

26 Mbara ne ame'do ha Girigi, o'jo mo mi Siriya-Ponisiya. Mo alenze Yësu zi dakyikyaba kore mo yaga ta ra wu'jë ëni.

27 Mora Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Di'diye wakonyo dero dagba zi gisisiye. Anza na laka zi wakonyo 'ba gisisiye koba ku'du mo zi wihiye."

28 Mo aya'ba da me'do zi mo iya henye, "Kyedre, wihi mati alimanni hu tarabiza ne, edinni kpa koso wakonyo 'ba gisisiye mati oso ne konyo."

29 Here Yësu iya zi mo henye, "Ga kö'du ya'ba nani, i'bë hulëhu liŋo, akongö dakyikyaba ne i'bë ku yaga ta ra wu'jë 'bëyi ne."

30 Mati mo i'bë liŋo, i'ja wu'jë ëni edi ako'do da sora, dakyikyaba i'bë ku yaga ta ro mo.

Yësu ako'jo vo mbili kisi

31 Yësu ënyi tëmi dakaŋo 'ba Tiyere ani, i'bë nduwë kpuru tëmi Sidoni, kpa zi föfö 'ba Galilaya. Mo i'bë ödu mi dakaŋo mati edi ako'jo Gawo 'Butë ne.

32 Kya vidi maako'e ikanni kora vo mbili kisi, mati o'bo dë zi me'do, zë alenzenni Yësu zi kala ni ki'di do mo.

33 Yësu oba mo kölö na kowö ta ra vidi kayo ne'e, i'di da wisi kala ni mi mbili kora ne, o'bi oro, ise ndende kora ne gbo.

34 Yësu ongo bi komoriyë alawo na kyembe, iya zi kora ne henye, "Epata!" Kö'du ya'ba aba henye, "Ayëhu riyë."

35 Kandi kora ne o'bo zi kö'du kowo. Mo ame'do kpa kazi riti.

36 Yësu i'di kö'du zi vidi ne'e anza dë zi kö'du ne kiya zi vidi ma kölö maako, mora zë nduwë kiya mo.

37 Vidi biya mati owonni kö'du ne, edinni na rakaga. Zë iyanni henye, "Hala mo o'do wa biya na laka. Mo i'di vo mbili kisi zi kö'du kowo, vidi mati o'bo dë zi me'do kpa ame'do."

8

Yësu i'di wakonyo zi vidi kpuluku-sowö
(Mt. 15:32-39)

1 Kadra ma agamo aba, vidi kayo maako'e ënyi atoto rë nni, ayinni ga bi kölö. Mati vidi anzanni wa mati oso aba zi konyo, Yësu ako'jo vo lö'bö 'bëniye zi ni, iya zi zë henye,

2 "Manza dë rakyenyi aba ga kö'du vidi ne'e, ga kö'du zë edinni ma aba ko'do wota aba, mora yaanya aba wa anza dë zi konyo.

3 Èzë mutu zë liŋo kazi wakonyo ki'di zi zë, akatëdinni kazi kyigo ta bi ti'bë, ga kö'du kya maako'e ayinni ta bi kowö."

4 Vo lö'bö 'bomo'e ako'jonnii ho mo iyanni henye, "Ta kila mi da lipi nenyë, zi vidi maako zi to'bo wakonyo ki'ja kyö zi ki'di zi vidi nenyë'e?"

5 Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Ediye mangolo'bo aba ndö?" Zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Mangolo'bo edi madomoriyö."

6 Mo i'di kö'du zi vidi ne'e zi limanni dakaŋo. Mo oba mangolo'bo madomoriyö ne'e, o'do öwö'di zi Wirii, owe mi zë, i'di zi vo lö'bö 'bëniye zi yanya zi vidi kayo ne'e. Vo lö'bö 'bomo'e o'donni gbo here.

7 Zë edinni kpa kyenze sisiye aba. Yësu o'do öwö'di ga kö'du ma nenyë'e, ayada zi vo lö'bö'e zi kyenze ne'e yanya mo kpa.

⁸ Vidi biya mati onyonni, ɔvɔnni. Here vo lö'bö obanni kɔsɔ mo mati ɔsɔ ne, бага madɔmoriyö ndɔndɔ.

⁹ Vidi ne edinni ani kaa kpulukusowɔ here. Here Yësu utu vidi ne'e liɲɔ,

¹⁰ ehe kandi ekyinni mi tɔɲbö vo lö'bö 'bëni eti, i'bënni gbɔ mi dakaɲo 'ba Dalamonota.

Farasi ako'jonnɩ ha Yësu ga kö'du koro

(Mt. 16:1-4)

¹¹ Here kya 'ba Farasiye ayinni zi Yësu, ayetonnɩ hë nni wasa mo aba. Zë ombanni zi Yësu yɔnzɔ, here ako'jonnɩ hɔ mo zi kö'du koro kö'do zi yada mo ayi kazi Wirɩ.

¹² Yësu otɔ lawo na konda, iya henye, "Kö'du a'di vidi mi kö'do ma ndenye ne, ako'jonnɩ kö'du ga kö'du koro? E'e, mayada zi ye tinyö, anza zi kö'du mahere ne, zi ki'di zi vidi nenye'e."

¹³ Mo ila zë, ehe ekyi mi tɔɲbö, umu gbɔ kyëti 'ba föfö.

Langa 'ba Farasiye ehe 'ba Heroda
(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Here vo lö'bö'e kö'du ölu tëmi zë zi koba mangolɔ'bo kyɔ, edi nje mangolɔ'bo kölö zë eti mi tɔɲbö.

¹⁵ Yësu iya zi zë henye, "Ongɔ'e re 'e laka kazi langa 'ba Farasi ne'e ehe langa 'ba Heroda."

¹⁶ Zë ayetonnɩ ame'do na ga rë nni, "Mo iya kö'du ne ga kö'du danza dë mangolɔ'bo ako aba."

¹⁷ Yësu ayɔlɔ kö'du a'di edinni ame'do gɔ mo, ako'jo hë zë, "Kö'du a'di ediye ame'do ga kö'du mangolɔ'bo anza dë? Ayɔlɔ'e dë gba? Di'diye na kyëndi?"

¹⁸ Ediye komo'e aba ɔ'bo'e dë zi bi kongɔ? Ediye mbili aba ɔ'bo'e dë zi kö'du kowo? ɔ'bo'e kö'du sɔsu dë?

¹⁹ Mati mowe mangolɔ'bo muyi kö'du zi vidi kpulukumuyi ne'e, бага edi ndö na koso mati akö'du'e?" Zë aya'banni da me'do, iyanni henye, "Butë dɔmoriyö."

²⁰ Mora Yësu iya henye, "Mati mowe mangolɔ'bo madɔmoriyö zi

vidi kpulukusowɔ ne'e, бага edi ndö na koso mati akö'du'e?" Zë aya'banni da me'do, iyanni henye, "Modɔmoriyö."

²¹ Mo ako'jo hë zë iya henye, "Mora gba kö'du ne ayi dë de 'e?"

Yësu ako'jo kora vo komoköndu mi Beteseyida

²² Mati zë ɔkonnɩ mi Beteseyida, vidi maako'e ikanni kora vo komoköndu maako zi Yësu, alenzenni mo zi rɔ mo kise.

²³ Yësu iri kala kora vo komoköndu ne, akokɔ mo, yaga tëmi liɲɔ. Tapëti mati o'bi oro komo mo ne, Yësu i'di kala ni dɔ mo, ako'jo hɔ mo, "Atɔ'bo waako kongɔ?"

²⁴ Here kora ne ongo bi riyë, iya henye, "ɔɔ, mɔ'bo vidi kongɔ, mora zë alayanni kaa kaga ra edinni alasi."

²⁵ Yësu i'di kala ni kpa löhu da komo kora ne. Here kora ne obe komo ni kyedre. Komo mo ako'jo rë ni, mo ɔ'bo gbɔ zi wasisi kongɔ biya na laka.

²⁶ Yësu iya zi mo, "I'bë liɲɔ, i'bë dë mi gawo."

Petero iya Yësu Korisito ra
(Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)

²⁷ Yësu ënyɩ vo lö'bö 'bëni eti, i'bënni mi gawo 'ba Kasariya Filipino. Mati edi ati'bënni ta da geri ne, Yësu ako'jo hë zë iya henye, "Ayada'e zi ma, vidi edinni akiya ma eyi?"

²⁸ Here zë aya'banni da me'do iyanni henye, "Maako'e iyanni yi Yowani Bapatisi ra, maako'e iyanni yi Eliya ra, agamo'e iyanni yi kölö tëmi kutë 'ba Nëbi ne'e."

²⁹ Mo ako'jo hë zë, "Mora 'e 'be'e? Iya 'be'e ma eyi?" Petero ënyɩ aya'ba dɔ mo iya henye, "Yi Korisito ra."

³⁰ Here Yësu i'di kö'du zi zë, iya henye, "Ayada'e kö'du ma dë zi vidi kölö maako."

Yësu ame'do ga kö'du koli 'bëni
(Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

³¹ Here Yësu ayeto vo lö'bö 'bëniye yandi, Wisi a vidi atëdi riti kyedre aba, ehe vidi kyedre, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba kö'du

kí'diye akombanni mo dē. Akí'dinni mo zi kofo, mora ko'do da wota aba, mo atēnyī na didi.

³² Yēsu ayada kō'du mati ako'do rē nī ne biya zi zē. Here Petero oba mo tisi da kapa, ehe mo iya zi mo kō'du 'bomo ne eme dē.

³³ Mora here Yēsu opi rē nī kpo, ongo bi da vo lō'bō 'bēniye ehe mo iya zi Petero henye, “Ēnyī 'de ta ra ma karani Satani. Kō'du sōsu 'bēyi ne ayi dē kazi Wiri, 'ba vidi ra.”

³⁴ Mora Yēsu ako'jo vidi kayo ne'e vo lō'bō 'bēniye eti zi nī, ayada zi zē henye, “Ēzē vidi maako omba zi tayi ma aba, kō'du mo mōlu ta do mo, minjē taka 'bēni, ma lō'bō ga ma.

³⁵ Vidi mati omba zi didi nī yomo, akayōlu. Mora vidi mati ayōlu didi nī ku ga kō'du ma, ehe ga kō'du laka 'ba Wiri, akayomo.

³⁶ Ēzē vidi maako i'ja wasisi biya mi damōku ne, mora mo ayōlu lawo nī, anza dē na laka zi mo.

³⁷ Waako atanza dē zi mo zi tō'bo zi kutrē lawo nī aba.

³⁸ Ēzē vidi maako edi na komokaya ta ra ma, ehe kō'du yandi 'bama mi damōku kyēnyē ne, Wisi a Vidi atēdi na komokaya ta ro mo, ēzē mo ayi mi bikanyi 'ba 'Bu nī malayika laka eti.”

9

Yēsu opi rē nī

(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)

¹ Yēsu iya zi zē henye, “Mayada zi ye tinyō damōku 'ba Wiri atayi, aki'ja'e maako'e gba oli ye dē.”

² Tapēti ko'do modaka aba, Yēsu oba Petero, Yemisi, ehe Yowani, i'bēnni da dōku konda riyē. Ani zē na bi dē nni. Mati edinni nduwē bi kongō, rakopi ayi zi Yēsu,

³ ehe bongō 'bomo edi atanyi na kanyi, na kanyi ndra ta da vidi ako mi dakaṅo nenyē atō'bo kaka mo here.

⁴ Here vo lō'bō wota ne'e ongōnni Eliya ehe Mosa edinni ame'do Yēsu eti.

⁵ Petero ame'do zi Yēsu, “Vo komoyandi, hala edi na laka zi ze tēdi

kinye. Da kuvō ze loko wota, kolō zi yi, kolō zi Mosa ehe kolō zi Eliya.”

⁶ Mo oka nni eti na tere, mo ayolo dē na kiya a'di.

⁷ Here foli alaya ayōfu zē galili nī aba, gu ayi tēmi foli, “Nenye wisi ama ra.”

⁸ Zē ongōnni bi kandi gbō, mora 'de ongōnni vidi ma kolō ako dē, nje Yēsu zē eti.

⁹ Mati zē asinni ku akaṅo ta da dōku, Yēsu ise go mo zi zē, “Wa mati ongo'e ne, ayada'e dē zi vidi ma kolō maako, le ēzē Wisi a Vidi enyi ku tēmi koli.”

¹⁰ Zē owōnni kō'du kise 'bomo ne, mora tēmi kutē zē ayetōnni ame'do na ga rē nī ga kō'du ne, “A'di ra 'bēni tēnyi tēmi koli?”

¹¹ Zē ako'jōnni ha Yēsu iyanni henye, “Kō'du a'di vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye iyanni Eliya ra atayi dagba?”

¹² Kō'du ya'ba 'bomo edi henye, “Eliya ra tinyō edi atayi dagba zi wasisi ko'jo nzo. Mora kō'du a'di Buku 'ba Wiri iya nenyē, Wisi 'ba Vidi aki'ja riti ndra, ehe akomba mo dē?”

¹³ Mayada zi ye hala Eliya ayi ku nzo, ehe vidi o'dōnni mo kaa zē ombanni, kaa mati Buku iya kō'du ga kō'du mo.”

Yēsu ako'jo wisi kora dakyikyī aba (Mt. 17:4-21; Lk. 9:37-43a)

¹⁴ Mati zē adroko rē nni koso vo lō'bō eti, ongōnni vidi kayo kpo ta rē nī ehe vo komoyandi 'ba vo kō'du ki'diye, edinni me'do zē eti.

¹⁵ Mati vidi ne'e ongōnni Yēsu, zē rakaga kyedre aba, ahōnni zi mo ehe amētēnni mo.

¹⁶ Yēsu ako'jo ha vo litu 'bēniye iya henye, “A'di ra edi me'do'e zē eti ga kō'du mo?”

¹⁷ Kora maako mi kutē vidi kayo ne'e aya'ba da me'do henye, “Vo komoyandi, mika wisi ama zi yi, ga kō'du mo edi dakyikyī aba mi nī, o'bo dē zi me'do.

¹⁸ Ēzē dakyikyī ne enyi ku mo ko'do, umē mo akaṅo, amo aba hē nī, hē nī konyo aba, atēdi seserese.

Mako'jo ha vo lö'bö 'bëyiye zi dakyiky ne kore mo yaga, mora zë ɔ'bɔnni dë."

¹⁹ Yësu iya zi zë henye, "'E vidi oma'e dë. Hala ma kalima 'diri eti? Hala matëdi 'diri nduwë na mikuku? Ika wisi ne zi ma."

²⁰ Ikanni mo zi Yësu. Kandi mati dakyiky ne ongo Yësu, umë wisi ne tese aba, here mo alö'bö akaŋo, alulu gbö amo aba hë ni.

²¹ Yësu ako'jo ha 'bu mo iya henye, "Mo ëdi here ne, ndala aba?" Mo aya'ba iya henye, "Kyere mo gba na wisi tisi.

²² Da kyɔ dakyiky ne ëdi yɔnzɔ zi mo kofo, mo kumë aba mi wa'do ehe mi wini. Asösu kö'du ga kö'du ze, akonyi ze, ezë akato'bo."

²³ Yësu alözë iya henye, "Iya 'Ezë mɔ'bo'e,' Wa biya akyigɔ dë zi vidi mati ëdi koma aba."

²⁴ Here kandi 'bu mo ënyi udu riyë, "Mëdi koma aba, mora anza dë kyɔ. Akonyi ma zi tedi mo aba kyɔ."

²⁵ Here Yësu ayɔlɔ vidi kayo ne'e ëdinni ku tayi kara rë ni, here mo i'di kö'du zi dakyiky ne. Mo iya henye, "Dakyiky mati mbili kisi ehe ha ngulu aba, mi'di kö'du zi yi tasi yaga ta ra wisi ne, ehe ödu dekpe mi mo löhu."

²⁶ Here dakyiky ne udu, umë wisi ne tese aba na kyigɔ, asi gbɔ yaga. Wisi ne ongo bi kaa yöku vidi, vidi biya na kölö kölö iyanni henye, "Mo oli ku."

²⁷ Yësu oba wisi ne kala ni aba, akonyi mo zi tënyi, mo ɔɔ gbɔ riyë.

²⁸ Tapëti Yësu mati ödu loko, vo lö'bö 'bomo'e ako'jonn i hɔ mo mati zë na ga rë nni, "Kö'du a'di dɔ'bo dë dakyiky kore gɔ mo yaga?"

²⁹ Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Nje mötu ra ato'bo kyinë nenyë kore mo yaga, waako ɔ'bo dë."

Yësu ame'do kö'du koli 'bëni löhu (Mt. 17:22-23; Lk. 9:43b-45)

³⁰ Here Yësu vo lö'bö 'bëni eti ilanni bi nani i'bënni nduwë kpuru tëm Galilaya. Yësu omba dë zi vidi kölö maako zi yɔlɔ nedi kila,

³¹ ga kö'du mo ëdi vo lö'bö 'bëni ye yandi mo. Mo iya henye, "Wisi a Vidi aki'di zi vidi maako'e, zë akofonni mo. Ko'do da wota aba yaa, mo akaliro na didi."

³² Mora zë ayɔlɔnni mi kö'du yandi ne dë, zë na tere ta bi hɔ mo ko'jo.

Ëyi ra 'bëni na kyedre?

(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

³³ Here zë ayinni Kaparanamo. Tapëti ti'bë 'bezë loko, Yësu ako'jo ha vo litu 'bëniye, "Ediye ame'do da ga gëri ne ga kö'du a'di?"

³⁴ Mora zë aya'banni da me'do dë zi mo, ga kö'du da ga gëri ne zë ëdinni ame'do na ga rë nni, ëyi ra 'bëni kyedre.

³⁵ Yësu alima akaŋo, ako'jo vo litu 'butë domoriyö ne'e, iya zi zë henye, "Mo mati omba zi tedi dagba, maya'ba rë ni hulëhu ta da vidi biya, mo mëdi na vo litu zi vidi biya."

³⁶ Here mo iri wisi kora i'di mo atɔɔ da komo zë. Mo i'di kala ni kpo ta rɔ mo, iya zi zë henye,

³⁷ "Vidi mati iri wisi ma kölö tëm gisisi nenyë'e kalakyedre aba mi ru ma, mo iri ma kalakyedre aba. Vidi mati iri ma kalakyedre aba, iri dë nje ma kalakyedre aba, mora mo mati utu ma ne kpa."

Vidi mati kö'du ko'dɔ 'bomo anza dë

Na kyënyë zi ze, mo 'beze

(Lk. 9:49-50)

³⁸ Here Yowani iya zi mo henye, "Vo komoyandi, dongɔ kora maako ëdi dakyiky kore mo ru yi aba, dayada ze zi mo zi kila, ga kö'du mo anza dë mi gboko 'beze."

³⁹ Yësu ayada zi zë henye, "Ayɔnzɔ'e mo dɔɔ dë, ga kö'du vidi kölö maako mati ëdi kö'du koro ko'dɔ mi ru ma, akato'bo dë kandi tapëti mo kö'du kyënyë kiya ru ma aba.

⁴⁰ Ga kö'du vidi mati kö'du ko'dɔ 'bomo anza dë na kyënyë zi ze, mo 'beze.

41 Miya zi ye t̄nyö henye, v̄id̄i maako mati i'd̄i wini zi ye kuwē ga kö'du'e 'bama, aki'ja biriti rē n̄i."

Kö'du kyēnyē yɔnzɔ

(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-12)

42 "Ēzē v̄id̄i ma o'do kö'du zi wisi tisi ma k̄ölö nenye'e zi kö'du kyēnyē ko'do mati oma m̄i ma, atēd̄i na laka zi v̄id̄i nani zi tēd̄i yitō kyedre kida aba kpo ta gu n̄i ehe ku'du mo m̄i ranga.

43-44 Here ēzē kala ȳi o'do ȳi zi kö'du kyēnyē ko'do, ikye yaga. Ēd̄i na laka zi ȳi lima kazi kala, ta da kala sesi mo 'dō riyō t̄i'bē mo aba m̄i gehena mati inde rē n̄i dē.

45-46 Ēzē nd̄i ȳi o'do ȳi zi kö'du kyēnyē ko'do, ikye yaga. Ēd̄i na laka zi ȳi lima kazi nd̄i, ta da nd̄i sesi mo 'dō riyō t̄i'bē mo aba m̄i gehena mati inde rē n̄i dē.

47 Ēzē komo ȳi o'do ȳi zi kö'du kyēnyē ko'do, oba yaga. Ēd̄i na laka zi ȳi tōdu Damōku 'ba Wir̄i komo k̄ölö aba, ta da komo sesi mo 'dō riyō t̄i'bē mo aba m̄i gehena,

48 mati 'kuru oli dē, ehe wa'do inde rē n̄i dē."

49 "V̄id̄i na k̄ölö k̄ölö akako'jo wa'do aba kaa wakumu ēd̄i ako'jo yɔ'do aba.

50 Yo'do ēd̄i laka, mora ēzē ayaṅa yɔko n̄i ku, hala ato'bo kö'do zi yɔko löhu? Ēdiye yɔ'do 'ba aboka aba m̄i kutē'e, ehe alima'e m̄i rakyeȳi oka ma k̄ölö maako aba."

10

Yēsu ayandi kö'du 'ba mbara yēȳi
(Mt. 19:1-12; Lk. 16.18)

1 Here Yēsu ila bi nani, ēnȳi i'bē m̄i dakaṅo 'ba Yudiya, ehe umu da ranga 'ba Yeredene. V̄id̄i ayinn̄i na kayo zi mo löhu, mo ayandi zē kaa mati mo ēd̄i 'duw̄i ako'do.

2 Here kya 'ba Farasiye ayinn̄i zi mo, ayɔnzɔnn̄i zi mo kuȳi. Zē ako'jonn̄i ho mo iyann̄i henye, "Ayada te zi ze, kö'du k̄i'd̄i 'beze akila v̄id̄i zi mbara 'bēn̄i yēȳi?"

3 Yēsu aya'ba do mo tēm̄i kö'du ko'jo iya henye, "Kö'du k̄i'd̄i a'di ra Mosa i'd̄i zi ye?"

4 Da kö'du ya'ba 'bēzē ēd̄i henye, "Mosa i'd̄i dangölö zi v̄id̄i waraga 'ba rayeȳi yōru, ehe kore mbara 'bēn̄i 'de."

5 Yēsu iya zi zē henye, "Mosa ayōru kö'du k̄i'd̄i ne here zi ye, ga kö'du de 'e na kyigo zi yandi.

6 Mora biyeto aba, m̄i kadra nani mati bi o'do rē n̄i, Wir̄i i'd̄i kora mbara aba.

7 Mora ga kö'du nenye, kora akila 'bu n̄i ma n̄i, aba akadroko rē nni mbara 'bēn̄i aba,

8 ehe zē riyō ne, ata'bann̄i na wa k̄ölö.

9 Inye'e dē wa mati Wir̄i adroko ku bi k̄ölö ne."

10 Mati zē a'bann̄i löhu hulēhu loko, vo lö'bo'e ako'jonn̄i ha Yēsu ga kö'du ne.

11 Here mo iya zi zē henye, "Kora mati ayeȳi mbara 'bēn̄i ehe oze mbara vere, mo o'do ndoro ta da mbara 'bēn̄i.

12 M̄i ga gēr̄i k̄ölö ne, mbara mati ayeȳi kora 'bēn̄i, ehe oze kora vere, ne o'do ndoro."

Yēsu i'd̄i ya'da zi gisisiye

(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

13 Here kya v̄id̄i maako'e ikann̄i gisisiye zi Yēsu, ga kö'du zi mo kala n̄i k̄i'd̄i dē zē, mora vo lö'bo'e amonn̄i v̄id̄i ne eti.

14 Mati Yēsu ayolo kö'du nenye, mo na kamo ehe iya zi vo lö'bo 'bēniye henye, "Ila'e gisisiye 'bayinn̄i zi ma, ayata'e zē dē, ga kö'du damōku 'ba Wir̄i ne ēd̄i kö'du zē kaa ma nenye'e.

15 Miya zi ye henye, mo mati ir̄i damōku 'ba Wir̄i dē kaa wisi tisi, ödu dē m̄i mo."

16 Here mo ir̄i gisisiye hu förö n̄i, i'd̄i kala n̄i dē zē, ehe i'd̄i ya'da zi zē.

Kora vo wakayo

(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

17 Mora kaa Yēsu ayeto ku da gēr̄i 'bēn̄i löhu, kora maako aho alodro da komo mo, ako'jo ho mo iya henye, "Vo komoyandi laka, mako'do a'di zi ma did̄i ma ṅburu k̄i'ja?"

18 Yēsu ako'jo hɔ mo iya henye, “Kö'du a'di ako'jo ma na laka? Vidi maako anza na laka, nje kölö Wirī.

19 Ayɔɔ kö'du ki'di ne'e ku. Ofo vidi dē, o'do ndoro dē, alogo dē, asusu vidi maako dē na ndondo, o'ba vidi dē, ɔwɔ 'bu yi ma yi aba.”

20 Kora ne iya henye, “Vo komoyandi, kyere ma gba na obi, mɔwɔ kö'du ki'di ne biya.”

21 Here Yēsu ongo bi mbiyi do mo lɔvɔ aba, iya henye, “O'do wa kölö dē gba. I'bē, ogo wa mati edi mo aba ne biya, i'di kahi mo zi vo leriye, atedi wa aba kyɔ komoriyē, ayi alö'bö ga ndi ma.”

22 Mati kora ne owo kö'du ne, biköndu apere rē ni ta komo mo, ehe i'bē 'de na rasösu, ga kö'du mo na vo wakayɔ.

23 Yēsu ongo bi kpo da vo lö'bö 'bēniye, iya zi zē henye, “Atedi na kyigo zi vidi 'ba wakayɔ aba zi tödu mi damöku 'ba Wirī.”

24 Mora here, vo lö'bö'e na rakaga mi me'do ne. Mora Yēsu i'bē nduwē kiya mo aba henye, “Gisi ama'e, edi na kyigo zi tödu damöku 'ba Wirī.

25 Atedi na kyigo ndra zi vidi 'ba wakayɔ aba zi tödu mi damöku 'ba Wirī, ta da jemele zi ti'bē kpuru ta komo wogo 'ba ibira.”

26 Mora here ne, vo lö'bö'e rakaga aba ndra, ako'jonnī oka maako, “Mora here ne, eyi ra atö'bo yomɔ?”

27 Yēsu ongo bi mbiyi dē zē, aya'ba do mo henye, “Nenye wa mati vidi ɔ'bo dē ko'do mo, mora anza dē na kyigo zi Wirī. Wirī atö'bo wasisi ko'do mo biya.”

28 Here Petero ame'do riyē, “Ongo te, dila wasisi ku biya, da'ba dalö'bö ku gē yi.”

29 Yēsu alözē ɔɔ, iya zi zē henye, “Mayada zi ye henye, vidi maako mo ila liɔ, mandere öndu'e, mandere emiye, mandere ma'e, mandere 'bu'e, mandere gisisiye mandere yaka'e, ga kö'du ma, ehe ga kö'du yöyö laka,

30 mo aki'ja ndra mi ko'do ma ndenye ne. Mo aki'ja loko lami da

kyɔ, öndu'e, emiye, ma'e, gisisiye, yaka'e, ehe riti kpa. Mi ko'do mati atayi ne, mo aki'ja didi nburu.

31 Mora vidi kyɔ mati dagba ne, atedinni hulēhu, ehe vidi kyɔ mati hulēhu ne, atedinni dagba.”

Yēsu ame'do kö'du koli 'bēni
(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)

32 Yēsu vo lö'bö 'bēni eti, yaanya aba edinni ku da ga geri mati i'bē le mi Yerusalema. Yēsu edi ati'bē dagba komo vo lö'bö'e. Zē ndo na rakaga. Vidi mati alö'bö 'bēni hulēhu ne, na tere. Da kölö löhu Yēsu oba vo litu 'butē domoriyö ne'e dakapa, ame'do kö'du wa mati ako'do rē ni zi ni. Mo iya zi zē henye,

33 “Owo'e te, dedī ti'bē'e le mi Yerusalema, ani Wisi a Vidi aki'di zi kyedre 'ba vo karasa'e ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye. Zē akombanni da kö'du zi mo kofo, aki'di mo zi vo leze'e,

34 mati ako'donni wari ro mo, ko'binni oro ro mo, aku'bönni hu mo, ehe akofonni mo. Mora ko'do da wota aba, mo atenyi na didi.”

Kö'du 'ba Yemisi nni Yowani aba
(Mt. 20:20-28)

35 Here Yemisi nni Yowani aba zē gisi 'ba Zebedeyo, ayinni zi Yēsu, iyanni henye, “Vo komoyandi, waako edi ani domba zi yi ko'do mo zi ze.”

36 Yēsu ako'jo hē zē iyanni henye, “A'di ra here?”

37 Zē aya'banni da me'do iya henye, “Ezē alima ku da kyiti 'ba bikanyi kyedre 'ba damöku 'bēyi, domba yi zi kila ze lima yi aba, ma kölö da kala yi ma tiri, ehe ma kölö da kala yi ma gali.”

38 Yēsu iya zi zē henye, “Ayɔɔ'e dē, a'di ra ediye kö'du ko'jo go mo. Akatö'bo'e köfö 'ba riti mati makuwē ne? Akatö'bo'e bapatisi temi geri mati abapatisi ma?”

39 Aya'banni da me'do henye, “Dakatö'bo.” Yēsu iya zi zē henye, “Akuwē'e köfö mati makuwē, ehe akabapatisiye temi geri mati abapatisi ma.

40 Mora mo'bo dē zi vīdī maako kinzi, ēyī ra akalima da kala ma ma tīrī, ehe da kala ma ma gali. Wīrī ra akī'dī bi nenyē'e zi zē mati mo akō'jo ga kō'du zē."

41 Mati kya 'ba vo lītu'e 'butē owonnī kō'du ne, zē na kamo kazi Yemisi Yowani aba.

42 Here Yēsu akō'jo zē biya zi nī ga bi kōlō, iya zi zē henye, "Ayolo'e ku here, yere 'ba vo leze'e ēdinnī yere kyigo'e kalakonda aba.

43 Nenyē anza dē gērī mati ēdī mī kutē'e. Ēzē vīdī ma kōlō tēmīye omba zi nī tēdī na kyedre, mo mēdī na vo kalima zi oka'e,

44 ehe vīdī ma kōlō tēmīye omba zi nī tēdī dagba, mo mēdī na vo kalima zi oka'e biya.

45 Here Wisi 'ba Vīdī ayi dē zi vīdīye loo ko'do zi mo, mo ra ayi zi ko'do, ehe zi dīdī nī kī'dī zi vīdī kayo yomo."

Yēsu akō'jo vo komokōndu Baratamoya

(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)

46 Here zē ayinnī mī Yerikō. Mati Yēsu ila gawo vo lō'bō 'bēniye ētī ehe vīdī kayo ētī, vo komokōndu ru mo Baratamoya, Wisi 'ba Tomasi, ēdī alima da kapa gērī.

47 Mati mo owo henye Yēsu 'ba Nazereta ra, mo ayeto hē nī gbōgbō, "Yēsu Wisi 'ba Dawidi akonyi ma."

48 Vīdī kayo ne'e ēnyinnī mo aba na kamo, iyannī zi mo zi lima ti. Mora mo agbōgbō hē nī gbō ndra riyē, "Wisi 'ba Dawidi akonyi ma."

49 Here Yēsu owo, iya henye, "Ako'jo mo." Here zē ako'jonnī kora vo komokōndu ne gbō. Zē iyannī henye, "Ēdī rakyenyi aba, ēnyī riyē, mo ēdī yī ko'jo."

50 Mo umē bōngō 'bēni 'de, ofu riyē, ayi zi Yēsu.

51 Yēsu akō'jo ho mo, "A'di ra omba zi ma zi ko'do zi yī?" Kora vo komokōndu ne, aya'ba da me'do henye, "Vo komoyandi, momba zi bi kongō lōhu."

52 Yēsu iya zi mo, "Ī'bē, kō'du koma 'bēyī akō'jo yī ku." Kandi mo o'bo zi bi kongō, alō'bō gbō ga Yēsu da gērī.

11

Yēsu ödu mī Yerusalema

(Mt. 21:1-11; Lk. 19:28-40; Yo. 12:12-19)

1 Mati zē ēdinnī ku tōko Yerusalema, kara ra gawo 'ba Betehege ehe Beteniya, zē ayinnī da Dōku 'ba Olivo. Yēsu utu vo lō'bō 'bēniye riyō dagba kō'du zi wa maako ko'do.

2 Yēsu iya zi vo lō'bō'e henye, "Ī'bē'e zi dalīngō mati ēdī dagba komo'e. Ēzē kandi o'ko'e ku ani, akī'ja'e wisi makakya na kida aho dē gba do mo, inga'e, ika'e kinye.

3 Ēzē vīdī maako akō'jo he'e kō'du a'di ēdiye mokakya ne koba go mo, ayada'e zi mo Yere ra omba, mo akaya'ba hulēhu kandi."

4 Here zē ī'bēnnī, ījannī wisi makakya yaga da ga gērī, na kida kara ha loko. Mati zē ēdinnī akinga,

5 kya 'ba vīdī mati ēdinnī atoro dakapa ne, ako'jonnī hē zē henye, "Ēdiye a'di ko'do here? Kō'du a'di ēdiye makakya ne kinga go mo?"

6 Here zē aya'bannī da me'do kaa mati Yēsu ayada zi zē, here vīdī ne'e ilannī zē gbō atī'bē.

7 Zē ikannī makakya ne zi Yēsu, umēnnī bōngō 'bēnnī da ngōtu ne, Yēsu ēkyi gbō do mo.

8 Vīdī kayo o'bannī bōngō 'bēnnī da ga gērī, mora agamo'e ikye 'bēnnī mbila kaga mati mī yaka ne, o'bannī da ga gērī.

9 Here vīdī mati ēdinnī dagba ne, ehe vīdī mati alō'bō 'bēnnī hulēhu ne, ayeto hē nī gbōgbō,

"Wayeto zi Wīrī,

Wīrī mī'dī ya'da zi mo mati ayi mī ru 'ba Yere.

10 Wīrī mī'dī ya'da zi damōku 'ba Yere Dawidi 'bu ze,

mati ēdī atayi ne.

Wayeto zi Wīrī."

11 Mati Yësu ödu mi Yerusalema, i'be mi yëkëlu, ongo bi kpo ta da wasisi ne, mo i'be vo litu ma 'butë domoriyö ne eti mi Beteniya kö'du kadra anza dekpe.

Yësu asënë kaga kyëlu
(Mt. 21:18-19)

12 Mi ko'do ma ta go mo zë edinni ata'ba hulëhu temi Beteniya, Yësu na o'bo.

13 Mo ongo kaga kyëlu ta bi kowo ayöfu do mo mbili yëyü aba. Here mo i'be akongo kodo na kato'bo ki'ja kolo do mo. Mora mati mo ayi zi mo ani, mo i'ja nje mbili yëyu, ga kö'du anza kadra ma laka 'ba kyëlu zi tövu.

14 Yësu iya zi kaga kyëlu ne henye, "Vidi kölo maako onyo kolo dekpe kazi yi löhu."

Yësu i'be mi yëkëlu
(Mt. 21:12-17; Lk. 9:45-48; Yo. 2:13-22)

15 Mati okonni mi Yerusalema, Yësu i'be ödu mi yëkëlu, ayeto vidi mati edinni wakogo ne kore mo biya yaga. Mo adu'du tarabiza 'ba vidi mati edinni kahi kutre, ehe gba'da 'ba vidi mati edinni atu'bu kogo ne kano.

16 Mo omba de zi vidi kölo maako kumbë wa maako kpuru tasi mo aba yaga temi yëkëlu.

17 Here mo ayandi vidiye iya henye, "Ede na yoru Wiri iya henye, 'Yëkëlu 'bama ne akako'jo loko 'ba mötu zi tu'de'e biya,' mora ofo'e ku na bi 'ba rakoho 'ba vo logo'e."

18 Kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye owonni kö'du ne here, ayetonnü geri maako koma zi Yësu kofo. Zë na tere kazi mo, ga kö'du vidi kayo ne'e biya na rakaga temi kö'du yandi 'bomo.

19 Mati hutaga oko, Yësu vo litu 'beni eti, i'benni 'de temi gawo nani.

Kö'du yolo ta ra kaga kyëlu
(Mt. 21:20-22)

20 Mi da mindö vere 'do nbo, zë edinni ati'be ta da geri, ongonni

kaga kyëlu ne, oli ku ta riyë le ngara'da ni aba akanjo.

21 Petero asösu kö'du mati o'do re ni ne, ehe iya zi Yësu henye, "Ongo te, vo komoyandi, kaga kyëlu mati asënë ne, oli ku."

22 Yësu aya'ba do mo zi zë iya henye, "Ediye kö'du koma aba mi Wiri.

23 Miya tinyö zi ye henye, mo mati ayada kö'du zi lutu nenye tenyi riyë ehe re ni kumë mi ranga, do mo anza de jiri jiri, mora oma mi kö'du mati mo iya ne, ako'do re ni zi mo.

24 Ga kö'du ne mayada zi ye, ezë amötu'e, ehe ako'jo'e kö'du wa, oma aki'ja, aki'di wa mati ako'jo kö'du go mo.

25-26 Ezë oro riyë amötu, ila kö'du sisi mati iri ra vidi maako, here 'Bu yi komoriyë akila kö'du kyënyë mati o'do."

Kö'du ko'jo kö'du kalakonda 'ba Yësu
(Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)

27 Zë okonni kpa löhu mi Yerusalema. Mati Yësu edi alasi mi yëkëlu, kyedre 'ba vo karasa'e, vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, ehe vidi kyedre'e ayinni zi mo

28 ako'jonnü ho mo iyanni henye, "Ayada zi ze, kalakonda 'ba a'di ra edi kö'du nenye'e ko'do mo aba? Eyi ra i'di kalakonda ne zi yi?"

29 Yësu aya'ba do mo zi zë iya henye, "Ma kako'jo he'e nje kö'du ko'jo kölo aba. Ezë aya'ba'e da kö'du ko'jo ne ku, makayada zi ye kalakonda 'beyi ra medü kö'du nenye'e ko'do mo aba.

30 Ayada'e zi ma, kalakonda 'ba Yowani mati edi vidi bapatisi mo aba ne ayi ta kila, kazi Wiri kodo kazi vidi?"

31 Zë ayetonnü he nni wasa na ga re nni iyanni henye, "Dakiya ze a'di? Ezë daya'ba'e do mo, diya'e 'Ayi kazi Wiri,' mo akiya henye, 'Kö'du a'di oma'e de mi Yowani?"

32 Mora ezë diya 'Ayi kazi vidi....' " Zë erenni vidiye ga kö'du vidi biya

na kölö kölö omanni mi Yowani, iyanni mo Nēbi ra.

³³ Here da me'do ya'ba 'bēzē zi Yēsu ēdi henye, "Dayɔlo dē." Yēsu iya zi zē henye, "Makayada dē zi ye, kalakonda 'ba a'di ra mēdi kō'du nenyē'e ko'do mo aba."

12

Mala 'ba vo loo
(Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)

¹ Here Yēsu ame'do zi zē tēmi mala. "Kora maako ēdi ani, isi yaka o'do resi kpo ta ro mo, ako'jo bi zi nyenyo ku'bō do mo, o'ba loko tɔro 'ba zi bi kongɔ. Mo ila yaka ne zi vo loo ko'do'e, i'bē gbɔ bi yingɔ.

² Mati kadra 'ba nyenyo kumu oko ku, mo utu vo kalima 'bēni zi vo loo ko'do ne'e, zi kīri kazi zē mi 'bēni tēmi yaka.

³ Here vo loo ne'e irinni vo litu ne u'bōnni mo, utunni mo hulēhu kazi wa maako.

⁴ Here vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, vo loo ko'do'e u'bōnni mo do mo, i'dinni komokaya do mo.

⁵ Vo kyeti yaka utu vo kalima ma agamo, ofonni mo. Mo utu zē kyɔ, ehe zē u'bōnni maako'e, ofonni maako'e."

⁶ "Koso mo kölö mati ɔso zi kutu, nje gogo wisi 'ba kora ne. Ndundu mo aba biya, mo utu wisi 'bēni zi vo loo'e. Mo iya henye, 'Mayɔlo ku zē atɔwɔnni wisi ama.'

⁷ Mora vo loo nenyē'e iyanni zi oka maako, 'Nenyē wisi 'ba vo yaka ra. Ayiye, dofo'e mo, wasisi 'bomo ne'e, atēdi 'beze.'

⁸ Here zē irinni wisi ne, ofonni mo, u'dunni yōku mo yaga tēmi yaka."

⁹ Yēsu ako'jo kō'du iya henye, "A'di ra vo kyeti yaka ne ako'do? Mo atayi akofo vo loo ne'e, aki'di yaka ne zi vo loo maako'e.

¹⁰ Ako'jo'e kō'du yōru nenyē ku. 'Yitō mati vo wa ko'ba'e ombanni dē, opi rē ni ku na ri'di ma laka.

¹¹ Nenyē Yere ra o'do, ēdi na rakaga zi ze.' "

¹² Here vo dagba 'ba Yuda'e ayɔnzɔnni zi Yēsu kīri, ga kō'du ze

ayɔlɔnni mo ēdi mala ne yada kō'du 'bēnni. Mora zē na tere kazi vidī kayo ne'e, here zē ilanni mo i'bē gbɔ.

Kō'du 'ba 'be'bele kopi
(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

¹³ Yaa, zē utunni kya 'ba Farasi maako'e, kya 'ba Heroda'e zi Yēsu kīri kō'du me'do ho mo.

¹⁴ Zē ayinni zi mo iyanni henye, "Vo komoyandi, dayɔlo ku yi kora mati ēdi kō'du tinyo ra yada. Vidī maako o'ba yi dē, ga kō'du omba da me'do 'beze dē. Mora ēdi kō'du gēri 'ba Wirī ra yandi tinyo. ēdi laka zi 'be'bele kopi zi Yere Siza kɔdo anza here dē?"

¹⁵ Mora here Yēsu ongo bi kpuru tēmi kō'du yɔnzɔ 'bēzē ne, aya'ba do mo iya henye, "Kō'du a'di ēdiye re 'e kī'di zi ma kuyi? Ika'e kōhi ŋbiriri ne mongɔ te."

¹⁶ Zē ikanni zi mo kölö, mo ako'jo hē zē iya henye, "Komo ēyi ra ru mo aba nenyē?" Zē aya'banni, iyanni henye, 'ba Yere Siza ra.

¹⁷ Here Yēsu iya henye, "Laka i'diye zi Yere Siza wa mati 'ba Yere Siza, ehe i'diye zi Wirī wa mati 'ba Wirī." Zē na rakaga kazi Yēsu.

Kō'du 'ba tēnyi tēmi koli
(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

¹⁸ Here kya Sadeke maako'e mati ēdinni akiya vidī ēnyi dē tēmi koli ne, ayinni zi Yēsu iyanni henye,

¹⁹ "Vo komoyandi, Mosa ayōru kō'du kī'di ne zi ze, iya henye, 'Ēzē kora mati mbara aba oli ila mbara ne kazi wisi, ōndu 'ba kora ne moze mbara lu'bē ne ga kō'du zi zē gisisi ko'jo mi ru 'ba ōndu mati oli ne.' "

²⁰ "Here gisi ōndu'e ēdinni madɔmoriyō. Ma kyedre oze mbara ehe oli 'de kazi wisi ko'jo.

²¹ Mora ōndu ma riyo mo oze mbara ne, ehe mo oli kpa 'de kazi wisi ko'jo. Kō'du ne o'do rē ni kpa zi ōndu ma wota mo.

²² Mora zo zi koso mo ne'e. Gisi ōndu madɔmoriyō ne'e biya ozenni mbara ne, ehe olinni kazi gisi ko'jo. Ndundu mo aba mbara ne oli gbɔ.

²³ Yaanya aba, ezē vidī mati olinnī, ēnyinnī ku na didi mī ko'do 'ba tēnyī tēmī koli aba, mo atēdi 'bēnī na mbara 'bēyī? Zē madomoriyō ne biya ozenni mo."

²⁴ Yēsu aya'ba da me'do zi zē iya henye, "Kō'du a'di o'do'e kō'du litē ne gō mo? Ēdi ga kō'du ayolo'e dē, a'di ra kō'du yōru iya? Kōdo ayolo we'e kyigo 'ba Wirī dē?"

²⁵ Ga kō'du ezē vidī mati olinnī ne ēnyinnī ku na didi, atēdinnī kaa malayika'e komoriyē rakoze anza kpe.

²⁶ Yaanya aba ne ga kō'du 'ba yōku zi tēnyī ne, ako'jo'e dē tēmī Buku mati Mosa ayōru kō'du mōku lo'bo? Ēdi na yōru ani, Wirī iya zi Mosa henye, 'Ma Wirī 'ba Abarayama, Wirī 'ba Yisika ehe Wirī 'ba Yakoba.'

²⁷ Mo Wirī 'ba didi anza dē 'ba koli. Alitē'e kō'du ku!"

*Kō'du kī'dī ma kyedre ndra
(Mt. 22:34-40; Lk. 10:25-28)*

²⁸ Here vo komoyandi 'ba kō'du kī'dī ēdi ani, mo owo me'do ne gbo. Mo ongo Yēsu i'dī da me'do ya'ba laka zi Sadeke'e, here mo ayi zi mo, kō'du ko'jo aba. "Kō'du kī'dī ma vala ra ēdi na laka ndra, ta dē zē biya?"

²⁹ Yēsu aya'ba do mo iya henye, "Ma kōlō ma laka ndra ēdi henye, 'Owo'e kō'du Yiserele, Yere Wirī 'beze nje Yere kōlō.

³⁰ I'dī lovo Yere Wirī 'bēyī di'di yī aba biya, lawo yī aba biya, dē yī aba biya, ehe biya kyigo 'bēyī aba.'

³¹ Kō'du kī'dī ma riyō ma laka ndra ēdi henye, 'O'do lovo vo halinjo oka kaa mati o'do lovo yī.' Kō'du kī'dī ako ndra ta da ma riyō nenye'e anza dē."

³² Vo komoyandi 'ba kō'du kī'dī aya'ba do mo zi Yēsu iya henye, "Eme ndō, vo komoyandi. Ēdi tinyō, kaa mati iya henye Wirī nje kōlō, Wirī maako anza du mo.

³³ Vidī mo'do lovo Wirī biya di'di nī aba, dē nī aba biya, ehe biya kyigo 'bēnī aba, mo mo'do lovo vo halinjo oka kaa, mati mo o'do lovo nī. Ēdi

na laka zi kō'du kī'dī riyō nenye'e towo mo ta da ngōtu kī'dī wakumu maako eti zi Wirī."

³⁴ Mati Yēsu ayolo hala da kō'du ya'ba 'bēnī ēdi na laka, mo iya zi mo, "Anza dē na kowo ta ra damōku 'ba Wirī." Ta ga ma ne, vidī maako i'dī rē nī dekpe zi ha Yēsu ko'jo.

*Kō'du ko'jo ga kō'du 'ba Korisito
(Mt. 24:41-46; Lk. 20:41-44)*

³⁵ Mati Yēsu ēdi kō'du yandi mī yēkēlu, mo ako'jo kō'du iya henye, "Hala vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye o'bōnni akiya henye Korisito atēdi tēmī kozo 'ba Dawidi?"

³⁶ Lawo Kōlō Laka i'dī me'do zi Dawidi kiya henye, 'Yere iya zi Yere ama henye, Alima kinye da tirī ma, le zi ma vo wehe 'bēyīye kī'dī burutu yī.'

³⁷ Dawidi na bi dēnī ako'jo mo 'Yere.' Hala Korisito akato'bo tēdi na kozo a Dawidi?"

*Yēsu ayada kō'du kyēnyē 'ba vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'diye
(Mt. 23:1-36; Lk. 20:45-47)*

³⁸ Yēsu nduwē kō'du yandi, ehe vidī kayo ēdi mbilinnī koze na rakyenyi. Mati mo ayandi zē, mo iya henye, "Andiye re 'e kazi vo komoyandi 'ba vo kō'du kī'di ne'e, o'dōnni lovo zi lasi kpo mī bōngo konda 'bēnni ne, zē mētē watowo aba mī bi wakogo.

³⁹ Akinzi 'bēnni kyiti ma kyedre mati ako'jo mī bi 'ba mōtu ne, ehe bi ma laka mī bi 'ba ratoto.

⁴⁰ I'dinnī kō'du ko'do 'bēnni ga kō'du mbara lu'bē ne'e, ehe wēnni wa 'bēzē logo mo ta linjo. Here, zē o'do rē nni zi kongō na laka mōtu konda ko'do aba."

*Wakī'dī 'ba mbara lu'bē
(Lk. 21:1-4)*

⁴¹ Mati Yēsu alima kara ra sōndu kōhi 'ba yēkēlu, mo ēdi vidī mati ēdinnī kōhi 'bēnni kī'dī ne kongō mo. Vidī vo wa aba kyō, i'dinnī kōhi kyō.

⁴² Mora mbara lu'bē vo leri ayi i'dī tarifa riyō.

⁴³ Mo ako'jo vo lö'bö 'bēniye bi kölö, ehe iya zi zē henye, “Mayada zi ye mbara lu'bē vo leri nenye, i'di waki'di mi söndu ne ndra ta da oka'e biya.

⁴⁴ Vidī mati zē wa aba kyɔ, i'dinni nje wa mati zē ombanni dē. Mora mo le na vo leri kaa mati mo ēdī ne, i'di 'bēni biya wa mati mo ēdī zi lima ro mo.”

13

Yēsu ame'do kö'du 'ba yēkēlu yaŋa

(Mt. 24:1-2; Lk. 21:1-6)

¹ Mati Yēsu ēdī alasi tēmi yēkēlu, vo lö'bö 'bomo iyanni zi mo henye, “Ongɔ te vo komoyandi, yitō koro a'di ra here, loko ne aba?”

² Yēsu aya'ba da me'do iya henye, Ongɔ loko kyedre ne'e ku? Yitō ma kölö maako kinye akatɔɔ dē ga bi ni, gē zē biya na kölö kölö aku'du akaŋo.”

³ Yaa mati Yēsu ēdī alima da Dōku 'ba Olivo, kyēti 'ba yēkēlu, mora Petero, Yemisi, Yowani ehe Anderiya ayinni zi mo na bi dē nni.

⁴ Zē iyanni zi mo henye, “Ayada zi ze ndala aba nenye ako'do rē ni, ehe ayada zi ze a'di ra ako'do rē ni zi yada henye kadra mo ɔko ku ga kö'du zi wasisi ne'e biya zi rē nni ko'do.”

⁵ Yēsu iya zi zē henye, “Ēdiye komo ki'di aba, ehe ila'e vidī kölö maako dē zi ye ko'ba.

⁶ Vidī kayo aki'di rē nni me'do ga kö'du ma, akatayi akiyanni henye, ma mo, ehe zē ako'banni vidī kayo.

⁷ Mora here, anza'e dē na riti ēzē owo'e kpɔɔ wehe kara da kapa ehe kö'du yöyö 'ba wehe na kɔwɔ. Kö'du nere'e ako'do rē nni, mora anza dē zi kiya henye, ndundu 'ba dakaŋo ra ɔko ku.

⁸ Dakaŋo ako'do wehe oka ma kölö aba, damöku akalēpi da oka maako. Kinzikinzi atēdi ta bi ne biya ehe madöyi atēdi. Wa ne'e atēdinni kaa dagba tɔɔ 'ba wisi ko'jo.

⁹ 'E na bi de 'e, ēdiye komo ki'di aba. Akiriye, ehe aku'bö'e bi 'ba

vurē. Aku'bö'e mi bi 'ba mötu, atɔɔ'e komo vo daliŋɔ'e, ehe yere'e ga kö'du ma, zi yada kö'du yöyö laka ne zi zē.

¹⁰ Mora dagba kazi ndundu mo tokɔ, kö'du yöyö laka ma yēti zi vidī biya.

¹¹ Ēzē iriye, ika bi 'ba vurē, asösu'e dē ga kö'du mati akiya'e. Ēzē kadra mo ɔko ku, iya'e mati i'di zi ye. Ga kö'du me'do mati akame'do'e ne, atanza 'be, atayinni kazi Lawo Kölö Laka.

¹² Öndu'e atēnyinni akpa da öndu nniye, ehe aki'dinni zē zi kofo. 'Bu'e atēnyinni akpa da gisisi 'bēniye, ehe aki'dinni zē zi kofo. Gisisi ako'donni wehe akpa 'bu nni aba, ehe akomanni gēri zi 'bu nni, ma nni eti kofo.

¹³ Vidī biya na kölö kölö akoyinniye ga kö'du ma. Mora vidī mati ēdī mi kuku aba, le mi ndundu mo akayɔmɔ.”

Tuku kyēnyē

(Mt. 24:15-28; Lk. 21:20-24)

¹⁴ “Akongɔ'e tuku kyedre atɔɔ bi mati mo anza dē zi tēdi zi mo (kö'du zi vo ko'jo mo, ayɔɔ na laka mi kö'du nenye a'di). Mora zē mati mi Yudiya, atahonni 'de da lutu'e.

¹⁵ Vidī mati ēdī da loko 'bēni asi dekpe akaŋo zi wa maako koba mo ni aba.

¹⁶ Vidī mati ēdī yaka i'bē dekpe hulēhu, liŋɔ kö'du bongo 'bēni.

¹⁷ Atēdi na kyēnyē mi kadra naniye, zi mbara mati ɔmonni, ehe zi ma'e mati ēdinni gisi luru aba.

¹⁸ Amötu zi Wirī kazi kö'du nani o'do rē ni mi tona.

¹⁹ Ga kö'du kyēnyē 'ba mi ko'do naniye, atēdi kɔwɔ na kyēnyē ta da mo biya gba damöku ayɔɔ dē biyeto aba, mati Wirī i'di damöku le mi kadra ma yaanya aba. Mora ani kö'du ako atanza dekpe kaa ma ne hulēhu.

²⁰ Mora Yere aya'ba ra watiti mi ko'do naniye, ēzē mo o'do dē here, ro vidī ako ɔmɔ dē. Ga kö'du vidī kinzi 'bomo'e, here mo aya'ba ra watiti 'ba ko'do naniye.

²¹ Mora here èzè vidi kòlò maako iya zi yì, Ongò te kinye Korisito èdi ne, mandere ongò te nani mo èdi, oma dè mī mo.

²² Ga kò'du Korisito vo ndondo, ehe nèbì vo ndondo'e akalaganni, zè ako'donni kò'du koro, ehe kò'du rakaga zi vidi ko'ba. Zè ako'donni kò'du ne zi vidi 'ba Wirì mati mo inzi.

²³ Èdiye na komokandi. Mayada ga kò'du ne ku biya zi ye gba kazi kadra mo tókò."

Tayi 'ba Wisi a Vidi
(Mt. 24:28-31; Lk. 21:25-28)

²⁴ "Mi ko'do tapèti kadra 'ba riti nani, kadra akuyi rè nì na kòndu, yehwe ayanyi bi dekpe,

²⁵ kyèlu akalèpinni ta komoriyè, ehe kyigò mī ga bi ne'e akore zè ta bi 'bèzè.

²⁶ Mora here, wisi a vidi akalaya ta bi tayi tēmī fòli kyigò bikanyi kyedre aba.

²⁷ Mo akutu malayika'e yaga zi bi sowò 'ba bi golo'bo 'ba dakaño ne zi vidi kinzi 'ba Wirì tótò mo ta ndundu 'ba damòku le kapa ma kyamo.

²⁸ Kaga 'ba kyèlu ma yandi kò'du yòlò zi ze. Èzè ngora 'ba kaga kyèlu ne ayi ku na luwè, ehe na 'bòlò, ehe yèyu na kyiyi ne ayeto tövu, akayòlò henye omo ku kara.

²⁹ Tēmī gèrì kòlò ne, èzè ongò'e kò'du ne'e èdi rè nni ko'dò, akayòlò'e henye, kadra mo ku kara nzo zi rè nì yeto.

³⁰ Asòsu'e henye, kò'du nenyè'e biya ako'dò rè nni dagba kazi vidi mati èdinni na didi yaanya aba ne koli biya.

³¹ Komoriyè dakaño aba akalaganni 'de, mora me'do 'bama alaga dè."

Vidi kòlò maako ayòlò ko'do mo mandere kadra mo dè
(Mt. 24:36-44)

³² "Here vidi kòlò maako ayòlò dè ndala aba ko'do mo mandere kadra mo akatòkò, le malayika 'ba komoriyè'e mandere wisi, nje 'bu ra akayòlò.

³³ Èdiye komo kī'di tandi aba ga kò'du ayòlò'e dè, ndala aba kadra ne atòkò.

³⁴ Akatèdi kaa vidi maako ènyi atì'bè bi yingò, kowò ta ra liño 'bèni, ehe ila vo lóò 'bèniye ra na vo ga liño kongò. Tapèti mo i'di zi zè lóò 'ba vidi ma kòlò zi ko'dò mo, mora tapèti mo ayada kò'du zi vo ha loko kongò, zi tēdi nduwè kongò mo.

³⁵ Èdiye komokandi aba ga kò'du ayòlò'e dè ndala aba vo kyeti liño ne atòkò. Mandere atēdi hutaga aba, mandere mī kutè yòndò gba kono bi aba mandere bi loso 'ba kadra aba.

³⁶ Èzè mo ayi truku'du, mī'ja'e dè ako'do.

³⁷ Kò'du mati miya zi yì ne, miya zi ye biya, èdiye komo kī'di aba."

14

Kyedre 'ba Yuda'e o'donni yere zi Yèsu kofo

(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Yn. 11:45-53)

¹ Here kadra 'ba kyèrè karama 'ba laga 'ba koli ndenye ila ko'do mo ku nje da riyò. Kyèrè 'ba mangòlò'bo konyo kazi langa gò mo. Here kyedre 'ba vo karasa, ehe vo komoyandi 'ba vo kò'du kī'diye, èdinni gèrì koma zi Yèsu kīrì na liwo zi kofo mo.

² Zè iyanni henye, "Do'dò'e dè mī ko'do 'ba kyèrè kazi vidi ènyinni na koma wehe aba."

Apisi yèni ra Yèsu mī Beteniya
(Mt. 26:6-13; Yn. 12:1-8)

³ Mati Yèsu èdi mī Beteniya liño 'ba Simona, vo mōnyu ne, wakonyo, mbara maako ayi ödu loko mañanji 'ba yèni kèzi ngutru aba kyò mī mo, kogo mo kōhi kyedre aba. Mo ihiya mañanji 'ba yèni kèzi ngutru ne, ehe ope da Yèsu.

⁴ Kya 'ba vidi mati èdinni ani ne, na kamo, ehe iyanni zi oka ma kòlò maako henye, "Kò'du a'di 'bèni zi tēdi yèni kèzi ngutru ne yaña gò mo?"

⁵ Atò'bo kogo mo ndra ta da lamiwota tarifa, ehe kōhi mo zi kī'di zi vo leriye." Here alimanni gbo di'di mbara ne kile mo.

⁶ Mora Yësu iya zi zë henye, “Ila'e mo kutu nī aba. Kö'du a'di ëdiye mī mo kile? Mo o'do kö'du laka teme ne, ga kö'du ma.

⁷ Atëdiye 'duwī vīdī vo leri ëti, ehe ta ga kadra biya omba zi ye zë konyi. Mora 'duwī atanza'e dë ma aba.

⁸ Mo o'do wa mati mo akato'bo. Mo ope yëni këzi ngutru ne ra ma zi kö'jo ma dagba ta komo kadra kö'du zi kusu mo.”

⁹ Yaanya aba ne miya zi ye tīnyö, bi mati biya ayëti Bayibolo zi mo mī damöku ne, wa mati mo o'do ne, akayada mī kö'du sösu kö'du mo.

Yudasi Isikirito omba da kö'du zi Yësu kogo

(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰ Here Yudasi Sikereto mo kölö tēmī vo litu 'butë dömoriyö ne, i'bë zi kyedre 'ba vo karasa'e, ga kö'du zi Yësu susu mo zi zë.

¹¹ Zë na rakyenyi ga kö'du mati mo omba zi kiya kowo, ehe i'dinnī da kö'du zi köhi kī'di mo zi mo. Here Yudasi Isikirito ayeto gëri ma laka koma mo zi Yësu kī'di mo zi zë.

¹² Mī ko'do dagba 'ba kyërë 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, ko'do mati tīmëlë 'ba zi konyo ofo ku, Yësu vo lö'bö'e ako'jonnī ho mo, omba zi ze tī'bë ze zi wakonyo 'ba kyërë ne kö'jo nzo zi bi yī.

¹³ Here Yësu utu riyö tēmī zë kö'du kise nenyë aba, “I'bë'e mī gawo akandosi de 'e kora maako ëdi tele wini aba dë nī. Alö'bö'e go mo

¹⁴ mī liṅo mati mo ödu ne, mora iya'e zi vo kyeti liṅo ne, henye, vo komoyandi iya henye, ‘Loko ma vala ra vo lö'bö 'bama'e, mora ma zi ze wakonyo 'ba kyërë 'ba karama 'ba laga 'ba koli ne, konyo mo 'dömo?’

¹⁵ Mora mo akayada zi ye loko tɔɔ kyedre, loko ne ëdi ku nzo zi bi ye ako'jo'e wakonyo zi 'beze ani.”

¹⁶ Vo lö'bö ënyī i'bënnī mī gawo, ehe i'jannī kö'du ne te kaa mati Yësu iya zi zë ne, ehe ako'jonnī wakonyo 'ba kyërë 'ba karama 'ba laga 'ba koli gbo.

¹⁷ Hutaga aba, Yësu ayinnī vo litu 'bëni ëti.

¹⁸ Mati ëdinnī wakonyo da tara-biza, Yësu iya zi zë henye, “Mayada zi ye, vīdī ma kölö tēmīye akasusu ma, mati ëdi wakonyo ma aba ne.”

¹⁹ Vo litu'e na rasösu ehe ayetonnī ho mo kö'jo na kölö kölö, “Ma tīnyö manza kö'du aba rë yī.”

²⁰ Yësu aya'ba da me'do zi zë iya henye, “Atëdi vīdī kölö tēmī ye 'butë dömoriyö mati usu mangolo'bo 'bëni ma aba mī gbenje ne.

²¹ Wisi a vīdī akoli kaa mati Biyibolo iya, ako'do rëni here. Mora atëdi na kyënyë zi vīdī mati asusu mo ne. Atëdi na laka zi vīdī ne ëzë gba o'jo mo dë.”

Wakonyo 'ba Yere

(Mt. 26:26-30; Lk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)

²² Mati zë ëdinnī wakonyo, Yësu oba nzoyi mangolo'bo ehe o'do mötu 'ba öwö'di, owe mī mo, i'di zi vo lö'bö 'bëniye. Mo iya zi zë henye, “Oba nenyë ida ra ma ra.”

²³ Here mo oba köfö, o'do mötu 'ba öwö'di zi Wiri, i'di zi zë, zë uwënnī biya tēmī mo.

²⁴ Yësu iya zi zë henye, “Nenyë yama ma mati aliko yaga ga kö'du vīdī kayo, yama ma mati lömu 'ba Wiri ɔɔ ku do mo ne.

²⁵ Mayada zi ye muwë a'ji nenyë dekpe löhu le mī ko'do mati makuwë a'ji ma kyiyi mī damöku 'ba Wiri.”

²⁶ Mora zë aya'binnī ngala ehe i'bënnī yaga da Döku 'ba Olivo.

Yësu iya kö'du ha kiga 'ba Petero

(Mt. 26:31-35; Lk. 22:31-34; Yn. 13:36-38)

²⁷ Yësu iya zi zë henye, “E biya ataho'e, akila'e ma kaa mati Biyibolo iya, Wiri akofo vo tīmëlë yako, mora tīmëlë akapere rë nni biya.

²⁸ Mora tapëti mo ëzë mënyī ku na didi, ma kati'bë mī Galilaya dagba komo'e.”

²⁹ Petero ënyī aya'ba da me'do henye, “Mila yī dë, ëzë koso mo ne'e biya ilannī yī le.”

³⁰ Yësu iya zi Petero henye, “Mayada zi yī henye, gba kazi zanga

ayapa da riyö yondö aba, akiya da wota henye, ayolö ma dë.”

³¹ Petero aya'ba da me'do na kyigo, “Makiya dë here, ezë ëdi le zi ma zi koli yi'aba.” Kɔsɔ vo litu ne'e iyanni biya here.

Yësu amötu mi Getesemina
(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

³² Zë ayi okönni bi mati ako'jo Getesemina, ehe Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniye, “Alima'e kinye ezë mëdi amötu.”

³³ Mo oba Petero, Yemisi ehe Yowani ti'bë ni'aba. Kö'du sösu ayi zi mo

³⁴ ehe mo iya zi zë henye, “Kö'du sösu mi di'di ma ne, na kyedre omba kara zi lihiya. Alima'e kinye ongo'e bi kida aba.”

³⁵ Mo ënyï i'bë tisi dagba, umë rë ni akaño amötu henye, ezë ëdi zi rë ni kö'do, mɔ'bo dë zi ti'bë kpuru tëmi kadra 'ba riti nani.

³⁶ Amötu iya henye, “‘Bu, 'bu ma wasisi biya ako'do rë ni mi kö'du komba 'bëyi. Oba köfö 'ba riti nenyë 'de ta ra ma. Mora ne anza dë gba wa mati momba, mora wa mati yi ra omba.”

³⁷ Mati mo a'ba i'ja vo lö'bö wota ne'e ëdinni ako'do. Mo iya zi Petero, “Simona, ëdiye ako'do? ɔ'bo'e dë zi lima na ngö gbi le nje kadra kölö?”

³⁸ Mo iya zi zë henye, “Ëdiye bi kida aba, amötu'e henye, kazi alëpiye mi kö'du yonzö. Lawo Kölö Laka ra akato'bo ida ra akyigo dë.”

³⁹ Mo i'bë kpa löhu da kölö amötu, amötu iya gbi me'do kölö kölö ne.

⁴⁰ Mo a'ba hulëhu zi vo litu'e i'ja zë ako'do, zë ɔ'bonni dë zi komonni kila na hwërë. Zë ayolönni dë a'di ra na kiyanni zi mo.

⁴¹ Mati mo ayi hulëhu mi kadra ma da wota mo aba, mo iya zi zë henye, Ëdiye gba ako'do alawo? ɔ'bo ku! Kadra mo oko ku! Ongö'e te, wisi a vidï yaanya aba i'di ku zi vidï 'ba kö'du kyënyë'e.

⁴² “Ënyïye riyë di'bë'e, ongo'e kinye, nenyë kora mati asusu ma.”

Yësu kiri

(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Yn. 18:3-12)

⁴³ Mati Yësu ëdi gba ame'do, Yudasasi mo kölö tëmi vo litu 'butë domoriyö ne oko gbo. Mo aba vidï kayo kulu, mɔvo'aba. Kyedre 'ba vo karasa, vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye 'e kyedre 'ba Yuda'e ra utunni zë.

⁴⁴ Vo wasusu ayada zi vidï kayo ne'e, dakyinë wa na kö'do, iya henye, vidï mati munzu ho mo ne, mo ra omba'e. “Iriye mo, oba'e mo 'de tasi mo aba yaga.”

⁴⁵ Kandi mati Yudasasi oko, mo i'bë zo zi Yësu, ehe iya henye, “Vo komoyandi” ehe unzu ho mo.

⁴⁶ Here zë irinni Yësu anda'banni mo gö.

⁴⁷ Mora vidï kölö tëmi zë mati ëdinni atoro ani ne, oto kulu 'bëni, iga mbili vo lö'bö 'ba karasa ma kyedre ne yaga.

⁴⁸ Yësu ame'do riyë iya zi zë henye, “Ayiye kulu aba, mɔvo'aba zi ma kiri mo, kaa ma vo kö'du ki'di pere?”

⁴⁹ Kö'do ta ga kö'do mëdi ëti wayandi mi yëkelu, ehe iriye ma dë, mora here, kö'du ne ako'do rë nni biya kaa mati Biyibolo iya.”

⁵⁰ Here, vo litu 'bomo'e biya ilanni mo, aho wënni.

⁵¹ Vere maako gba na obi bongo kolo aba rë ni, nje kölö usu ga Yësu ani.

⁵² Zë ayonzönni zi mo kiri, mo aho wëni na ga mbiya ila bongo ne 'de zi zë ani.

Yësu komo kyedre 'ba Yuda'e

(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55,63-71; Yn. 18:13-14,19:24)

⁵³ Here, obanni Yësu ti'bë mo aba lijo 'ba kyedre 'ba vo karasa, ani Yere 'ba vo karasa'e, kyedre'e 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'diye atoto rë nni biya ani.

⁵⁴ Mora here, Petero usu go mo ta bi kowo i'bë ödu mi lijo 'ba kyedre 'ba vo karasa. Ani mo alima akaño vo bi kida ëti wa'do koye.

⁵⁵ Kyedre 'ba vo karasa'e, Yuda'e biya i'di rë nni zi kö'du kyënyë mati

Yësu o'do ne ki'ja, atehe mo kofo, mora 'de i'janni dë.

⁵⁶ Vidi kayo alimanni ndondo kiga ra Yësu, mora kö'du yada 'bëzë ne andele dë.

⁵⁷ Kya 'ba vidi maako'e ënyinni riye, iganni ndondo gu mo, iyanni henye,

⁵⁸ "Dowo ze mo edi akiya henye, 'Ma kihiya yekelu mati vidi o'ba ne 'de, ehe tapeti ko'do da wota aba, mako'ba mati vidi ra dë ako'do.' "

⁵⁹ Ezë zë o'donni le kö'du kiya 'bëzë ne ire dë.

⁶⁰ Kyedre 'ba vo karasa'e ënyi da komo zë riye ako'jo ha Yësu iya henye, "Da kö'du ya'ba 'bëyi anza dë ga kö'du ndondo mati iganni gu yi ne?"

⁶¹ Mora Yësu alima wëni ti, omba dë zi me'do. Kyedre 'ba vo karasa ako'jo ho mo löhu iya henye, "Yi Korisito, Wisi 'ba Wiriri mati i'di ya'da zi mo ne?"

⁶² Yësu aya'ba da me'do iya henye, "Ma ra. 'E biya akongo'e wisi a vidi alima da kala tiri a Wiriri, ehe atayi foli 'ba komoriye aba."

⁶³ Here, kyedre 'ba vo karasa iza bongö 'bomo ehe iya henye, "Domba kya 'ba vo kö'du kiya dekpe.

⁶⁴ Owo'e kö'du sawiya 'bomo ne ku. Kö'du sösu 'be'e a'di?" Zë biya u'dunni födö ro mo, mo o'do kö'du kyënyë ku mofö mo 'de.

⁶⁵ Kya maako'e ayetonni oro ko'bi ra Yësu, idanni komo mo u'bönni mo, iyanni henye, "Asösu eyi ra u'bö yi?" Ehe vo wehe irinni mo a'banni kyila mo kisa mo.

Tandi 'ba Petero
(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Yn. 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Mati Petero edi gba lima akaño linjo 'ba kyedre 'ba vo karasa'e, wu'je ma kölo maako ayi ta da kapa.

⁶⁷ Mati ongo Petero edi wa'do koye, mo ongo bi mbiyi do mo iya henye, "Yi kpa Yësu 'ba Nazereta aba."

⁶⁸ Mora mo andi wëni iya henye, Mayolo dë kö'du a'di edi ame'do go

mo? Ehe ënyi asi wëni zo yaga. Mora ta go mo zanga ayapa gbö.

⁶⁹ Mati wu'je ne ongo mo atoro ani, ayeto kpa kö'du ne yada mo löhu zi vidi mati edinni atoro ne'e. "Ma kölo temi zë."

⁷⁰ Mora Petero andi kpa löhu. Yaa ta go mo, zë mati edinni atoro da kapa ani ne, asösunni Petero kpa löhu, iyanni henye, o'bo dë zi tandi, yi ma kölo temi zë ra ga kö'du yi kpa temi Galilaya.

⁷¹ Here Petero ënyi asënë rë ni iya henye, "Wiriri kire, kora mati ediye ame'do ga kö'du mo ne, mayolo dë."

⁷² Mora here, tapeti kö'du kiya 'ba Petero ne, zanga ënyi ayapa ma da riyo mo, ehe Petero asösu kö'du mati Yësu ayada zi ni, iya henye, "Gba kazi zanga yapa da riyo, akiya da wota henye, ayolo ma dë." Ehe Petero na kö'du sösu ayeto gbö kudu.

15

Ika Yësu komo Pilato
(Mt. 27:1-2,11-14; Lk. 23:1-5; Yn. 18:28-38)

¹ 'Do nbo da mindö aba, kyedre 'ba vo karasa'e, kyedre 'ba Yuda'e, vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye, ehe Yuda'e biya atoto rë nni bi kölo ame'do a'di ra ako'do zi Yësu. Here zë idanni Yësu nyöri aba i'dinni mo zi Pilato,

² Pilato ënyi ako'jo ho mo iya henye, "Yi ra Yere 'ba Yuda'e?" Yësu ënyi aya'ba da me'do iya henye, "Mora kaa mati iya ne."

³ Kyedre 'ba vo karasa'e asösunni Yësu ga kö'du sisi kyö.

⁴ Here Pilato ako'jo ho mo löhu iya henye, "Anza dë zi yi da kö'du ne ya'ba mo? Owo wasusu 'bëzë ne ku biya."

⁵ Yësu omba dë zi me'do ma kölo kiya, mora o'do Pilato na rakaga.

Ikye vurë ra Yësu zi kofo
(Mt. 27:15-26; Lk. 23:13-25; Yn. 18:39-19:16)

⁶ Temi kadra 'ba Kyerë 'ba Laga 'ba Koli, Pilato edi kö'du aba zi vidi

kinga kölö tëmì kamba, mati vidi ombanni.

⁷ Mi kadra nani kora maako ru mo Barabasi i'di mo mi kamba ani, ga kö'du ofo vidi.

⁸ Mati vidi kayo ne'e atoto re nni, ayetonnì ha Pilato ko'jo kaa ma kyere.

⁹ Mo ako'jo he ze iya henye, "Omba'e Yere 'ba Yuda'e ra zi ma kinga zi ye?"

¹⁰ Pilato ayolo na laka kyedre 'ba vo karasa'e mati i'dinni Yesu zi ni ne, ga kö'du ze na mi kumbè.

¹¹ Mora here, kyedre 'ba vo karasa'e alèlu da vidi kayo ne'e zi ha Pilato ko'jo zi Barabasi kinga mo zi nni.

¹² Pilato ame'do löhu zi vidi kayo ne'e, "Adi ra omba'e zi ma ko'do zi mo mati ako'jo Yere 'ba Yuda'e ne?"

¹³ Ze enyinni biya he nni gbögbö aba, "Atoto mo."

¹⁴ Pilato ako'jo he ze iya henye, "Kö'du kyenyè a'di ra mo o'do?"

¹⁵ Here Pilato omba vidi kayo ne'e zi tedinni na rakyenyi, mo inga Barabasi zi ze, mo u'bö hu Yesu i'di mo gbo zi totö.

*Vo wehe asawiyanni Yesu
(Mt. 27:27-31; Yn. 19:2-3)*

¹⁶ Vo wehe obanni Yesu ti'bè mo aba mi lijo 'ba turu 'ba dalijo, ani ako'jonnì koso vo wehe ne'e biya bi kölö.

¹⁷ Here ayöfunni bongö 'buluyè da Yesu, o'donnì safo tëmì ngora kono ayöfunni do mo.

¹⁸ Mora here, ze ayetonnì mo sawiya mo, iyanni henye, "Lima konda zi yi Yere 'ba Yuda'e."

¹⁹ Ze u'bönni do mo mavo aba o'binni oro ro mo, alomvönni domo nni aba akaño amötunni.

²⁰ Mati ze indenni mo sawiya ku, obanni bongö 'buluyè ne 'de aya'banni bongö omo gbi ro mo löhu. Mora here, ikanni mo gbo yaga zi totö.

*Atoto Yesu
(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Yn. 19:17-27)*

²¹ Ta bi ti'bè 'bèze ta da gèri, andosi de nni kora maako aba ru mo Simona tëmì Sirènè, edi atayi mi gawo, mora vo wehe o'donnì mo na kamo zi taka 'ba Yesu kumbè. Mo 'bu 'ba Alekazende nni Rafusa aba.

²² Ze obanni Yesu ti'bè mo aba bi mati ako'jo Gologota, kö'du ya'ba aba, "Bi 'ba yingö da."

²³ Mora ani, ze ayonzönni zi a'ji asuse owo aba ru mo mahiri, zi ki'di zi mo mora Yesu omba de zi kuwe mo.

²⁴ Mora here, atötönni mo ayanyanni bongö 'bomo na ga re nni födö ku'du aba eyi akoba 'beni bongö ma vala.

²⁵ Mati atötönni mo ne, ndi kadra 'ba damindö oko ku modomosowo.

²⁶ Wayöru 'ba mo susu ne, iya henye, "Yere 'ba Yuda'e."

²⁷⁻²⁸ Ze atötönni vo logo kpa riyö Yesu aba, ma kölö datiri mo, ehe ma vere da gali mo.

²⁹ Vidi mati edinni alaga ta dakapa, edinni de nni njili na kamo Yesu lidi aba. "Aha! Omba zi ti'bè yekèlu ne kihya mo akaño zi ko'ba mo löhu ko'do da wota aba.

³⁰ Yaanya aba ne asi akaño ta da taka ehe ayomo reyì."

³¹ Here tëmì gèri kölö ne kyedre 'ba vo karasa ehe vo komoyandi 'ba vo kö'du ki'diye ogonni Yesu iyanni henye, "Mo ayomo oka'e, mora o'bo de zi re ni yomo.

³² Dongö'e Korisito ne te, Yere 'ba Yiserele, asi akaño ta da taka ne yaanya aba ehe dakoma mi mo." Vo logo riyö mati atoto Yesu aba ne, alidi mo kpa.

*Koli 'ba Yesu
(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Yn. 19:28-30)*

³³ Mi kutè kadra aba, mandölu ayöfu bi kpo ta dakaño ehe inde re ni tapeti kadra wota.

³⁴ Mati ndi kadra oko ku komo kadra wota, Yesu enyi udu riyè gu kyembe aba, "Elöyi, Elöyi, lema sabakatani?" Kö'du ya'ba aba henye, "Wirì ama, Wirì ama, kö'du a'di ila ma go mo?"

³⁵ Kya vidi mati edinni ani owonni mo ne, iyanni henye, "Owo'e te, mo edi Eliya ko'jo."

³⁶ Mora here, ma kolö temi zë aho lifa aba usu mi a'ji i'di da njili mowɔ, ehe mo injë dami'di ha Yësu iya henye, "Disiye bi mo, dongo'e ezë Eliya edi atayi mo yasi akaño ta da taka."

³⁷ Mora Yësu udu riyë gu kyembe aba, ehe oli gbɔ.

³⁸ Here, mi bongɔ mati ove mi yëkëlu ne, aliza riyö, kɔ ta riyë le akaño.

³⁹ Vo kyëlu 'ba vo wehe mati edi atɔɔ komo taka ani ne, ongo hala Yësu oli. Mo iya henye, "Kora nenyë tinyö wisi 'ba Wiri ra."

⁴⁰ Kya 'ba mbara maako'e edinni ani bi kongɔ ta bi kowɔ. Mi kutë zë edi Mariya Magadala, Salome, Mariya ma 'ba Yemisi nni Yosepa aba.

⁴¹ Ne mbara mati usunni ga Yësu mi Galilaya ehe edinni mo konyi. Aga mbara maako'e kpa kyɔ ani. Mbara ne'e ayinni Yësu eti mi Yerusalema.

Kusu 'ba Yësu
(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Yn. 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Ko'do nenyë ako'jo ko'do 'ba rakɔ'jo zi bi ko'do 'ba ralawo. Bi edi ku tayi ra hutaga, kora maako ru mo Yosepa, ta Arimataya okɔ gbɔ. Mo mi gboko 'ba turu, ehe owonni mo, ehe mo kolö temi vidi mati edinni bi tayi 'ba damöku 'ba Wiri kida, enyi i'bë zi Pilato kazi tere, kö'du ko'jo ga kö'du yöku Yësu, zi kusu mo.

⁴⁴ Pilato rakaga aba mati owo henye, Yësu oli ku. Mo ako'jo vo kyëlu 'ba vo wehe ako'jo ho mo kɔɔ Yësu oli ku kyere ya.

⁴⁵ Tapëti mo owo kö'du yada 'ba vo kyëlu ne, Pilato iya zi Yosepa moba yöku ne.

⁴⁶ Yosepa enyi i'bë wogo mbili bongɔ, ayasi yöku ne akaño olo mi mbili bongɔ ne, injë i'bë usu mi wogo mati ole mi döku ma kyigo ne.

Here, mo alulu yitö kyedre nbiri ha bi tödu 'ba wogo ne.

⁴⁷ Mariya Magadala nni Mariya ma 'ba Yosepa aba, edinni akongo ta bi kowɔ, bi mati usu yöku Yësu 'domo ne.

16

Tënyï temi koli

(Mt. 28:1-8; Lk. 24:1-12; Yn. 20:1-10)

¹ Tapëti ko'do 'ba ralawo mati inde rë ni, Mariya Magadala, Mariya ma 'ba Yemisi wogonni yenï këzi ngutru ti'bë mo aba zi pisi ra yöku Yësu.

² 'Do nbɔ mi ko'do 'ba ralawo kadra nzere aba, zë enyi i'bënni da wogo.

³ Ta bi ti'bë 'bëzë ta da gëri, alimanni me'do na ga rë nni, iyanni henye, "Eyi ra akalulu yitö ne ta bi tödu 'ba ha wogo ne zi ze?"

⁴ Mora mati ongönni bi riyë, i'janni yitö ne alulu ku nzo hulëhu.

⁵ Here enyi ödunni mi wogo ani, ongönni wisi obi maako edi alima datiri usu bongɔ kanyi konda rë ni o'do zë na rakaga.

⁶ Mo iya henye, "Ere'e dë. Mayɔlo ku ediye bi koma kö'du Yësu 'ba Nazereta mati atötö. Mo anza kpe kinye, mo enyi ku temi koli, ongo'e te, ne bi mati i'dinni mo 'domo.

⁷ Mora here, yaanya aba i'bë iya'e kö'du kise nenyë zi vo lö'bö 'bomo'e Petero mëdi zë eti. Here mo edi ti'bë dagba komo'e mi Galilaya, ani akongo'e mo te kaa mati mo ayada zi ye."

⁸ Here mbara ne asinni yaga ahonni ta da wogo kazi tere, onyönni kö'du mo kpa dë zi vidi kolö maako ga kö'du zë na tere.

Yësu ayada rë ni zi Mariya Magadala

(Mt. 28:9-10; Yn. 20:11-18)

⁹ Mora here, tapëti tënyï 'ba Yësu temi koli 'do nbɔ ko'do 'ba ralawo aba, mo ayada rë ni dagba zi Mariya Magadala, mati mo ore dakyikyï madomoriyö yaga ta rɔ mo ne.

¹⁰ Mo i'bě ayada zi aboka niye. Zē na lu'bě ēdinnī akudu.

¹¹ Mati zē owonnī henye, mo iya Yēsu ēdī na dīdī nongɔ mo komo nī aba, zē omanni dē mī me'do 'bomo ne.

*Yēsu ayada rē nī zi vo lō'bō rīyō
(Lk. 24:13-35)*

¹² Yaa ta gɔ mo, Yēsu ayada dakyinē nī 'beri zi vīdī rīyō maako'e ēdinnī atī'bě wēnnī ta da gērī mī dakaŋo maako.

¹³ Zē ayadannī kō'du ne, zi oka nniye mora zē 'de omanni dē mī kō'du ne.

*Yēsu ayada rē nī zi vo lītu 'butē
dɔmo kōlō*

(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Yn. 20:19-23; Lɔ. 1:6-8)

¹⁴ Mora mī ndundu mo ta gɔ mo biya, Yēsu ayada rē nī zi vo lītu 'butē dɔmo kōlō ēdinnī wakonyo. Mo asawiya zē ga kō'du zē anzannī dē koma aba, ehe zē kpa na vo kazi kō'du kowo zi koma mī vīdī mati iyannī mo na dīdī.

¹⁵ Mo iya zi zē henye, "I'bě'e ta damōku ne biya, ayētīye kō'du yōyō laka ne zi dakyinē vīdī biya.

¹⁶ Mo mati oma irī bapatisi, akayɔmɔ. Mo mati omba dē akī'dī riti zi mo.

¹⁷ Vo koma'e, akī'dī kyigɔ 'ba kō'du koro kō'do zi zē. Zē akorenī dakyikyī yaga mī ru ma. Zē akame'donnī ha mēnzē maako ētī.

¹⁸ Mo mati irī wiri umbē le rīyē, mandere uwē waroso le, o'do zē dē na kyēnyē. Zē akī'dinnī kala nnī da vo kɔɔ'e, akakɔ'jɔ zē."

Oba Yēsu komoriyē

(Lk. 24:50-53; Lɔ. 1:9-11)

¹⁹ Ta ētī me'do 'ba Yere Yēsu zi zē ne, oba mo komoriyē ehe alima ku da kala tirī 'ba Wirī.

²⁰ Here, vo lō'bō ēnyī i'bēnnī kō'du yētī aba ta bi ne biya. Yere o'do lɔɔ ne zē ētī, ayada kō'du yētī 'bēzē ne tīnyō ga kō'du koro mati ēdinnī ako'do ne.

Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Yowani ayöru

Me'do 'ba Didi

¹ Mi biyeto aba Me'do edi. Me'do ne edi Wirri aba ehe tinyö Wirri ra.

² Temi biyeto, Me'do ne edi Wirri aba.

³ Ehe Me'do nenyé aba, Wirri o'do wa biya. Wa maako o'do de kazi Me'do ne.

⁴ Didi ayi kazi mo, ehe didi 'bomo i'di bikanyi zi vidi biya.

⁵ Bikanyi ne asesi tanyi mi biköndu, ehe biköndu ayölu de.

⁶ Wirri utu kora maako ru mo Yowani.

⁷ Mo ayi zi yada kö'du 'ba bikanyi ehe zi gaga vidi biya zi tedi koma aba.

⁸ Yowani ra de bikanyi nenyé. Mo ayi nje zi yada kö'du 'ba bikanyi ne.

⁹ Bikanyi tinyö mati ayanyi bi da vidi biya, edi tayi mi damöku ne.

¹⁰ Me'do ne edi mi damöku ne, mora vidi maako ayölu mo de, Wirri o'do damöku ne le me'do 'bomo aba.

¹¹ Mo ayi gogo mi damöku 'beni, mora vidi 'bomowe irinni mo de kalakyedre aba.

¹² Vidi maakowe ombanni mo ehe i'di koma 'beni mi mo. Here mo i'di dangölo zi ze, zi tedinni na gisi 'ba Wirri.

¹³ Ze anzanni de gisi 'ba Wirri, ta da re ze, mandere ga kö'du komba 'ba vidi köndu, mandere kö'du komba 'ba o'di. Wirri ra na bi de ni o'do ze na gisi 'beni.

¹⁴ Me'do ne ayi na vidi köndu, ehe alima kinye ze aba. Dongo ze bikanyi kyedre tinyö 'bomo, bikanyi kyedre 'ba Wisi nje kölo 'ba 'Bu. Mo ndo rakyeyi ehe tinyö.

¹⁵ Yowani ame'do kö'du mo ehe agbögbö, "Nenyé mo mati ma yada zi ye atayi! Mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo edi na widi gba kazi ma ko'jo."

¹⁶ Kazi rakyeyi 'bomo diri ze ya'da kayo

¹⁷ Mosa ra i'di kö'du ki'di, mora Yësu Korisito ika zi ze kö'du laka tinyö aba.

¹⁸ Vidi maako gba ongo Wirri de. Nje Wisi kölo ne mo ra tinyö Wirri ehe edi kara ra 'Bu, ayada zi ze Wirri edi kaa a'di.

Kö'du kise 'ba Yowani Bapatisi

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-18; Lk 3:1-18)

¹⁹ Vo kalakonda vo yeni 'ba Yude mi Yerusalema utunni vo karasa maakowe ehe Leviiye zi ha Yowani ko'jo mo 'beni eyi.

²⁰ Mo omba do mo ayada zi ze huwe tinyö henye, "Manza de Korisito ne."

²¹ Neene ze ako'jonnii ho mo, iyanni henye, "Yi Eliya ra?" Yowani aya'ba henye, "Manza de." Ze ako'jonnii ho mo iyanni henye, "Yi ra Nebi ne?" Mo aya'ba henye, "E e!"

²² Ndundu mo aba, ze iyanni henye, "Ayada zi ze, yi 'beyi eyi?" Ze iyanni henye, "Zi ze koba huluhu da kö'du ya'ba 'beyi ne zi vidi mati utunni ze."

²³ Yowani aya'ba da me'do temi me'do kiya 'ba Nebi Yisaya. "Ma nje vidi ma edi mbere mi da lipi, 'O'de geri nzo zi Yere!'"

²⁴ Kya 'ba Farasi maakowe utunni ze kpa zi Yowani.

²⁵ Ze ako'jonnii ho mo, iyanni henye, "Kö'du a'di edi vidi bapatisi, ezé anza de Korisito mandere Eliya mandere Nebie?"

²⁶ Yowani ayada zi ze iya henye, "Mo'do bapatisi wini aba, mora edi ye aba kinye, vidi maako ayölu de.

²⁷ Mayi le dagba, manza de na laka zi kamoka 'bomowe kinga."

²⁸ Yowani iya nenyé mati mo edi bapatisi ki'di humire 'ba Ranga Yeredene mi Beteniya.

Timelè 'ba Wirri

²⁹ Mi ko'do ma ta go mo, Yowani ongo Yësu edi tayi zi ni, ehe iya henye, "Kinye edi Timelè 'ba Wirri mati oba kö'du yanja 'ba damöku ne 'de.

³⁰ Mo ra mati ma yada kö'du mo zi ye henye, 'Vidi maako atayi kpa, mo kyedre ta da ma, ga kö'du mo edi na widi gba kazi ma ko'jo.'

³¹ Ma yolo de, mo 'beni eyi. Mora mayi zi ye bapatisi wini aba, here vidi biya mi Yiserele akongo mo.

³² Ma medi ani ehe mongo Lawo Laka ayi akaño do mo kaa atu'bu ta komoriye, ehe Lawo Laka ne alima do mo.

³³ Gba kazi nenye ma yolo de eyi 'beni mo. Mora mo mati utu ma zi bapatisi ki'di wini aba ne ayada zi ma henye, 'Akongo Lawo Laka tayi akaño ehe lima da vidi maako. Neene akayolo henye, mo ra vidi mati aki'di bapatisi Lawo Laka aba.'

³⁴ Mongo nenye o'do re ni, ehe ma yada zi ye henye, mo Wisi 'ba Wiri ra."

Dagba vo lö'böwë 'ba Yësu

³⁵ Ko'do vere aba, Yowani edi ani löhu ehe vo lö'bö 'bomowe riyö edinni mo aba.

³⁶ Mati mo ongo Yësu lasi ta dakapa, mo iya henye, "KinYE edi Timelë 'ba Wiri!"

³⁷ Vo lö'bö 'ba Yowani riyö owonni me'do 'bomo ne, ehe zë i'benni Yësu aba.

³⁸ Mati Yësu opi re ni ehe ongo zë, mo ako'jo kö'du henye, "A'di ra ombe?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "Raboni, alima kila?" Mi ha 'ba Hibiru, "Raboni ne," "Vo komoyandi" ra.

³⁹ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ayi onge te." Edi ku nzo kaa kadra sowo mi kadra kutë mati zë i'benni mo aba ehe onganni bi ma mo alima 'domo. Here zë alimanni nduwë mi ndundu 'ba kadra ne.

⁴⁰ Kölö temi kora riyö ma owo ha Yowani ehe i'bë Yësu aba ra Anderiya, öndu 'ba Simona Petero.

⁴¹ Dagba kö'du mati Anderiya o'do, edi zi koma öndu ni ehe yada zi mo henye, "Di'ja Masiya ne ku!" Mi ha 'ba Hibiru, "Masiya ne" kpa te kaa mi ha 'ba Girigi "Korisito ne."

⁴² Anderiya ika öndu ni zi Yësu. Mati Yësu ongo mo, mo iya henye,

Simona wisi 'ba Yowani, akako'jo yi Kapahasi. Ru nenye ato'bo kidra na "Petero."

Yësu ako'jo Pilipo ehe Natanëlë

⁴³⁻⁴⁴ Mi ko'do vere aba Yësu omba zi ti'bë Galilaya. Ani mo i'ja Pilipo, mo ta Beteseyida, gawo linjo 'ba Anderiya, Petero aba. Yësu iya zi Pilipo, "Usu ga ma."

⁴⁵ Pilipo i'ja Natanëlë ehe iya henye, "Di'ja ze vere mati Mosa ehe Nebiyë ayörunni kö'du mo ne ku. Mo Yësu, wisi 'ba Yosepa ta Nazereta."

⁴⁶ Natanëlë ako'jo kö'du iya henye, "Wa laka maako ato'bo tayi ta Nazereta?" Pilipo aya'ba do mo iya henye, "Ayi ongo te."

⁴⁷ Mati Yësu ongo Natanëlë edi atayi zi ni, mo iya henye, "KinYE edi tinyö kozo zutu 'bezee 'ba Yiserele, ehe mo anza de na vo wakoba."

⁴⁸ Natanëlë ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ma?" Yësu aya'ba do mo iya henye, "Gba kazi Pilipo yi ko'jo, mongo yi hu kaga kyëlu."

⁴⁹ Natanëlë iya henye, "Raboni, yi Wisi 'ba Wiri ehe Yere 'ba Yiserele!"

⁵⁰ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Oma mi ma nje ga kö'du mati miya henye, mongo yi hu kaga kyëlu? Akongo wa maako kyedre ndra ta da ma nenye.

⁵¹ Ma yada zi yi, akonge komoriye akayëhu re ni ehe malayike 'ba Wiri ti'bë riyë ehe tayi akaño da Wisi 'ba Vidi."

2

Oze mi Kana

¹ Ko'do wota aba yaa Mariya, ma 'ba Yësu edi mi karama 'ba rakoze mi gawo 'ba Kana mi Galilaya.

² Yësu vo lö'bö 'beniyë eti, ise zë kpa bi 'ba rakoze ne.

³ Mati a'ji inde re ni ku biya, ma 'ba Yësu iya zi mo henye, "Zë anzanni kpe a'ji aba."

⁴ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma ma, ayada de zi ma a'di ra zi ko'do. Kadra 'bama gba oko de."

⁵ Ma 'ba Yësu ayada zi vo lituwë 'ba liṅo henye, "O'de wa mati mo ayada zi ye ko'do."

⁶ Yude ëdinnī kö'du kira 'ba wa kaka ṅbala aba ehe ga kö'du nenye, tele yitö 'ba wini ëdi ani modaka ma kölö ëdi kyedre zi kīri kaa lita lamikölö.

⁷ Yësu iya zi vo lituwë 'ba liṅo henye, "Osove tele nenye wini aba." Zë osonni zë kpika

⁸ ehe mo ayada zi zë henye, "Yaanya aba oba kya 'ba wini ne yaga ehe i'di zi kora vo kyeti karama ne." Zë obanni wini ne zi mo

⁹ mati yaanya aba ofo rë nī ku na a'ji ehe mo anene. Mo ayolo dë a'ji nenye ayi ta kila, mora vo lituwë mati obanni a'ji nenye ayolanni, here mo ako'jo 'biyësi

¹⁰ ne ehe iya zi mo henye, "Vidi biya uwënni a'ji ma laka ra dagba, ehe tapëti mo, mati yingo ëdinnī ku kyö mo aba zi kuwë, mo i'di a'ji ma köö ne. Mora asesi wëyi a'ji ma laka ne le yaanya aba!"

¹¹ Yësu o'do dagba kyinë 'ba kö'du koro nenye mi gawo 'ba Kana mi Galilaya. Ani mo ayada bikanyi kyedre 'bëni, ehe vo lö'bö 'bomowe omani mi mo.

¹² Tapëti ma nenye, Yësu ehe ma mo, öndu mowe, ehe vo lö'bö 'bomowe i'bënni zi Kaparanamo, ehe alimanni ani ko'do tisi aba.

Yësu i'bë mi yëkëlu

(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³ Èdi ku kadra kara zi karama 'ba Yude 'ba laga 'ba koli, Yësu i'bë zi Yerusalema.

¹⁴ Ani mi yëkëlu mo i'ja vidi ëdinnī isa, timëlë, ehe atu'buwë kogo, ehe vo kahi kutrëe kpa limanni da tarabiza 'bënni.

¹⁵ Here mo o'do so'da tëmi kö'di ehe ore ngötu biya yaga tëmi yëkëlu, 'dö timëlë, ehe isa, mo opi da tarabiza 'ba vidi 'ba kahi kutrëe, apere kahi ṅbiriri 'bëzë ne,

¹⁶ ehe mo i'di kö'du zi vidi ma ëdinnī atu'bu kogo ne henye, "Obe

atu'buwë yaga ta kinye! O'de loko 'ba 'Bu ma dë na bi 'ba wakogo!"

¹⁷ Vo lö'bö 'bomowe asösunni henye, wayöru iya henye, "Watowo 'bama kö'du loko 'bëyi, o'bo mi ma kaa wa'do."

¹⁸ Vo kalakonda 'ba Yude aya'banni do mo kö'du ko'jo aba henye, "Kyinë 'ba kö'du koro a'di ra ato'bo ko'do zi yada zi ze ëdi dangölö aba tinyö zi nenye ko'do?"

¹⁹ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Iha akaṅo yëkëlu nenye ehe mi ko'do wota aba ma ko'ba löhu!"

²⁰ Vo dagbe aya'banni henye, "Iri köö 'butësowo domomodaka zi ko'ba yëkëlu nenye. A'di ra o'do yi zi sösu ato'bo ko'ba ko'do wota aba löhu?"

²¹ Mora Yësu ëdi ame'do kö'du ida rë nī ra na yëkëlu.

²² Mati injë mo ku tëmi koli, vo lö'bö 'bomowe asösunni kö'du mati ayada zi zë. Neene zë omani mi wayöruwë ehe mi me'do 'ba Yësu.

²³ Mi Yerusalema mi kadra karama 'ba laga 'ba koli, vidi kayo omani mi Yësu, ga kö'du zë ongönni mo ta bi kyinë 'ba kö'du korowe ko'do.

²⁴ Mora Yësu ayolo kö'du mati mi di'di zë, ehe mo ila zë dë zi tëdi kyigo aba ndra ta dë nī.

²⁵ Vidi maako anza zi yada zi mo a'di ra vidiyë kaa mo. Mo ayolo ku nzo.

3

Yësu ehe Nikodimö

¹ Ani vo dagba 'ba Yude ëdi ru mo Nikodimö mo Farasi ra.

² Yondo kölö maako aba mo i'bë zi Yësu iya zi mo henye, "Raboni, da yolo ku Wiri utu yi zi komo ze yandi. O'bo dë kyin 'ba kö'du koro nenye ko'do, nje ezë Wiri ëdi yi aba."

³ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Mëdi kö'du tinyö ra yada zi yi vidi maako o'bo dë damöku 'ba Wiri kongö kazi mo ko'jo löhu!"

⁴ Nikodimö ako'jo iya henye, "Hala kora ma övu ku kyedre ne ako'jo löhu? Mo o'bo dekpe tödu mi ma nī löhu zi ko'jo mi kadra ma riyö mo!"

⁵ Yësu aya'ba dɔ mo henye, “Mëdi ayada tinyö zi yî” Vidî maako ɔ'bo dë tödu mi damöku 'ba Wirî, kazi ko'jo mo wini aba ehe Lawo Laka.

⁶ Vidî kõndu o'jonnî gisi 'bënnî. Nje Lawo Laka 'ba Wirî o'jo gisi 'ba Wirî.

⁷ Anza dë na rakaga ga kö'du mati miya henye, ako'jo yî löhu.

⁸ Lawo 'ba Wirî ëdi kaa buluku mati aluku bi mati omba ti'bë zi mo. Atɔ'bo kowo kpɔɔ buluku, mora ayɔɔ dë ayi ta kila mandere ëdi ti'bë kila. Ëdi here biya zi vidî ma o'jo Lawo aba.

⁹ Nikodimö ako'jo kö'du iya henye, “Hala nenye atëdi?”

¹⁰ Yësu aya'ba dɔ mo iya henye, “Hala atɔ'bo zi tedi na vo komoyandi 'ba Yiserele ehe ayɔɔ wa nenye dë?”

¹¹ Ma yada zi yî tinyö, dëdi ame'do kö'du wa ma da yɔɔ, ga kö'du dongɔ ku na bi de ze. Mora vidî maako temî yë akirî kö'du kiya 'beze ne dë.

¹² Èzë oma dë mati ma me'do zi yî kö'du wa 'ba dakaŋo, hala akoma èzë ma me'do zi yî kö'du wa 'ba komoriyë?

¹³ Vidî maako gba i'bë dë komoriyë, nje Wisi 'ba Vidî, mati ayi akaŋo ta ani.”

¹⁴ “Ehe here Wisi 'ba Vidî akinjë riyë, kaa mɔɔ wiri kɔhi mati Mosa injë riyë mi da lipi.

¹⁵ Neene vidî biya mati ëdi koma aba mi Wisi 'ba Vidî atëdi didi nburu aba.

¹⁶ Wirî ɔɔ damöku nenye ndra, here mo i'di Wisi kölö 'bëni ne, here vidî mati oma mi mo ëdi didi nburu aba, ehe tinyö oli dë.

¹⁷ Wirî utu Wisi 'bëni ne dë ga kö'du mo omba zi ko'do vurë 'ba damöku, mora ga kö'du mo omba zi yɔɔ damöku ne kpuru wisi 'bëni aba.”

¹⁸ “Zë mati omanni mi Wisi ne, o'do vurë kyënyë dë rë zë, mora zë mati omanni dë o'do vurë 'bëzë ku nzo, ga kö'du omanni dë mi Wisi nje kölö 'ba Wirî ne.

¹⁹ Bikanyi ayi mi damöku, mora vidî ombanni zi lese mi biköndu ga

kö'du zë ëdinni kö'du kyënyë ko'do. Nenye ra ëdi hala o'do vurë rë zë.

²⁰ Vidî ma ëdinni kö'du kyënyë ko'do, iyinni bikanyi ehe ayinni dë zi bikanyi, ga kö'du ayada wa mati zë ëdinni ako'do ëdi na kyënyë.

²¹ Mora vidî biya ma alima tinyö aba, atayi zi bikanyi ga kö'du zë ombanni agamowe zi yɔɔ henye, Wirî ëdi ko'do kpuru zë aba.”

Yësu ehe Yowani Bapatisi

²² Tapëti ma nenye, Yësu ehe vo lö'bö 'bëniyë ëti i'bënnî zi dakaŋo 'ba Yudiya, bi mati mo alima tisi zë ëti ehe bapatisi ki'di aba.

²³ Yowani ëdi kpa bapatisi ki'di mi Anono anza dë na kɔɔ ta ra Salima, ga kö'du wini ëdi bi nani. Vidî ëdi ti'bënnî zi mo ehe mo ëdi zë bapatisi.

²⁴ Nenye gba kazi Yowani ki'di mi kamba.

²⁵ Kya vo lö'bö 'ba Yowani maakowe ayeto hë nni wasa kora Yuda maako aba, kö'du 'ba wa kaka nɔbala ga kö'du kö'du ki'di 'ba yëni.

²⁶ Here zë i'bënnî zi Yowani ehe iyanni henye, “Raboni, asösu kö'du kora mati ëdi yî aba dakapa humirë 'ba Ranga Yeredene, mo mati ëdi kö'du mo kiya? Here mo ëdi bapatisi ki'di yaanya aba, ehe vidî biya ëdi ti'bënnî zi mo.”

²⁷ Yowani aya'ba dɔ mo iya henye, “Vidî maako ɔ'bo dë zi tedi wa maako aba nje èzë Wirî ra i'di zi mo.

²⁸ E ra na vo kiya 'bama mati miya henye, ‘Manza dë Korisito ra, mora utu ma dagba komo mo.’

²⁹ 'Biyësi ra mati mbara ne na 'bomo, mora aboka 'ba vo 'biyësi mati ɔɔ dakapa mbili ni koze, ëdi na rakyenyi mati mo owo gu 'biyësi. Nenye ëdi hala rakyenyi 'bama o'do ku ti'de.

³⁰ Mo atayi ndra kyedre, mora ma tayi tisiwa aba.”

Mo ma ayi ta komoriyë

³¹ “Mo ma ayi ta komoriyë ëdi kyedre ta da wa biya. Mo mati 'ba dakaŋo, mo zi dakaŋo ehe ame'do kö'du wa 'ba dakaŋo. Mora mo ma

ayi ta komoriyë ëdi kyedre ta da wa biya.

³² Mo ayada wa ma mo ongo ehe owo, du vidi maako oma dë mi kö'du kise 'bomo ne.

³³ Mora vidi mati oma mi kö'du kise 'bomo nenyë ayada henye Wirï ëdi tinyö.

³⁴ Mo ma Wirï utu ame'do me'do 'ba Wirï ga kö'du Wirï i'di zi mo Lawo ndo 'beni ku.

³⁵ 'Bu owo Wisi 'beni ehe i'di kyigo 'ba wa biya zi mo.

³⁶ Vidi ma oma mi Wisi ne, ëdi didi nburu aba, vidi ma oro Wisi ne dë atanza dë didi nburu aba, mora akalima hu wayaza 'ba Wirï."

4

Yësu mbara Samariya aba

¹ Farasiye owonni henye, Yësu ëdi ku laga dagba ehe bapatisi ki'di zi vo lö'böwë ndra ta da Yowani.

² Tinyö Yësu abapatisi vidi kölo maako dë, nje vo lö'bö 'bomowe ra o'donni.

³ Mati Yësu owo kö'du mati ëdi akiya ne, mo ila Yudiya ehe i'bë hulëhu zi Galilaya.

⁴ Ta da gëri 'bomo ani, mo omba zi ti'bë kpuru ta Samariya.

⁵ Mi Samariya mo ayi zi gawo maako ru mo Seka, anza dë na kowo ta ra yaka mati Yakoba i'di zi wisi 'beni Yosepa.

⁶ Ku'ju 'ba Yakoba ëdi ani, ehe Yësu na riti ta bi lasi, alima akaño dakapa ku'ju ne. Ëdi kaa kadra kutë here.

⁷ Mbara vidi 'ba Samariya maako ayi zi wini kuwu, ehe Yësu iya zi mo henye, "I'di wini kuwë zi ma."

⁸ Vo lö'bö 'bomowe i'bënni ku mi gawo zi wakonyo kogo.

⁹ Mbara ne aya'ba do mo henye, "Yi Yuda ra ehe ma vidi 'ba Samariya ra, hala ato'bo ko'jo ha ma kö'du wini kuwë?" Yude uwënni wini dë temi siko kölo vidi 'ba Samariya ëti.

¹⁰ Yësu aya'ba do mo henye, "Ezë ayolo nje wa ma Wirï i'di, ehe eyi ra ëdi hë yi ko'jo kö'du wini kuwë,

ako'jo ho mo, ehe mo aki'di zi yi wini mati i'di didi."

¹¹ Mbara ne iya henye, "Kyedre, anza kpa dë kyere wini aba, ehe ku'ju ne ëdi na yöndu. Ta kila aki'ja wini mati i'di didi?"

¹² Zutu 'beze Yakoba ra ole ku'ju nenyë zi ze, mo gisi 'beniyë ëti ehe ngötu 'bomowe uwënni biya temi mo. Yi kyedre ta da Yakoba?"

¹³ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Vidi biya ma uwë wini nenyë atëdi na kodro löhu,

¹⁴ mora vidi ma uwë wini mati ma ki'di zi mo atanza dë na kodro löhu. Wini mati ma ki'di zi mo atayi mi mo na ku'ju mati aki'di zi mo didi ma nburu."

¹⁵ Mbara ne aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, i'di zi ma wini nani! Here ma tanza dë na kodro löhu, mandere kazi ma tayi kinye zi wini kuwu."

¹⁶ Yësu ayada zi mo iya henye, "I'bë ako'jo kora 'beyi ehe ayi löhu."

¹⁷ Mo aya'ba do mo iya henye, "Manza dë kora aba." Yësu aya'ba henye, "Kö'du 'beyi ne tinyö mati iya henye anza dë kora aba ne.

¹⁸ Oze yi ku zi kora muyi, ehe kora ma ëdi lima mo aba yaanya aba ne anza tinyö kora 'beyi ra dë. Ayada zi ma kö'du tinyö ra."

¹⁹ Mbara ne iya henye, "Kyedre, mongo yi nëbi ra.

²⁰ Zutu 'ba Samariya amötunni Wirï da doku nenyë, mora e Yude iye henye, Yerusalema ra bi ma da kamötu zi Wirï."

²¹ Yësu iya zi mo henye, "Oma mi ma, mbara, kadra mo ëdi atayi mati vidi amötunni 'Bu dekpe da doku nenyë mandere mi Yerusalema.

²² E Samariye ayole dë tinyö eyi ra ëdi yë amötu, mora ze Yude, da yolo ku eyi ra dedë mötu, ga kö'du ëdi kazi Yude ra vo wayomo ayi.

²³ Mora kadra mo ëdi tayi, ehe ëdi ku nzo kinye, mati kyigo Lawo 'ba Wirï aba vidi akamötunni 'Bu kaa mo tinyö ëdi, ki'di zi mo mötu ma tinyö mati mo omba.

24 Wiri'edi Lawo ra, ehe nje kyigo 'ba Lawo 'bomo aba vidi ato'bo motu mo kaa mo tinyo'edi."

25 Mbara ne iya zi mo henye, "Ma yolo ku Masiya ne atayi, ehe ezē mo ayi, mo akayada zi ze wa biya."

26 Yēsu aya'ba henye, "Ma ra mo, ma ra mo mati'edi ame'do yi'aba yaanya."

27 Mi kadra nani vo lö'bö 'ba Yēsu a'banni, ehe zē na rakaga zi ki'ja mo edinni ame'do mbara aba. Mora vidi maako tēmi zē ako'jo ha mbara ne dē, "A'di ra omba?" Zē ako'jonnī ha Yēsu dē, "Kö'du a'di ediyē ame'do mbara ne aba?"

28 Mbara ne ila tele wini 'bēni ne i'bē hulēhu mi gawo, ehe iya zi vidiyē ani henye,

29 "Ayi onge kora ne, mo ayada zi ma biya wa mati mo'do! Mo atēdi Korisito ra?"

30 Zē ilanni gawo ehe i'bēnni zi kongō Yēsu.

31 Mi kadra ne vo lö'böwē alenzenni Yēsu iyanni zi mo henye, "Raboni, oba wa maako zi konyo!"

32 Mora mo aya'ba henye, "Mēdi wakonyo maako aba ayole kö'du mo dē."

33 Here vo lö'böwē ayetonnī, kö'du ko'jo tēmi kutē nni na bi dē nni, "Vidi maako ika wakonyo ku zi mo?"

34 Yēsu iya zi zē henye, "Wakonyo 'bama'edi zi koro kö'du 'ba Wiri'edi mati utu ma ehe zi kinde loo mati mo i'di zi ma zi ko'do."

35 Akiye henye, 'edi gba yehe sowo zi wakumu ta yaka.' Mora ma yada zi ye henye, ongo bi te na laka da yake, wa mi yaka yaanya aba ahi ku, ehe ku nzo zi kumu.

36 Vidi mati umu ehe atoto do mo ika ku zi didi ma nburu nburu, ehe agamo mati ili ehe mo mati umu aba, atēdinni na rakyenyi bi kolō.

37 Kö'du kiya ne'edi tinyo, 'Maako iyī, agamo umu.'

38 Mutu wē zi nyenyo kumu mi yaka mati o'do loo mo dē. Vidi maakowe o'donni loo ani, ehe i'je wa kyō tēmi loo 'bēzē ne."

39 Vidi kayo 'ba Samariya mi gawo nani omanni mi Yēsu ga kö'du mbara ne iya henye, "Mo ayada zi ma biya wa ma mo'do."

40 Here mati vidi 'ba Samariye ayinni zi mo, zē alenzenni mo zi lima nni aba, ehe Yēsu alima ani ko'do riyō aba.

41 Vidi kayo 'ba Samariya maakowe omanni ga kö'du 'ba kö'du kise.

42 Zē iyanni zi mbara ne henye, "Doma ku yaanya aba, anza dē ga kö'du mati iya, mora ga kö'du ze na bi de ze dowo mo ku, ehe da yolo henye, mo ra tinyo'edi vo yomo 'ba damōku."

Yēsu ako'jo Wisi 'ba vo mi turu maako

43 Tapēti ko'do riyō aba ani, Yēsu ila bi nani ehe i'bē zi Galilaya.

44 Kö'du mo na bi dē ni iya henye, nēbi owō dē mi dakaño 'bomo.

45 Mati mo oko mi Galilaya, vidi karani irinni mo kalakyedre aba, ga kö'du zē i'bēnni mi karama 'ba laga 'ba koli mi Yerusalem ehe ongōnni biya wa mati mo o'do.

46 Mati Yēsu a'ba zi Kana mi Galilaya, bi mati mo opi wini na a'ji. Vo mi turu maako'edi ani wisi 'bomo na koo mi Kaparanamo.

47 Mati mo owo henye, Yēsu ayi ku ta Yudiya zi Galilaya mo i'bē zi mo ako'jo ho mo zi ti'bē Kaparanamo ehe zi ko'jo wisi 'bēni, mati mo ku kara zi koli.

48 Yēsu iya zi mo henye, "Vidi maako tēmi yē oma dē nje ezē onge kyinē 'ba kö'du korowe ehe rakage."

49 Kora vo mi turu ne aya'ba do mo henye, "Yere, ayi gba kazi wisi ama koli."

50 Yēsu iya zi mo henye, "I'bē wisi 'bēyi akadidi."

Kora ne oma mi me'do 'ba Yēsu, ehe i'bē gbo.

51 Da gēri 'bomo liño vo litu 'bomowe andosi dē nni mo aba kö'du kise aba zi mo. "Wisi 'bēyi'edi ku zi ti'bē zi didi!"

52 Mo ako'jo hē zē iya henye, "Kadra vala ra mati wisi 'bēni ne na

laka?" Zè aya'bannì henye, "Èdì ndì kadra kòlò mataganya tapèti kadra kutè mati rakyitu ne ila mo."

⁵³ Here 'bu mo asösu èdì mî kadra kòlò nani mati Yèsu ayada zi nî, "Wisi 'bèyi akadidì." Here mo ehe biya vo dakota 'bèni èti omannì gbo.

⁵⁴ Nenye kyinë 'ba kö'du koro ma riyö mati Yèsu o'do tapèti tayi 'bomo ta Yudiya zi Galilaya.

5

Wako'jo mî kara

¹ Tapèti ma nenye, Yèsu i'bè mî Yerusalema, kö'du karama yèni 'ba Yude.

² Kara Haresi kyedre 'ba timèlè mî Yerusalema, kara maako èdì ani sènjè aba muyi, mî ha 'ba Hibiru ako'jo Betesata.

³⁻⁴ Vidì kayo 'ba rakoo èdinnì ko'do ha kara ne, vo komoköndu, vo ka'bo, ehe vidì vo kenje.

⁵ Dakapa kara ne kora maako èdì na rakoo, koo 'butewota domomodomowota aba.

⁶ Mati Yèsu ongo kora ne ehe ayolo henye mo èdì ku na kenje kyere kadra konda aba, mo ako'jo ho mo henye, "Omba zi yi ko'jo?"

⁷ Kora ne aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, manza dè vidì maako aba zi ki'di ma mî kara ne, ezè wini ne èdì rè nî koho riyè. Ma yonzö zi tödu mî mo, mora vidì maako kpa 'duwi atödu ani dagba."

⁸ Yèsu ayada zi mo henye, "Ènyi riyè, oba agburuku 'bèyi ehe alasi!"

⁹ Kandi ako'jo kora ne gbo. Mo oba agburuku 'bèni riyè ehe ayeto lasi toko. Ko'do mati kö'du ne o'do rè nî mî mo ne kadra 'ba ko'do madomoriyö.

¹⁰ Mati vo dagbe 'ba Yude ongonni kora ne èdì agburuku 'bèni kinjè, zè iyanni zi mo henye, "Nenye ko'do 'ba ralawo ra! Omba dè zi vidì maako zi kinjè agburuku mî ko'do 'ba ralawo."

¹¹ Mora mo aya'ba do mo iya henye, "Kora mati ako'jo ma ne ayada zi ma kinjè riyè agburuku 'bama ehe lasi."

¹² Zè ako'jonnì ho mo iyanni henye, "Èyi ra kora nenye mati ayada zi yi, zi kinjè riyè agburuku 'bèyi ehe lasi?"

¹³ Mora mo ayolo dè, ga kö'du Yèsu i'bè wèni 'de liwo ga kö'du vidì kayo.

¹⁴ Yaa Yèsu i'ja kora ne mî yèkèlu ehe ayada zi mo, "Ongo te, yaanya aba rè yi èdì ku na laka, mora o'do kö'du kyënyè dekpe mandere kö'du kyënyè maako ndra ako'do rè nî zi yi."

¹⁵ Kora ne i'bè ayada zi vo dagbe 'ba Yude henye, Yèsu ra ako'jo nî.

¹⁶ Zè ayetonnì kö'du kyënyè maako ko'do zi Yèsu ga kö'du mo o'do wa kaa ma here ne mî ko'do 'ba ralawo.

¹⁷ Mora Yèsu iya henye, "Bu ma owo dè ta bi loo ko'do, ehe nenye ra hala mèdi nduwè ko'do."

¹⁸ Yaanya aba vo dagbe 'ba Yude ombanni zi Yèsu kofo ga kö'du riyö. Ma dagba, mo owe kö'du ki'di 'ba mî ko'do 'ba ralawo. Mora ma kyënyè ndra, mo iya henye Wirì 'Bu nî ra, mati o'do nî kpiliri Wirì aba.

Kalakonda 'ba Wisi

¹⁹ Yèsu ayada zi vidiyè iya henye, "Ma yada tinyö zi ye, Wisi o'do wa maako dè na bi dè nî. Mo ato'bo nje ko'do wa ma mo ongo 'Bu èdì ko'do ga kö'du mo o'do kpa te wa ma mo ongo 'Bu o'do.

²⁰ 'Bu owo Wisi ehe ayada zi mo biya wa ma mo o'do. 'Bu akayada zi mo wa kyedre maako ndra ta da ma nenye, ehe atèdiyè na rakaga.

²¹ Kaa 'Bu injè yöku ehe i'di didi, here Wisi i'di didi zi vidì mati mo omba.

²² 'Bu o'do vurè 'ba vidì maako dè, mora mo o'do Wisi 'bèni ra na vo vurè 'ba vidì ko'do biya.

²³ 'Bu o'do nenye ga kö'du vidì biya zi Wisi koro kpa kaa zè oronni nî. Èzè vidì maako omba dè zi Wisi koro, nenye kpa te kaa mo omba dè zi koro 'Bu mati utu mo."

²⁴ "Ma yada tinyö zi ye henye, vidì ma owo kö'du kise 'bama ehe èdì koma aba mî mo mati utu ma

ëdi lawo didi ma nburu nburu aba, ehe o'do vurë kyënyë dë ro mo. Zë i'bënni ku nzo tëmi koli zi didi.

²⁵ Ma yada tinyö zi ye henye, kadra ne atayi ehe ëdi ku nzo kinye mati yöku biya akowo gu 'ba Wisi 'ba Wirì, ehe zë mati owonni ho mo, akalimanni.

²⁶ 'Bu ëdi kyigo aba zi didi ki'di, ehe mo i'di kyigo kolö nani zi Wisi.

²⁷ Ehe mo i'di zi Wisi 'bëni dangölö zi vurë 'ba vidi ko'do biya, ga kö'du mo Wisi 'ba Vidi.

²⁸ Re maga dë! Kadra mo atoko mati biya yöku akowo gu 'ba Wisi 'ba vidi,

²⁹ ehe zë atayinni yaga tëmi dawogo 'bënni. Vidi biya ma o'donni kö'du laka atënyinni na didi, mora vidi biya ma o'donni kö'du kyënyë atënyinni na didi ehe ako'do vurë kyënyë 'bezë."

³⁰ "Mo'bo dë wa maako ko'do na bi da ma. 'Bu ra utu ma, ehe mo ra ayada zi ma hala zi vurë ko'do. Mo'do vurë 'bama na laka, ga kö'du moro mo, ehe mo'do dë wa mati momba zi ma ko'do."

Vo kiya 'ba Yësu

³¹ "Ëzë ma me'do ga kö'du ma, gëri maako anza dë ani zi yada mëdi kö'du tinyö ra yada.

³² Mora vidi maako ëdi kpa ame'do kö'du ma, ehe ma yölo wa mati mo iya ëdi tinyö.

³³ Utuwë vo lituwë zi Yowani, ehe mo ayada zi zë kö'du tinyö.

³⁴ Ma lima dë ra kö'du mati vidi iyanni kö'du ma, mora ma yada wa nenyee zi ye here, zi ye yömo.

³⁵ Yowani, lamba mati i'di bikanyi kyö, ehe, e na rakyenyi zi lima mi bikanyi 'bomo ne tisiwa.

³⁶ Mora vidi maako ndra ta da Yowani ame'do kö'du ma. Mo'do ne wa mati 'Bu ma i'di zi ma ko'do. Wa biya mati mo'do ayada henye 'Bu ra utu ma.

³⁷ 'Bu mati utu ma, ame'do kpa kö'du ma, mora owowe gu mo dë mandere kongö mo da komo da komo.

³⁸ Ome kö'du kise omo dë, ga kö'du ombe dë zi tëdi koma aba mi mati mo utu.

³⁹ Ome wayöruwë, ga kö'du asösuwë henye, aki'je didi nburu nburu mi zë. Wayöruwë ayada kö'du ma,

⁴⁰ mora ombe dë zi tayi zi ma kö'du didi ma nburu nburu."

⁴¹ "Momba kö'du wayeto 'ba vidi köndu dë,

⁴² mora ma yölo e, vidi ma kolö tëmi yë, zi Wirì towö anza dë kalakyedre aba.

⁴³ Mayi ku kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ehe iriyë ma dë. Mora akiriyë vidi ma ayinni na bi dë nni.

⁴⁴ Hala akome? Ombe zi wayeto kiri kazi oka ma kolö maako, mora ayonze dë zi tëdi wayeto aba kazi Wirì mati ëdi kolö ne, hala ato'be koma mi ma?

⁴⁵ Asösuwë dë henye, ma ra vidi ma akasusu wë zi 'Bu. I'diyë kö'du sösu 'be ra Mosa, le mo ra vidi ma akasusu wë.

⁴⁶ Mosa ayöru wa kö'du ma, ehe ezë ome mi Mosa, akome mi ma.

⁴⁷ Mora ezë ome dë mi wa mati Mosa ayöru, hala ato'be koma mi wa mati miya?"

6

Yësu i'di wakonyo zi vidi kpulukumuyi

(Mt. 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

¹ Tapëti ma nenyee Yësu umu kyëti Föfö 'ba Galilaya, mati ayölo kpa na Föfö 'ba Tiberiyasi.

² Vidi kayo usunni gö mo ga kö'du ongönni mo ëdi kyinë 'ba kö'du korowe ko'do zi kö'jo vo köe.

³⁻⁴ Kara zi kadra karama 'ba laga 'ba koli 'ba Yude, Yësu i'bë riyë da döku vo lö'bö 'bëniyë ëti ehe alima akaño.

⁵ Mati Yësu ongo vidi kayo tayinni zi ni, mo ako'jo ha Pilipo iya henye, "Ta kila da ki'ja ze wakonyo kyö zi to'bo vidi nenyee biya?"

⁶ Mo iya nenyee zi Pilipo yonzo. Mo ayolo ku nzo a'di ra mo edi ti'be zi ko'do.

⁷ Pilipo aya'ba do mo iya henye, "Ayolo de henye, akiri kara kahi 'ba yehe modomowota nje zi kogo mangolo'bo tisi zi vidi ma kolö nenyee?"

⁸ Anderiya, öndu 'ba Simona Petero, kolö temi vo lö'böwë, mo ame'do riyë iya henye,

⁹ "Wisi maako edi kinye, mo edi mangolo'bo sisi aba muyi ehe kyenze riyö. Mora a'di ra na laka edi zi vidi biya nenyee?"

¹⁰ Dakaño ayöfu loma aba, ehe Yësu ayada zi vo lö'bö 'beniyë zi yada zi vidi biya lima akaño. Vidi kora edi kaa kpulukumuyi mi vidi kayo nenyee.

¹¹ Yësu oba mangolo'bo ne mi kala ni i'di öwö'di zi Wiri. Here, mo idra mangolo'bo ne zi vidiyë, mo o'do kpa here kyenze ne aba, le vidi edinni mo aba kyö zi konyo.

¹² Vidi onyonni biya ma ombanni, ehe Yësu ayada zi vo lö'bö 'beniyë zi toto koso mo ma oso, here ma yaja de.

¹³ Vo lö'böwë atotonni de ze bi kolö ehe oso kori 'butë domoriyö wa mati oso temi mangolo'bo muyi ne.

¹⁴ Tapëti vidi ongönni kyinë 'ba kö'du korowe ko'do 'ba Yësu nenyee, ayeto kiyanni henye, "Nenye atëdi tinyö Nëbi mati edi zi tayi kinye mi damöku ne."

¹⁵ Yësu ayolo henye ze ombanni yonzo zi mo ko'do na wehe zi tedi na yere 'bezë. Here mo i'be riyë da doku, ani zi mo tedi kutu ni aba.

*Yësu alasi ta da wini
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)*

¹⁶ Hutaga nani aba vo lö'bö 'ba Yësu i'benni akaño zi föfö.

¹⁷ Ze ökyinni mi tönbö, ayetonni kumu kyëti zi Kaparanamo. Mati bi öndu Yësu gba ayi de zi ze,

¹⁸ buluku kyigö edi ku kohö wini na kyënyë.

¹⁹ Mati vo lö'böwë opinni ku kaa wiri wota mandere sowö, ze

ongönni Yësu lasi ta da wini. Mo asesi nduwë tayi kara ra tönbö, ze gbo na tere.

²⁰ Mora mo iya henye, "Ma Yësu ra! Ere de!"

²¹ Vo lö'böwë ombanni zi mo koba mi tönbö, kandi okö gbo da göti bi mati edinni ati'be zi mo.

Mangolo'bo ma i'di didi

²² Ko'do vere aba vidi mati edinni gba ani humire kapa 'ba föfö, ayolonni tönbö edi nje kolö ani. Ze ayolonni kpa henye, Yësu i'be de mi mo vo lö'bö 'beniyë eti. Ze i'benni kutu nni aba.

²³ Tönbö maakowe ta Tiberiyasi i'benni kara ta bi mati vidi kayo onyonni mangolo'bo mati Yere i'di öwö'di.

²⁴ Ze ongönni henye Yësu ehe vo lö'bö 'beni eti i'benni ku. Here ze ökyinni mi tönböwë ehe i'benni gbo Kaparanamo Yësu koma.

²⁵ Ze i'janni mo kapa damire 'ba föfö ehe ako'jonnii ho mo iyanni henye, "Raboni, okö ndala aba kinye?"

²⁶ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada tinyö zi ye, anze de ma koma ga kö'du onge kyinë 'ba kö'du korowe, mora ga kö'du onyowe biya wakonyo ma ombe.

²⁷ O'de löö de kö'du wakonyo mati edi re ni yaja ne. O'de löö kö'du wakonyo mati i'di didi ma nburu nburu ne. Wisi 'ba Vidi aki'di wakonyo nenyee zi ye, ga kö'du Wiri 'Bu i'di kalakonda zi mo ko'do here."

²⁸ Vidi ako'jonnii ho mo iyanni henye, "A'di ra tinyö Wiri omba ze zi ko'do?"

²⁹ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Wiri omba zi ye tedi koma aba mi vidi mati mo utu."

³⁰ Ze aya'banni do mo iyanni henye, "Kyinë 'ba kö'du koro a'diye ra ako'do, here zi ze to'bo koma mi yi? A'di ra ako'do?"

³¹ Go mo yada aba, mati zutu 'bezee edinni mi da lipi, Wiri i'di mana zi ze konyo. O'do re ni kaa mati wayöruwë iyanni henye, 'Wiri

i'di mangolo'bo zi ze ta komoriye zi konyo.' "

32 Yesu ayada zi ze henye, "Ma yada tinyo zi ye henye, Mosa ra de vidi mati i'di mangolo'bo zi ye ta komoriye. 'Bu ma ra i'di mangolo'bo tinyo ne zi ye ta komoriye.

33 Ehe mangolo'bo mati Wiri i'di ne edi vidi mati ayi akaŋo ta komoriye zi didi ki'di zi damoku."

34 Vidi iyanni henye, "Kyedre, i'di zi ze mangolo'bo mati o'ro de nenye."

35 Yesu aya'ba do mo zi ze iya henye, "Ma ra mangolo'bo ma i'di didi. Vidi ma ayi zi ma, atanza de na o'bo. Vidi ma edi koma aba mi ma atanza de na kodro.

36 Ma yada ku nzo zi ye henye, onge ma mora gba anze de koma aba mi ma.

37 Vidi biya mati 'Bu i'di zi ma atayi zi ma. More ma kolö maako temi ze de.

38 Mayi de ta komoriye zi ko'do wa mati momba. Mayi zi ko'do wa mati 'Bu omba ma zi ko'do. Mo utu ma,

39 ehe mo omba zi ko'do tinyo ma kolö temi ze mati mo i'di zi ma ne ölu de. Mo omba ma zi kinje ze zi didi mi ndundu 'ba ko'do aba.

40 'Bu ma omba vidi biya mati ongönni Wisi, zi tedi koma aba mi mo, ehe zi tedi didi ma nburu aba. Here ma kinje ze zi didi mi ndundu ko'do aba."

41 Vidi ayetönni he nni wasa ga ko'du Yesu iya henye, ni ra mangolo'bo mati ayi akaŋo ta komoriye.

42 Ze ako'jonnii ha oka ma kolö maako iyanni henye, "Mo anza Yesu ra de, wisi 'ba Yosepa? Da yolo ze 'bu mo de ma mo aba? Hala mo ato'bo kiya henye, nayi akaŋo ta komoriye?"

43 Yesu ayada zi ze iya henye, "Ore ta bi me'do 'be ne!

44 Vidi maako o'bo de tayi zi ma, nje 'Bu mati utu ma ne o'do ze komba zi tayi. Mora ezze ze ayinni, ma kinje ze na didi mi ndundu 'ba ko'do aba.

45 Kolö temi Nebiye ayöru henye, 'Wiri akayandi ze biya.' Here vidi biya ma owonni da 'Bu ehe ayandi kazi mo atayi zi ma.

46 Nje vidi kolö mati ongo 'Bu ne mo ra ayi kazi Wiri. Vidi maako gba ongo 'Bu de.

47 Ma yada zi ye tinyo vidi biya mati edinni koma aba mi mo, edinni didi nburu aba.

48 Ma mangolo'bo ma i'di didi!

49 Zutu 'be onyonni mana mi da lipi ehe yaa, ze olinni.

50 Mora kinye mangolo'bo 'ba komoriye ne ayi ku akaŋo, here vidi mati mo onyo ku oli de.

51 Ma ra mangolo'bo didi mati ayi akaŋo ta komoriye. Eze vidi mati onyo mangolo'bo nenye, mo akalima nburu. Mangolo'bo mati ma ki'di zi mo ida ra ma ra, medii ki'di zi vidi 'ba damoku nenye zi tedinni na didi."

52 Ze ayetönni he nni wasa oka ma kolö maako aba, ehe ako'jonnii ko'du iyanni henye, "Hala mo ato'bo ki'di ida re ni zi ze konyo?"

53 Yesu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada zi ye tinyo, alime de, nje ezze onyowe ida ehe uwee yama 'ba Wisi 'ba Vidi.

54 Mora ezze onyowe ida ma ehe uwee yama ma, atediye didi ma nburu aba, ehe ma kinjee na didi mi ndundu 'ba ko'do aba.

55 Ida ma wakonyo ma tinyo ra, ehe yama ma wakuwe ma tinyo ra.

56 Eze onyowe ida ma ehe uwee yama ma, e kolö ma aba ehe ma kolö eti.

57 Kaa 'Bu widi ra utu ma, ehe medii didi aba ga ko'du 'bomo, vidi biya mati onyonni ida ma akalimanni ga ko'du 'bama.

58 Mangolo'bo mati ayi akaŋo ta komoriye anza de kaa wa mati zutu 'be onyonni. Ze olinni, mora vidi mati onyo mangolo'bo nenye akalima nburu."

59 Yesu edi ko'du yeti mi bi 'ba motu mi Kaparanamo mati mo iya ko'du nenye.

Me'do 'ba didi nburu

60 Vo lö'bö kayo 'ba Yësu owonni mo ehe iyanni henye, "Kö'du yandi nenye edi ndra na kyigo zi vidi maako yolo. Eyi ra ato'bo yolo mo?"

61 Yësu ayolo henye, vo lö'bö 'beniyë edinni ame'do na way-awaya. Here mo ako'jo iya henye, "Nenye o'de na riti?"

62 A'di ra ezë onge Wisi 'ba Vidi edi ti'bë riyë komoriyë bi mati mo ayi ta d'omo?

63 Lawo mo ra i'di didi. Kyigo 'ba vidi köndu o'do waako dë. Me'do mati ma me'do zi ye ne, edi temi Lawo 'ba Wiri ma i'di didi.

64 Mora kya e maakowe ombanni dë zi tedi koma aba mi ma." Yësu iya nenye, ga kö'du temi biyeto aba mo ayolo eyi ra atedi koma aba mi ni. Mo ayolo kpa eyi ra akasusu ni.

65 Yësu iya henye, "Kö'du nenye ra ma yada zi ye o'be dë tayi zi ma, nje ezë 'Bu ra o'de komba zi tayi."

66 Ga kö'du wa mati Yësu iya, vo lö'bö kayo 'bomowe opi gë nni zi mo ehe onni ta bi lö'bö ga ndi mo.

67 Yësu ako'jo ha vo lö'bö 'beni 'butë domoriyö, "E kpa ombe zi kila ma?"

68 Simona Petero aya'ba do mo iya henye, "Yere, vidi maako anza dë ani zi ze to'bo ti'bë zi mo. Me'do 'beyi i'di didi nburu.

69 Yaanya aba dede koma aba mi yi, ehe da yolo ku yi ra Wisi Kölo Nbala 'ba Wiri."

70 Yësu ayada zi vo lö'bö 'beniyë henye, "Ma jeli ye 'butë domoriyö, mora ma kölo temi ye dakyiky." "

71 Yësu edi me'do kö'du 'ba Yudasi wisi 'ba Simona Sikereto. Mo yaa akasusu Yësu mo le kölo temi vo lö'bö 'butë domoriyö.

7*Yësu öndu ni eti*

1 Tapeti ma nenye, Yësu enyi ti'bë lasi aba mi Galilaya, mo omba dë ti'bë mi Yudiya, ga kö'du Yude ani ombanni zi kofo mo.

2 Ku kara zi kadra 'ba karama 'ba mbörögö,

3 ehe önduwë 'ba Yësu iyanni zi mo henye, "Kö'du a'di i'bë dë zi Yudiya? Here vo lö'bö 'beyiyë ato'bonni kongö wa mati edi ako'do.

4 Vidi maako o'do waako dë na liwo, ezë zë ombanni zi maakowe zi yolo kö'du zë. Here i'di damöku ma yolo wa ma edi ako'do."

5 Gbi le önduwë 'ba Yësu gba ayinni dë na vo lö'bö 'bomo.

6 Yësu aya'ba iya henye, "Kadra 'bama gba ayi dë, mora kadra 'be edi 'duwi kinye.

7 Vidi 'ba damöku nenye o'bonni dë e kiyi. Zë iyinni ma, ga kö'du ma yada nduwë zi zë henye, zë o'donni kö'du kyenyë.

8 I'bëë dagba mi karama. Kadra 'bama gba oko dë, ehe mi'bë dë."

9 Yësu iya nenye ehe alima zo mi Galilaya.

Yësu mi karama 'ba mbörögö

10 Tapeti öndu 'ba Yësu i'benni ku mi karama, mo i'bë liwo kazi yada zi vidi maako.

11 Mi kadra 'ba karama aba, vo dagbe 'ba Yude omani Yësu ehe ako'joni kö'du henye, "Mo edi kila?"

12 Vidi kayo alëpinni mi ha wasa kö'du mo. Maakowe iyanni henye, "Yësu kora laka ra," agamowe iyanni henye, "Mo edi ndondo kiga zi vidi biya."

13 Mora vidiyë na tere kazi vo dagba 'bëzë, ehe vidi maako ame'do dë ta da komo vidi kayo kö'du mo.

14 Mati karama ku kutë zi rë ni kinde, Yësu i'bë mi yëkelu ayeto wayandi.

15 Vo dagbe na rakaga ehe iyanni henye, "Hala kora nenye ayolo kö'du takanyi here? Ayandi mo kpa dë."

16 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Manza dë yandi wa mati ma sösu kö'du mo. Wa mati mede ayandi ayi kazi vidi ma utu ma.

17 Ezë tinyö ombe zi koro Wiri, akayole wa mati ma yandi ayi kazi Wiri mandere kazi ma.

18 Ezë momba zi kika wakoro zi ma, ma kame'do kö'du ma. Mora

momba zi koro vidi ma utu ma. Nenye ra ma yada kö'du tinyö anza dë ndondo.

¹⁹ Mosa ra dë i'di kö'du ki'di zi ye? Vidi maako temi ye oro dë. Here kö'du a'di ombe zi ma kofo?"

²⁰ Vidi kayo aya'banni do mo iyanni henye, "Yi vo dakyiky! A'di ra o'do yi zi kö'du sösu henye, vidi maako omba zi kofo yi?"

²¹ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Mo'do kö'du koro kölo ehe o'de na rakaga.

²² Mosa i'di kö'du zi ye zi gisi kora 'be nbete. Mora tinyö anza Mosa ra dë i'di kö'du ki'di nenye zi ye. Zutu 'be ra. Mi ko'do 'ba ralawo aba anbetee gisi kora 'be

²³ zi kö'du ki'di 'ba Mosa koro. Ezë wisi maako ato'bo nbete mi ko'do 'ba ralawo, kö'du a'di ra e na kamo ma aba ga kö'du vidi maako ko'do na laka mi ko'do 'ba ralawo?

²⁴ O'de vurë dë dakyinë 'ba ra laya aba. O'de wa mati tinyö ra aba."

Mo Korisito ra?

²⁵ Kya vidi maakowe ta Yerusalema edi kiyanni henye, "Anza dë kora nenye ra zë ombanni zi kofo?

²⁶ Here mo edi gba zo kinye, me'do zi vidi biya kowonni. Ehe vidi maako awasa hë nni dë mo aba. Here ne kö'du sösu 'be aba vo dagbe ayolonni ku tinyö mo ra Korisito?

²⁷ Mora nani akato'bo tedi hala? Vidi maako ayolo dë bi mati Korisito ne atayi ta 'domo, mora da yolo ze bi mati kora nenye ayi ta 'domo."

²⁸ Mati Yësu edi kö'du yandi mi yekëlu, mo agbögbö hë ni iya henye, "Tinyö asösuwë ayole ma ku, ehe ta kila mayi ta 'domo? Mayi dë na bi da ma! Vidi mati utu ma edi tinyö, ehe ayole mo dë.

²⁹ Mora ma yolo vidi mati utu ma, ga kö'du mayi kazi mo."

³⁰ Kya vidi maakowe ombanni zi Yësu kiri, mora du vidi maako i'di kala ni dë do mo, ga kö'du kadra 'bomo gba oko dë.

³¹ Mora vidi kayo mi kutë vidi nee i'dinni koma 'benni mi mo ehe

iyanni henye, "Ezë Korisito ne ayi, mo ako'do kyinë 'ba kö'du korowe ndra ta da kora nenye?"

Utu vo kanye 'ba yekëlu zi Yësu kiri

³² Mati Farasiye owonni vidi kayo edinni hë nni wasa ga kö'du 'ba Yësu, zë ehe kyedree 'ba vo karase utunni vo kanye 'ba yekëlu zi mo kiri.

³³ Mora Yësu ayada zi zë iya henye, "Ma tedi eti tisi na konda, ehe ma ta'ba zi vidi mati utu ma ne.

³⁴ Akome ma, mora du aki'je ma dë. O'be dë ti'bë bi mati medä ti'bë 'domo."

³⁵ Vidi ako'jonni ha oka ma kölo maako henye, "Kila mo ato'bo ti'bë zi sesi ze ta bi ni ki'ja? Mo edi ti'bë mi dakaño menzë maakowe mati vidi 'bezee edinni alima? Mo edi ti'bë ani zi vidiye 'ba Girigi yandi?

³⁶ A'di ra mi me'do 'bomo mati mo iya henye, da koma ze ni mora di'ja ni dë? Kö'du a'di da to'bo dë ti'bë bi mati mo edi ti'bë?"

Lili 'ba wini ma i'di didi

³⁷ Mi ndundu mo ehe mi ko'do kyedre 'ba karama, Yësu oro riye ehe agbögbö hë ni iya henye, "Ezë ediyë kodro aba, ayiye zi ma ehe uwëë!

³⁸ Ediyë koma aba mi ma, atediyë wini ma i'di didi, taho temi yöndu 'ba mi ye, kaa wayöruwë iyanni henye."

³⁹ Yësu edi ame'do kö'du 'ba Lawo Laka, mati aki'di zi vidi biya mati edinni koma aba mi mo. Lawo ne gba i'di dë zi vidi kölo maako, kyere Yësu gba i'di bikanyi kyedre 'benni dë ndo.

Rakinye mi kutë vidi

⁴⁰ Mati vidi kayo owonni Yësu iyanni nenye, kya maakowe iyanni henye, "Mo atedi Nebi ra."

⁴¹ Agamowe iyanni henye, "Mo Korisito ra." Agamowe iyanni kpa henye, "Korisito ne ato'bo tayi ta Galilaya?

⁴² Wayöruwë iyanni henye, Korisito atayi temi dakota 'ba Yere

Dawidi. Here kö'du nenyé gɔ mo ya'ba aba, ako'jo mo mi Beteleme, mi gawo mati Dawidi alima 'dɔmo?"

⁴³ Vidí ayetonni me'do ra oka ma kóló maako ga kö'du 'ba Yésu.

⁴⁴ Kya zé maakowe ombanni zi mo kiri, mora du vidí maako i'di kala ni dè dɔ mo.

Vo dagbe ombanni dè zi tēdi koma aba mi Yésu

⁴⁵ Mati vo kanye 'ba yékēlu a'banni zi kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye, ako'jo hē zé henye, "Kö'du a'di ike Yésu dè kinye?"

⁴⁶ Zé aya'banni henye, "Vidí maako gba ame'do dè kaa kora nenyé."

⁴⁷ Farasiye iyanni zi zé henye, "Mo o'do lumé kpa ku re?"

⁴⁸ Ma kóló tēmi kyedree 'ba vo karase mandere Farasiye ēdi koma aba mi mo?

⁴⁹ Ehe vidí nenyee mati ayɔlonni kö'du ki'di dè, zé hu wasēnē 'ba Wiri."

⁵⁰ Nikodimō mati i'bē zi Yésu dagba, ehe mo kóló tēmi vo dagbe 'ba Yude, iya henye, ehe mo ra kpa kyere ayi zi Yésu kongɔ. Mo iya henye,

⁵¹ "Kö'du ki'di 'beze ila ze dè zi riti ki'di zi vidí gba kazi ze kowo wa ma zé ombanni kiya. Dɔ'bo dè vurē 'bēzē ko'do gba kazi ze yolo a'di ra zé o'donni."

⁵² Zé iyanni henye, "Nikodimō, yi tēmi Galilaya? Ako'jo wayōru nee, ehe aki'ja henye, nēbi ako anza dè zi tayi ta Galilaya."

⁵³ Vidí biya i'bēnni gbɔ liɔo 'bēnni na kutu kutu.

8

Mbara iri ta bi ndoro ko'do*

¹ Mora Yésu i'bē yaga zi Doku 'ba Olivo.

² Damindō vere aba nɔɔ mo i'bē zi yékēlu. Vidí ayinni zi mo, mo alima akaɔo ehe ayeto zé yandi.

³ Vo komoyandiye 'ba kö'du ki'di ehe Farasiye ikanni loko mbara

maako iri ta bi ndoro ko'do, ehe zé o'donni mo atɔɔ komo nni biya.

⁴ Here zé iyanni henye, "Raboni, mbara nenyé iri ēdi ko'do kora maako aba anza o'di 'bomo ra dè.

⁵ Kö'du ki'di 'ba Mosa ayandi henye, mbara kaa ma nenyé zi ku'du brua yitō aba. A'di ra iya?"

⁶ Zé ako'jonnī ha Yésu, kö'du ko'jo nenyé aba, ga kö'du zé ombanni mo susu ehe zi kö'du kyēnyē maako kika rɔ mo. Mora Yésu idē rē ni ayeto wayōru dakaɔo dawisi kala ni aba.

⁷ Zé asesinnī zɔ nduwē hɔ mo ko'jo kö'du 'ba mbara ne. Ndundu mo aba mo ɔɔ riyē iya henye, "Ézē vidí maako tēmi yē o'do kö'du kyēnyē dè mu'du dagba yitō dɔ mo."

⁸ Mo idē rē ni kpa löhu ayeto wayōru dakaɔo.

⁹ Vidí nee i'bēnni biya na kóló kóló, ayeto ma tendro mo aba. Ndundu mo aba Yésu mbara ne aba ɔsonni kutu nni aba.

¹⁰ Yésu ɔɔ riyē ako'jo hɔ mo iya henye, "Vidí nee biya kila? Vidí maako anza kpe zi yi susu?"

¹¹ Mbara ne aya'ba dɔ mo iya henye, "Ee Kyedre, vidí maako anza dè." Yésu ayada zi mo iya henye, "Manza dè kpa ti'bē zi yi susu. I'bē yaanya aba, o'do kö'du kyēnyē dekpe."

Yésu bikanyi kö'du damöku

¹² Kpa löhu Yésu ame'do zi vidiyē. Kadra nenyé aba mo iya henye, "Ma ra bikanyi kö'du damöku. Usu ga ma, ehe alasi dè mi biköndu. Akatēdi bikanyi ma aki'di didi aba."

¹³ Farasiye iyanni zi mo henye, "Yi ra nje vidí ma ēdi ame'do kö'du yi, ehe anza dè tinyö na laka zi yi ra tēdi akpa na vo kiya 'bēyi."

¹⁴ Yésu aya'ba dɔ mo iya henye, "Here ézē ma me'do le kö'du ma, wa ma miya ēdi tinyö. Ma yolo ku mayi ta kila ehe mēdi ti'bē kila. Mora ayole dè ma ta kila mandere mēdi ti'bē kila.

* 8: Komo nenyé anza dè mi dagba wayōru 'ba Bayibolo.

15 O'de vurë tēmī gērī kōlō mati vīdī biya o'dōnnī, mora mo'dō vurë 'ba vīdī maako dē.

16 Ēzē mo'dō vurë, ma ko'dō na laka, ga kō'du ma ko'dō dē kutu ma aba. 'Bu mati utu ma ne ēdī kinye ma aba.

17 Kō'du kī'dī 'be omba vo kiya rīyō zi yada kō'du ne ēdī tīnyō.

18 Ma kōlō tēmī vo kiya 'bame, ehe 'Bu mati utu ma ēdī agamo maako."

19 Zē ako'jonnī hō mo iyannī henye, "Bu yī ēdī kila?" Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ayōle ma dē mandere 'Bu ma. Ēzē ayōle ma, akayōle 'Bu ma."

20 Yēsu iya nenyē mati mo ēdī gba kō'du yandi mī bi ma sōndu 'ba waki'dī 'ba yēkēlu asesi 'dōmo. Mora vīdī maako irī mo dē ga kō'du kadra 'bōmo gba ayi dē.

J'be dē tī'bē bi mati mēdī tī'bē

21 Yēsu ayada kpa zi vo dagbe 'ba yēnī henye, "Mēdī tī'bē 'de akome ma, mora o'be dē tī'bē bi mati mēdī ati'bē, akoliye kō'du kyēnyē 'be kazi wakila."

22 Vīdī ako'jonnī kō'du iyannī henye, "Mo omba zi rē nī kofo? Ēdī nani wa ma mo iya henye, dō'bo dē tī'bē bi mati mo ēdī tī'bē?"

23 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ēdīyē ta lebi, mora ma ta rīyē. E 'ba damōku nenyē, mora manza dē 'ba damōku nenyē.

24 Kō'du nenyē ra miya akoliye kō'du kyēnyē 'be aba. Ēzē anze dē koma aba mī ma, kō'du ēyī mēdī, akoliye mī kō'du kyēnyē 'be ila dē."

25 Zē ako'jonnī ha Yēsu iyannī henye, "Yī 'bēyī ēyī?" Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ma ra te mati ma yada zi ye biyeto aba.

26 Ani kō'du ēdī kyō ma tō'bo kiya zi yada henye o'de kō'du kyēnyē, mora vīdī mati utu ma ēdī tīnyō, ehe ma yada zi vīdī 'ba damōku nenyē nje wa mati mowo kazi mo."

27 Vīdī maako ayōlo dē Yēsu ēdī ame'do zi zē kō'du 'Bu nī.

28 Yēsu i'bē nduwē kiya mo aba henye, "Ēzē umbēē Wisi 'ba Vīdī ku

rīyē, akayōle ēyī ra ma. Akayōle kpa henye manza dē wa maako ko'dō na bi da ma. Miya nje wa mati 'Bu ma ayandi zi ma.

29 Mo mati utu ma ēdī ma aba. 'Duwī mo'dō wa mati o'dō mo na rakyenyi ehe mo ila ma dē."

30 Tapētī Yēsu iya nenyē, vīdī kayo omanni mī mo.

Kō'du tīnyō akinga yī na dangölō

31 Yēsu ayada zi vīdī mati ēdinnī koma aba mī nī henye, "Ēzē asesiye nduwē koro wa mati miya, e tīnyō vo lō'bō 'bama ra.

32 Akayōle kō'du tīnyō, ehe kō'du tīnyō akinge na dangölō."

33 Zē aya'bannī dō mo iyannī henye, "Ze gisi 'ba Abarayama! Danza dē gba na vo kalima 'ba vīdī maako. Hala ato'bo kiya akinga ze na dangölō?"

34 Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ma yada tīnyō zi ye, vīdī ma o'dō kō'du kyēnyē ēdī vo kalima 'ba kō'du kyēnyē.

35 Vo kalime, alimanni dē ŋburu mī dakota, ēzē wisi alese le 'duwī mī dakota.

36 Ēzē Wisi i'dī zi ye dangölō, tīnyō aba e na dangölō.

37 Ma yōlo ku, e tēmī dakota 'ba Abarayama, mora ombe zi ma kofo, ga kō'du, kō'du kise 'bama anza dē tīnyō mī di'di ye.

38 Mēdī ame'do kō'du wa mati 'Bu ma ayada zi ma, te kaa mati ēdīyē ako'dō wa mati 'bu wē ayandi zi ye."

39 Vīdī iyannī zi Yēsu henye, "Abarayama ra 'bu ze!" Yēsu aya'ba dō mo iya henye, "Ēzē e gisi 'ba Abarayama, o'de wa mati Abarayama o'dō.

40 Tapētī mo ombe zi ma kofo ta bi kō'du tīnyō yada zi ye mati Wīrī i'dī zi ma. Abarayama o'dō waako dē kaa ma nani.

41 Mora ēdī ko'de te wa mati 'bu wē o'dō." Zē iyannī henye, "Asusu ze dē zi kiya dēdī kpa 'bu maako aba. Dēdī nje 'bu aba kōlō, mo ra Wīrī."

42 Yēsu iya zi zē henye, "Ēzē Wīrī ra 'Bu wē, o'we ma, ga kō'du mayi

kazi Wirī yaanya aba mēdi kinye. Mo ra utu ma. Mayi dē na bi da ma.

⁴³ Kö'du a'di ra ayole kö'du mati mēdi ame'do kö'du mo dē? ɔ'be dē tɔɔ zi kowo kö'du mati mēdi akiya?

⁴⁴ 'Bu wē ra Satani, ehe o'de te wa mati mo omba. Mo 'duwī vo wakofe ehe vo ndɔndɔ. Kö'du tīnyö ako anza dē kö'du mo. Mo ame'do kö'du nī, ehe kö'du biya mati mo iya ndɔndɔ ra. Anza dē nje mo ra na vo ndɔndɔ, mora mo kpa 'bu 'ba vo ndɔnde biya.

⁴⁵ Ga kö'du ma yada zi ye kö'du tīnyö, e ombe dē zi tēdi koma aba mī ma.

⁴⁶ Vīdi maako tēmī yē atɔ'bo ma susu ga kö'du kyēnyē ko'dɔ? Ēzē ma yada kö'du tīnyö, kö'du a'di ra ome dē mī ma?

⁴⁷ Vīdi mati 'ba Wirī akoze mbili nī da kö'du kise 'bomo, mora ombe dē zi kowo, ga kö'du anze dē 'ba Wirī."

Yēsu ehe Abarayama

⁴⁸ Yude aya'bannī zi Yēsu henye, "Dēdi ze tīnyö aba zi kiya henye, yī vīdi 'ba Samariya ra, ehe ēdi dakyikyī aba mī yī?"

⁴⁹ Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Manza dē dakyikyī aba mī ma. Moro 'Bu ma, ehe ombe dē zi koro ma.

⁵⁰ Momba wakoro dē ga kö'du ma, mora vīdi maako ēdi ani omba zi ma tēdi na wakoro, ehe mo ra kpa 'ba vurē ko'dɔ.

⁵¹ Ma yada tīnyö zi ye henye, ēzē orowe me'do 'bama du akoliye dē."

⁵² Vīdi iyannī henye, "Yaanya aba tīnyö da yolo ku ēdi dakyikyī aba. Abarayama oli ehe nēbiyē kpa. Hala ɔ'bo kiya henye, vīdi mati oro me'do 'bēyī oli dē?"

⁵³ Yī kyedre ta da 'bu ze Abarayama? Mo oli ehe nēbiyē kpa. Ēyī ra asösu 'bēyī yī?"

⁵⁴ Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Ēzē moro ra ma, o'dɔ waako dē. 'Bu ma ra vīdi ma oro ma. Iye henye mo Wirī 'be ra.

⁵⁵ Gbī le tīnyö ayole mo dē, mora ma yolo mo. Ēzē miya ma yolo mo dē, ma tēdi na vo ndɔndɔ kpa kaa e

biya. Mora ma yolo mo, ehe mo'do wa mati mo iya.

⁵⁶ 'Bu wē Abarayama ēdi rakyenyi aba zi kongɔ kadra tayi 'bama, mo ongɔ ma ehe ēdi na rakyenyi."

⁵⁷ Zē iyannī henye, "Anza kpa dē kɔɔ 'butēmuyī aba. Hala ɔ'bo kongɔ Abarayama?"

⁵⁸ Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "Ma yada tīnyö zi ye, gba Abarayama anza dē, mēdi."

⁵⁹ Vīdi obannī yītö riyē zi Yēsu kofe, mora mo oho rē nī ehe ila yēkēlu.

9

Yēsu ako'jo kora maako o'jo na komoköndu

¹ Mati Yēsu alasi na konda, mo ongɔ kora maako na komoköndu kyere mati o'jo.

² Vo lö'böwē 'ba Yēsu ako'jonnī henye, "Raboni, kö'du a'di ra kora nenyē o'jo na komoköndu? Ēdi ga kö'du mo, mandere vo ko'jo mowe o'donnī kö'du kyēnyē?"

³ Yēsu aya'ba dɔ mo iya henye, "E e, anza here dē. Mora ga kö'du komoköndu 'bomo, akonge Wirī ako'dɔ kö'du koro zi mo.

⁴ Ēzē ēdi kadra, do'de wa mati vīdi ma utu ma omba ma zi ko'dɔ. Ēzē yɔndɔ ɔko ku, vīdi maako ɔ'bo dē zi loɔ ko'dɔ.

⁵ Mati mēdi mī damöku, ma bikanyi ra zi damöku."

⁶ Tapētī Yēsu iya nenyē, mo o'bi oro dakaɔ. Mo o'dɔ kɔɔ ehe ora komo kora ne.

⁷ Here mo iya henye, "İ'bē akaka kɔɔ ne mī Kara Siliyoma." Kora ne İ'bē ehe akaka mī Siliyoma. Kö'du ya'ba aba, "Vīdi ma utu, akutu." Mati mo akaka kɔɔ ne ku yaga mo ɔ'bo bi kongɔ.

⁸ Vo halinɔ oka 'bomowe, ehe vīdi mati ongönnī mo ta bi lenze kyere ne, ako'jonnī kö'du henye, "Nenyē anza dē kora mati ēdi alima akaɔ ehe 'duwī alenze?"

⁹ Kya zē maakowe iyannī henye, mo ra gbī te kora vo lenze ne,

agamowe iyanni henye, mo andele nje kaa mo. Mora mo ayada zi zë, “Ma kora nani ra.”

¹⁰ Zë ako'jonnî hɔ mo henye, “Hala ɔ'bo bi kongɔ?”

¹¹ Mo aya'ba do mo iya henye, “Vidi maako ru mo Yësu o'do kɔɔ ehe ora komo ma. Mo ayada zi ma ti'bë kaka mi Kara Siliyɔma. Mati mo'do, mo'bo bi kongɔ.”

¹² Zë ako'jonnî kö'du henye, “Mo ëdi kila yaanya aba?” Mo aya'ba do mo iya henye, “Ma yolo dë.”

Farasiye ayɔnzɔnnî zi ki'ja a'di ra o'do rë ni

¹³⁻¹⁴ Ko'do mati Yësu o'do kɔɔ ne ehe ako'jo kora ne, mi ko'do 'ba ralawo. Here vidi obanni kora ne zi Farasiye.

¹⁵ Zë ako'jonnî hɔ mo hala mo ɔ'bo zi bi kongɔ, ehe mo aya'ba henye, “Yësu o'do kɔɔ ehe ora komo ma. Tapëti ma kaka, mo'bo bi kongɔ.”

¹⁶ Kya 'ba Farasi maakowe iyanni henye, “Kora nenyë Yësu ayi dë kazi Wirî. Èzë mo o'do here, mo ɔ'bo dë kowe kö'du ki'di 'ba ko'do madomoriyö.” Agamowe ako'jonnî henye, “Hala vidi 'ba kö'du kyënyë ato'bo ko'do kyinë 'ba kö'du korowe?” Here Farasiye ɔ'bɔnnî dë kö'du kida tëmi kutë nni,

¹⁷ zë ako'jonnî ha kora ne iyanni henye, “A'di ra iya, kö'du vidi mati ako'jo komo yi ne?” Kora ne ayada zi zë iya henye, “Mo nëbi ra.”

¹⁸ Mora vo dagbe 'ba Farasiye omanni dë henye, kyere kora ne ëdi na vo komoköndu. Zë utunnî litu zi vo ko'jo mowe,

¹⁹ ehe ako'jonnî hë zë henye, “Nenyë wisi mati iye henye, o'jo na komoköndu? Hala mo ɔ'bo bi kongɔ yaanya aba?”

²⁰ Vo ko'jo 'ba kora ne aya'banni do mo henye, “Da yolo ku tinyö mo wisi 'beze ra, ehe da yolo ku o'jo mo na komoköndu.

²¹ Mora da yolo dë hala mo i'ja komo ni mandere eyi ra i'di komo zi mo. Ako'jowe hɔ mo! Mo övu ku kyedre zi me'do ga kö'du ni.”

²²⁻²³ Vo ko'jo 'ba kora nenyë iyanni here, ga kö'du zë erenni Yude. Vo dagbe 'ba Yude idanni kö'du ku nzo henye, vidi maako manza dë wa maako aba zi ko'do zi vidi maako mati mo iya Yësu ra Korisito ne.

²⁴ Vo dagbe ako'jonnî kora ne hulëhu iyanni henye, “I'di wayeto zi Wirî! Da yolo ku Yësu vo kö'du kyënyë ko'do.”

²⁵ Kora ne aya'ba henye, “Ma yolo dë, ëzë mo vo kö'du kyënyë mandere anza dë. Biya ma yolo henye, ma kyere vo komoköndu, mora yaanya aba mo'bo bi kongɔ.”

²⁶ Zë ako'jonnî hɔ mo henye, “A'di ra mo o'do zi yi? Hala mo ako'jo komo yi?”

²⁷ Kora ne aya'ba do mo iya henye, “Ma yada ku zi ye da kölö, ehe ombe dë zi kowo. Kö'du a'di ra ombe zi ma yada zi ye löhu? Ombe kpa zi tayi na vo lö'bö 'bomowe?”

²⁸ Vo dagbe alidinnî kora ne, ehe iyanni henye, “Yi vo lö'bö 'bomo! Ze vo lö'bö 'ba Mosa.

²⁹ Tinyö da yolo Wirî ame'do zi Mosa, mora du da yolo dë Yësu ayi ta kila.”

³⁰ Kora ne aya'ba da me'do iya henye, “Kö'du koro a'di ra here! Mo ako'jo komo ma, ehe gba ayole dë mo ayi ta kila.

³¹ Da yolo ku henye, Wirî owo nje me'do 'ba vidi mati ɔwɔnnî ehe oronnî mo. Wirî owo me'do 'ba vo kö'du kyënyë ko'de dë.

³² Ehe nenyë ëdi dagba kadra mi vurë, vidi maako i'di komo zi vidi maako o'jo na komoköndu.

³³ Yësu ɔ'bo dë zi wa maako ko'do, nje ëzë mo ayi kazi Wirî.”

³⁴ Vo dagbe ayadanni zi kora ne henye, “Yi na vo kö'du kyënyë ko'do kyere mi kadra mati o'jo yi. Asösu 'bëyi ato'bo yandi ze wa maako aba?” Here zë iyanni henye, “O'bo dekpe tayi hulëhu mi bi 'ba mötu 'beze kölö maako!”

Komoköndu zi Lawo Laka

³⁵ Mati Yësu owo kö'du mati o'do rë ni ne, mo i'bë i'ja kora ne. Yësu

ako'jo ho mo iya henye, "Edi koma aba mi Wisi 'ba Vidi?"

³⁶ Mo aya'ba do mo iya henye, "Kyedre, ezē ayada zi ma mo eyi ra, ma ki'di koma 'bama mi mo."

³⁷ Yesu aya'ba henye, "Ongo mo ku nzo, ehe yaanya aba mo edi me'do yi aba."

³⁸ Kora ne iya henye, "Yere, mi'di koma 'bama mi yi." Here mo amotu Yesu gbo.

³⁹ Yesu ayada zi mo, "Mayi mi damoku nenyē, zi vurē 'ba vidiyē ko'do. Ma kinye zi ki'di komo zi vo komokönduwē ehe zi ko'do vidi vo komoköndu biya mati ato'bo bi kongō."

⁴⁰ Mati Farasiye owonni Yesu iya nenyē, zē ako'jonni henye, "Ze vo komoköndu?"

⁴¹ Yesu aya'ba do mo iya henye, "Ezē ediyē na vo komoköndu, atanze dē mi kö'du kyenyē. Mora yaanya ezē aba iye zi bi kongō, akasesiye kö'du kyenyē nduwē."

10

Komo 'ba vo timelē yako

¹ Yesu iya henye, "Ma yada tinyo zi ye, nje vo logo ehe vo wakolo ekyi ta da resi. Zē ödunni dē kpuru ta haresi zi jolo 'ba timelē.

² Vidi mati ödu kpuru ta haresi, mo ra vo yako 'ba timelē.

³ Mora vo ga haresi kongō ayēhu haresi zi vo yako timelē, ehe timelē ayolönni gu vo yako 'benni. Mo ako'jo timelē 'beni ru zē aba, ehe alaga dagba zi zē yaga.

⁴ Mati mo ayasi timelē 'beni nee ku biya yaga, mo i'bē dagba da komo zē, ehe zē usunni go mo, ga kö'du zē ayolönni gu mo.

⁵ Timelē usu ga vo leze maakowe dē. Zē ayolönni gu vo leze dē, ehe zē ahonni 'de."

⁶ Yesu ayada komo nenyē zi vidiyē, mora zē ayolönni dē a'di ra mo edi ame'do kö'du mo.

Yesu vo timelē yako laka ra

⁷ Here Yesu iya löhu, "Ma yada tinyo zi ye henye, ma haresi zi timelē.

⁸ Vidi mati ayi dagba ta komo ma, vo logo ra mandere vo wakolo, ehe timelē owo da ma kölo temi zē ne dē.

⁹ Ma haresi ra. Zē biya mati ayinni kpuru ta da ma, akayomo. Zē atayinni, ati'benni, ehe aki'janni loma.

¹⁰ Vo logo ayi nje zi kolo, kofo, ehe yaṅa. Mayi zi vidi biya tedinni didi aba, ehe zi tedinni mo aba ndo.

¹¹ "Ma vo timelē yako laka ra. Vo timelē yako laka i'di didi ni kö'du timelē 'beni.

¹² Vo loo ko'do anzanni dē kaa vo timelē yako mati timelē na 'bomo. Ezē ongönni wöliwöli atayi, zē aho wenni ilanni timelē. Here wöliwöli iri ehe apere timelē nee.

¹³ Vo loo ko'do aho wenni 'de ga kö'du zē asösunni kö'du 'ba timelē nee dē.

¹⁴ "Ma vo timelē yako laka ra. Ma yolo timelē ame, ehe zē ayolönni ma,

¹⁵ kpa kaa 'Bu ayolo ma, ma yolo 'Bu, ehe mi'di didi ma kö'du timelē ama.

¹⁶ Mēdi timelē maako eti anzanni dē temi jolo 'ba timelē nenyē. Ma kika zē kpa ga bi kölo, ehe zē akowonni gu ma. Here atedinni goli kölo 'ba timelē ehe vo yako kölo.

¹⁷ "Bu owo ma ga kö'du mi'di didi ma, here ma kiri hulēhu löhu.

¹⁸ Vidi maako oba didi ma dē kazi ma. Ma ra mi'di mi kö'du komba 'bama. Mēdi kyigo aba zi ki'di, ehe kyigo aba zi kiri hulēhu löhu, kaa mati 'Bu ma i'di kö'du mo zi ma zi ko'do."

¹⁹ Mati zē owonni me'do 'ba Yesu ne, Yude inye mi nni.

²⁰ Maakowe kyö temi zē iyanni henye, "Mo edi dakyikyī aba mi ni. Mo vo lökyi ra. Kö'du a'di zi mbili koze zi mo?"

²¹ Mora agamowe iyanni henye, "Hala vidi mati dakyikyī aba mi ni ato'bo kiya kö'du nenyee? Vidi maako anza dē kaa nenyē zi to'bo vo komokönduwē ki'di zi bi kongō?"

Vidi ombanni Yesu de

22 Mi tona nani, Yesu edi mi Yerusalema ko'du karama 'ba yekelu.

23 Kadra maako aba, mo edi alasi mi kapa 'ba yekelu senje 'ba Solomono

24 ehe Yude atoto re nni toko ro mo. Ze iyanni henye, "Hala na konda omba ti'be ze sesi ko'du sosu aba? Eze yi Korisito ra, ayada zi ze huwe."

25 Yesu aya'ba do mo iya henye, "Ma yada zi ye, ehe ombe de zi koma ko'du 'bama. Wa mati mo'do kalakonda 'ba 'Bu ma aba, ayada eyi ra ma.

26 Mora kyere anze de timela ama, ome ko'du 'bama de.

27 Timela ama owonni gu ma, ehe ma yolo ze. Ze usunni ga ma.

28 Mi'di didi ma nburu zi ze, here kazi ze olunni. Vidi maako akoba ze de yaga ta kala ma.

29 'Bu ma i'di ze zi ma, ehe mo kyedre ta da agamowe biya. Vidi maako o'bo de ze koba ta kala mo

30 Ma kole 'Bu aba."

31 Kpa lohu vo dagbe 'ba Yude obanni yito ko'du zi Yesu kofo.

32 Mora mo iya henye, "Ma yada wa laka kyoo zi ye mati 'Bu ma utu ma zi ko'do. Ma vala ra ombe ma ku'du go mo yito aba?"

33 Ze aya'banni do mo iyanni henye, "Danza de yi ku'du yito aba ga ko'du wa laka mati o'do. Dedi yi ku'du yito aba ga ko'du alidi Wiri. Yi onbo vidi ra, ehe kinye edi akiya zi tedi na Wiri."

34 Yesu aya'ba do mo iya henye, "Mi wayoru 'be, Wiri iya de henye, 'E wiri mbiya ra?"

35 O'be de he wasa wayoru aba, mati mi mo Wiri ame'do zi vidi naniye ehe ako'jo ze wiri.

36 Here ko'du a'di asusuwe ma lidi Wiri ga ko'du miya henye ma Wisi 'ba Wiri? Tapeti mo biya, edi 'Bu ra ako'jo ma ko'du loo nenyeye. Mo ra kpa vidi mati utu ma mi damoku.

37 Eze manza de ako'do wa mati 'Bu ma omba ma zi ko'do, neene ome de mi ma.

38 Mora eze mo'do wa mati 'Bu ma o'do, akome ga ko'du nani, gbi le eze anze de koma aba mi ma. Neene akayole tinyo henye, 'Bu edi kole ma aba, ehe ma kole 'Bu aba."

39 Lohu ze ombanni zi Yesu kiri. Yesu anza de hu kyigo 'beze. I'be yaga ta kala ze.

40 Mo umu kyeti Ranga Yeredene bi mati Yowani edi kyere bapatisi ki'di. Mati Yesu edi ani,

41 vidi kayo ayinni zi mo. Ze edinni akiya henye, "Yowani o'do kyine 'ba ko'du koro maakowe de, mora ko'du biya mati mo iya ko'du 'ba Yesu edi tinyo."

42 Vidi kayo naniye i'di koma 'benni kpa mi Yesu.

11*Koli 'ba Lazara*

1 Kora maako ru mo Lazara alepi na koo mi gawo 'ba Beteniya. Mo edi emi aba riyoo, Mariya ehe Marita.

2 Nenyeye kpa te Mariya mati yaa ope yeningutru da Yere ehe akyito burutu mo yevu 'beni aba.

3 Emiye utunni ko'du kise zi Yesu ehe ayadanni zi mo aboka laka 'bomo Lazara edi na rakoo.

4 Mati Yesu owo ko'du nenyeye iya henye, "Koo 'bomo ne ndundu mo anza de koli, mora edi zi kika wayeto zi Wiri ehe Wisi omo."

5 Yesu owo Marita, emi mo ehe Lazara.

6 Here mati mo owo mo edi na koo alima bi mati mo edi 'domo ko'do riyoo aba lohu.

7 Neene mo iya zi vo lo'bo 'beniye henye, "Yaanya aba di'bee huluhu Yudiya."

8 Ze iyanni henye, "Raboni, vidi naniye ombanni zi ku'du yi yito aba brua! Ko'du a'di omba zi ti'be huluhu?"

9 Yesu aya'ba henye, "Kadra anza de 'bute domoriyo mi ko'do kole? Eze alasi mi kadra, bikanyi 'beyi atedi kazi kadra ehe otra ndi yi de.

10 Mora eze alasi yondo aba, akotra ndi ye ga ko'du anza de bikanyi maako aba."

11 Neene mo ayada zi zë henye, “Aboka ze Lazara ëdi ako'do, ehe mëdi ti'bë ani zi mo liro.”

12 Zë aya'bannì henye, “Yere ëzë mo ëdi ako'do, mo atënyì na laka.”

13 Yësu ëdi ame'do tînyö kö'du koli 'ba Lazara, mora vo lö'böwë asösu 'bënnì mo ëdi nje ame'do kö'du 'ba ko'do.

14 Here Yësu ayada zi zë huwë, “Lazara oli ku.

15 Ma rakyenyi aba manza dë ani, ga kö'du yaanya aba atëdiyë dɔɔɔ aba zi ki'di koma 'be mi ma. Di'bëë zi mo.”

16 Toma mati ru rëzë 'bomo ëdi “Loja” iya zi vo lö'bö agamowe henye, “Ayiye di'bëë, here da tɔ'bo koli mo aba.”

Yësu injë Lazara na didi

17 Mati Yësu oko Beteniya, mo i'ja Lazara ëdi ku nzo mi dawogo ko'do sowo aba.

18 Beteniya ëdi tisiwa aba ta da wiri wota ta Yerusalema,

19 ehe Yuda kayo ayinnì ta gawo kyedre zi da Marita ehe Mariya lëlu ga kö'du öndu zë oli ku.

20 Mati Marita owo henye Yësu oko ku, mo i'bë yaga zi do mo kutrë, mora Mariya alima 'bëni loko.

21 Marita iya zi Yësu henye, “Yere, ëzë yi ëdi kinye, öndu ma oli dë.

22 Gbi le yaanya aba ne ma yolo ku henye Wiri ako'do wa mati ako'jo.”

23 Yësu ayada zi mo iya henye, “Öndu yi akadidi löhu.”

24 Marita aya'ba do mo iya henye, “Ma yolo ku mo atënyì na didi mi ndundu ko'do aba, ëzë biya yöku ënyì ku.”

25 Yësu iya zi Marita henye, “Ma ra vidì mati ëdi yöku kinjë zi didi. Vidì biya mati omani mi ma akadidinni, ëzë olinni le.

26 Ehe vidì biya mati alimanni ga kö'du 'ba koma mi ma tînyö akolinni dë. Oma nenyë ku?”

27 Mo alëzë iya henye, “Oo Yere, moma yi Korisito ra, Wisi 'ba Wiri. Yi ra vidì mati da sösu kö'du mo atayi mi damoku ne.”

Yësu udu

28 Tapëti Marita iya nenyë, mo i'bë liwo iya zi ëmi ni Mariya, “Raboni ëdi kinye, ehe mo omba zi yi kongo.”

29 Kandi mati Mariya owo nenyë, mo ënyì riyë i'bë yaga zi Yësu.

30 Mo gba yaga ta ra gawo bi mati Marita i'bë do mo kutrë.

31 Vidì kayo ayinnì zi da Mariya lëlu, ehe mati kandi zë ongönni mo ila loko, asösunni mo ëdi ti'bë dawogo zi kudu. Here zë alö'bönni gbo ga ndi mo.

32 Mariya i'bë bi mati Yësu 'domo. Kandi mati mo ongo mo, alomvo burutu mo iya henye, “Yere, ëdi kyere kinye, öndu ma oli dë.”

33 Mati Yësu ongo Mariya ehe vidì mati mo aba ëdinni akudu, mo kö'du sösu aba

34 Ako'jo henye, “Kila i'di ye ida ro mo?” Zë aya'bannì henye, “Yere, ayi ongo te.”

35 Yësu ayeto kudu.

36 Vidì iyanni henye, “Ongo te hala mo owo Lazara.”

37 Kya zë maakowe iyanni henye, “Mo ayëhu komo 'ba vo komoköndu. Kö'du a'di mo atɔ'bo dë sesi Lazara kazi koli?”

Yësu injë Lazara temi koli

38 Yësu zo kö'du sösu kyedre aba. Here mo i'bë dawogo mati na wöru yitö alulu nbiri ho mo.

39 Neene mo ayada zi vidiyë yitö ne lulu 'de yaga ta ho mo. Mora Marita iya henye, “Yere, ayolo henye, Lazara oli go mo o'do ku sowo, ehe këzi mo atëdi ku na kyënyë.”

40 Yësu aya'ba do mo henye, “Gba ma yada dë zi yi henye, ëzë ëdi koma aba, akongö bikanyi kyedre 'ba Wiri?”

41 Tapëti alulu yitö ne ku dakapa, Yësu ongo bi riyë zi komoriyë ehe amötu henye, “‘Bu, mo'do öwö'di zi yi ga kö'du aya'ba da mötu 'bama.

42 Ma yolo ku 'duwi ëdi da mötu 'bama ya'ba. Mora miya nenyë, here zi vidì kinye nee koma yi ra utu ma.”

⁴³ Mati Yësu inde mötu ku, mo ako'jo wa gu kyembe aba henye, "Lazara, ayi yaga!"

⁴⁴ Kora mati oli ne ayi gbo yaga. Kala mowe ehe ndi mowe olo mi bongo 'ba wakusu, ehe bongo ayöfu komo mo. Yësu ayada zi vidiyë henye, "Inge mo, ile mo mi'bë."

*Yeře 'ba zi kofo Yësu
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)*

⁴⁵ Vidi kayo mati ayinni zi Mariya, ongonni wa mati Yësu o'do, zë i'dinni koma 'bënni mi mo.

⁴⁶ Maakowe i'bënni zi Farasiye ehe ayadanni wa mati Yësu o'do.

⁴⁷ Here kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye atoto rë nni bi kolo iyanni henye, "A'di ra da ko'de? Kora nenyë edi kyinë 'ba kö'du koro ko'do kyö."

⁴⁸ Ezë da dore mo dë yaanya aba, vidi biya aki'dinni koma 'bënni mi mo. Neene vidi 'ba Roma atayinni ehe akayananni yëkelu dakaño 'beze aba."

⁴⁹ Ma kolo maako temi zë ru mo Kayafa, mo ra kyedree 'ba vo karase mi koo nani. Mo ame'do riyë iya henye, "E vidi nee, anze dë kö'du yolo aba."

⁵⁰ Ayole dë henye, edi na laka zi vidi kolo koli kö'du vidiyë, kazi dakaño ra yaña biya?"

⁵¹ Kayafa iya nenyë dë na bi dë ni. Kaa kyedree 'ba vo karase mi koo nani, mo edi kumë henye, Yësu ra akoli kö'du 'ba dakaño.

⁵² Yësu oli dë nje kö'du dakaño 'ba Yude. Mo akoli zi kika vidi biya 'ba Wirï mati apere rë nni ne zi droko bi kolo.

⁵³ Here mi ko'do nani dagba ani, vidi ayetonnï mala ko'do zi Yësu ki'di zi koli.

⁵⁴ Ga kö'du mala ro mo nenyë, Yësu adoro lasi toko mi vidi kayo na dangölö. Mo i'bë mi gawo 'ba Efaremo, mati kara dakapa lipi, ehe mo alima ani vo lö'bö 'bëniyë eti.

⁵⁵ Edi ku kara zi karama kadra 'ba laga 'ba koli. Vidi kayo 'ba Yude mati alimanni yaga temi dakaño, ayinni

mi Yerusalema zi rë nni ko'jo nbala ga kö'du 'ba karama.

⁵⁶ Zë omanni bi toko kö'du Yësu. Neene mati zë edinni mi yëkelu, zë ako'jonnï oka ma kolo maako henye, "Asösu 'bëyi mo atayi dë kinye mi karama 'ba laga 'ba koli?"

⁵⁷ Kyedree 'ba vo karase ehe Farasiye ayadanni zi vidiyë zi zë yolo, ezë vidi maako temi zë ongo Yësu ku. Nenyë edi hala zë asösunni zi mo kiri.

12

*Alömu Yësu mi Beteniya
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)*

¹ Ko'do modaka ta komo karama 'ba laga 'ba koli Yësu i'bë hulëhu zi Beteniya, bi mati Lazara alima 'domo, mati mo injë mo temi koli.

² Zë o'donni wakonyo zi mo ani. Marita ra ako'jo. Lazara kolo temi vidi mati edinni alima ani da tara-biza Yësu aba.

³ Mariya oba maranji yëningutru ogo kahi kyedree aba ehe ope burutu Yësu. Mo akyito zë zi teli yëvu 'bëni aba, ehe tato ndili 'ba yëningutru ne, oso mi loko ne.

⁴ Vo lö'bö maako ru mo Yudasi Sikereto edi ani, mati mo ra omba ti'bë zi Yësu susu. Mo ako'jo henye,

⁵ "Kö'du a'di yëningutru nenyë ogo dë yaga kahi nbiriñi lamiwota aba ehe kahi mo ki'di zi vo leriye?"

⁶ Yudasi tinyö asösu kö'du vo leriye dë. Mo ako'jo kö'du ne ga kö'du mo injë anboro 'ba kahi ehe mi kadra maako aba akalogo zi ni.

⁷ Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ile mo kutu ni aba. Mo ma sesi wa mati mo edi mo aba kö'du kadra 'ba ma kusu."

⁸ Atëdiyë 'duwi vo leriye eti, mora atanze dë 'duwi ma aba."

Yeře zi Lazara kofo

⁹ Vidi kayo ayinni mati zë owonni henye Yësu edi ani. Zë ombanni kpa zi Lazara kongö ga kö'du Yësu injë mo temi koli.

¹⁰ Here kyedree 'ba vo karase o'donni yeře kpa zi Lazara kofo.

11 Mo ra i'di vidi kayo zi de nni koto kazi ze ehe ki'di koma 'benni mi Yesu.

*Yesu odu mi Yerusalema
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)*

12 Ko'do ma vere aba vidi kayo edinni mi Yerusalema ko'du 'ba karama. Mati ze owonni henye Yesu edi tayi ko'du 'ba karama,

13 ze obanni mbili 'ba mbiro ehe i'benni yaga zi mo mete. Ze agbogbo he nni henye, "Wayeto zi Wiri! Wiri mi'di ya'da zi vidi mati ayi mi ru 'ba Yere! Wiri mi'di ya'da zi Yere 'ba Yiserele!"

14 Yesu i'ja makakya aho do mo kaa wayoru iya,

15 "Vidi 'ba Ziyono, ere de! Yere 'be edi tayi yaanya aba mo edi ataho da makakya."

16 Mi dagba mo vo lo'bo 'ba Yesu ayoloni de. Mora tapeti mo iri wayeto kazi Wiri ku, ze asosunni henye, wayoru iya nenye ko'du mo ehe ze o'donni nenye ko'do mo.

17-18 Vidi kayo ayinni zi Yesu ga ko'du ze ongonni mo Lazara ko'jo yaga temi dawogo. Ze asesinni nduwe me'do ko'du mo ehe ko'du koro nenye. Ze ayinni zi Yesu ga ko'du ze ongonni ko'du kyine wakoro mati mo o'do.

19 Mora Farasiye iyanni zi oka ma kole henye, "Waako anza de da to'bo ko'do! Vidi biya mi damoku ne edinni kusu ga Yesu."

Girigi maakowe ombanni zi Yesu kongo

20 Vidi 'ba Girigi maakowe i'benni Yerusalema zi motu mi kadra 'ba karama aba.

21 Pilipo ta Beteseyida mi Galilaya edi kpa ani. Here ze i'benni zi mo iyanni henye, "Kyedre, domba ze zi Yesu kongu."

22 Pilipo ayada zi Anderiya. Ze riyu ne i'benni zi Yesu ayadanni zi mo.

23 Yesu iya henye, "Kadra yaanya aba oko ku ko'du Wisi 'ba Vidi zi kiri kyedre wayeto.

24 Ma yada tinyo zi ye, i'jo 'ba nyenyo mati alepi dakaño atanza de kyu ta da i'jo ma kole nje ezé oli. Mora ezé oli, ako'jo nyenyo kyu.

25 Ezé owo didi yi, akayolu. Ezé ila ko'du 'ba damoku nenye, aki'di didi ma nburu zi yi.

26 Ezé alitu zi ma, ati'be ma aba. Vo litu 'bame atedinni ma aba bi mati ma 'domo. Ezé alitu zi ma, 'Bu ma akoro yi."

Yesu ame'do ko'du koli 'benni

27 "Yaanya aba ma mi riti kyedre, ma yolo de a'di ra ma kiya. Mora ma ko'jo 'Bu de zi sesi ma temi kadra 'ba riti nenye. Tinyo mayi mi damoku ko'du kadra 'ba riti nenye.

28 Here 'Bu, ika wayeto zi ru yi." Gu ayi ta komoriye iya henye, "Mika wayeto ku nzo zi ma, ehe ma ko'do lohu."

29 Mati vidi kayo nee owonni gu ne, kya ze maakowe asosu 'benni piwo ra. Agamowe asosu 'benni malayika ra ame'do zi Yesu.

30 Here Yesu ayada zi vidi kayo nee, "Gu nani ame'do zi konyiye, anza de ma.

31 Vidi 'ba damoku nenye yaanya aba o'do vure 'bezé ku, ehe yere 'ba damoku nenye u'du ku nzo yaga.

32 Ezé umbé ma ku riyé ta dakaño, ma ko'do vidi biya komba zi tayi zi ma."

33 Yesu edi ame'do ko'du geri ma aki'di ni zi kofo.

34 Vidi kayo nee iyanni zi Yesu henye, "Wayoruwé 'ba ko'du ki'di ayandi henye, Korisito ne akalima nburu. Hala o'bo kiya henye Wisi 'ba Vidi akinje riyé zi koli? Eyi ra nenye Wisi 'ba Vidi?"

35 Yesu aya'ba do mo iya henye, "Bikanyi atediyé aba nje tisiwa. Alasiye mi bikanyi ezé ato'be here kazi biköndu akakowe. Kora mati mo alasi mi biköndu, mo ayolo de nedí ti'be kila.

36 Ome mi bikanyi mati ediyé aba, here atayiye na gisi 'ba bikanyi."

Vidi ombanni de zi tedi koma aba mi Yesu

Tapëti Yësu iya kö'du nenyee, mo ila bi nani i'bë mi bi 'ba rakoho.

³⁷ Mo o'do kyinë 'ba kö'du koro kyö mi kutë vidi kayo, mora zë gba zo ombanni dë zi tedi koma aba mi mo.

³⁸ Nenyee o'do rë ni zi wa mati nëbi Yisaya iya atayi tinyö, "Yere, eyi ra oma mi kö'du kise 'beze? Ehe eyi ra ongo kyigo kyedre 'bëyi?"

³⁹ Vidi o'banni dë zi tedi koma aba mi Yësu, ga kö'du Yisaya iya kpa henye,

⁴⁰ "Wirä isi komo zë here kazi o'banni bi kongö, ehe o'do di'di zë na kyigo here zë o'banni dë yolo. Mo o'do nenyee here kazi zë a'banni zi mo ehe ko'jo zë."

⁴¹ Yisaya iya nenyee, ga kö'du mo ongo bikanyi kyedre 'ba Yësu ame'do kö'du mo.

⁴² Here vo dagba kayo 'ba Yude kayo i'dinni koma 'benni mi Yësu, mora zë ayadanni dë zi vidi maako, ga kö'du Farasiye i'dinni kö'du ku nzo zi vidiyë anza dë zi wa maako kö'do zi vidi maako mati edi koma aba mi Yësu.

⁴³ Vo dagbe ombanni wayeto kazi agamowe ndra ta da mati zë ombanni wayeto kazi Wirä.

Yësu ayi zi damöku yomo

⁴⁴ Mi gu kyembe aba Yësu iya henye, "Vidi mati edi koma aba mi ma, edi kpa koma aba mi vidi mati utu ma.

⁴⁵ Ehe vidi mati ongo ma, ongo vidi mati utu ma ne ku.

⁴⁶ Ma bikanyi mati ayi mi damöku. Vidi mati edi koma aba mi ma, alima dë mi biköndu.

⁴⁷ Ma ra dë vidi mati ako'do vurë kyënyë 'ba vidi naniye mati ombanni dë zi koro kö'du yandi 'bama. Mayi zi yomo vidi 'ba damöku nenyee, anza dë vo kö'do vurë kyënyë 'bëzë.

⁴⁸ Mora vidi mati omba ma dë ehe wayandi 'bama, ako'do vurë kyënyë ro mo mi ndundu 'ba kö'do aba, mi wa mati miya.

⁴⁹ Manza dë me'do ga kö'du 'bama. Miya nje wa mati 'Bu mati utu ma ayada zi ma kiya.

⁵⁰ Ma yolo ku kö'du ki'di omo akika didi ma nburu. Nenyee edi hala ma yada zi ye te wa mati 'Bu ayada zi ma."

13

Yësu akaka burutu 'ba vo lö'bö 'bënyë

¹ Gba ta komo karama 'ba laga 'ba koli, Yësu ayolo henye kadra ne oko ku kö'du ni zi kila damöku nenyee ehe zi ta'ba zi 'Bu. 'Duwi mo owo vo lö'bö 'bënyë mi damöku nenyee, ehe mo owo zë le mi ndundu.

² Gba kazi biyeto 'ba wakonyo 'ba hutaga, Satani o'do Yudasi, wisi 'ba Simona Sikereto, omba zi Yësu susu.

³ Yësu ayolo nayi kazi Wirä ehe na ti'bë hulëhu zi Wirä. Mo ayolo kpa henye, 'Bu i'di kyigo ku biya zi ni.

⁴ Here kadra 'ba wakonyo aba Yësu ënyi riyë, mo oto bongo 'ba rë ni ma ta yaga, ehe olo bongorатели toki bi kö'di kida 'ba gë ni.

⁵ Mo i'di wini mi siko kyedre. Here mo ayeto burutu vo lö'bö 'bënyë kaka ehe kyitru zë bongorатели mati mo usu ne aba.

⁶ Mora mati mo ayi zi Simona Petero, ako'jo henye, "Yere, edi ti'bë zi burutu ma kaka?"

⁷ Yësu aya'ba iya henye, "Tinyö ayolo wa mati mēdi kö'do ne dë, mora yaa akayolo."

⁸ Petero aya'ba henye, "Akaka burutu ma dë!" Yësu ayada zi mo henye, "Ezë ma kaka yi dë, tinyö anza dë 'bama."

⁹ Simona Petero aya'ba do mo iya henye, "Yere, akaka dë nje burutu ma, akaka kala ma da ma aba!"

¹⁰ Yësu aya'ba henye, "Vidi mati akaka rë nni ku ehe edinni ku biya nbala omba nje zi burutu zë ra kaka. Ehe e vo lö'bö 'bame, ediyë nbala nje vidi kölo tēmi yē."

¹¹ Yësu ayolo eyi ra akasusu ni. Kö'du nere ra mo iya henye, nje zi ma kölo tēmi yē.

12 Tapëti Yësu akaka burutu vo lö'bö 'bëniyë ehe usu bongö 'bëni ma ta yaga ne hulëhu, mo alima akaño löhu. Here mo iya henye, "Ayöle wa mati mo'do zi ye ne ku?"

13 Ako'jowe ma Raboni 'be ehe Yere, ehe akiye here, ga kö'du nani ëyi ra ma.

14 Èzë Yere 'be ehe vo komoyandi akaka burutu wë, o'de kpa te here zi oka ma kölö maako.

15 Ma yada gó mo ku, ehe o'de zi oka ma kölö maako te wa mati mo'do zi ye.

16 Ma yada tinyö zi ye henye, vo lituwë anzanní dë kyedre ta da vo dë nní, ehe vo litu kike anzanní dë kyedre ta da vidí mati utu zë ne.

17 Ayöle wa nenyee ku. Wiri aki'di ya'da zi ye, ezë o'de zë."

18 "Manza dë ame'do kö'du wë biya. Ma yolo zë mati ma jeli ne ku. Mora wa mati wayöru iya, atayi tinyö. Mo iya henye, 'Kora mati onyo wa ma aba ne, opi rë nî ku na vo wehe ra ma.'

19 Mëdi yada nenyee zi ye biya gba kazi rë nî kö'do, here ezë o'do rë nî ku, akome ëyi ra ma.

20 Ma yada tinyö zi ye, vidí mati iri vo litu 'bame kalakyedre aba, iri ma kpa kalakyedre aba, ehe vidí mati iri ma kalakyedre aba, iri ne vidí mati utu ma."

Yësu ayada wa ma ako'do rë nî zi nî

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

21 Tapëti Yësu iya kö'du nenyee, mo riti kyedre aba ehe ayada zi vo lö'bö 'bëniyë henye, "Ma yada tinyö zi ye henye, vidí ma kölö temí yë akasusu ma."

22 Dë zë wiriwiri kö'du wa mati mo iya ne. Zë nje bi kongö aba da oka ma kölö.

23 Yësu owó vo lö'bö mati ëdi alima kara zi nî bi 'ba wakonyo,

24 ehe Simona Petero o'do kala nî zi vo lö'bö nenyee zi ki'ja ma vala ra Yësu ame'do kö'du mo.

25 Here vo lö'bö ne idë rë nî zi Yësu ehe ako'jo henye, "Yere, ma vala ra temí ze ëdi ame'do kö'du mo?"

26 Yësu aya'ba iya henye, "Ma kusu nzoyi mangolo'bo nenyee mi gbenje ehe ki'di zi vidí mati mëdi ame'do kö'du mo." Here Yësu usu mangolo'bo gbo ehe i'di zi Yudasi, wisi 'ba Simona Sikereto.

27 Kandi Satani ayaña da Yudasi. Yësu iya henye, "Yudasi, i'bë kandi o'do wa mati zi yi kö'do."

28 Vidí maako bi 'ba wakonyo ne ayolo kö'du mati Yësu iya ne dë.

29 Mora ga kö'du Yudasi ra na vo kóhi sesi, kya zë maakowe asösunni henye Yësu ayada zi mo zi kogo wa mati zë ombanni kö'du karama. Agamowe asösunni henye Yësu ayada zi mo zi kóhi ki'di zi vo leri.

30 Yudasi oba nzoyi mangolo'bo, i'bë yaga. Èdi ku nzo yondo.

Kö'du ki'di kyiyi

31 Tapëti Yudasi i'bë ku Yësu iya henye, "Yaanya aba Wisi 'ba Vidí aki'di wayeto, ehe mo akika wayeto zi Wiri.

32 Here tapëti Wiri akiri wayeto ku ga kö'du mo, Wiri aki'di wayeto zi mo, ehe Wiri ako'do kandi.

33 Gisi ame, ma tediye aba nje tisiwa aba na konda. Here akome ma, mora aki'je ma dë. Ma yada zi ye kpa kaa ma yada zi Yude. 'Ó'be dë ti'bë bi mati mëdi ati'bë.'

34 Mora mëdi kö'du ki'di kyiyi ki'di zi ye: owe oka ma kölö maako, kpa te kaa mati mowo e.

35 Èzë owe oka maakowe mi gëri nenyee, vidí biya akayolanni e vo lö'bö 'bama ra."

Lömu 'ba Petero

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

36 Simona Petero ako'jo henye, "Yere, ëdi ti'bë kila?" Yësu aya'ba henye, "Ó'bo dë ti'bë ma aba yaanya aba, mora yaa dagba ani ati'bë."

37 Petero ako'jo henye, "Yere, kö'du a'di m'bo dë ti'bë yi aba yaanya aba? Ma koli kö'du yi!"

38 Yësu ako'jo henye, "Tinyö akoli kö'du ma? Ma yada zi yi tinyö, gba kazi zanga yëru yapa, akiya da wota henye ayolo ma dë."

14

Yësu gëri ra zi 'Bu

¹ Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, “Asösuwë kö'du dë. Èdiyë koma aba mi Wirì. Ome kpa mi ma.

² Loko kayo èdi mi liṅo 'ba 'Bu ma. Ma yada nenye dë zi ye, èzë anza dë tinyö. Mëdi ti'bë ani zi bi ko'jo biya zi ye na kölö kölö.

³ Tapëti mo'do nenye ku, ma ta'ba hulëhu kobe ma aba. Here da tedi ze ga bi kölö.

⁴ Ayole gëri mati mëdi ati'bë zi mo ne ku.”

⁵ Toma iya henye, “Yere, da yolo dë èdi ati'bë kila! Hala da to'bo yolo gëri ne?”

⁶ Yësu aya'ba henye, “Ma gëri, tinyö, ehe didi! Kazi ma, vidi maako o'bo dë ti'bë zi 'Bu.

⁷ Èzë tinyö ayole ma, akayole 'Bu. Mora temi ndenye dagba ani, ayole mo ku, ehe onge mo ku.”

⁸ Pilipo iya henye, “Yere, ayada zi ze 'Bu ne, nani biya wa mati domba.”

⁹ Yësu aya'ba henye, “Pilipo, mëdi yi aba kadra konda aba ayolo dë ma eyi? Èzë ongo ma, ongo 'Bu ku. Hala ato'bo ha ma ko'jo zi yada 'Bu zi ye?”

¹⁰ Oma dë henye, ma kölö 'Bu aba ehe 'Bu kölö ma aba? Wa mati miya, miya dë kö'du ma. 'Bu mati alima mi ma, ra o'do wa nenyee.

¹¹ Ome mi ma èzë miya henye, 'Bu kölö ma aba ehe ma kölö 'Bu aba. Mandere ome mi ma kpa nje ga wa mati mëdi ako'do.

¹² Ma yada tinyö zi ye henye èzë èdiyë koma aba mi ma, ako'de kpa te wa mati mëdi ako'do. Ako'de wa kyedre maakowe ndra, ga kö'du mëdi ku ti'bë hulëhu zi 'Bu.

¹³ Ako'jowe ha ma, ehe ma ko'do wa mati ako'jowe kö'du mo. Gëri nenye aba, Wisi akika wayeto zi 'Bu.

¹⁴ Ma ko'do wa mati ako'jowe ha ma zi ko'do mi ru ma.”

Alömu zi kutu Lawo Laka

¹⁵ Yësu iya zi vo lö'bö 'bëniyë henye, “Èzë owe ma, ako'de kaa mi'di kö'du mo.

¹⁶ Here ma kako'jo ha 'Bu zi kutu zi ye Lawo Laka mo akakonyiye ehe 'duwi atëdiyë aba.

¹⁷ Lawo Laka akayada zi ye wa mati tinyö. Vidi 'ba damöku nenye o'bönni dë kirì Lawo, ga kö'du zë ongönni dë mandere yolo mo. Mora ayole Lawo ku, ga kö'du mo èdiyë aba ehe akasesi lima nduwë mi yë.

¹⁸ Ma kile dë kaa wala. Ma tayi hulëhu zi ye.

¹⁹ Tisiwa aba vidi mi damöku nenye o'bönni dekpe zi ma kongö, mora akonge ma. Ehe ga kö'du ma lima, akalime.

²⁰ Here akayole ma kölö 'Bu aba. Akayole, e kölö ma aba, ehe ma kölö eti.

²¹ Èzë owe ma, ako'de wa mati miya, ehe 'Bu atowo e. Ma katowo e kpa ehe yada zi ye ma kaa a'di.”

²² Yudasasi ma agamo anza dë Yudasasi Sikereto, ame'do riye ako'jo kö'du henye, “Yere, mi me'do 'beyi ne a'di akayada zi ze yi kaa a'di, mora ayada dë zi vidi 'ba damöku nenye?”

²³ Yësu aya'ba henye, “Èzë vidi maako owo ma, zë akoronni ma. Here 'Bu ma akatowo zë, da katayi zi zë ehe lima mi zë.

²⁴ Mora vidi mati owo ma dë, oro ma dë. Wa mati owowe miya tinyö ayi dë kazi ma, mora kazi 'Bu mati utu ma.”

²⁵ “Ma yada kö'du nenyee zi ye, mati ma gba eti.

²⁶ Mora Lawo Laka atayi akakonyiye. Lawo Laka mati 'Bu ma akutu mi ru ma, akayandi wa biya zi ye ehe ako'de zi sösu wa biya mati ma yada zi ye.”

²⁷ “Mi'di rakyeyi zi ye, kyinë 'ba rakyeyi mati nje ma to'bo ki'di. Anza dë kaa rakyeyi mati damöku nenye aki'di. Here asösuwë dë mandere tere.

²⁸ Owowe ma ku nzo kiya henye, mëdi ati'bë ehe ma tayi kpa hulëhu zi ye. Èzë tinyö owe ma, èdiyë rakyenyi aba mëdi ku ti'bë hulëhu zi 'Bu, ga kö'du mo èdi kyedre ta da ma.

²⁹ Mēdi yada zi ye nenyē gba kazi ma tī'bē, here ēzē o'do rē nī, atēdiyē koma aba mī ma.

³⁰ Mō'bo dekpe me'do eti na konda, ga kō'du yere 'ba damōku nenyē ēdi tayi. Mora mo anza dē kyigō aba da ma.

³¹ Moro wa mati 'Bu ma ayada zi ma ko'do, here zi vīdi biya mī damōku ne akayolōnni mōwo mo. Ēdi ku kadra 'ba zi ze tī'bē yaanya aba."

15

Yēsu tīnyō kaga tana

¹ Yēsu iya zi vo lō'bō 'bēniyē henye, "Ma tīnyō kaga tana, 'Bu ma ra vo kyeti yaka.

² Mo iga ngora 'bama biya mati ananni kolo dē yaga. Mora mo ikye ŋbala biya da ngora mati ēdi tana kolo, here zi tana kolo kyō.

³ E ku nzo ŋbala ga kō'du wa mati miya zi ye.

⁴ Alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye. Te kaa ngora o'bo dē tana kolo nje ēzē alima na rakida zi kaga, here o'be dē tana kolo nje ēzē alime na rakida zi ma."

⁵ "Ma kaga ra, e ngora ra. Ēzē alime na rakida zi ma, ehe ma kalima na rakida zi ye tane kolo kyō. Mora o'be dē wa maako ko'do kazi ma.

⁶ Ēzē alime dē na rakida zi ma, aku'duwē yaga. Atēdiyē kaa ngora kyitru mati atoto bi kolō ehe o'bo mī wa'do.

⁷ Ēzē alime na rakida zi ma ehe kō'du yandi 'bama mayi na kapa 'be, here ato'bo mōtuwē ga wa mati ombē, ehe mōtu 'be akaya'ba do mo.

⁸ Ēzē ayiye ku na kolo laka 'ba vo lō'bō 'bame, akoro 'Bu ma. Ne akayada henye, e vo lō'bō 'bame.

⁹ Mōwo e kaa 'Bu ma owo ma. Here alime mī watowo 'bama.

¹⁰ Ēzē orowe ma, ma kasesi towo e kaa 'Bu ma asesi towo ma, ga kō'du moro mo."

¹¹ "Ma yada nenyē zi ye, zi ye tēdiyē mī rakyenyi 'bama ma ŋburu.

¹² Yaanya aba ma yada zi ye zi towo oka ma kolō maako kaa mōwo e.

¹³ Gērī ma laka ndra zi yada watowo kō'du aboke, ēdi zi koli kō'du zē.

¹⁴ E aboka ma ra, ēzē orowe ma.

¹⁵ Ma ko'jowe dē vo litu 'bame, ga kō'du vo litu ayolōnni dē a'di ra kyedre 'bēzē ēdi ako'do. Ma me'do zi ye kaa aboka me, ga kō'du ma yada ku biya zi ye wa mati 'Bu ma ayada zi ma.

¹⁶ E ra dē ajeliye ma, ma ra ma jeliye kutu yaga zi tana kolo, kyinē 'ba kolo ma akalima ŋburu. Here 'Bu ma akī'di zi ye wa mati ako'jowe kazi mo mī ru ma.

¹⁷ Here mī'di kō'du zi ye zi towo oka ma kolō."

Damōku 'ba rakiyi

¹⁸ "Ēzē vīdi 'ba damōku nenyē ayiye, asōsuwē henye zē iyinni ma dagba.

¹⁹ Ēzē e zi damōku, vīdi 'bomo atowe. Mora anze dē zi damōku. Ma jeliye zi damōku nenyē kila hulēhu. Kō'du nenyē ra vīdi 'bomowe ēdinni ye kiya.

²⁰ Asōsuwē hala ma yada zi ye henye vo litu anzanni dē kyedre ta da kyedre 'benni. Here ēzē vīdi o'dōnni ma na kyēnyē, zē ako'dōnni yē na kyēnyē. Ēzē zē orōnni kō'du yandi 'bama, zē akorōnni 'be.

²¹ Vīdi ako'dōnni kpa te zi ye wa mati zē o'dōnni zi ma. Zē ako'dōnni ga kō'du e zi ma, ehe zē ayolōnni vīdi mati utu ma ne dē.

²² Ēzē mayi dē ame'do zi zē, o'dōnni vurē kyēnyē dē rē zē. Yaanya aba zē o'bōnni dē kiya anzanni ra dē.

²³ Vīdi mati iyi ma iyi 'Bu ma kpa.

²⁴ Mō'do wa maakowe vīdi maako gba o'do dē. Ēzē zē ongōnni ma dē wa nenyē ko'do, o'dōnni vurē kyēnyē dē rē zē. Mora zē ongōnni ma wa nenyē ko'do, ehe zē zo ma kiya ehe 'Bu ma kpa.

²⁵ Nenyē ra hala wayōru ēdinni tīnyō mati zē iyanni henye, vīdi iyinni ma ōŋbō kazi kō'du mo."

26 “Ma kutu zi ye Lawo mati ayi kazi 'Bu ehe ayada wa mati tinyö. Lawo Laka akakönyie ehe akayada kö'du ma zi ye.

27 Here akayade kö'du ma kpa zi oka maakowe, ga kö'du ëdiyë ma aba tëmì biyeto.”

16

1 “Mëdì yada zi ye wa nenyee, here kazi oto de 'de.

2 Akore yaga tëmì bi 'ba mötu, ehe kadra atayi mati vidi akofonnyë, ehe zë asösunni, nëdinni kö'du laka ra kö'do zi Wirì.

3 Zë ako'donni wa nenyee ga kö'du zë ayolönni 'Bu mandere ma dë.

4 Mëdì akiya nenyee zi ye yaanya aba, here ëzë kadra ne ayi ku akasösuwë wa mati miya.”

Loo 'ba Lawo Laka

“Ma mëdì ëtì tëmì dagba, ehe here ma yada wa nenyee dë zi ye.

5 Mora yaanya aba mëdì ku ti'bë hulëhu zi 'Bu mati utu ma, ehe vidi maako tëmì yë ako'jo ha ma dë mëdì ti'bë kila.

6 E kazi rakyenyi biya ta bi kö'du nenyee kowo.

7 Mora ma yada zi ye, mëdì ti'bë zi kö'do wa mati ëdì na laka kö'du wë. Kö'du nenyee ra mëdì ti'bë 'de. Lawo Laka o'bo dë tayi zi ye konyi le ëzë mile ku. Mora tapëti mi'bë ku, ma kutu mo zi ye.

8 Lawo atayi akayada zi vidi 'ba damöku nenyee kö'du tinyö kö'du yaja ehe kö'du laka 'ba Wirì ehe vurë.

9 Lawo akayada zi zë henye, zë 'ba kö'du kyënyë kö'do, ga kö'du zë anzanni dë koma aba mi ma.

10 Zë na litë kö'du wa 'ba Wirì mati ëdì tinyö na laka, ga kö'du mëdì ti'bë zi 'Bu, onge ma dekpe löhu.

11 Ehe zë na litë kö'du 'ba vurë, ga kö'du Wirì ikye vurë 'ba yere 'ba damöku nenyee ku nzo.

12 “Mëdì kö'du aba kyö zi kiya zi ye, mora yaanya aba atëdì ndra ta da mati ato'be yolo.

13 Lawo ayada wa mati tinyö ehe atayi gage mi tinyö ma ndo. Lawo

ame'do dë ga kö'du ni. Mo akayada zi ye nje wa mati mo owo kazi ma, ehe mo ako'do zi ye yolo a'di ra ëdì ti'bë zi rë ni kö'do.

14 Lawo aki'di wayeto zi ma kö'du kise 'bama koba ehe yada mo zi ye.

15 Wa biya mati 'Bu ëdì mo aba 'bama ra. Kö'du nenyee ra miya henye Lawo oba kö'du kise 'bama ehe yada mo zi ye.”

Kö'du sösu akopi rë ni mi rakyenyi

16 Yësu ayada zi vo lö'bö 'bënyë, “Tisiwa aba, onge ma dekpe, mora tapëti mo tisiwa akonge ma.”

17 Zë iyanni zi oka ma kö'lö maako henye, “A'di ra Yësu iya henye, tisiwa aba donge mo dë, mora tapëti mo tisiwa aba, da kongö ze mo? Kö'du a'di ra mo iya henye, nëdì ti'bë zi 'Bu?

18 A'di ra 'bëni nenyee tisiwa aba, mati mo ëdì ame'do kö'du mo? Da yolo dë a'di ra mo ame'do kö'du mo.”

19 Yësu ayolo zë ëdinni kö'du ko'jo maakowe aba, here mo iya henye, “E na rasösu a'di ra ma me'do kö'du mo mati miya henye tisiwa aba onge ma dë, mora tapëti mo tisiwa aba akonge ma.

20 Ma yada zi ye tinyö henye, akuduwë ehe atëdiyë kazi rakyenyi, mora damöku atëdì rakyenyi aba. Atëdiyë kazi rakyenyi, mora yaa atëdiyë na rakyenyi.

21 Èzë mbara omba ku zi ko'jo, mo ëdì mi watoo kyedre. Mora tapëti ko'jo, watoo ne ölu ta do mo ehe na rakyenyi, ga kö'du mo ika wisi ku mi damöku ne.

22 E yaanya aba kazi rakyenyi, mora yaa ma konge, ehe atëdiyë na rakyenyi. Vidi maako o'bo dë zi kobe ta gëri mati asösuwë.

23 “Èzë kadra nani ayi ku, ako'jowe ha ma dë kö'du wa maako. Ma yada tinyö zi ye henye, 'Bu aki'di zi ye wa mati ako'jowe kö'du mo mi ru ma.

24 Ako'jowe kö'du wa maako dë gba mi gëri nenyee. Mora yaanya aba ako'jowe mi ru ma ehe akiriyyë.”

Ta'da Damöku

²⁵ “Ma me'do ha kahi aba zi yada wa nenyee zi ye. Mora kadra mo atayi mati ma kame'do dekpe ha kahi aba, mora ma kame'do zi ye huwë kö'du 'ba 'Bu.

²⁶ Akako'jowe ha 'Bu mi ru ma. Ma kako'jo ho mo de zi ye.

²⁷ Wirī 'Bu owe ga kö'du owe ma, ehe ome mayi kazi mo.

²⁸ Mayi ta ra 'Bu mi damöku ne, mora medī ku damöku ne kila ta'ba zi 'Bu.”

²⁹ Vo lö'böwë iyanni henye, “Yaanya aba edi ku ame'do huwë zi ze! Anza de ame'do ha kahi aba.

³⁰ Ndundu mo aba da yolo ku henye, ayolo wa biya, ehe omba de zi vidi he yi ko'jo. Yaanya aba doma tinyo ayi ta ra Wirī.”

³¹ Yesu aya'ba henye, “Tinyo yaanya ome ma ku?

³² Kadra atayi ehe edi ku nzo kinye, mati akapere biya. Vidi biya na kolö kolö temi ye ati'be hulëhu lijö ehe akila ma na bi da ma. Mora 'Bu atedi ma aba, ma tanza de kutu ma aba.

³³ Ma yada nenyee zi ye, zi ye tediye rakyeyi aba mi di'di ye ga kö'du ma. Eze ediyë mi damöku ne, atediye riti aba. Mora ediyë kazi tere, ma'da damöku ne ku.”

17*Yesu amötu kö'du vo lö'bö 'beniyë*

¹ Tapeti Yesu inde me'do ku zi vo lö'bö 'beniyë, mo ongo bi riyë komoriyë ehe amötu, “'Bu, kadra oko ku zi yi ki'di wayeto zi Wisi 'beyi, here zi mo ki'di wayeto zi yi,

² ga kö'du i'di kyigo ku zi mo ta da vidi biya, here mo aki'di didi ma nburu zi vidi biya mati i'di zi mo.

³ Didi ma nburu edi zi yolo yi, Wirī ma nje tinyo, ehe zi yolo Yesu Korisito, mo mati utu.

⁴ Mi'di wayeto zi yi kinye dakaño zi ko'do wa biya i'di zi ma ko'do.

⁵ Yaanya aba 'Bu, i'di hulëhu zi ma wayeto mati medī mo aba yi aba gba damöku ne o'do de.

⁶ “I'di vo lö'bö maakowe ku zi ma temi damöku nenyee ehe ma yada zi ze, yi kaa a'di. Ze 'beyi ra, mora i'di ze zi ma, ehe ze oronni yi.

⁷ Ze ayolonni henye, i'di zi ma biya wa mati medī mo aba.

⁸ Ma yada zi vo lö'bö 'bame wa mati ayada zi ma, ehe ze ombanni do mo. Ze ayolonni mayi kazi yi, ehe ze omani yi ra utu ma.

⁹ “Medi amötu kö'du ze, mora anza de kö'du ze 'ba damöku nenyee. Vo lö'bö 'bame 'beyi ra, ehe medī amötu kö'du ze.

¹⁰ Biya mati medī mo aba 'beyi ra, ehe biya mati edi mo aba 'bama ra, ehe ze i'dinni wayeto zi ma.

¹¹ 'Bu laka, manza dekpe na konda mi damöku ne, medī tayi zi yi, mora vo lö'bö 'bame gba mi damöku ne. Agaga ge ze kyigo 'ba ru yi aba, mati i'di zi ma ne aba, here ze atedinni kolö oka ma kolö maako aba, kpa kaa yi ehe ma kolö.

¹² Mati medī ze eti, ma sesi ze na laka kyigo mati i'di zi ma ne aba. Mongo ge ze ehe ma kolö temi ze ölu de, nje ma kolö mati mo ra omba zi tölu. Nenyee o'do re ni here zi wa mati wayöru iya zi tayi tinyo.

¹³ Ma ku da geri ama zi yi, mora miya kö'du nenyee mati ma gba mi damöku, here vo lö'bö 'bame atedinni kpa te rakyenyi biya mati mo'do aba.

¹⁴ Ma yada kö'du kise 'beyi ku zi ze, mora vidi 'ba damöku nenyee iyi ze, ga kö'du ze anzanni de zi damöku nenyee, kpa te kaa manza de.

¹⁵ 'Bu, ma ko'jo he yi de zi koba vo lö'bö 'bame yaga temi damöku ne, mora agaga ge ze kazi Satani.

¹⁶ Ze anzanni de zi damöku nenyee, ehe ma kpa.

¹⁷ Me'do 'beyi ra edi tinyo. Here i'di tinyo nenyee, mo'do ze biya na 'beyi.

¹⁸ Medī ze kutu mi damöku, kaa utu ma.

¹⁹ Mi'di ra ma ku biya zi yi ga kö'du 'bezë, here ze medinni biya zi yi mi tinyo.

20 “Manza dē nje amötu kö'du vo lö'bö nenyee. Mēdi kpa amötu kö'du vidi biya mati zi tēdinni koma aba ga kö'du wa mati vo lö'bö 'bame akiyanni kö'du ma.

21 'Bu, momba zē biya zi tēdi kōlō oka ma kōlō maako aba, kpa kaa ma kōlō yī aba, ehe yī kpa kōlō ma aba. Ma kpa momba zē zi tēdi kōlō ze aba, here vidi 'ba damōku nenyekomanni henye, yī ra utu ma.

22 Moro vo lö'bö 'bame mī gēri kōlō oro ma, zē mēdinni kōlō oka ma kōlō maako aba kaa ze kōlō.

23 Ma kōlō zē aba, ehe yī kōlō ma aba, here zi zē tayinni biya kōlō. Here vidi 'ba damōku nenyekayolōnni henye, yī ra utu ma. Zē akayolōnni henye, ɔwɔ vo lö'bö 'bame kpa kaa ɔwɔ ma.

24 “'Bu, momba vidi biya mati i'di zi ma zi tēdi ma aba, bi mati mēdi 'domo. Neene zē akongōnni bikanyi kyedre mati i'di zi ma, ga kö'du ɔwɔ ma gba o'do damōku dē.

25 'Bu laka, vidi 'ba damōku nenyekayolōnni yī dē, mora ma yolo yī, ehe vo lö'bö 'bame ayolōnni henye yī ra utu ma.

26 Ma yada zi zē, yī kaa a'di, ehe ma kayada zi zē nduwē, here watowɔ mati ēdi mo aba kö'du ma akatayi kapa 'bēzē, ehe ma tēdi kōlō zē eti.”

18

Kiri 'ba Yēsu
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

1 Mati Yēsu inde mötu ku, mo vo lö'bö 'bēni eti umunni kyēti gulu 'ba Kidrono ehe i'bē mī yaka maako.

2 Yēsu ēdi 'duwi rē nni ki'ja vo lö'bö 'bēni eti ani, ehe Yudasī ayolo bi ne.

3 Here Yudasī i'bē zi yaka ne kya 'ba vo kanye 'ba Roma eti ehe vo kanye 'ba yēkēlu, kyedre 'ba vo karase ehe Farasiye ra utunni zē. Zē injēnni wa'do zi bi yanyi ehe wa 'ba wehe.

4 Yēsu ayolo kö'du mati omba zi ti'bē rē ni ko'do ne ku nzo, mora mo ako'jo henye, “Eyi ra ēdiyē koma?”

5 Zē aya'banni henye, “Dēdi koma Yēsu 'ba Nazereta!” Yēsu ayada zi zē henye, “Ma Yēsu ra!” Yudasī vo susu ēdi tɔɔ ani dakapa zē.

6 Kandi zē biya a'banni kowō hulēhu ehe alēpinni dakaɔo.

7 Yēsu ako'jo kö'du löhu henye, “Ediyē eyi ra koma?” Zē aya'banni do mo iyanni henye, “Dēdi ze koma Yēsu 'ba Nazereta.”

8 Kadra nenyee aba Yēsu aya'ba henye, “Ma yada ku nzo zi ye ma Yēsu ra. Ezē ma ra ēdiyē akoma, ile vidi maakowe mī'bēnni.”

9 Here wa biya ako'do rē ni, kaa mo iya, “Ma yōlu vidi ma kōlō mati i'di zi ma ne dē.”

10 Simona Petero ika kulu ni aba. Mo otɔ yaga tēmi silikpa ehe otra Malahisi, vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase, ehe iga mbili mo ma da tiri ŋbiriku yaga.

11 Yēsu iya zi Petero henye, “i'di kulu 'bēyi ne karani. Ma kuwē tēmi siko mati 'Bu i'di zi ma.”

Ika Yēsu zi Anasi

12 Vo kanye 'ba Roma ehe vo kyēlu 'bēnni eti, ehe vo kanye 'ba yēkēlu eti, irinni Yēsu ehe idanni mo gō.

13 Zē obanni mo dagba zi Anasi, mo yawo 'ba Kayafa, kyedre 'ba vo karase mī koo nani.

14 Kayafa kōlō nenyee ra ayada zi kyedree 'ba Yude henye, “Eti na laka ezē vidi kōlō maako oli kö'du vidi biya.”

Petero iya henye na yolo Yēsu dē
(Mt 26:69-70, Mk 14:66-68, Lk 22:55-57)

15 Simona Petero ehe vo lö'bö maako aba usu ga Yēsu. Vo lö'bö nani ayolo kyedre 'ba vo karase, ehe usu ga Yēsu le mī liɔ 'ba kyedre 'ba vo da karasa.

16 Petero alima yaga kara haresi. Mora vo lö'bö maako ayi hulēhu yaga ehe ame'do zi wu'jē 'ba haresi ne henye, “Mo mila Petero ti'bē loko.”

17 Mora ako'jo ho mo henye, "Anza dë kölö tëmî vo lö'bö 'ba kora nani?"

Petero aya'ba do mo iya henye "E e manza dë."

18 Gabi na kyëyi ehe vo lituwë ehe vo kanye 'ba yëkëlu adrokonnî wa'do kalilî. Zë ëdinnî rë nnî koye toko ta ro mo, mati Petero i'bë ehe ɔro kara dakapa wa'do zi rë nî koye.

Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yësu

(Mt 26:59-66, Mk 14:55-64, Lk 22:66-71)

19 Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Yësu kö'du vo lö'bö 'bomowe ehe kö'du yandi 'bomo.

20 Mora Yësu ayada zi mo henye, "Ma me'do na dangölö ta da komo vidi biya, ehe 'duwî mëdî kö'du yandi mî bi 'ba mötu 'beze ehe mî yëkëlu, bi ma Yude ayinnî biya bi kölö. Miya kö'du maako dë na koho.

21 Kö'du a'di ra ëdî ha ma ko'jo? Kö'du a'di ako'jo ha vidi mati owonnî ma ne dë? Zë ayolonnî wa mati miya."

22 Kandi mati Yësu iya nenyë, ma kölö tëmî vo kanye 'ba yëkëlu otra mo ehe iya henye, "Nani anza dë gëri mati zi me'do zi kyedre 'ba vo karase."

23 Yësu aya'ba do mo iya henye, "Ëzë miya wa maako ku na kyënyë, iya. Mora ëzë anza dë, kö'du a'di otra ma?"

24 Yësu gba na kida, ehe Anasi utu mo zi Kayafa kyedre 'ba vo karase.

Petero andi löhu na yolo Yësu dë
(Mt 26:71-75, Mk 14:69-72, Lk 22:58-62)

25 Mati Simona Petero ëdî tɔro ani rë nî kubî, vidi maako ako'jo ho mo henye, "Anza kölö tëmî vo lö'böwë 'ba Yësu?"

Löhu Petero andi ehe iya henye, "E e, manza dë."

26 Kölö tëmî vo litu 'ba kyedre 'ba vo karase ëdî ani. Mo na karo zi vo litu mati Petero ikye mbili mo yaga ne, ehe mo ako'jo henye, "Mongɔ yi dë mî yaka kora nani aba?"

27 Löhu Petero andi, ehe zanga ayapa gbɔ.

Ika Yësu komo Pilato

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

28 'Do nbo damindö aba oba mati Yësu kazi Kayafa zi loko mati vo daliɔ mî turu 'ba Roma alima. Mora Yude biya ëdinnî bi kida aba yaga, ga kö'du ëzë vidi tëmî zë i'bë mî loko ne, atayi na ti'da ehe ila mo dë zi wakonyo 'ba karama 'ba laga 'ba koli konyo.

29 Pilato ayi yaga ehe ako'jo henye, "A'di ra na kyënyë ike kora nenyë?"

30 Zë ya'bannî henye, "Mo vo kö'du kyënyë ko'do! Kö'du nenyë ra dika ze mo zi yi."

31 Pilato ayada zi zë henye, "Obe mo ehe o'de vurë 'bomo mî kö'du ki'dî 'be." Yude aya'bannî henye, "Danza dangölö aba zi ki'dî vidi maako zi kofo."

32 Ehe here, wa mati Yësu iya kö'du kyinë koli 'bëni, atayi tinyö.

33 Pilato i'bë hulëhu loko. Mo ako'jo Yësu zi nî ehe ako'jo henye, "Yi ra Yere 'ba Yude?"

34 Yësu aya'ba henye, "Ëdî kö'du nenyë ko'jo na bi dë yi, mandere vidi maako ra ayada kö'du ma zi yi?"

35 Pilato iya henye, "Ayolo ku manza dë Yuda! Vidi 'bëyiyë ehe kyedree 'ba vo karase ra ikannî yi zi ma. A'di ra o'do?"

36 Yësu aya'ba henye, "Kalakonda 'bama anza dë zi damöku nenyë. Ëzë ëdî here, vo lö'bö 'bame ako'donnî wehe zi sesi ma ta bi ki'dî zi vo dagba 'bezee. E e, kalakonda 'bama anza dë zi damöku nenyë."

37 Pilato aya'ba henye, "Here, yi yere ra." Yësu ayada zi mo henye, "Yi ëdî akiya henye, ma yere. O'jo ma mî damöku nenyë, zi yada kö'du tinyö ra, ehe vidi mati zi kö'du ma tinyö ayolo gu ma."

38 Pilato ako'jo ha Yësu henye, "A'di ra tinyö?"

Ikye vurë zi Yësu kofo

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilato i'bë hulëhu yaga ehe iya henye, "Mi'ja kora nenyë dë kö'du kyënyë maako aba.

³⁹ Kyere ma 'duwī maboso kinga zi ye kadra karama 'ba laga 'ba koli aba, ombe zi ma kinga zi ye na dangölö Yere 'ba Yude?"

⁴⁰ Zë agbögbö hë nni, "E e, anza mo! Domba ze Barabasi." Barabasi ëdi na vo wehe 'ba turu.

19

Ikye vurë ra Yësu zi tötö

¹ Pilato i'di kö'du gbo zi Yësu ku'bo so'da aba.

² Vo kanye o'donni safo 'ba yere yaga tëmī ngora kono i'dinni da Yësu. Here zë usunni bongō 'buluyë rō mo.

³ Zë ayinni zi mo da kyo ehe iyanni henye, "He, yi Yere 'ba Yude!" Zë isanni mo kpa kala nni aba.

⁴ Kpa löhu Pilato i'bë yaga. Kadra nenye aba mo iya henye, "Ma kika Yësu zi ye yaga löhu, here atō'be kongō na bi de henye, mi'ja mo dë kö'du kyënyë maako aba."

⁵ Yësu asi yaga usu safo 'ba yere kono bongō 'buluyë aba. Pilato iya henye, "Kinye kora ne ëdi."

⁶ Mati kyedree 'ba vo karase ehe kanye 'ba yëkëlu ongōnni mo, zë agbögbö hë nni iyanni henye, "Ma tötö mo da taka! Ma tötö mo da taka!" Pilato ayada zi zë, henye, "Obe mo, ehe atötöwë mo da taka. Mi'ja kö'du kyënyë ko'do 'bomo maako dë."

⁷ Yude nee aya'banni henye, "Mo iya zi ni tedi na Wisi 'ba Wiri! Kö'du ki'di 'beze iya henye, mi'di mo zi koli."

⁸ Mati Pilato owo nenye, mo ndra na tere.

⁹ Mo i'bë hulëhu loko ehe ako'jo ha Yësu henye, "Yi ta kila?" Mora Yësu aya'ba dë.

¹⁰ Pilato ako'jo henye, "Kö'du a'di aya'ba da kö'du ko'jo 'bama ne dë? Ayolo dë mēdi kyigō aba zi yi kinga na dangölö mandere yi tötö da taka?"

¹¹ Yësu aya'ba henye, "Ezë Wiri i'di kyigō ne dë zi yi, o'bo dë wa maako ko'do zi ma. Mora mo mati i'di ma zi yi, o'do ndra na kyënyë."

¹² Here Pilato omba zi Yësu kinga na dangölö. Mora Yude agbögbö hë nni löhu, "Ezë inga kora nenye ku na dangölö, anza dë aboka 'ba Yere 'ba Roma. Vidi maako mati iya zi ni tedi na yere, vo wehe 'ba Yere 'ba Roma."

¹³ Mati Pilato owo nenye, mo ika Yësu yaga. Here mo alima akaño da kyiti 'ba vurë bi mati ako'jo, "Yitö Dakaño." Mi ha 'ba Hibiru ëdi "Gabata."

¹⁴ E'di kaa kadra kutë mi ko'do, gba kazi karama 'ba laga 'ba koli, ehe Pilato iya zi vidi kayo nee henye, "Ongō bi da yere 'be!"

¹⁵ Zë agbögbö hë nni henye, "Ofo mo! Ofo mo! Atötö mo da taka!" Pilato ako'jo henye, "Here ombe ma zi tötö yere 'be da taka?" Kyedree 'ba vo karase aya'banni henye, "Yere 'ba Roma ra yere 'beze."

¹⁶ Here Pilato i'di Yësu gbo zi tötö da taka.

Atötö Yësu (Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Oba Yësu 'de,

¹⁷ ehe mo injë taka 'bëni bi ma ëdi na yolo henye, "Yingō da." Ha 'ba Hibiru bi nenye, ako'jo "Gologota."

¹⁸ Ani atötö Yësu gbo da taka, ehe dakapa mo da taka, atötö kora kpa riyö, ma kölö kapa mo ma kölö, Yësu mi kutë zë.

¹⁹ Pilato i'di kö'du zi kö'du kyënyë ko'do 'ba Yësu zi yöru da wa ehe ki'di riyë da taka. Ako'jo henye, "Yësu 'ba Nazereta, Yere 'ba Yude."

²⁰ Me'do ne ayöru mi ha 'ba Hibiru, ha 'ba Lateni ehe ha 'ba Girigi. Bi mati oba Yësu zi mo ne, anza na kowo ta ra gawo kyedre, ehe Yuda kayowe ako'jonnī kö'du yöru rō mo ne.

²¹ Here kyedree 'ba vo karase i'bënni zi Pilato iya henye, "Kö'du a'di ayöru henye, mo Yere 'ba Yude? Akayöru kyere henye, 'Mo iya zi ni tedi na Yere 'ba Yude.' "

²² Mora Pilato ayada zi zë henye, "Wa mati ma yöru ku, ma lima here!"

²³ Tapētī vo kanye atötönni Yēsu ku da taka, zē inyenni mi bongo 'bomo sowo, ma kōlō zi ma kōlō tēmi zē. Mora bongo 'bomo ma ta yaga o'do tēmi nzoyi bongo kōlō, anza dē kapa maako aba.

²⁴ Vo kanye iyanni zi oka ma kōlō maako henye, “Dize dē, du'duwē fōdō aba zi kongō ēyi ra akiri.” Nenye o'do rē ni here zi wayōru tayi tinyō, mati iya henye, “Zē inyenni mi bongo ame ehe u'dunni fōdō kō'du bongo ame.” Vo kanye o'donni wa mati zē ombanni.

²⁵ Ma 'ba Yēsu o'ro dakapa taka 'bomo emi ni aba ehe Mariya mbara 'ba Kalapasi. Mariya Magadala ēdi kpa atoro ani.

²⁶ Mati Yēsu ongo ma ni, ehe vo lō'bō mati mo owo mo eti, mo iya zi ma ni henye, “Kora nenye yaanya aba wisi 'bēyi.”

²⁷ Here mo iya zi vo lō'bō ne henye, “Mo yaanya aba ma yi ra.” Tēmi ndenye dagba ani, vo lō'bō nani oba mo gbo lijo 'bēni.

Koli 'ba Yēsu
(Mt. 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Yēsu ayolo henye, yaanya aba ninde loo 'bēni ku. Ehe zi ko'do wayōru tayi tinyō, mo iya henye, “Ma na kodro.”

²⁹ Siko ēdi ani ndo a'ji aba. Vidi maako usu lifa mi a'ji ne ehe injē riyē i'di ha Yēsu kaga 'ba isipo aba.

³⁰ Tapētī Yēsu uwē a'ji ne, mo iya henye, “Wa biya o'do rē ni ku!” Mo umbi dē ni ehe oli.

Isi roto Yēsu

³¹ Yaanya aba ēdi ko'do 'ba rako'jo, 'dō ko'do 'ba ralawo ehe karama 'ba laga 'ba koli. Ede ko'do lele zi Yude, ehe zē ombanni dē zi ida ra nee zi lima riyē da taka mi ko'do nenye. Here zē ako'jonnī ha Pilato zi ndi kora nee kowe ehe koba ida rē zē akaṇo.

³² Vo kanye dagba owenni ndi 'ba kora agamowe riyō mati atötō zē ani ne.

³³ Mora mati zē ayinni zi Yēsu, zē ongonni mo oli ku nzo, ehe zē owenni ndi mo dē.

³⁴ Ma kōlō tēmi vo kanye isi mbese Yēsu wehe aba, yama ehe wini asi yaga.

³⁵ Da yolo nenye ēdi tinyō, ga kō'du vidi maako ra ayada wa mati mo ongo o'do rē ni. Yaanya aba ato'bo tēdi kpa koma aba.

³⁶ Biya nenye o'do rē ni here, zi wayōru tayi tinyō, mati iya henye, “Yingo 'ba ida ro mo ma kōlō akowe dē,”

³⁷ ehe “Zē ongonni ma kōlō mi dakapa mbese mo isi wehe aba.”

Kusu 'ba Yēsu
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Yosepa tēmi Arimataya ēdi kōlō tēmi vo lō'bō 'ba Yēsu. Mo asesi na koho, le ga kō'du mo na tere kazi vo dagbe 'ba Yude. Mora yaanya aba mo ako'jo ha Pilato zi mo ida ra Yēsu koba. Pilato i'di dangōlō zi mo, ehe Yosepa oba mo akaṇo ta da taka.

³⁹ Nikodimō ayi ni mo aba, ehe ika kpa kaa 'butewota kilogaramo 'ba wakēzi ngutru aba o'do tēmi murē ehe aloyisi 'ba yöku kusu. Nenye kpa te Nikodimō kōlō mati i'bē zi Yēsu yondo kōlō maako aba.

⁴⁰ Vidi kora riyō nee, olonni ida ra ne mi bongo 'ba yöku, bi kōlō wakēzi ngutru aba, mati ēdi hala Yude ombenni yöku 'bēni.

⁴¹ Mi bi mati atötō Yēsu da taka, ani yaka ēdi wogo aba mati gba ombe vidi maako dē mi mo.

⁴² Dawogo ne ēdi kara, ehe kyere ne kadra 'ba zi ra ko'jo kō'du ko'do 'ba ralawo, zē na korokoro zi ida ra Yēsu ki'di ani.

20

Yēsu na didi
(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

¹ Ko'do 'ba Gima aba ṅbo mati bi gba na kōndu, Mariya Magadala i'bē dawogo ehe ongo henye, yitō alulu ku 'de, ta ha bi tödu 'ba dawogo.

² Mo aho zi Simona Petero ehe zi vo lō'bō mati Yēsu owo ehe iya

henye, “Zè obannì Yere ku tèmi dawogo! Da yolo dè i'dinnì mo ku kila.”

³ Petero ehe vo lö'bö maako aba ayetonni tì'bè dawogo.

⁴ Zè ahonni ta bi kölö, le vo lö'bö maako ne aho ndra ta da Petero ehe oko ani dagba.

⁵ Mo idè rë ni ehe ongo bongo konda na lala loko mi dawogo, mora mo i'bè dè loko.

⁶ Mati Simona Petero oko ani, mo i'bè mi dawogo ehe ongo bongo konda ne.

⁷ Mo ongo nzoyi bongo mati o'do zi komo Yësu yöfu mo aba ne. Aköku ku ehe mi bi mati na bi dè ni.

⁸ Vo lö'bö mati oko dagba ani ne i'bè mi dawogo, ehe mati mo ongo, mo oma.

⁹ Mi kadra nani Petero ehe vo lö'bö maako ne, ayolonni dè henye, wayöru iya henye Yësu atënyì na didi.

¹⁰ Here zè riyö ne i'benni hulëhu zi vo lö'bö maakowe.

*Yësu alaya zi Mariya Magadala
(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)*

¹¹ Mariya Magadala owo kudu yaga dakapa dawogo. Mo edi gba kudu, mati mo idè rë ni akanjo

¹² ehe ongo malayike riyö loko. Zè usunni bongo kanyi ehe edi alimanni bi mati i'di ida ra Yësu 'domo. Ma kölö bi do mo ehe ma agamo bi ndi mo.

¹³ Malayika nee ako'jonnì ha Mariya henye, “Kö'du a'di edi akudu?” Mo aya'ba do mo henye, “Zè obannì ida ra Yere ama ku 'de, ma yolo dè i'dinnì mo kila.”

¹⁴ Kandi mati Mariya iya nenye, mo ofo rë ni kpo ehe ongo Yësu edi atoro ani. Mora mo ayolo dè, mo 'beni eyi.

¹⁵ Yësu ako'jo ho mo iya henye, “Edi akudu ga a'di? Edi eyi ra koma?” Mo asösu 'beni mo vo kyeti yaka ra ehe iya henye, “Kyedre, ezè obe ida ro mo ku 'de, ako ayada zi ma, here ma to'bo tì'bè mo koba.”

¹⁶ Here Yësu iya zi mo henye, “Mariya!” Mo ofo rë ni ehe iya zi

mo henye, “Raboni.” Ha 'ba Hibiru aba “Raboni” vo “Komoyandi.”

¹⁷ Yësu ayada zi mo henye, “Ise ra ma dè! Mi'bè dè gba zi 'Bu. Mora ayada zi vo lö'bö 'bame medì ati'bè zi mo mati na 'Bu ma ehe Wirì 'bama, kpa 'Bu wè ehe Wirì 'be.”

¹⁸ Mariya Magadala i'bè ayada zi vo lö'böwè nongo Yere ku. Mo ayada kpa zi zè wa mati mo iya zi ni.

*Yësu alaya zi vo lö'bö 'beniyè
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)*

¹⁹ Vo lö'böwè na tere kazi vo dagbe 'ba Yude, ehe mi hutaga 'ba Gima kölö nani, zè isi gè nni loko. Truku'du, Yësu alaya mi kutè 'ba gboko. Mo amètè zè iya henye, “Rakyeyi medì yè aba.”

²⁰ Ehe ayada kala niyè zi zè ehe mbese ni. Mati vo lö'böwè ongonni Yere, zè biya na rakyenyi.

²¹ Tapèti Yësu amètè zè löhu, “Rakyeyi medì yè aba,” mo iya henye, “Medì yè kutu kaa 'Bu utu ma.”

²² Here mo alawo dè zè ehe iya henye, “Iriyè Lawo Laka.

²³ Ezè ile vidi maako ku ga kö'du kyenyè, akila zè. Mora ezè ile kö'du kyenyè 'bezè dè, ila zè dè.”

Yësu ehe Toma

²⁴ Toma ma ako'jo “vo loja” edi le kölö tèmi vo lö'bö 'butè domoriyö, mo anza dè agamo eti mati Yësu alaya zi zè.

²⁵ Here zè ayadanni zi mo henye, “Dongo ze Yere ku.”

Mora Toma iya henye, “Dagba, momba kongö tepì onjo 'ba nosomari mi kala mo ehe kise zè dawisi kala ma aba. Ma ki'di kala ma bi mati wehe i'bè da mbese mo. Moma dè, nje ezè mo'do nenye ku!”

²⁶ Tapèti ko'do 'ba Gima kölö yaa, vo lö'bö atoto rë nni löhu bi kölö. Kadra nenye aba, Toma edi zè aba. Yësu ayi loko mati ha loko gba na kisi ehe owo mi kutè 'ba gboko ne. Mo amètè vo lö'bö 'beniyè, “Rakyeyi medì yè aba.”

27 Mo iya zi Toma henye, “İ'di dawisi kala yi kinye, ehe ongo bi da kala me. İ'di kala yi da mbese ma. Ogo temi da jiji 'beyi ne, ehe oma!”

28 Toma aya'ba do mo iya henye, “Yi Yere ama, ehe Wiri ama!”

29 Yesu iya henye, “Toma, oma ga ko'du ongo ma ku? Vidi mati edinni koma aba mi ma kazi ma kongo, edi ze mati tinyo ya'da aba!”

Ko'du a'di Yowani Ayoru Buku Eni

30 Yesu o'do kyine 'ba ko'du koro ko'do maakowe kyo mati vo lo'bo 'bomowe ongonni, ehe anza ze biya ayoru ku mi buku nenye.

31 Mora ma nenyee ayoru here zi ye ki'di koma 'be mi Yesu na Korisito ne, Wisi 'ba Wiri. Eze ediyé koma aba mi mo, atediyé didi aba mi ru 'bomo.

21

Yesu alaya zi vo lo'bo 'beniyé

1 Yesu yaa alaya zi vo lo'bo 'beniyé da goti Fofó 'ba Tiberiyasi. O'do re ni mi geri nenye.

2 Simona Petero, Toma ma ako'jo “vo loja,” Natanélé ta Kana mi Galilaya, gisi 'ba Zebedeyo edinni ani, bi koló aga vo lo'bo maako eti riyó.

3 Simona Petero iya henye, “Medi ti'be kyenze kiri!”

Maakowe iyanni henye, “Da ti'be ze yi aba.” Ze i'benni yaga mi tonbo 'benni. Mora du irinni wa maako de yondo nani aba.

4 Nbo mi damindo vere, Yesu ogo da goti, mora vo lo'bowé ayolónni de mo eyi ra.

5 Yesu agbógbó hé ni, “Aboke, iriyé wa maako ndó?” Ze aya'banni henye, “E e.”

6 Here mo ayada zi ze henye, “Umée ondu 'be ne akaño da kala tiri 'ba tonbo 'be, ehe akiriyé kya 'ba kyenze maakowe.” Ze o'donni here, ehe ondu gbo kyo na kyenze, here ze obonni de zi koto riyé mi tonbo.

7 Vo lo'bo mati Yesu owo ne, iya zi Petero henye, “Nenye Yere ra.” Mati Petero owo ne Yere ra, mo usu bongo mati mo oto, mati mo edi loo ko'do ne. Here, mo ofu mi wini.

8 Tonbo edi nje kaa lamikoló mitiri ta da goti. Here vo lo'bo maakowe alimanni mi tonbo, ehe otónni ondu mi mo kyo kyenze aba.

9 Mati vo lo'bowé asinni yaga temi tonbo, ze ongonni mangolo'bo ehe wa'do 'ba kalili kyenze aba do mo.

10 Yesu ayada zi vo lo'bo 'beniyé henye, “Ike kya 'ba kyenze maakowe mati iriyé ne.”

11 Simona Petero i'be huléhu mi tonbo ehe oto ondu da goti. Mi mo kyenze ma kyedre edinni lamikoló 'butémuyi domowota, mora ondu gba kazi liza.

12 Yesu iya henye, “Ayiye ehe onyowe.” Mora vo lo'bo ma koló maako ako'jo de, mo eyi ra. Ze ayolónni mo Yere ra.

13 Yesu oba mangolo'bo mi kala ni ehe i'di kya maakowe zi vo lo'bo 'beniyé. Mo o'do kyenze ne kpa te here.

14 Nenye mi kadra mawota mo ra Yesu alaya zi vo lo'bo 'beniyé tapeti mo enyi temi koli.

Yesu ehe Petero

15 Mati Yesu vo lo'bo 'beni eti indenni wakonyo ku, mo ako'jo henye, “Simona wisi 'ba Yowani, owo ma ndra ta da oka maakowe?” Simona Petero aya'ba henye, “Oo, Yere, ayolo ku mowo yi!” Yesu iya henye, “Here, ulu timelé ame.”

16 Yesu ako'jo madariyo mo, “Simona wisi 'ba Yowani, owo ma?” Petero aya'ba henye, “Oo, Yere, ayolo mowo yi!” Yesu ayada zi mo henye, “Here, ongo ga timelé ame.”

17 Yesu ako'jo mi da mawota mo henye, “Simona wisi 'ba Yowani, owo ma?” Petero na rasosu ga ko'du Yesu ako'jo ho mo mawota eze mo owo ni. Here mo ayada zi Yesu henye, “Yere, ayolo ko'du biya. Ayolo mowo yi.”

Yesu aya'ba henye, “Ulu timelé ame.”

¹⁸ Ma yada t̄inyö zi ȳi henye, mati ȳi gba na wisi kora obi, usu r̄e ȳi ehe i'be bi mati omba zi ti'be. Mora mati endro ku, akiza yaga kala ȳi. Here, maakowe akidanni ko'di ge ȳi toko r̄e ȳi ehe akalēpi zi ȳi dagba bi mati omba d̄e zi ti'be."

¹⁹ Ȳesu iya nenyē zi yada hala Petero akoli ehe akika wayeto zi Wir̄i. Here mo iya zi Petero, "Usu ga ma."

Ȳesu ehe vo lö'bö maako eti

²⁰ Petero opi r̄e ni ehe ongo vo lö'bö mati Ȳesu owō ne, usu ku ge ni. Mo ra kpa te mati alima kara zi Ȳesu bi 'ba wakonyo, ehe ako'jo henye, "Yere, eȳi ra edi ti'be zi ȳi susu?"

²¹ Mati Petero ongo vo lö'bö nenyē, mo ako'jo ha Ȳesu iya henye, "Yere, a'di kö'du mo?"

²² Ȳesu aya'ba henye, "Kö'du sösu 'bēyi edi a'di, ezē momba mo zi lima le ma'ba? Usu ga ma."

²³ Here, ndondo apere r̄e ni mi kutē vo lö'bö maakowe henye, vo lö'bö nenyē oli d̄e. Mora Ȳesu iya d̄e mo oli d̄e. Mo iya nje henye, "Kö'du sösu 'bēyi edi a'di?"

²⁴ Vo lö'bö nenyē ra mo ayada kö'du nenyē biya. Mo ayöru, ehe da yolo mo edi kö'du t̄inyö ra yada.

Ndundu mo

²⁵ Ȳesu o'do wa maakowe kyō. Ezē ayöru zē biya mi bukuwē, ma sösu henye, bi atanza d̄e mi damöku ne kö'du buku nee biya.

**Loo 'ba vo Lituwë
Komo 'ba vo Lituwë
'ba Yësu, mandere
Loo 'ba vo Lituwë
Rayada kö'du 'ba
buku nenyë**

Luka, vo buku 'ba Luka yöru nenyë, ayöru buku ma riyö Laka nenyë, ru mo Komo 'ba vo lituwë 'ba Yësu, mandere Loo 'ba vo lituwë. Kö'du Yöyö Laka 'ba Yësu ma Luka ayada zi ze wa mati Yësu o'do mi lima 'bomo mi dakaño. Buku ma riyö Laka nenyë, ayeto ta bi mati ndundu 'ba buku ne inde rë ni. Ayada zi ze wa mati vo lö'böwë 'ba Yësu ehe biya vo litu 'bomowe o'donni here i'di kö'du yeti 'ba Yësu apere rë ni kpuru biya mi damöku nenyë.

Gba Yësu i'di loo dë zi vo lö'bö 'béyiyë zi me'do 'beni yeti mi damöku nenyë biya, mo ovo Lawo Laka 'ba Wirí mi zë here zi zë tédinni kyigo aba zi loo 'bomo ne ko'do. Mati zë irinni Lawo Laka ku, zë ayetonni zi kö'du yeti mi Yerusalema. Vidí kayo omanni mi kö'du yeti 'bézë ehe ayinni na vo lö'böwë 'ba Yësu. Kö'du koro kayo o'do rë ni, here zi vidí koma mi kö'du yeti 'ba vo lö'böwë 'ba Yësu.

Mati kö'du yeti nenyë edi ku kyigo mi Yerusalema, vo wehee 'ba Yësu ayetonni yaza vo lö'böwë zi tedi na riti. Tinyö vo lö'böwë 'ba Yësu ore yaga temi Yerusalema ehe na rapere. Zë ilanni, kö'du yeti mi dakaño 'ba Yudiya ehe Samariya. Komo 'ba loo nenyë ayada temi kapita 1 zi kapita 'butë domoriyö. Petero alaya laya kyedre mi komo nenyë.

Tapëti ma nenyë, Wirí ako'jo kya vo lö'bö maako, ru mo Pawolo. Gba mati Wirí ako'jo mo dë, mo edi ko'do zë mati alö'bönni ga Yësu na riti mi ru yëni 'ba Yude. Mora Yësu ayada rë ni zi Pawolo ehe utu mo mi loo zi dakaño maakowe. Mi gëri nenyë, kö'du yeti 'ba Yësu i'bë le

kafo maga 'ba dakaño 'ba Yiserele zi dakaño maakowe, bi mati vidí maakowe alimanni 'domo.

Pawolo o'do loo nenyë mi bi kayowe, temi Yerusalema zi Roma. Yude o'donni mo riti kyedre ki'ja, mora zë a'danni mo dë. Mo ayëti kö'du mi bi 'ba mötu, bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe mi bi naniye 'ba vidí maakowe kpa. Kö'du laka 'ba loo 'bomo edi zi yada zi vidí 'ba damöku nenyë wa mati Yësu o'do ko'do zë.

Tëmi nenyë biya, vo kome 'ba ndenyë ato'bo yolönni gëri mati vo lö'böwë 'ba Yësu alimanni mi dakaño. Here loo 'bézë mëdi kaa ga kö'du yada ma laka kö'du ze zi lö'bö gó mo. Here Wirí ma konyi ze zi ki'ja kö'du yolö kpuru Buku Laka nenyë. Amini.

Luka ayöru zi Tiyöpiyölö

¹ Mi dagba buku 'bama, ma yöru zi yi Tiyöpiyölö biya wa mati Yësu o'do yandi mo aba, temi kadra mati mo ayeto loo 'beni,

² le mi ko'do mati oba mo komoriyë, tapëti mo i'di kö'du ku kpuru Lawo Laka aba zi vo lituwë mati mo inzi.

³ Tapëti koli 'bomo, mo ayada rë ni zi zë mo edi na didi. Zë ongönni mo ko'do 'butësowó aba, mo ame'donni zë eti kö'du Damöku 'ba Wirí.

⁴ Mati mo gba zë eti mo iya zi zë henye, "Ile Yerusalema dë, isiye kinye bi Lawo Laka zi 'Bu ki'di kaa mati ma yada zi ye mo alömu zi ko'do.

⁵ Yowani i'di bapatisi wini aba, ko'do tisi aba aki'diyë bapatisi Lawo Laka aba."

Oba Yësu komoriyë

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁶ Mati vo lituwë gba Yësu aba, ako'jonní ho mo iyanni henye, "Yere, yaanya aba omba ki'di damöku zi Yiserele hulëhu löhu?"

⁷ Yësu iya zi zë henye, "Omba dë zi ye yolö kadra 'ba kö'du mati o'do rë ni nani, nje 'Bu ra ayolö.

⁸ Mora Lawo Laka atayi de ehe aki'di kyigo zi ye. Here, akayade

kö'du ma zi vidi mi Yerusalema, mi Yudiya biya, mi Samariya, ehe mi damöku ne biya."

⁹ Tapëti kö'du kiya 'ba Yësu nenyë, ehe mati zë ëdinni bi kongɔ, oba mo riyë mi föli. Zë ɔ'bɔnni dekpe mo kongɔ.

¹⁰ Mora mati mo ëdi ti'bë ku riyë, zë nduwë bi kongɔ komoriyë. Kandi kora riyö usunni bɔngɔ kanyi ëdi tɔɔnni dakapa zë.

¹¹ Zë iyanni henye, "Kö'du a'di kora 'ba Galilaya ëdi tɔre kinye bi kongɔ komoriyë? Oba Yësu ku komoriyë. Mora mo ata'ba hulëhu tëmi gëri kölö mati onge mo ti'bë."

*Vidi maako zi kiri peti Yudasi
(Mt 27:3-10)*

¹² Vo litu a'banni ta Döku 'ba Olivo zi Yerusalema. Döku 'ba Olivo ëdi lasi 'ba wiri kölö ta ra Yerusalema. Vo litu mati i'bënni ani ne,

¹³ zë ra Petero, Yowani, Yemisi, Anderiya, Pilipo, Toma, Baratolomoya, Matayo, Yemisi wisi 'ba Alipayo, Simona mati o'dɔ lövɔ dakaŋo 'bëni, ehe Yudasi wisi 'ba Yemisi. Mati vo lituwë a'banni ku gawo, zë i'bënni riyë mi loko tɔɔ ma ëdinni 'dɔmo.

¹⁴ Vo lituwë 'duwi rë nni tɔtɔ amötu na radroko, vidi mbare, ehe Mariya ma 'ba Yësu, öndu mo ëti.

¹⁵ Kadra naniye aba, vo lö'bö 'ba Yere ëdinni biya lamikölö 'butëriyö mi ratɔtɔ bi kölö, ehe Petero ënyi riyë ame'do zi zë.

¹⁶ Mo iya henye, "Aboka me, kyigɔ 'ba Lawo Laka aba, Dawidi iya kö'du 'ba Yudasi, mora kö'du mati mo iya ne o'dɔ rë ni ku.

¹⁷ Yudasi mo kölö tëmi ze o'dɔ lövɔ ze aba, mora mo ika vidiyë zi Yësu kiri.

¹⁸ Here, Yudasi ogo kaŋo kahi ma i'di zi mo ga kö'du kyënyë ko'dɔ 'bɔmo ne. Mati mo alëpi ta riyë akaŋo mi yaka, ida rɔ mo api.

¹⁹ Mati vidi 'ba Yerusalema ayɔlɔnni kö'du nenyë, zë ako'jonnii yaka nani Akeledama, kö'du ya'ba aba mi ha 'bëzë, 'Yaka 'ba Yama.'

²⁰ Mi buku Wayeto 'ba Dawidi iya henye,

'Mila loko 'bɔmo na mbiya, ehe mila vidi maako dë lima ani.' Iya kpa henye,

'Vidi maako miri lövɔ 'bɔmo ne.'

²¹⁻²² "Here, domba vidi maako kpa zi kɔnyi ze yada zi vidi maakowe henye, Yësu ënyi ku tëmi koli. Mo mëdi tëmi vidi kora kölö ma ëdi ze aba tëmi biyeto. Mo mëdi ze aba tëmi kadra mati Yowani abapatisi Yere Yësu, le ko'do ma oba mo komoriyë."

²³ Zë inzinni vidi kora riyö. Ma kölö tëmi zë Yosepa, ako'jo Barasaba, ako'jo kpa Jusitusu, ehe agamo Matiyasi.

²⁴ Here, zë biya amötunni, iyanni henye, "Yere, ayɔlɔ kö'du sösu mi di'di 'ba vidi biya. Ayada zi ze ma kölö ma inzi ku

²⁵ zi tëdi na vo litu ehe zi lövɔ peti Yudasi ko'dɔ."

²⁶ Zë u'dunni födö, ehe inzi Matiyasi zi droko mi gboko 'ba vo lituwë 'butë dɔmokölö ne.

2

Tayi 'ba Lawo Laka

¹ Mi ko'do tayi 'ba Lawo Laka aba, vo lö'böwë ga Yere biya ga bi kölö.

² Kandi kpɔɔ aa ta komoriyë kaa taa 'ba buluku mora oso ndɔ mi loko mati zë atɔtɔ rë nni 'dɔmo ne.

³ Here zë ongɔnni wa alaya kaa ndende wa'do ta bi lasi apere rë ni yaga alima da vidi biya na kölö kölö.

⁴ Zë biya osonni ndɔ Lawo Laka aba, ayetonnii me'do tëmi ha maakowe, kaa mati Lawo Laka i'di zë zi me'do.

⁵ Yude vidi 'ba Wiri kayo mati ëdi alimanni tëmi dakaŋo biya mi damöku ne, ëdinni lima mi Yerusalema.

⁶ Mati zë owonnii kpɔɔ wa ne, vidi kayo atɔtɔ rë nni ga bi kölö. Zë biya na rakaga ga kö'du vidi kölö tëmi zë owo vo kö'du kombe ëdi ame'do ha 'bëni aba.

⁷ Tëmi rakaga 'bëzë ne zë iyanni henye, "Vidi nenyee biya mati ëdi ame'donnii here ne, anzanni dë vidi 'ba Galilaye?"

8 Kö'du a'di dowo zè ëdinni ame'do ha 'beze aba?

9 Kya ze maakowe tëmì Patiya, Mediya, Elamo, Mesopotamiya, Yudiya, Kapadosiya, Poniyyitusu, Asiya,

10 Paragiya, Pambaliya, Ezipeto, kapa 'ba Libiya kara ra Sirënë, Roma,

11 Keriti, ehe Arabiya. Kya ze maakowe o'jo Yude, ehe maakowe inzi rë nnì zi tëdinni na Yude. Ze biya dowo zè ëdinni ame'do ta ha 'ba vidi biya, zi yada kö'du kyige mati Wirì o'do ne."

12 Da vidi biya na wirì wirì. Maakowe alimannì ha oka ma kölö ko'jo henye, "Kö'du nenye biya a'di?"

13 Maakowe o'donni lasa ra vo lö'böwè 'ba Yere, iyanni henye, "Zè uwënnì a'ji."

Petero ame'do zi vidi kayo

14 Petero ënyi riyè vo litu 'butè domokölö ne ëti, ehe ame'do gu kyembe laka aba zi vidi kayo, iya henye. "E Yude mora e biya mati alime mi Yerusalem, owowe me'do mati momba zi kiya.

15 Vidi nenye anzanni dë na a'ji kaa mati asösuwè. Kadra 'ba damindö ëdi madomosowö.

16 Nenye ëdi kö'du mati Wirì ayada zi nëbi Yowele kiya,

17 Èzè ndundu 'ba ko'do oko ku, ma ki'di Lawo Laka ama zi vidi biya. Gisi 'be ma kora minzö ëti akayëtinni kö'du kise 'bama.

Gisi kora o'biye akongonni wa kazi Wirì.

Korokyedre 'be wirì akisi zè.

18 Mi ko'do naniye ma ki'di Lawo ama zi vo kalima ame,

'dö vidi kora mbara ëti, akayëtinni kö'du kise 'bama.

19 Ma ko'do kö'du koro komoriyè ehe kyinë 'ba kö'du maakowe lebi dakanjo.

Ani yama atëdi, wa'do ehe kyëtu.

20 Kadra akopi rë ni na köndu, ehe yehe atëdi na yama gba kazi ko'do bikanyi kyedre 'ba Yere alaya.

21 Here Yere akayomö vidi biya mati ako'jo kö'du ga wakonyi."

22 "Vidi 'ba Yiserele, owowe me'do nenye. Momba kiya kö'du ga kö'du 'ba Yësu 'ba Nazereta. Wirì utu Yësu zi ye zi kö'du koro rakaga aba ko'do ehe da kyinë. E biya ayole nenye ku.

23 Wirì omba do mo ku nzo aki'di Yësu zi ye. Here obe mo ehe i'diyè mo zi kora vo kö'du kyënyè ko'de tëmì tu'dè maakowe zi tötö mo da taka.

24 Mora Wirì ila mo na dangölö tëmì koli ehe aliro na didi, ga ködu koli o'bo dë ta'da mo."

25 "Dawidi iya kö'du 'ba Yësu henye,

'Mongö Yere 'duwi kara ra ma, ehe mere dë, mo ëdi ma aba, da kala ma, ma tiri.

26 Ga kö'du nenye, di'di ma atëdi na rakyenyi,

me'do 'bama atëdi 'ba rakyenyi, lima 'bama atëdi kö'du sösu laka aba.

27 Yere omba dë zi ma kila bi lima 'ba lawo 'ba vidi koli, ehe mo omba dë zi kila ida ra vidi laka 'bomo teje mi ogo.

28 Mo ayada zi ma gëri 'ba didi, ehe mo o'do ma na rakyenyi tëdi 'bomo kara ra ma.' "

29 "Aboka me, ëdi tinyö zi ma zi me'do ga kö'du zutu 'beze Dawidi. Mo oli ehe usu, ehe dawogo mo ëdi ze aba kinye ndenye.

30 Mora Dawidi ne nëbi ra, ehe mo ayolo henye, Wirì o'do lömu vidi maako ta dakota 'bomo kadra maako aba atëdi na yere.

31 Dawidi ayolo nenye ako'do rë ni, ehe mo ayada zi ze akaliro Korisito na didi. Mo iya henye, 'Wirì ila mo dë mi ogo, mandere ida ro mo zi teje.' "

32 Ze biya da kato'bo yada zi ye henye Wirì aliro Yësu ku na didi.

33 Oba Yësu ku komoriyè zi lima da kala tiri 'ba Wirì, ehe Wirì i'di Lawo Laka ku zi mo, kaa mati 'Bu alömu. Yësu ra kpa i'di Lawo Laka zi ze, ehe nenye ëdi wa mati yaanya aba ëdiyè kongö kowo mo aba.

34 “Dawidi i'bë dë komoriyë, mora mo iya henye,

'Yere iya zi Yere 'bama

zi lima da kala nī ma tiri,

35 le ezë mo o'do vo wehe 'bomo ku kaa gba'da 'ba burutu zi mo.' ”

36 “Vidi 'ba Yiserele biya ayolo henye, Wiri o'do Yesu 'do na Yere ehe na Korisito, i'diyë mo le koli riyë da taka.”

37 Mati vidi owonni kö'du nenye, zë kazi rakyenyi. Zë ako'jonnī ha Petero, vo litu maakowe eti iyanni henye, “Aboka me, a'di ra da ko'do?”

38 Petero iya zi zë henye, “Oto de zi Wiri tēmi kö'du kyenyë ko'do biya, iriyë bapatisi mi ru Yesu Korisito, zi ye kila ga kö'du kyenyë 'be, ehe akiriyë waki'di 'ba Lawo Laka.

39 Lömu nenye zi ye gisisi 'bee eti, kpa zi vidi biya mati Yere 'beze Wiri akinzi, kpa vidi mati zë na kowo.”

40 Petero ayada kö'du kayo maakowe kpa zi zë zi rē nni kyigo, mo iya henye, “Ma lenzee zi re yomo kazi wa mati ako'do rē nī biya zi vidi 'ba kö'du kyenyë ko'do nenye.”

41 Mi kadra nani vidi kpulukuwota omani mi kö'du kise, irinni bapatisi, adroko da watiti 'ba vo kö'du kombe.

Rakida 'ba vo kome

42 Zë ayaṅa kadra 'benni mi kö'du yandi kazi vo lituwë, rakida, wakonyo 'ba Yere, mötu aba.

43 Vidi biya na rakaga ehe na tere ga kö'du wakoro kayo ehe kyinë wa mati vo lituwë o'donni.

44 Vo kome nduwë rē nni toto ga bi kölö ehe zë ayanyanni mi wa mati zë edinni mo aba.

45 Zë ogonni wasisi 'benni yaga, ehe i'dinni kahi mo zi vidi ma omba.

46 Ko'do ta ga ko'do, zë atoto rē nni mi yekëlu. Zë onyonni wa bi kölö mi liṅo kutu kutu ehe ayanyanni mi wakonyo 'benni na rakyenyi kazi dakumbë,

47 ezë edinni Wiri yeto. Vidi biya omba zë. Ta ga ko'do 'duwi Yere ayövu zë mati ayomo ku.

3

Petero Yowani aba ako'jonnī kora vo keṅe

1 Kadra 'ba mötu edi kaa kadra wota 'ba hutaga, Petero ehe Yowani aba edi ti'benni mi yekëlu.

2 Kora mati o'jo na keṅe ne injë ha loko 'ba yekëlu. Ta ga ko'do biya i'di mo dakapa ha loko nenye, ako'jo Ha Resi Teme. Mo alima ani ehe wa lenze kazi vidi mati edi ti'benni loko.

3 Kora ne ongo Petero ehe Yowani edi todunni mi yekëlu, ehe mo ako'jo hë zë kö'du kahi.

4 Mora zë ongonni bi mbiyi do mo ehe iyanni henye, “Ongo bi riyë de ze.”

5 Kora ne ongo bi dë zë asösu 'beni na ki'ja wa maako kazi zë.

6 Mora Petero iya zi mo henye, “Manza dë kahi aba, mandere dahabo, mora ma ki'di zi yi wa mati medi mo aba. Mi ru 'ba Yesu Korisito 'ba Nazereta, miya zi yi enyi riyë ayeto lasi.”

7 Petero iri mo kala ma tiri aba akonyi mo riyë. Kandi ndi kora ne gbonzö mo aba, ayi na kyigo,

8 ehe mo öfu riyë, ayeto lasi. Mo i'bë ga ndi Petero Yowani aba mi yekëlu, lasi, tofu ehe Wiri yeto aba.

9 Vidi biya ongonni mo lasi toko ehe Wiri yeto aba.

10 Zë ayolonni mo kora vo lenze mati edi alima ha Resi Teme 'ba yekëlu ne, zë na rakaga. Zë o'benni dë yolo kö'du a'di ra o'do rē nī zi kora ne.

Me'do 'ba Petero mi yekëlu

11 Mati kora ne zo ga ndi Petero Yowani aba, vidi biya ahonni zi zë bi mati ako'jo loko senjë 'ba Solomon.

12 Petero ongo vidi kayo ma atoto rē nni ne ehe mo iya henye, “Vidi 'ba Yiserelee, kö'du a'di e na rakaga ga kö'du mati o'do rē nī ne? Asösuwë dedi ze kyigo maako aba? Asösuwë da to'bo ze kora nenye ko'do zi lasi ga kö'du ze na laka?”

13 Wiri 'ba Abarayama, Yisika, Yakoba, ehe zutu 'bezee, i'di ru

kyedre zi vo Litu 'bëni Yësu. Mora ombe mo dë, i'diyë mo zi Pilato zi kofo, mati Pilato omba zi mo kinga na dangölö.

¹⁴ Ombe Yësu dë mo le na laka ehe tinyö ne. Ako'jowe kö'du kora ma ofo vidï zi kinga na dangölö,

¹⁵ ehe ofowe mo ma i'di didi zi vidï. Mora Wirï injë mo tëmi koli, ehe ze biya da t'bo yada zi ye wa mati mo o'do.

¹⁶ Onge kora nenyë, ehe ayole mo. Koma mi ru 'ba Yësu ra o'do mo kyigo. Koma mi Yësu ra o'do kora nenyë ti'de na laka.

¹⁷ Aboka me, ma yole ehe vo dagba 'be ayolönni dë wa mati zë o'dönni.

¹⁸ Wirï iya kpuru kazi nëbi ëniyë henye, Korisito ëni aki'ja riti, ehe yaanya aba ne mo asesi lömu ëni ku.

¹⁹ Here, ote de zi Wirï, here akila kö'du kyënyë 'be,

²⁰ here kadra akatayi mati Yere aki'di kyigo zi ye, here mo akutu Yësu Korisito, mati mo inzi zi ye.

²¹ Mora Yësu akalima komoriyë le ëzë Wirï o'do wasisi ku biya na kyiyi, kaa mati mo iya kyere kpuru nëbi laka 'bomowe aba.

²² Mosa iya henye, 'Yere Wirï 'be akinzi vidï tëmi yë kölö zi tedi nëbi kpa kaa mo inzi ma. Owowe kö'du mati mo ayada zi ye.

²³ Vidï maako mati oro nëbi nenyë dë, atanza dë na vidï 'ba Wirï löhu.'

²⁴ Nëbi Samowele ehe biya nëbi maakowe mati ayinni ta go mo, zë ame'dönni ga kö'du wa ma ëdi rë ni ko'do yaanya aba ne.

²⁵ E gisi 'ba nëbiyë ehe iriyë lömu 'ba Wirï ku, mati Wirï o'do zutu 'be ëti. Kaa mo iya zi Abarayama henye, 'Tëmi kozo 'bëiyë, ma ki'di ya'da zi vidï biya 'ba dakaño ne.'

²⁶ Wirï inzi vo litu ëni, ehe utu mo dagba zi ye, zi ki'di ya'da zi ye, here oto de tëmi kö'du kyënyë 'be ne."

4

Petero Yowani aba ika komo ma-galesi

¹ Mati Petero Yowani aba ëdinni gba ame'do zi vidiyë, vo kyëlu 'ba

vo ga yëkëlu kongö, ehe Sadekee okönni.

² Kora nenyë na kamo ga kö'du vo lituwë ëdinni vidiyë yandi henye, yöku atënyë tëmi koli, kaa Yësu ënyë tëmi koli.

³ Tapëti kadra kutë, zë irinni Petero, Yowani aba i'dinni zë mi kamba yöndo aba.

⁴ Mora vidï kayo mati owonni kö'du kise ne, omanni. Yaanya aba watiti 'ba vo lö'bö ga Yere ëdi kpulukumuyi.

⁵ Mi damindö vere vo dagbe, kyedree, ehe vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa atoto rë nni mi Yerusalema.

⁶ Kyedre 'ba vo karase Anasi ëdi ani, Kayafa, Yowani, Alekazende, ehe maakowe ta dakota 'ba vo da karasa.

⁷ Zë ikanni Petero Yowani aba loko, o'dönni zë atoro kutë, ako'jonnï hë zë, iyanni henye, "Kyigo 'ba a'di aba, ehe mi ru 'bëyi o'de kö'du nenyë?"

⁸ Petero oso ndo Lawo Laka aba, iya henye, "Vo dagba 'ba vo dakañowe ehe kyedree,

⁹ ëzë ako'jowe he ze ndenye ga kö'du laka mati o'do rë ni, ga kö'du vidï ma ako'jo,

¹⁰ mëdi na yolo zi ye ehe zi vidï biya 'ba Yiserele, kora nenyë ëdi toro kinye na laka ga kö'du kyigo 'ba Yësu Korisito 'ba Nazereta, mati i'diyë koli da taka, mati Wirï injë tëmi koli.

¹¹ Yësu ra yitö mati vo wa kuvöwë ombanni dë, mora yaanya aba mo ra yitö ma dagba na laka ndra.

¹² Yësu ra nje ëdi kyigo aba zi wayomo. Ru mo ra nje kölö mi damöku ne akato'bo yomo vidï biya."

¹³ Vidï kyedree na rakaga mati ongönni Petero Yowani aba erenni dë, ehe zë ayolönni vo litu riyö nenyë zë önbö kora mbiya ayandi zë dë. Vidï kyedree ayolönni, zë ëdinni kyere Yësu aba.

¹⁴ Mora o'bonni dë tandi ga kö'du kora mati ako'jo ne ëdi toro ani.

15 Kyedree utunni zë yaga tëmi magalesi. Here zë iyanni zi oka ma kölö maako,

16 “A'di ra da ko'do zi kora nenyee? Vidi biya mi Yerusalema ayolanni kö'du koro nenyé mati vo lituwë o'donni, ehe do'bo dë kiya o'do rë ni dë.

17 Zi kö'du nenyé sesi mo kazi apere rë ni, diya zi zë, ma me'donni dë zi vidi maako löhu mi ru 'ba Yësu.”

18 Here zë ako'jonnii vo litu riyö ne hulëhu loko, ehe ayadanni zi zë, ma yandinni wa maako dë mi ru 'ba Yësu.

19 Petero Yowani aba aya'banni do mo zi zë iyanni henye, “Asösuwë Wirii omba ze, zi ye ra koro, mandere zi mo ra koro?”

20 Do'bo dë lima ti, ga kö'du wa ma dongo ehe dowo.”

21 Kyedree i'janni kö'du maako dë na kyënyë zi riti ki'di zi Petero ehe Yowani, here zë ilanni zë na dangölö. Vidi biya Wirii yeto aba ga kö'du ma o'do rë ni.

22 Kora mati ako'jo kö'du koro nenyé aba, koo 'bomo ndra ta da 'butësowo.

Mötu 'ba vo kome

23 Kandi mati ila Petero ehe Yowani aba na dangölö, zë a'banni hulëhu ehe ayadanni zi okanniyë kö'du mati kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe iyanni zi zë.

24 Mati koso vo lö'böwë 'ba Yere owonni kö'du nenyé, zë amötunni zi Wirii na radroko ehe iyanni henye, “Yere, o'do komoriyë, dakaño, ranga, wasisi biya mi zë,

25 mi kyigo 'ba Lawo Laka, ame'do zi zutu 'beze Dawidi, vo litu 'ba Wirii, iya henye,

‘Kö'du a'di tu'dëë biya na kamo? Kö'du a'di vidi edinni kö'du sösu ma lumë ne ko'do?”

26 Yere 'ba dakaño ako'jo rë nni kö'du wehe, ehe vo daline adroko rë nni da Yere ehe Masiya 'bomo.’ ”

27 “Kinye mi Yerusalema, Heroda ehe Ponitisi Pilato atoto rë nni tu'dëë eti ehe vidi 'ba Yiserele. Here zë

ofo rë nni ra vo litu laka 'bëyi Yësu, Masiya kinzi 'bëyi.

28 Zë o'donni wa mati omba zi ko'do na kyigo.

29 Yere, owo me'do tere 'bëzë. Akonyi vo litu 'bëyiyë, here o'do ze na kyigo zi me'do kö'du kise 'bëyi.

30 Ayada kyigo kyedre 'bëyi, kaa edi vidi ko'jo ehe kö'du koro ko'do, rakaga aba mi ru laka 'ba vo litu 'bëyi Yësu.”

31 Tapëti amötunni ku, bi 'ba ratoto akoho rë ni. Zë osonni ndo Lawo Laka aba, ayetonnii me'do mi kö'du kise a Wirii ne kazi tere.

Mi wa yanya

32 Gboko 'ba vo lö'böwë kö'du sösu 'bëzë biya kölö. Vidi maako iya dë wa biya mati edinni mo aba ne 'bëni ra, mora zë ayanyanni mi wa oka ma kölö maako aba.

33 Kyigo aba vo lituwë ayadanni zi vidi biya henye, Yësu edi yaanya aba na didi. Wirii i'di ya'da zi vo lö'bö 'bënyë.

34 Vidi maako i'bë dë kö'du sösu aba ga kö'du wa, ga kö'du vidi ma edi kaño aba mandere lokowe, akogo zë yaga ehe ika kahi mo ne zi vo lituwë. Here zë i'dinni kahi mo ne zi vidi ma omba.

36 Yosepa mo kozo 'ba Lëvi, ta Seyipurusu, mati vo lituwë ako'jonnii mo Baranaba, kö'du ya'ba aba vidi 'ba kö'du laka kiya zi oka,

37 mo ogo yaka 'bëni yaga, ehe ika kahi mo zi vo lituwë.

5

Ananiya mbara 'bëni Safira aba

1 Kora maako ru mo Ananiya, mbara 'bëni Safira aba, ogonni kaño 'bënni yaga.

2 Mora idanni da kö'du zi sesi kya 'ba kahi ne, na 'bënni. Here mati Ananiya oba koso kahi ne zi vo lituwë,

3 Petero iya zi mo henye, “Ananiya, kö'du a'di i'di Satani yi ko'ba, zi sesi kya 'ba kahi mati i'ja ta da kaño ma ogo ne? Kö'du a'di iga ndondo zi Lawo Laka?”

4 Wa ne 'bëyi ra mati gba ogo dë, ehe kpa tapëti kogo mo, kahi mo gba zo na 'bëyi. A'di ra o'do yi zi kö'du ma here ne ko'do? Iga ndondo ne dë zi vidi, iga ndondo ne zi Wirì."

5 Kandi mati Ananiya owo kö'du ne, mo alëpi akaño brua na yöku. Vidi biya mati owonni ne, biya na tere.

6 Gisi kora obi ayinni loko, ehe olonni ida ro mo. Here zë injënni yaga, usunni.

7 Kadra wota aba yaa, mbara 'bomo Safira ayi loko, mora ayolo kö'du mati o'do rë ni zi kora 'bëni ne dë.

8 Petero ako'jo ho mo iya henye, "Ayada zi ma, ogowe kaño ne da kahi nenyë?" Mo alëzë iya henye, "Oo, kahi ne mo ra biya ne."

9 Petero iya zi mo henye, "Kö'du a'di yi kora 'bëyi aba riyö, ide me'do zi yonzo Lawo Laka? Kora mati usunni Ananiya, ëdinni ha loko, ehe akumbënni yi yaga."

10 Kandi mo alëpi burutu Petero oli. Mati gisi kora obi nee, ayinni hulëhu loko, i'janni Safira ako'do ani na yöku. Here zë injënni mo yaga ehe usunni mo dakapa kora 'bomo.

11 Kanisa na tere, ehe vidi biya mati owonni kö'du ma o'do rë ni ne.

Kö'du koro rakaga aba

12 Vo lituwë o'donni kö'du koro rakaga aba kyö mi kutë vidi. Vo kusu ga Yere biya 'duwi rë nni toto mi kapa 'ba yëkelu ako'jo loko sënje 'ba Solomono.

13 Vidi maakowe yaga tëmi gboko 'bëzë omba dë zi rë ni droko zë aba, mora vidi biya ombanni zë le ndra.

14 Vidi kora kyö ehe mbara ayetonni koma mi Yere.

15 Here vidi rakoe ika zë yaga da gëri o'ba da agburuku. Asosunni ezë Petero alasi ta dakapa, ehe galili mo akalëpi dë zë, akako'jo zë.

16 Vidi kayo ma ëdinni alima mi gawowe kara Yerusalema, ikanni zë mati rakoo aba mandere zë mati dakyikyì aba mi nni, ako'jo zë biya.

Yaza 'ba vo lituwë

17 Kyedre 'ba vo karase ehe Sadeke biya osonni ndo na mikumbë.

18 Zë irinni vo lituwë, i'dinni zë mi kamba ta da komo vidi biya.

19 Mora mi yondo nani malayika kazi Yere ayëhu ha loko 'ba kamba, ayasi vo lituwë yaga. Malayika iya henye,

20 "I'bëe mi yëkelu, ehe ayade zi vidi me'do 'ba didi nenyë biya."

21 Here zë i'bënni kadra asi ku nzere, ehe ayetonni kö'du yandi mi yëkelu.

Kyedre 'ba vo karase vidi 'bëni ëti ako'jonnì ga bi kolö magalesi mati zë kyedree 'ba Yiserele. I'dinni kö'du zi vo lituwë kika zi nni tëmi kamba.

22 Vo kanya 'ba yëkelu mati utu zë mi kamba, i'janni vo lituwë dë. Zë a'banni, iyanni henye,

23 "Di'ja ze kamba na kisi nbiri, ehe vo kanye ëdi toronni ha loko. Mora mati da yëhu ha loko, ehe dödu mi mo, di'ja vidi maako dë ani."

24 Kyedre vo kanye 'ba yëkelu ehe kyedree 'ba vo karase owonni kö'du kiya 'bëzë ne, mora ayolonni dë a'di ra sosunni atëdi.

25 Vidi maako ayi ödu loko iya henye, "Yaanya aba kora naniye, mati i'diyë mi kamba ëdinni mi yëkelu vidi yandi."

26 Kyedre vo kanya 'ba yëkelu i'bënni vo kanye ëti ehe ikanni vo lituwë hulëhu, mora o'donni zë dë na kamo, ga kö'du zë na tere kazi vidi ayetonni zë ku'du yitö aba.

27 Mati ika vo lituwë ku komo magalesi, kyedre 'ba vo karase iya henye,

28 "Da yada ku huwë zi ye, ayandiye kö'du dë mi ru 'ba Yësu. Mora onge wa mati o'de ne te. Èdi yandiye vidi biya mi Yerusalema, ehe ëdi ayonze zi kö'du koli 'bomo ya'ba gu ze."

29 Petero vo litu maakowe ëti aya'banni do mo iyanni henye, "Doro ze Wirì ndra ta da vidi.

30 Ofowe Yësu mo totö aba da taka, mora Wirì 'ba zutu 'beze injë mo na didi.

31 Wirī o'do mo na vo dagba 'beze ehe na vo wayomɔ. Wirī i'di bi zi mo da kala ni ma tiri, ehe vidi 'ba Yiserelee ata'banni hulëhu zi mo ehe akila kö'du kyënyë 'bëzë.

32 Ze kinye zi yada kö'du nenyë biya zi ye, ehe Lawo Laka zi yada kpa zi ye, mo waki'di 'ba Wirī zi vidi biya ma oro Wirī."

33 Mati vidi 'ba vurëë owonni kö'du nenyë, zë ayinni na kamo, ombanni zi kofo vo lituwë.

34 Mora ma kölö maako tēmi zë, Farasi ru mo Gamalili, mo vo komoyandi 'ba kö'du ki'di ma oro mo ndra. Mo i'di kö'du zi vo lituwë koba dero tisi yaa yaga.

35 Here mo iya zi vidiyë 'ba mi vurëë henye, "Kora 'ba Yiserele, komowe mandi re kö'du wa mati edi ko'de zi kora nenyëe.

36 Tadura alaya kadra ma alaga nani aba, o'do rë ni na vidi kyedre maako, ehe vidi kora kaa lamisowɔ adroko rë nni mo aba. Mora mati ofo mo, vo ga ndi mo apere rë nni biya, kö'du 'bomo ne inde rë ni.

37 Yaa mati iti ga vidi 'ba dakaɔ 'beze, Yudası tēmi Galilaya alaya kpa. Vidi kayo alö'bönni ga ndi mo, mora ofo mo, ehe vo lö'bö ga ndi mo apere rë nni biya.

38 Here miya zi ye tēdiyë na kowɔ ta ra kora nenyëe. Ile zë na bi dë nni. Èzë kö'du ko'do 'bëzë ne 'ba vidi köndu, akinde rë ni.

39 Mora èzë ayi kazi Wirī, ɔ'be dë yata, nje èzë ombe zi wehe ko'do Wirī aba." Vo vurëë ombanni da me'do 'bomo.

40 Zë ako'jonnı vo lituwë hulëhu loko, u'bönni zë, ehe i'di kö'du zi zë, ma me'donni dekpe löhu mi ru 'ba Yësu. Ilanni zë ti'bë.

41 Vo lituwë ilanni magalesi rakyenyi aba, ga kö'du Wirī o'do zë zi riti ki'ja ga kö'du 'ba Yësu.

42 'Duwi ayaɔa kadra 'bënni mi yëkelu, ehe mi liɔ kölö maako ta ga agamo ɔronni dë ta bi kö'du yandi, ehe yada kö'du yöyö laka Yësu ra Korisito.

6

Vo wakonyi madomoriyö

1 Mi kadra naniye, vidi kayo ayinni adroko rë nni vo lö'böwë. Kya maakowe mati edinni ame'do ha 'ba Girigi aba ne, ayetonni rë nni lamo zë mati edinni ame'do ha 'ba Hibiru aba. Zë iyanni henye, mbara lu'bë ma edinni ame'do ha 'ba Girigi aba ne, i'di mi wayanya 'ba wakonyo 'bëzë dë ta ga ko'do biya.

2 Vo litu 'butë domoriyö ako'jonnı gboko 'ba vo lö'böwë bi kölö, iyanni henye, "Doro ze dë ta bi yeti kö'du kise 'ba Wirī zi loo 'ba wakonyo ra yanya.

3 Aboka me, inziye vidi kora madomoriyö mati vidi ɔwɔ zë, ehe ayolonnı kö'du, ehe osonni ndo Lawo Laka 'ba Wirī aba. Da ki'di zë na vo ga loo nenyë kongɔ.

4 Da katobɔ yanya kadra 'beze motu aba ehe me'do 'ba Wirī yeti."

5 Kö'du sösu nenyë o'do vidi biya na rakyenyi ehe inzinni Setifano. Mo edi koma kyedre aba ehe oso ndo Lawo Laka aba. Zë inzinni Pilipo kpa, Porusi, Nikonara, Timotiyɔ, Paramenasi, Nikola tēmi Atiyokɔ, mati inzi rë ni zi tēdinni na Yude.

6 Kora nenyëe ika zë zi vo lituwë. Here vo lituwë amötunni, i'di kala nni da kora nee, zi kinzi zë zi loo nenyë ko'do.

7 Kö'du kise 'ba Wirī apere rë ni, ehe vidi kayo mi Yerusalema ayinni zi tēdi na vo lö'böwë. Vo karasa kayo oronni koma.

Kiri 'ba Setifano

8 Wirī i'di kyigɔ zi Setifano zi kö'du koro kyedre ko'do ehe rakaga mi kutë vidi.

9 Mora vidi kora maakowe tēmi Sirënë ehe Alikazenderiya, zë tēmi gboko ma ako'jo rë nni "Kora 'ba dangölö." Zë ayeto hë nni wasa Setifano aba. Maakowe tēmi gawo 'ba Silisiya ehe Asiya awasa hë nni kpa mo aba.

10 Mora zë ɔ'bönni dë Setifano aba, ga kö'du mo vo kö'du yolo kyedre

ehe Lawo Laka i'di kyigo zi mo me'do.

¹¹ Zë ogonni vidi kora kyenyëe zi zë kiya henye, "Dowo ze mo edi ame'do na kyenyë ra Mosa ehe Wirì."

¹² Zë o'donni vidiyë, kyedre 'bënni ehe vo komoyandiye 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa zi kö'du kyenyë sösu ra Setifano. Zë biya irinni mo ehe ikanni mo komo magalesi.

¹³ Kya 'ba vidi kora maakowe idanni kö'du zi ndondo kiga gu Setifano, ehe zë iyanni henye, "Kora nenyë 'duwi edi ame'do na kyenyë ra yëkelu laka nenyë ehe kö'du ki'di 'ba Mosa.

¹⁴ Dowo ze mo edi akiya henye, 'Yësu 'ba Nazereta nenyë, akiha akaŋo yëkelu ne ehe akuwi dalëti mati Mosa i'di zi ze ne.' "

¹⁵ Zë biya mati mi gboko 'ba magalesi onganni bi da Setifano. Zë onganni komo mo uwi rë ni kaa komo 'ba malayika.

7

Me'do 'ba Setifano

¹ Kyedre 'ba vo karase ako'jo ha Setifano, "Edinni kö'du tinyö ra yada rë yi?"

² Setifano aya'ba da me'do iya henye, "Önduwë ehe 'buwë, owowe me'do 'bama. Wirì 'ba bikanyi kyedre alaya zi zutu 'beze Abarayama, mati mo edi gba mi Mesopotamiya, gba kazi rë ni kidra zi Harani.

³ Wirì ayada zi mo, iya henye, 'Ila dakaŋo 'bëyi, karo 'bëyi, ehe i'bë dakaŋo mati ma kayada zi yi.'

⁴ Here Abarayama ila dakaŋo 'ba Sadiyana i'bë alima mi Harani. Tapëti koli 'ba 'bu mo, Wirì utu Abarayama zi lima mi dakaŋo nenyë yaanya aba edi alime 'domo ne.

⁵ Wirì i'di kapa maako dë zi mo, gbi le ma tisi mo. Mora Wirì alömu zi ki'di zi mo dakota 'bëni ëti nburu, ezë Abarayama anza dë le gisisi aba.

⁶ Wirì iya henye, 'Kozo 'ba Abarayama akalimanni tisiwa aba mi dakaŋo 'ba vo leze. Ani zë

atëdinni na vo kalima, oka ako'do zë na kyenyë koo lamisowo.

⁷ Mora ma ki'di riti zi vidi ma o'donni zë na vo kalima oka. Here yaa zë atayinni ma mötu ga bi nenyë.' "

⁸ "Wirì ida kö'du Abarayama aba, mo o'do kyinë 'ba kö'du kida ne nbete aba. Here mati o'jo Yisika zi Abarayama, tapëti ko'do mamodomowota, Abarayama anbete mo. Yaa Yisika ayi na 'bu zi Yakoba, here Yakoba ayi na 'bu zi gisi 'bëniyë 'butë domoriyö, mati zë ra vidi dagbe 'ba daliŋo 'butë domoriyö 'ba Yiserele.

⁹ Vidi kora nenyëe zutu 'beze ra, zë na mi kumbë ra öndu nni Yosepa. Zë ogonni mo na vo kalima mi Ezipeto, mora Wirì edi mo aba.

¹⁰ Wirì ayomo mo biya temi riti 'bomo ne, o'do mo kora vo kö'du yolo zi Yere 'ba Ezipeto. Mo o'do Yosepa na Yere 'ba Ezipeto ehe i'di mo na vo da wa biya mati mo edi mo aba."

¹¹ "Mi kadra nani mi Ezipeto ehe Kanana nyenyo ana dë. Madöyi kyenyë riti ehe zutu 'bezee o'banni dë zi wakonyo ki'ja kyö zi konyo.

¹² Mati Yakoba owo henye nyenyo edi mi Ezipeto, mo utu gisi 'bëni zutu 'bezee mi ma dagba ani.

¹³ Mi kadara ti'bë 'bëzë ma da riyo mo, Yosepa ayada rë ni zi öndu niyë, eyi ra ni, ehe yere 'ba Ezipeto ayolo vo dakota 'ba Yosepa.

¹⁴ Yosepa utu litu zi 'bu ni ehe karo niyë zi tayi. Watiti 'bëzë edi 'butëmadomoriyö domomuyi.

¹⁵ 'Bu mo Yakoba i'bë mi Ezipeto ehe oli kpa, kaa zutu 'bezee.

¹⁶ Yaa yöku zë injë hulëhu mi Sikimo, ehe usu zë mi wogo, mati Abarayama ogo kazi gisi 'ba Hamora."

¹⁷ "Ndundu mo aba kadra oko zi Wirì zi kö'do wa ma mo alömu zi Abarayama. Watiti 'ba vidi 'beze mi Ezipeto övu ku kyedre.

¹⁸ Here yere maako ayi da kyiti mi Ezipeto, mo ayolo Yosepa dë.

19 Mo o'do zutu 'beze na kyënyë, ehe na kamo zë ëti. Mo o'do zë zi gisi 'bënniyë kila yaga zi koli.

20 Mi kadra nenyë o'jo Mosa. Mo wisi na teme komo Wirì, ehe vo dakota 'bomo ongönni go mo mi lijo 'ba 'bu mo yehe wota aba.

21 Mati o'do zë na wehe zi mo kila yaga, wu'jë 'ba yere i'ja mo ehe iri mo, kaa wisi ëni.

22 Mosa i'ja wayandi laka mi Ezipeto. Mo kora kyigo ehe me'do 'bomo na laka."

23 "Mati koo 'ba Mosa ëdi 'butësowö, mo i'bë vidi 'bëni Yiserele kongö.

24 Ko'do kölö maako aba, mo i'ja vidi 'ba Ezipeto ëdi vidi ma kölö tëmi vidi 'bëniyë ko'do na kyënyë. Mo akonyi vidi 'bëni ne, ofo vidi 'ba Ezipeto ne.

25 Mosa asösu vidi 'bëniyë ayölonni ku, Wirì ako'do ni zi zë kinga na dangölö, mora zë ayölonni dë.

26 Mi ko'do vere aba, Mosa i'ja vidi 'bëni Yiserele riyö ëdinni rë nni ku'bö, ehe mo ayonzö zi zë yata. Mo iya henye, 'E kora nee na öndu, kö'du a'di ëdiyë re ku'bö go mo?'

27 Mora kora mati ayeto oka ni ku'bö, adu'du Mosa dakapa, ehe ako'jo kö'du iya henye, 'Eyì ra o'do yi na vo de ze, vurë 'beze kikyë aba?'

28 Omba zi kofo ma, kaa ofo vidi 'ba Ezipeto mataganya ne?'

29 Mati Mosa owo kö'du ne, mo aho tëmi Ezipeto i'bë alima mi dakaño 'ba Mediyana. Gisi riyö 'bomo nee o'jo ani."

30 "Tapëti koo 'butësowö, malayika alaya zi Mosa mi wa'do möku mi da lipi kara ra Döku 'ba Sinayi.

31 Mosa na rakaga kö'du wa mati mo ongö ne. Mo i'bë kara zi kongö mo na laka, ehe gu Yere iya henye,

32 'Ma Wirì 'ba zutu 'be, mati Abarayama, Yisika, ehe Yakoba ëdinni amötu.' Mosa ayeto tese tere aba, ehe omba dë zi bi kongö da möku ne.

33 Yere iya zi mo henye, 'Oto kamoka 'bëyi nee 'de, ga kö'du bi ma ëdi toro 'domo ne kaño laka ra.

34 Komo ma aba, mongö riti 'ba vidi 'bama mi Ezipeto ne ku. Mowo rala'ba 'bëzë ne ku, ehe mayi ku akaño zi yomö zë. Yaanya aba ne, momba yi kutu hulëhu mi Ezipeto.'

35 "Mosa kölö nere ra vidi 'ba Yiserele ombanni dë, iyanni zi mo henye, 'Eyì ra o'do yi na vo de ze ehe vo vurë kikyë?' Malayika 'ba Wirì ame'do zi Mosa mi möku, ehe Wirì utu Mosa zi yomö Yiserelee ehe zi tedi na vo dagba 'bëzë.

36 Mosa agaga zë tëmi Ezipeto, ehe da Ranga Kahi, ehe mi da lipi kö'du koro ko'do rakaga aba koo 'butësowö."

37 "Mosa ra iya zi vidi 'ba Yiserele henye, 'Wirì akinzi kölö tëmi kutë vidi 'be zi tedi na nëbi kaa mo inzi ma.'

38 Mosa ika vidi 'beze mi da lipi, ehe malayika ame'do zi mo da Döku 'ba Sinayi. Ani mo iri me'do 'ba didi zi ki'di zi ze."

39 "Mora zutu 'bezee ombanni dë zi Mosa koro, zë ombanni ta'ba hulëhu mi Ezipeto.

40 Vidi iyanni zi Arona henye, 'O'do wirì maakowe zi laga dagba zi ze. Mosa ika ze yaga ta Ezipeto, mora da yolo dë a'di ra o'do rë ni zi mo.'

41 Zë o'donni wirì mbiya na da kyinë isa kora, zë i'dinni wakumu zi mo, ehe na rakyenyi kö'du wa mati o'donni ne.

42 Wirì opi gë ni zi vidi 'bëni, ehe ila zë zi mötu kyëlu mi komoriyë, kaa ma iya mi wayöruwë 'ba Nëbiyë, 'Vidi 'ba Yiserele, i'diyë wakumu dë zi ma ehe waki'di zi ma mi koo 'butësowö aba mi da lepi ne?'

43 Tapëti mo injë loko tisi 'ba wirì Molesi zi mötu, ehe obe kyëlu 'ba wirì Repena kpa. O'de wirì mbiya nenyee zi mötu, mora yaanya aba ma kinjëe 'de kafo dakaño 'ba Babalöni.'

44 Mi da lipi zutu 'bezee o'donni bi lima 'ba Wirì, kaa Wirì ayada zi Mosa ko'do.

45 Yaa i'di zi zutu 'bezee, ehe zë obanni mo mati ëdi ti'bënni Yasowa aba zi kiri dakaŋo ne kazi vidi naniye mati Wirī ore yaga. Mo alima ani le mi kadra 'ba Dawidi.

46 Dawidi o'do Wirī na rakyenyi, ehe ako'jo ho mo ëzë na to'bo zi kuvö loko 'ba Wirī zi gisi 'ba Yakoba.

47 Ndundu mo aba Solomonu ra o'ba loko ne zi Wirī."

48 "Mora Wirī Kyedre alima dë mi loko mati vidi köndu ra uvö. Edi kaa nëbi iya henye,

49 'Wirī iya henye,
Komoriyë kyiti 'bama,
dakaŋo gara 'ba ndi ma.
Kyinë 'ba loko a'di ra akuvë zi ma?
Mi bi vala ra ma kalawo?

50 Mo'do wasisi ku biya?' "

51 "E vo kazi kö'du kowo, ehe vidi 'ba da kyigo! Ediyë kaa vidi mati ombanni n̄bete dë. E 'duwi wehe kö'do Lawo Laka aba, kaa zutuwe o'donni!

52 Nëbi maakowe edinni mati zutu 'be o'do zë dë na kyënyë? Zë ofonni nëbiyë mati ayadanni kö'du tayi 'ba Wirī ma Tinyö. Yaanya aba asusuwë mo, ehe ofowe mo.

53 Malayika i'dinni kö'du ki'di 'ba Wirī zi ye, mora gba orowe dë."

Ku'du 'ba Setifano yitö aba

54 Mati vo vurë owonni me'do 'ba Setifano, zë ayinni na kamo kyirinni konyo aba,

55 mora Setifano oso ndo Lawo Laka aba. Mo ongo bi komoriyë, ongo bikanyi kyedre 'ba Wirī, ehe Yësu ëdi tɔɔ da kala tiri 'ba Wirī.

56 Mo iya henye, "Mongɔ komoriyë ayëhu rë ni, Wisi 'ba Vidi ëdi tɔɔ da kala tiri 'ba Wirī."

57 Vo vurë nee agbögbö hë nni na gu kyembe ehe isi mbili nni. Kandi zë biya alodrönni da Setifano,

58 ehe u'dunni mo yaga temi gawo kyedre ne. Ayetonni mo ku'du yitö aba. Vo kiye o'banni böngö 'bënni ndi kora maaako ru mo Sawolo.

59 Mati edinni Setifano ku'du yiyö aba zi koli, mo ako'jo yaga, iya henye, "Yere Yësu, iri lawo ma kalakyedre aba!"

60 Mo odrö domo ni akaŋo, ehe udu gu kyembe aba iya henye, "Yere, aya'ba kö'du kyënyë kö'do 'bëzë ne dë, dë zë." Here mo oli.

8

Yaza 'ba vo kome

1 Sawolo ra omba da ku'du 'ba Setifano yitö aba. Mi kadra nani kanisa mi Yerusalema mi rayaza kyedre. Biya vo lö'böwë ga Yere, nje vo lituwë, apere rë nni mi Yudiya ehe Samariya.

2 Kya vo koma maakowe usunni Setifano ehe i'dinni lu'bë kö'du mo.

3 Sawolo ayeto kö'du kyënyë kö'do zi kanisa. Mo i'bë ta halinɔ ta halinɔ kiri vidi kora ehe vidi mbara zë ki'di mi kamba.

Pilipo mi Samariya

4 Vo lö'böwë ga Yere ma apere rë nni ne, i'bënni ta ga bi biya kö'du yöyö laka ne yada mo aba.

5 Pilipo i'bë mi gawo kyedre 'ba Samariya ehe ayöyö kö'du 'ba Korisito ne zi vidi.

6 Zë oze mbili nni zi Pilipo, kaa mati zë owonni ehe kongonni kö'du koro mati mo o'do.

7 Vidi kayo dakyiky i'ba ako'jo zë, ehe dakyiky i'bënni yaga ta rë zë ha gbögbö aba. Vo keŋe kayo ehe vo ka'bo ako'jo zë.

8 Vidi biya mi gawo nani na rakyenyi, ga kö'du ma ëdi rë ni kö'do ne.

9 Kadra maako aba kora maako ru mo Simona alima ani vidi 'ba Samariya kö'do na rakaga. Mo ëdi möri kö'do ehe o'do rë ni na vidi kyedre maako.

10 Vidi biya ma wadakayo aba ehe vo leri atoto rë nni toko ro mo, zë iyanni henye, "Kora nenyë vo kyigo 'ba Wirī, ma ako'jo Kyigo ma Kyedre."

11 Kadra konda aba, Simona ëdi möri kö'do zi vidi kö'do na rakaga, ehe zë asesi rë nni toto toko ro mo.

12 Mora mati zë omani ku mi kö'du kiya 'ba Pilipo, ga kö'du 'ba Damöku 'ba Wirī ehe ru 'ba Yësu Korisito, abapatisi zë biya kora mbara aba.

13 Simona oma kpa, ehe abapatisi mo. Mo alima kara zi Pilipo, ga kö'du mo ongo bi biya da kö'du koro ne rakaga aba.

14 Vo lituwë mi Yerusalema owonni henye, kya vidi maakowe mi Samariya irinni me'do 'ba Wiriri ku. Here zë utunni Petero ehe Yowani zi zë.

15 Mati vo litu riyö nenyë okonni, zë amötunni henye zi zë kiriri Lawo Laka.

16 Gba kazi nenyë, Lawo Laka i'di de gba zi ma kolö maako temi zë, abapatisi zë injë mi ru 'ba Yere Yësu.

17 Petero, Yowani aba i'di kala nni da vidi 'ba Samariye, ehe zë irinni Lawo Laka.

18 Simona ongo Lawo Laka i'di zi vo kome mati vo lituwë i'di kala nni de zë. Here mo i'di kôhi

19 zi Petero, Yowani aba ehe iya henye, "I'di kyigo nenyë kpa zi ma, ezë vidi maako mi'di kala ma ku do mo, akiri Lawo Laka."

20 Mora Petero iya zi mo henye, "Yi do kôhi 'beyi ne aba akinde re mi wa'do, ga kö'du asösu zi waki'di 'ba Wiriri kogo kôhi aba.

21 Nenyë anza de loo 'beyi, ehe Wiriri ongo ku di'di yi anza de na laka.

22 Oto de yi temi kö'du sösu kyenyë 'beyi ne, ehe ako'jo ha Wiriri zi kila yi.

23 Mongo yi ndo na mikumbë, ehe ida yi ku gö mi geri kö'du kyenyë ko'do 'beyi."

24 Simona iya henye, "Amötu zi Yere, here kö'du ma iya ne mo'do re ni de zi ma."

25 Tapëti Petero ehe Yowani aba ayëtinni kö'du 'ba Yere ku, a'banni zi Yerusalema. Ta da geri 'bezë, zë ayëtinni kö'du yöyö laka ne mi daliño kayo 'ba Samariya.

Pilipo vo mi turu 'ba Atepiyö aba

26 Malayika 'ba yere iya zi Pilipo henye, "I'bë dambaro da geri konda 'ba lipi mati i'bë ta Yerusalema zi Gaza."

27-28 Here Pilipo i'bë. Kora limu mi turu 'ba Atepiyö edi kpa ti'bë ta da geri nani mi gbugburu. Mo kyedre

'ba vo kôhi sesi zi Kadasi, mati edi mbara yere 'ba Atepiyö. Mo i'bë mi Yerusalema zi mötu, ehe yaanya aba edi ku da ga geri eni linjo. Mo edi alima mi gbugburu eni kö'du ko'jo temi wayöruwë 'ba nebï Yisaya.

29 Lawo Laka iya zi Pilipo henye, "I'bë zi gbugburu nani, alima kara ro mo."

30 Pilipo aho kara ehe owo kora ne edi kö'du ko'jo temi wayöruwë 'ba nebï Yisaya. Pilipo ako'jo ho mo iya henye, "Ayolo mi kö'du mati edi ako'jo ne ku?"

31 Mo aya'ba do mo iya henye, "Hala ma to'bo yolo, nje ezë vidi maako ra akonyi ma?" Mo ako'jo Pilipo zi tayi riyë ehe lima dakapa ni.

32 Kora ne edi wayöru ko'jo iya henye,

"Akoko mo kaa timelë mati da geri eni zi kofo.

Mo udu de, kaa timelë ma yevu ro mo umu le du udu de.

33 O'donni mo na komokaya, mo iri vure ma tinyö de.

Hala mo ato'bo tedi gisisi aba, ezë didi mo oba ku 'de?"

34 Vo limu ne iya zi Pilipo henye, "Ayada zi ma, nebï ne edi ame'do kö'du ni, mandere kö'du vidi maako?"

35 Here Pilipo ta bi nenyë ayeto temi kö'du wayöru nenyë ehe ayada zi mo kö'du yöyö laka ga kö'du 'ba Yësu.

36 Mati zë edi ti'bënni ta da geri, zë ayinni bi ma wini aba. Kora limu ne iya henye, "Ongo te, kinye wini edi. Kö'du a'di o'bo de bapatisi ma?"

37-38 Mo i'di kö'du zi karo ne toro. Zë do riyö i'bënni akaño mi wini, Pilipo abapatisi mo.

39 Tapëti tasi 'bezë yaga temi wini, Lawo 'ba Yere oba Pilipo 'de. Vo limu ne ongo mo dekpe löhu, mora mo edi ti'bë da geri eni rakyenyi aba.

40 Pilipo yaa alaya mi Azotusu. Mo i'bë temi gawo zi gawo, biya ta da geri zi Kasariya, yeti kö'du laka zi vidi.

9

*Rakopi 'ba Sawolo**(Loo 22:6-16, 26:12-18)*

¹ Mi kadra nani Sawolo nduwë yaza, kofo vo lö'böwë ga Yere. Mo i'bë zi kyedre 'ba vo karase,

² ako'jo ho mo kö'du waraga zi vo dagba bi 'ba mötuwë mati ëdinni mi Damasika. Mo o'do nenyë ga kö'du mo omba zi kiri ehe koba mi Yerusalema vidi kora mandere mbara ma omani mi geri 'ba Yere.

³ Mati Sawolo edi ku kara zi toko Damasika, bikanyi laka ta komoriye truku'du ayanyi bi toko ta ro mo.

⁴ Mo alepi dakaño, owo gu iya zi mo henye, "Sawolo, Sawolo, kö'du a'di edi ma yaza?"

⁵ Sawolo ako'jo kö'du iya henye, "Yere yi 'beyi eyi?" Yere aya'ba do mo iya henye, "Ma Yesu ra. Ma ra vidi ma edi ayaza.

⁶ Yaanya aba enyi riyë ehe i'bë mi gawo kyedre ne, ani akayada zi yi a'di zi ko'do."

⁷ Vidi kora mati ëdinni Sawolo aba, onni ani kazi me'do. Ze owonni gu, mora ongonni vidi maako de.

⁸ Sawolo enyi riyë ta akaño, ehe mati ayehu komo ni, mo o'bo de zi wa maako kongö. Vidi maako ra iri mo kala aba koka mi Damasika,

⁹ ehe ko'do wota aba mo o'bo de zi bi kongö ehe onyo wa kpa de, mandere wa kuwë.

¹⁰ Vo lö'bö maako ru mo Ananiya alima mi Damasika. Yere ame'do zi mo temi rayada. Ananiya aya'ba do mo iya nenyë, "Yere, kinye medi."

¹¹ Yere iya zi mo henye, "Enyi riyë ehe i'bë lijo 'ba Yudasida geri mbiyi ne. Eze oko ku ani, aki'ja kora maako ru Sawolo temi gawo 'ba Tasisi. Sawolo edi amötu,

¹² ehe mo ongo rayada kora maako ru mo Ananiya edi atayi zi mo ehe i'di kala ni do mo, here zi mo bi kongö löhu."

¹³ Ananiya aya'ba do mo iya henye, "Yere, vidi kayo ayadanni zi ma, kö'du kyenyë mati kora nenyë o'do zi vidi laka 'beyi mi Yerusalema.

¹⁴ Kinye mo ayi kalakonda aba kazi kyedree 'ba vo karase zi kiri vidi biya mati edinni ru yi ko'jo."

¹⁵ Yere iya zi Ananiya henye, "I'bë, minzi mo ku zi ko'do mo zi yada ru ma zi tu'dëe, yeree, ehe vidi 'ba Yiserele.

¹⁶ Ma na bi da ma ma kayada zi mo hala mo aki'ja riti ga kö'du ru ma."

¹⁷ Ananiya i'bë ehe ödu mi loko mati Sawolo edi lima 'domo. Ananiya i'di kala ni do mo ehe iya henye, "Öndu Sawolo, Yere Yesu ra utu ma. Mo ra kpa alaya zi yi da geri tayi 'beyi kinye ne. Mo omba yi zi bi kongö löhu, ehe zi koso ndo Lawo Laka aba."

¹⁸ Truku'du wa maako kaa oko kyenze alepi ta komo Sawolo, ehe mo o'bo bi kongö löhu. Mo enyi riyë abapatisi mo.

¹⁹ Here mo onyo wa, ro mo akyigo.

Sawolo ayëti kö'du mi Damasika

Sawolo alima ko'do maakowe aba vo lö'böwë 'ba Yere eti mi Damasika.

²⁰ Kandi mo i'bë mi bi 'ba mötuwë ayeto yeti zi vidi henye, Yesu ra Wisi 'ba Wiri.

²¹ Vidi biya ma owonni Sawolo, na rakaga ehe iyanni henye, "Anza de kora nenyë ra edi riti ki'di zi vidi ma alimanni mi Yerusalema, mati edinni amötu mi ru 'ba Yesu? Mo ayi de kinye zi kiri ze ehe koba ze zi kyedree 'ba vo karase?"

²² Sawolo ayëti kö'du kyigo aba. Yude ma alimanni mi Damasika, mo o'do ze na rakaga mati mo ayonzo zi yada zi ze Yesu ra Korisito.

²³ Yaa kya ze maakowe o'donni mala zi Sawolo kofo,

²⁴ mora mo i'ja. Mo ayolo ze edinni ga ha resi 'ba gawo ne kongö kadra ehe yondo aba zi mo kofo.

²⁵ Yondo maako aba, vo lö'böwë Sawolo izanni mo akaño mi бага kyedre ta da tefi.

Sawolo mi Yerusalema

²⁶ Mati Sawolo oko mi Yerusalema, ayonzo zi re ni droko vo lö'böwë eti. Mora ze biya na tere, ga kö'du ze omani de mo vo lö'bö ma tinyo ra.

²⁷ Here Baranaba akonyi mo, oba mo zi vo lituwë. Mo ayada hala Sawolo ongo Yere, ehe hala Yere ame'do zi mo. Baranaba iya kpa henye, mati Sawolo ëdi mi Damasika, mo ame'do kazi tere mi ru 'ba Yësu.

²⁸ Sawolo alasi na dangölö vo lö'böwë ëti mi Yerusalema, ehe ayada kö'du 'ba Yere zi vidí biya.

²⁹ Mo 'duwi hë nni wasa Yude ma ëdinni me'do mi ha 'ba Girigi, ehe zë ombanni zi mo kofu.

³⁰ Mora vo lö'böwë i'janni kö'du nenyë, ehe obanni Sawolo zi Kasariya. Ani zë utunni mo zi Tasisi.

³¹ Here kanisa mi Yudiya, Galilaya, ehe Samariya yaanya aba ku mi kadra 'ba rakyëyi, ehe ayinni na kyigo, ehe Lawo Laka akonyi zë zi tövu ehe zi tere Wirí.

Petero ako'jo Anisi

³² Mati Petero ëdi alasi ta ga bi ne biya, mo i'bë zi vo lö'bö lake ma alimanni mi gawo 'ba Liyida.

³³ Ani mo i'ja kora maako ru mo Anisi, mo na rakoo, koo madomowota mi sora o'bo de zi lasi.

³⁴ Petero iya zi Anisi henye, "Yësu Korisito ako'jo yi ku! Ënyi riyë, ehe aköku agburuku 'bëyi ne." Kandi mo oro riyë.

³⁵ Vidí biya mi Liyida ehe Sarono onganni Anisi, ayinni na vo lö'böwë ga Yere.

Petero injë Doroka tëmi koli

³⁶ Mi Jopa mbara vo lö'bö maako, ëdi ru mo Tabita. Ru mo ha Girigi aba Doroka. Mo ëdi 'duwi kö'du laka kö'do zi vidí ehe zi vo leriye.

³⁷ Mora mo alëpi na koo ehe oli. Zë akakanni ro mo, i'dinni mo mi lokotoro.

³⁸ Jopa anza de na kowo ta ra Liyida, ehe vo lö'böwë owonni Petero ëdi ani. Zë utunni vidí kora riyö zi kiya zi mo, "Ako, ayi ze aba kandi ezë ato'bo!"

³⁹ Kandi Petero i'bënni zë ëti. Vidí kora nee obanni Petero riyë mi lokotoro. Mbara lu'bë kayo ëdinni ani akudu. Zë ayadanni zi mo bonge

mati Doroka ëdi ako'do mo gba na didi.

⁴⁰ Tapëti Petero utu vidí ku biya yaga ta loko, odrö da omo ni akaño, amötu. Here ofo rë ni zi yöku 'ba Doroka ehe iya henye, "Tabita, ënyi riyë!" Mbara ne ayëhu komo ni. Mati ongo Petero, mo alima riyë.

⁴¹ Petero iri mo kala ni aba akonyi mo da ndi mo. Petero ako'jo mbara lu'bë nee ehe kya 'ba vo lö'bö laka maakowe, ayada zi zë Doroka ënyi ku na didi tëmi koli.

⁴² Vidí biya mi Jopa mati owonni kö'du ma o'do rë ni ne, ma kayo tëmi zë omanni mi Yere.

⁴³ Petero alima mi Jopa kö'do kayo aba mi liño 'ba kora maako ru mo Simona, vo wana kö'jo ra.

10

Petero Koronliyo aba

¹ Mi Kasariya kora maako ëdi ani ru mo Koronliyo, mo vo da kanya lamikölo 'ba Roma ako'jo "Gboko tëmi Italiya."

² Koronliyo kora 'ba yëni ra, mati ere Wirí ehe vidí biya 'bëni ëti. Mo i'di kahi kyö zi vo leriye, ehe 'duwi amötu zi Wirí.

³ Kadra wota tapëti kadra kutë, Koronliyo ongo rayada kazi Wirí. Mo ongo malayika kazi Wirí ëdi tayi zi mo, ehe kö'jo mo ru aba, "Koronliyo."

⁴ Koronliyo na rakaga, mati mo ongo bi da malayika. Here, mo ako'jo kö'du iya henye, "Yere, a'di ra kö'du nenyë biya go mo?" Malayika aya'ba do mo iya henye, "Wirí owo mötu 'bëyi ku, ehe ayolo waki'di 'bëyi zi vo leriye ne ku."

⁵ Yaanya aba utu vidí kora maakowe Jopa, zi kora maako ru mo Simona Petero.

⁶ Mo ëdi alima kora maako aba vo liko kö'do ru mo Simona, mo alima mi liño ma kara ha ranga."

⁷ Tapëti kö'du nenyë kiya, malayika i'bë wëni. Koronliyo ako'jo riyö vo kalima 'bëniyë ehe vo kanya kölo 'bëni ma ëdi Wirí mötu.

⁸ Mo iya ga kö'du ne biya zi zë, ehe utu zë Jopa.

⁹ Kadra kutë mī ko'do ma ta gɔ mo, mati kora nenyee ëdinnī ku tayi kara Jopa, Petero i'bě ku riyë komo lembe amötu.

¹⁰ Mati zë ëdinnī wakonyo kɔ'jo, mo na o'bo, omba zi wakonyo, mora mo ongo rayada kazi Wirī.

¹¹ Mo ongo komoriyë ayëhu rë nī, ehe wa maako ayi akaŋo kaa mbili bongo kyedre bi golo'bo sowo ënī aba.

¹² Mī mo dakyinë ngötu biya, ngötuwë 'ba liŋɔ, watelee, ehe aliye.

¹³ Gu iya zi mo henye, "Petero, ënyi riyë! Ofo nenyee, ehe onyo zë."

¹⁴ Mora Petero iya henye, "Yere, mo'bo dë ko'do mo, gba monyo wa maako na ti'da, ehe anza dë na laka zi konyo."

¹⁵ Gu ame'do zi mo löhu, "Ëzë Wirī o'do wa maako ku ŋbala, iya dë henye, anza dë na laka zi konyo."

¹⁶ Nenyee o'do rë nī da wota, gba kazi mbili bongo ne truku'du koba hulëhu komoriyë.

¹⁷ Mati Petero gba sösu mī me'do nenyee a'di, kora ma Koronöliyö utu zë ne, ayi ɔɔnnī ha loko 'ba resi. I'jannī gëri liŋɔ 'ba Simona ku,

¹⁸ ehe ako'jonnī kodo here ne Simona Petero ëdī alima ani.

¹⁹ Mati Petero ëdī gba kö'du ma o'do rë nī ne sösu, Lawo iya zi mo henye, "Kora wota ëdinnī kinye bi koma kö'du yī.

²⁰ Kandi i'bě akaŋo, ehe i'bě zë ëti. Asösu dë, ma ra mutu zë."

²¹ Petero i'bě akaŋo iya zi kora nee henye, "Ma ra ëdiyë akoma. Ayiye ga a'di?"

²² Zë aya'bannī da me'do iyannī henye, "Vo da kanye Koronöliyö ra utu ze. Mo kora laka ra, mo amötu Wirī, ehe vidi biya 'ba Yuda ombannī mo. Malayika laka 'ba Wirī ra ayada zi Koronöliyö zi kutu litu zi yī, here mo ato'bo kowo a'di ra zi yī kiya."

²³ Petero ako'jo zë zi ko'do ani. Mī ko'do vere, Petero ehe kya 'ba vo

lö'böwë mī Jopa i'bënnī kora mati ayinnī kazi Koronöliyö ne ëti.

²⁴ Mī ko'do vere aba zë ɔkonnī mī Kasariya bi ma Koronöliyö ëdī bi zë kisi. Mo ako'jo karo 'bëniyë ehe aboka ma kare.

²⁵ Mati Petero ɔkɔ, Koronöliyö amëtë mo, here mo alodro burutu Petero, ehe ayeto mo yeto.

²⁶ Mora Petero injë mo, ehe iya henye, "ɔro riyë! Ma anza dë ndra ta da vidi köndu."

²⁷ Mati Petero ödu loko, mo ëdī gba me'do Koronöliyö aba, vidi kayo ëdinnī ani.

²⁸ Petero iya zi zë henye, "Ayole ku laka, ze Yude kö'du ki'di 'beze ila ze dë zi wa maako ko'do vidi maako ëti, mora Wirī ayada zi ma, mo asösu dë vidi maako ëdī na ti'da mandere anza na laka.

²⁹ Mati utuwë zi ma zi tayi kinye, mayi ku. Yaanya aba momba zi yolo kö'du a'di utu litu ga ma?"

³⁰ Koronöliyö aya'ba do mo iya henye, "Ko'do sowo alaga ëdī kaa kadra wota 'ba hutaga, mëdī amötu liŋɔ. Truku'du kora maako usu bongo kanyi ɔro da komo ma.

³¹ Mo iya henye, 'Koronöliyö, Wirī owo mötu 'bëyi ku ehe mo ayolo waki'di 'bëyi zi vo leri ku.

³² Yaanya aba utu litu mī Jopa zi Simona Petero. Mo ëdī na yingo mī liŋɔ 'ba Simona vo liko ko'do, alima kara ha ranga.'

³³ Mutu litu kandi gë yī, ehe ëdī da kö'du komba laka aba zi yī tayi ne. Ze biya dëdī kinye da komo Wirī zi kowo a'di akiya."

Me'do 'ba Petero

³⁴ Petero ame'do henye, "Yaanya aba ma yolo ku Wirī o'do lovo vidi biya kölö.

³⁵ Wirī na rakyenyi vidi ma ere nī, ehe o'do wa ma lake.

³⁶ Ayole kö'du kise mati Wirī i'di zi vidi 'ba Yiserele, mati mo utu Yësu Korisitɔ, Yere 'ba vidi biya, zi rakyëyi ki'di zi zë.

³⁷ Ayole ku wa mati o'do rë nī, ta bi ne biya mī Yudiya. Ayeto biya mī

Galilaya, tapëti Yowani ayada biya zi vidî bapatisi.

³⁸ Wirî i'dî Lawo Laka ehe kyigo zi Yësu tēmî Nazereta. Mo ëdî Yësu aba, mati mo alasi toko kö'du laka ko'do, ehe vidî kö'jo aba, zë ma hu kyigo 'ba Satani.

³⁹ Ze biya dongo wa ma o'do 'dö mi Yuda ehe mi Yerusalema. I'dî Yësu zi koli da taka,

⁴⁰ mora ko'do wota aba yaa, Wirî injë mo na didi, ehe o'do mo zi kongo.

⁴¹ Anza vidî biya ra ongo mo, ze ra nje dongo mo, wakonyo ehe wakuwë mo aba tapëti tēnyî 'bomo tēmî koli. Ze ra Wirî inzi zi yada kö'du mo zi vidî maakowe.

⁴² Wirî ayada zi ze zi yöyö zi vidî henye, Yësu ra inzi mo ku zi vurë 'ba didi yöku ëti kiya.

⁴³ Nëbî biya iyanni henye, vidî biya ma ëdinni koma aba mi Yësu, akila kö'du kyënyë 'bëzë ne mi ru mo."

Tu'dë irinni Lawo Laka

⁴⁴ Mati Petero ëdî gba ame'do, Lawo Laka ayi da vidî ma ëdî mbili nni koze ne.

⁴⁵ Kya 'ba vo kome ma nbete, mati ayinni Petero ëti, zë na rakaga ga kö'du Lawo Laka i'dî ku zi tu'dëë,

⁴⁶ ga kö'du zë owonni tu'dë ëdinni ku me'do mi ha mēnzë maakowe Wirî yeto aba. Here Petero iya henye,

⁴⁷ "Tu'dë nenyee i'dî Lawo Laka ku zi zë, kpa kaa dëdî mo aba. Ma yolo ku vidî maako o'bo dë ze yata ta bi zë bapatisi."

⁴⁸ Petero i'dî kö'du zi zë bapatisi mi ru 'ba Yësu Korisitö. Here zë ako'jonnî ho mo zi lima rë nni ko'do tisi aba.

11

Petero mi kutë vo lö'böwë mi Yerusalema

¹ Vo lituwë ehe vo lö'böwë mi Yudiya owonni henye tu'dëë ombanni da kö'du kise 'ba Wirî ku.

² Here mati Petero ayi Yerusalema, kya vo kome nbete ayeto hë nni wasa mo aba,

³ zë iyanni henye, "Yi alima na yingo mi lijo 'ba tu'dëë, ehe onyo wa kpa zë ëti!"

⁴ Here Petero ayada kö'du ma o'do rë ni, iya henye,

⁵ "Mëdî mi gawo 'ba Jopa ehe mëdî amötu, mati mongo rayada kazi Wirî. Mongo komoriyë ayëhu rë ni, ehe wa maako kaa mbili bongo kyedre iri ta bi golo'bo 'bomo sowo tayi akaño zi ma.

⁶ Mati mongo bi mi mo, ngötuwë 'ba lijo, ngötu mökuwë, watelee, ehe aliye.

⁷ Mowo gu iya zi ma henye, 'Petero, ënyî riyë! Ofo nenyee, ehe onyo zë.'

⁸ Mora miya henye, 'Yere, mo'bo dë ko'do here, gba monyo wa maako mati ëdî na ti'da ehe mandere anza na laka zi konyo ne dë.'

⁹ Gu ta komoriyë ame'do zi ma löhu, iya henye, 'Ezë Wirî o'do wa maako ku nbala, iya dë henye, anza dë na laka zi konyo.'

¹⁰ Nenyee o'do rë ni da wota, gba kazi koba mo biya löhu komoriyë.

¹¹ Truku'du kora wota tēmî Kasariya oronni komo loko mati mëdî alima 'dömo.

¹² Lawo Laka ayada zi ma ti'bë zë ëti ehe kazi kö'du sösu. Here öndu mi Yësu modaka i'bënni ma aba, ehe dödu mi loko 'ba kora nenyee.

¹³ Mo ayada zi ze malayika alaya zi ni, iya henye, 'Utu vidî maako Jopa zi kora maako ru mo Simona Petero,

¹⁴ mo akayada zi ye hala yi ehe vidî biya mi lijo 'bëyi akayömo.' "

¹⁵ "Tapëti ma yeto me'do, i'dî Lawo Laka zi zë, kaa mati Lawo Laka i'dî zi ze biyeto aba.

¹⁶ Ma sösu me'do 'ba Yere, iya henye, 'Yowani abapatisi wini aba, mora akabapatisiye Lawo Laka aba.'

¹⁷ Wirî i'dî zi tu'dë naniye kpa waki'di mati mo i'dî zi ze, mati di'di koma 'beze mi Yere Yësu Korisitö. Hala ma kayata Wirî?"

18 Mati zë owonnì Petero iya nenyè, oronnì ta bi hë nnì wasa, ehe ayetonnì Wirì yeto, iyannì henye, “Wirì yaanya aba o'do tu'dëe ku dë nnì koto zi nì, ehe i'di didi ku kpa zi zë.”

Kanisa mi Atiyoko

19 Kya 'ba vo lö'bö 'ba Yere maakowe apere rë nnì ga kö'du 'ba wayaza ma ayeto kofo 'ba Setifano aba. Zë i'bënnì kowo kaa Ponisiya, Seyipurusu, ehe Atiyoko. Zë ayadannì kö'du kise ne nje zi Yude.

20 Kya 'ba vo lö'bö maakowe tëmì Seyipurusu ehe Sirënë i'bënnì Atiyoko ehe ayetonnì yada zi vidì 'ba Girigì kö'du yöyö laka ne ga kö'du 'ba Yere Yësu.

21 Kyigo 'ba Yere ëdì zë aba, ehe vidì kayo oto dë nnì zi Yere, ehe omannì mi mo.

22 Kö'du yöyö ma o'do rë nì ne, oko zi kanisa mi Yerusalema, ehe zë utunnì Baranaba Atiyoko.

23 Mati Baranaba oko ani, ehe ongo hala Wirì i'di kö'du lake ku zi zë. Mo na rakyenyi, ehe mo alenze zë zi limannì koma aba mi Yere biya di'di nnì aba.

24 Baranaba mo kora laka 'ba koma kyedre aba, ehe oso mo ndo Lawo Laka aba. Vidì kayo oto dë nnì zi Yere.

25 Here Baranaba i'bë Tasisi Sawolo koma.

26 Mati mo i'ja Sawolo, ika mo Atiyoko. Ani zë adrakonnì rë nnì kanisa ëtì koo kölö, ehe ayandi vidì kayo. Ani mi Atiyoko vo lö'böwë 'ba Yere dagba ako'jo Korisito 'ba.

27 Mi kadra nenyè aba, kya 'ba nëbì maakowe ta Yerusalema ayinnì Atiyoko.

28 Ma kölö tëmì zë ru mo Agabusu. Wakonyi 'ba Lawo Laka aba, mo ayada kö'du iya henye, “Madöyì kyënyë atëdì tëmì damöku ne biya.” O'do rë nì mi kadra ma Kulidasi ra na yere.

29 Vo lö'bö ma ëdinnì mi Atiyoko ombannì zi kutu wakonyi maako zë ato'bönnì zi önduwë mi Korisito ma ëdinnì mi Yudiya.

30 Here zë inzinnì Baranaba ehe Sawolo zi koba wakì'di 'bënnì zi vo dagbe 'ba vo lö'böwë mi Yerusalema.

12

Heroda ayaza vo kome

1 Mi kadra nani, Yere Heroda ayaza kya vidì 'ba kanisa.

2 Mo i'di kö'du zi vo kanye zi da Yemisi öndu 'ba Yowani kikye kulu aba.

3 Mati Heroda ongo nenyè o'do vidì 'ba Yude na rakyenyi, mo iri Petero mi kadra karama 'ba mangolo'bo kazi langa.

4 Mo i'di Petero mi kamba, ehe i'di kö'du zi vo kanya gboko sowo zi go mo kongo. Heroda o'do mala zi mo ki'di bi 'ba vurë, komo vidì kayo tapëti karama 'ba laga 'ba koli.

5 Mati Petero ëdì na sesi mi kamba, vidì 'ba kanisa oronnì dë ta bi 'ba mötu zi Wirì ga kö'du mo.

Ayasi Petero na dangölö tëmì kamba

6 Gba ta komo yondo zi Petero ki'di bi 'ba vurë, mo ëdì ako'do, ehe ida mo nyori riyö aba mi kutë vo kanya riyö. Vo kanya riyö maakowe ëdinnì ha loko ma ödu mi kamba ne kongo.

7 Truku'du malayika kazi Yere alaya, ehe bikanyi ayanyi bi toko mi kamba. Malayika ne isa Petero ta dakapa mo, ehe aliro mo riyë. Here mo iya henye, “Kandi! Ënyì riyë!” Nyori alëpinnì ta kala mo,

8 ehe malayika ne iya zi mo henye, “Ënyì, usu böngo rë yì, ehe usu kamoka 'bëyì.” Petero o'do kö'du ma ayada zi nì. Here malayika iya henye, “Yaanya aba usu böngo alikölu 'bëyì, ehe usu ga ma.”

9 Petero i'bënnì malayika aba, mora mo asösu kö'du ne wirì ra isi nì.

10 Zë i'bë alagannì gboko riyö 'ba vo kanye, ehe mati ayinnì ha resi 'ba kahi zi gawo kyedre, ayëhu rë nì na bi dë nì. Zë i'bënnì yaga, ehe mati ëdì tì'bënnì ta da gëri, kandi malayika alaya dë.

11 Mati Petero ayɔɔ kö'du ma o'do rë nī ne, mo iya henye, “Yaanya aba ma yɔɔ ku Yere ra utu malayika ënī zi yɔmɔ ma kazi Heroda, ehe kazi wa biya vo dagbe 'ba Yude asösunnī zi ko'do zi ma.”

12 Here Petero i'bë zi liɔ 'ba Mariya, ma 'ba Yowani Marako. Vo lö'böwë 'ba Yere ayinnī ga bi kölö ani, ehe ëdinnī amötu.

13 Petero akökö ha resi, ehe vo kalima mbara maako ru mo Roda, ayi ha loko zi do mo ya'ba.

14 Mati mo owo gu Petero, mo rakyenyi aba ndra, mo ayëhu ha resi dë. Mo aho hulëhu loko, ehe iya zi vidiyë henye Petero ëdī atorɔ ani.

15 Mora vidī biya ayadannī zi mo, iyannī henye, “Yī vo nökyi.” Mora mo zɔ kiya henye, ne Petero ra. Here zë iyannī henye, “Ne malayika ɔmo ra.”

16 Petero zɔ kökö, le mī ndundu mo zë ayëhunnī ha resi. Zë ongɔnnī mo ehe zë na rakaga.

17 Petero ame'do kala nī aba zi zë zi tɔrɔnnī ti. Mo ayada hala Yere ika nī yaga tēmī kamba. Mo iya kpa henye, “Ayade zi Yemisi ehe zi öndu maakowe kö'du ma o'do rë nī ne.” Tapëti mo, mo ila bi nani ehe i'bë bi maako.

18 Mī damindö vere, vo kanya ma ëdinnī bi kongɔ rasösu kyedre aba, ehe rakaga aba kö'du a'di ɔko zi Petero.

19 Heroda i'dī kö'du zi vo kanya 'bëniyë zi mo koma, mora du i'jannī mo dë. Here mo ako'jo ha vo kanye, ehe i'dī zë zi kofo. Tapëti nenye, Heroda ila Yudiya i'bë zi lima mī Kasariya yaa.

Koli 'ba Heroda

20 Heroda ehe vidī 'ba Tiyere ehe Sidoni na kamo oka ma kölö maako aba. Here gboko tēmī zë i'bënnī Balatusu kongɔ, ma kölö tēmī vidī kyedre mī turu 'ba Heroda. Zë alëlunnī da Balatusu henye nombannī zi rakyëyi kö'do mī kutë gawo 'bëzë ehe Heroda, ga kö'du dakaɔ 'bëzë i'ja wakonyo 'bëni ta bi ma Heroda na vo do mo.

21 Mī kadra ma zë ombannī do mo, Heroda ayi usu rë nī mī bɔngɔ 'ba yere. Mo alima da kyiti 'ba vurë ënī.

22 Vidī agbögbö hë nnī iyannī henye, “Ame'do ndra kaa Wiri ta da vidī kora!”

23 Kandi malayika kazi Yere otra mo akaɔ, ga kö'du mo oba wakoro 'ba Wiri. Kuruwë onyonnī Heroda ehe oli.

24 Kö'du kise 'ba Wiri zɔ rë nī pere.

25 Tapëti Baranaba ehe Sawolo o'donnī loɔ ma utu zë zi ko'do mo ne ku, a'bannī Yerusalema, ehe obannī Yowani Marako kpa nnī aba.

13

Baranaba ehe Sawolo

1 Mī kutë vidī 'ba kanisa 'ba Atiyɔko nëbi maakowe ehe vo komoyandiye ëdinnī. Zë ra Baranaba, Simiyɔno ako'jo kpa Nigara, Lusiyɔsi tēmī Sirënë, Manani mo aboka 'ba yere Heroda ma kara, ehe Sawolo.

2 Mati zë ëdinnī Yere yeto ehe ha koro, Lawo Laka iya henye, “Inziye Baranaba ehe Sawolo zi loɔ mati minzi zë zi ko'do.”

3 Here tapëti ha koro ehe mötu, zë i'dinnī kala nnī dë zë, ehe utunnī zë da gëri 'bënnī.

Baranaba ehe Sawolo mī Seyipurusu

4 Lawo Laka utu Baranaba ehe Sawolo zi Selesiya, ehe ta ani zë i'bënnī da rutu 'ba Seyipurusu.

5 Zë ɔkɔnnī Salamisi, ayetonni kö'du kise 'ba Wiri yeti mī bi 'ba mötuwë 'ba Yude. Yowani Marako ëdī zë aba kaa vo wakonyi.

6 Baranaba ehe Sawolo umunnī da rutu zi Papahosi. Ani zë i'jannī kora maako tēmī Yude, ru mo wisi 'ba Yësu. Mo vo möri ehe nëbi vo ndondɔ.

7 Mo o'do loɔ kpa zi Serigisu Pawolosi, yere 'ba rutu ne.

Serigisu Pawolosi, vo kö'du yɔɔ, omba zi kowo kö'du kise 'ba Wiri, ehe mo utu litu kö'du Baranaba ehe Sawolo.

8 Mora Barayësu vo möri, ru mo maako Elimasi, awasa kö'du 'bëzë

ne. Mo ayonzo zi yere sesi kazi koma mi Yësu.

⁹ Here Sawolo, ru mo maako kpa Pawolo, oso ndo Lawo Laka aba, mo ongo bi mbiyi da Elimasi

¹⁰ ehe iya henye, "Yi wisi 'ba Satani! Yi vo ndondo ehe vo wehe 'ba kö'du laka. Ndala aba, atoro ta bi me'do kyenyë kiya ra gëri tinyö 'ba Yere?"

¹¹ Yere omba ti'bë riti ki'di zi yi, yi ko'do yaa na vo komoköndu. O'bo dekpe zi bikanyi 'ba kadra kongö."

Kandi komo kora ne ayöfu matutu köndu aba, ehe mo i'bë toko vidi maako koma zi ni gaga kala aba.

¹² Mati yere ongo kö'du mati o'do re ni ne, mo rakaga aba mi kö'du yandi ga kö'du 'ba Yere ne. Here mo oma mi Yere.

Pawolo ehe Baranaba mi Atiyoko Pisidiya

¹³ Pawolo ehe oka maakowe eti ilanni Papahosi ehe i'bënni zi Paga mi Pambaliya, mora Yowani Marako ila ze i'bë hulëhu mi Yerusalema.

¹⁴ Koso ze ne i'bënni dagba kazi Paga zi Atiyoko mi Pisidiya. Here mi ko'do 'ba ralawo aba ze i'bënni mi bi 'ba motu ehe alimanni akaño.

¹⁵ Tapëti kö'du ko'jo temi kö'du ki'di ehe wayöruwë 'ba nëbiyë, vo dagbe utunni vidi maako zi yada zi Pawolo ehe Baranaba henye, "Aboka me, ezë ediyë kö'du maako aba zi kiya mati akakonyi vidi, iye."

¹⁶ Pawolo ënyi riyë. Mo o'do kala ni, ehe ame'do, iya henye, "Vidi 'ba Yiserele, ehe vidi maako 'ba tu'dëe kpa mati edinni motu Wiri, oze mbili ye.

¹⁷ Wiri 'ba Yiserele inzi zutu 'bezee, ehe mo ila vidi 'beze kaa vo leze mati edi alimanni Ezipeto. Ani mo o'do ze na kyigo. Here kyigo gara 'bëni aba, mo ayasi ze yaga.

¹⁸ Koo 'butësowo mo ongo gë ze mi da lipi.

¹⁹ Tapëti mo ayaña tu'dë madomoriyö mi Kanana, mo i'di dakaño 'bëze zi vidi 'bëniyë kaa drivu.

²⁰ Nenye o'do re ni iri koo lamisowo 'butëmuyi."

"Tapëti kadra nani, Wiri i'di vidi 'bezee na vo vurëe le mi kadra 'ba nëbi Samowele.

²¹ Here vidi ombanni yere. Wiri i'di zi ze Yere Sawolo, wisi 'ba Kisi ta daliño 'ba Benyimona. Mo iri koo 'butësowo.

²² Tapëti Wiri iri Sawolo, i'di Dawidi na yere peti mo. Wiri iya ga kö'du mo henye, 'Dawidi wisi 'ba Jese edi kyinë 'ba vidi ma o'do ma ndra na rakyenyi. Mo o'do wa biya, mati momba mo zi ko'do.'

²³ Temi kozo 'ba kora nenye, Wiri ika vo wayomo Yësu zi Yiserele, kaa alömu."

²⁴ "Mora gba kazi Yësu ayi dë, Yowani edi ayada zi vidi biya mi Yiserele zi dë nni koto hulëhu zi Wiri ehe bapatisi kiri.

²⁵ Mati loo 'ba Yowani edi ku kara zi re ni kinde, mo iya henye, 'Asösu 'be ma eyi ra? Manza dë vidi mati ediyë bi mo kisi. Owowe mo edi tayi. Mo atayi 'da, ehe manza dë laka zi kamoka omo kinga.' "

²⁶ "Öndu me, kozowe 'ba Abarayama, tu'dëe biya mati edinni kinye Wiri motu, kö'du kise 'ba wayomo nenye utu zi ze.

²⁷ Vidi 'ba Yerusalema ehe vo dagba 'bëzëe ayolunni dë eyi ra Yësu. Mandere ze ayolunni kpa dë mi me'do 'ba nëbiyë mati edi ako'jonna mi ko'do 'ba ralawo biya. Ze o'donna me'do 'ba nëbiyë ayi ku tinyö vurë kikyë aba ra Yësu.

²⁸ Gbi le ezë i'ja kö'du maako dë le zi Yësu ki'di zi kofo, ze nduwë ha Pilato ko'jo zi mo kofo.

²⁹ Tapëti o'donna wa mati nëbiyë ayörunni kö'du Yësu, oba mo akaño ta da taka ehe i'di mi ogo."

³⁰ "Mora Wiri injë mo temi koli.

³¹ Ko'do lakiyaba Yësu alaya zi vidi mati i'bënni mo aba temi Galilaya zi Yerusalema. Yaanya aba edinni kö'du mo yada zi vidi 'bezee.

³² Ze kinye zi yada zi ye kö'du yöyö. Wa mati Wiri alömu zi zutu 'bezee,

33 na ko'do, yaanya aba mo o'do ku zi ze Yësu kinjë aba zi didi. Eëdi kaa Wayeto 'ba Dawidi ma riyö iya henye,

'Yi wisi ama ra,
ndenye mayi ku na 'Bu yi.' "

34 "Wirì injë Yësu tëmì koli ehe ila ida ro mo dë zi teje. Eëdi kaa Wirì iya,

'Ma ki'di zi yi wa laka mati ma lömu zi Dawidi.'

35 Ehe mi Wayeto 'ba Dawidi maako iya henye,

'Ila vidi laka 'bëyi ne dë zi teje mi ogo.'

36 Mati Dawidi eëdi gba na didi, mo oro Wirì. Here tapëti mo oli, usu mo mi ogo 'ba zutu 'bomowe, ehe ida ro mo enje.

37 Mora vidi mati Wirì injë tëmì koli, ida ro mo enje dë."

38 "Aboka me, kö'du kise ne eëdi henye, Yësu akila kö'du kyënyë 'be!

39 Kö'du ki'di 'ba Mosa o'bo dë e ko'do tinyö tëmì kö'du kyënyë 'be biya. Mora vidi ma eëdi koma aba mi Yësu, Wirì ako'do mo tinyö.

40 Eëdiyë komokandi aba kazi, kö'du ma nëbi iyanni ne mo'do rë ni dë zi ye. Zë iyanni henye,

41 'E vidi ma o'de lasa ra Wirì, eëdi rakaga aba ehe akoli.

Ma ko'do wa maako mi kadra 'be, o'be dë zi koma, eze vidi maako ayada le zi ye.' "

42 Mati Pawolo ehe Baranaba eëdinni ku bi 'ba mötu 'ba Yude kila, vidi alenzenni zë zi kiya kyö kö'du kölö nenyee ko'do 'ba ralawo vere aba.

43 Tapëti mötu, Yuda kayo ehe tu'dë kayo ma eëdinni Wirì mötu ne, i'bënni zë eti. Pawolo ehe Baranaba alenze zë biya zi lima mi rakyëyi 'ba Wirì.

44 Mi ko'do 'ba ralawo vere, vidi biya 'ba mi gawo ayinni zi kö'du kise 'ba Yere kowo.

45 Mati Yude ongönni vidi kayo nee, zë na mikumbë. Zë alidinni Pawolo ehe ame'donni na kyënyë ra kö'du biya mati mo iya ne.

46 Mora Pawolo ehe Baranaba kazi tere iyanni henye, "Domba zi yada kö'du kise 'ba Wirì zi ye, gba kazi yada zi vidi maakowe. Mora ombe kö'du kise ne dë! Nenye ayada henye, ombe didi ma nburu nburu ne dë. Yaanya aba dëdi ti'bë zi tu'dëe.

47 Yere i'di kö'du zi ze henye, 'Mi'di yi kinye kaa bikanyi zi tu'dëe, zi koba wayomö 'ba Wirì zi vidi mi dakaño biya.' "

48 Kö'du kise nenye o'do tu'dëe na rakyenyi, ehe zë ayetönni me'do 'ba Yere. Vidi biya ma inzi ku kö'du didi ma nburu nburu, here omanni mi Yere.

49 Kö'du kise ga kö'du 'ba Yere apere rë ni biya mi dakaño nenye.

50 Mora Yude i'bënni zi mbara kyigo ma erenni Wirì, ehe kora vo dagbe 'ba gawo. Zë ofönni zë na kyënyë ra Pawolo ehe Baranaba, ehe ayetönni zë yaza. Zë orenni zë yaga tëmì kapa 'ba dakaño nenye.

51 Pawolo ehe Baranaba akyito durufu 'ba ga bi nani ta ndi nni, ehe i'bënni dagba zi Yiköniyömu.

52 Mora vo lö'böwë 'ba ga ndi Yësu biya na rakyenyi, ehe osonni ndo Lawo Laka aba.

14

Pawolo ehe Baranaba mi Yiköniyömu

1 Pawolo ehe Baranaba ame'donni mi bi 'ba mötu mi Yiköniyömu, ehe Yuda kayo ehe tu'dë kayo omanni mi Yere.

2 Mora Yuda ma ombanni dë koma mi mo, o'dönni tu'dë maakowe na kamo ehe ofö rë nni na vo wehe ra önduwë mi Korisito.

3 Pawolo ehe Baranaba alimanni ani kadra konda aba, me'do kö'du 'ba Yere kazi tere, ehe Yere i'di kyigo zi zë, zi kö'du koro ko'do ehe rakaga, mati akayada kö'du kise 'ba rakyëyi eëdi tinyö.

4 Vidi mi gawo 'ba Yiköniyömu ayölonni dë a'di zi sösu. Kya maakowe omanni mi gboko 'ba Yude ehe maakowe omanni mi vo lituwë.

⁵ Ndundu mo aba, tu'dë maakowe ehe Yude, bi kölö vo dagba 'bënni ëti, ombanni mala ko'do zi ko'do zë na kyënyë ehe zë ku'du yitö aba brua.

⁶ Mati Pawolo ehe Baranaba ayolönni wa ma ëdi rë ni ko'do, zë ahonni mi dakaño 'ba Lëyiköniya, ani mi gawo 'ba Liyisitra ehe Dëbë ehe bi ma kara dakapa dakaño ne.

⁷ Ani zë nduwë kö'du yöyö laka ne yëti.

Pawolo ehe Baranaba mi Liyisitra

⁸ Mi Liyisitra, kora maako ëdi ani o'jo mo na ndi keñe ehe o'bo dë zi lasi.

⁹ Kora ne ëdi mbili ni koze da me'do 'ba Pawolo. Mati Pawolo ongo mo ëdi koma aba mi Yësu zi k'o'jo,

¹⁰ mo agbögbö hë ni iya henye, "Ënyë riyë!" Kora ne öfu riyë ehe ayeto lasi toko.

¹¹ Mati vidï kayo ne ongönni wa ma Pawolo o'do ne, agbögbö hë nni yaga mi ha 'ba Lëyiköniya, iyanni henye, "Wiriyë ofönni rë nni ku na vidï köndu ehe ayinni ku akaño zi ze!"

¹² Vidï i'dinni ru da Baranaba, Zeyusi, ehe i'dinni ru da Pawolo Hemoso, ga kö'du mo ra ame'do.

¹³ Yëkëlu 'ba Zeyusi ëdi kara ha bi tödu zi gawo kyedre. Vo karasa 'ba Zeyusi ika ise ehe döruwë ha resi 'ba gawo kyedre, ga kö'du mo ehe vidiyë ombanni zi ki'di wakumu zi zë.

¹⁴ Mati Pawolo ehe Baranaba ayolönni kö'du nenyë, zë izanni böngö 'bënni ahonni mi kutë vidï kayo ne hë nni gbögbö aba henye,

¹⁵ "Ëdiyë kö'du nenyë ko'do ga a'di? Ze vidï könduwë ra kaa e. Dika ze kö'du yöyö laka ra zi ye here zi ye kila wiri mbiya ma kazi kö'du, ehe oto de zi Wirï ma didi, ma o'do komoriyë, dakaño, wini kyedre, ehe wa biya mi zë.

¹⁶ Mi kadra ma alaga, Wirï ila vidï ti'bënni mi gëri 'bënni,

¹⁷ mora mo ayada mo ëdi ani tëmï wa laka maçi mo o'do. Wirï utu mirë ta komoriyë ehe o'do wa 'be mi yaka

övu. Mo i'di wakonyo zi ye ehe o'do di'di ye na rakyenyi."

¹⁸ Gbi le tapëti Pawolo ehe Baranaba iyanni nenyë biya, na kyigö zi zë yata vidï ta bi wakumu ki'di mo zi nni.

¹⁹ Kya 'ba Yude tëmï Atiyokö ehe Yiköniyömu ayinni, ofönni vidï kayo ne na wehe ra Pawolo. Zë otranni mo yitö aba ehe otönni mo yaga tëmï gawo kyedre. Asösunni mo oli ku,

²⁰ mora mati vo lö'böwë atoto rë nni toko ra Pawolo, mo o'ro riyë ehe i'bë hulëhu mi gawo kyedre ne. Mi ko'do vere aba, mo ehe Baranaba i'bënni zi Dëbë.

Pawolo ehe Baranaba a'banni Atiyokö mi Siriya

²¹ Pawolo ehe Baranaba ayëtinni kö'du yöyö laka ne mi Dëbë ehe vidï kayo ayinni na vo lö'böwë. Here zë i'bënni hulëhu Liyisitra, Yiköniyömu, ehe Atiyokö.

²² Zë akyigönni vo lö'böwë ehe alenzenni zë zi limanni mi koma. Zë ayadanni zi zë henye, "Da tödu ze Damöku 'ba Wirï tëmï rayaza kyedre."

²³ Pawolo ehe Baranaba inzinni kyedree zi nni mi kanisa biya na kölö kölö. Here zë oro hë nni, amötunni, ehe i'dinni rënni zi Yere zi gë zë gaga, ma ëdinni koma aba mi Yere.

²⁴ Tapëti ti'bë kpuru Pisidiya, ze ayinni Pambaliya,

²⁵ ehe tapëti zë ayëtinni kö'du mi Paga, here zë i'bënni akaño zi Italiya.

²⁶ Ta Italiya i'bënni zi Atiyokö mi Siriya. Ani vo lö'böwë kyere dagba i'dinni zë zi Wirï gë zë kongö, mati ëdinni löö ko'do, yaanya aba löö inde rë ni ku.

²⁷ Tapëti toko mi Atiyokö, zë ako'jonnï kanisa bi kölö. Zë ayadanni zi vidï wa ma Wirï akonyi zë zi ko'do, ehe hala mo o'do zi tu'dëe zi koma.

²⁸ Here zë alimanni ani vo lö'bö ëti mi kadra konda.

15

Ratoto mi Yerusalema

¹ Vidi kora maakowe ayinni ta Yudiya zi Atiyoko ehe ayetonni yandi onduwe 'ba Korisito, iyanni henye, "Ayomo ze de nje ezè anjete ze ku kaa Mosa ayandi."

² Pawolo ehe Baranaba awasa hen ni ze eti. Here kanisa omba zi kutu Pawolo ehe Baranaba ehe vidi maakowe zi ti'be Yerusalema zi me'do mi ko'du nenye zi vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalema.

³ Here kanisa utu ze. Mati ze edinni ati'be, ze i'benni kpuru Poniya ehe Samariya, ehe ayadanni hala tu'deë oto de ni ku zi Wiri. Ko'du yöyö nenye o'do onduwe biya na rakyenyi.

⁴ Mati kora ne okonni mi Yerusalema, kanisa iri ze kalakyedre aba, ehe vo lituwë kyedree eti. Pawolo, Baranaba ehe vidi ma ayinni ze eti, ayadanni biya zi ze wa ma Wiri o'do kpuru kazi ze.

⁵ Here kya 'ba vo koma maakowe mati ze kpa Farasiye, ze ononni riyë iyanni henye, "Tu'deë ma nbete ze, ehe moronni ko'du ki'di 'ba Mosa."

⁶ Vo lituwë ehe kyedree atoto re ni me'do mi ko'du nenye.

⁷ Ame'donni kadra konda aba. Here Petero enyi riyë ehe iya henye, "Onduwë, ayole ku henye, kyere mi kadra ma alaga, Wiri inzi ma temi kutëe henye tu'de akowonni ta dami'di ha ma ko'du yöyö laka ehe koma.

⁸ Wiri mati ayolo a'di ra edi mi di'di vidi biya, mo ayada mo omba ze ku, Lawo Laka ki'di aba zi ze, kaa mo i'di zi ze.

⁹ Wiri o'do ze de kutu ta re ze. Mo o'do di'di ze nbala koma aba.

¹⁰ Yaanya aba, ko'du a'di ediyë yonzö Wiri, wa yeto ki'di gu vo lö'bö nenye? Wakinjë nenye ayeto ndra le ze ehe zutu 'beze o'bo de kinjë.

¹¹ Mora doma henye, akayomo ze waki'di 'ba rakyëyi aba kazi Yere Yesu, kpa kaa tu'deë."

¹² Vidi biya alimanni liwo mati owonni Baranaba ehe Pawolo ayadanni hala Wiri o'do ko'du koro,

kyinë kyigo 'beni, ehe rakaga zi tu'deë kpuru kazi ze.

¹³ Tapëti ze indenni me'do ku, Yemisi iya henye, "Onduwë, oze mbili ye zi ma!

¹⁴ Simona ayada henye hala Wiri ayi mi kadra ma dagba zi tu'deë, ehe o'do kya maakowe na vidi eni.

¹⁵ Me'do 'ba nebiyë ida re ni ku ko'du kiya 'bama aba. Edi na yöru,

¹⁶ 'Ma kata'ba ehe kuvö löhu loko 'ba Dawidi ma alëpi.

Ma kuvö temi rayaña 'bomo ehe ko'jo mo riyë löhu,

¹⁷ here vidi ma ononni ehe tu'deë, mati ma ko'jo zi tedinni vidi 'bama, akomanni Yere.

Ma Yere ra, miya wa nenye.

¹⁸ Ma ayada ze mi kadra ma alaganni kyere.' "

¹⁹ Here ma sösu de da ki'di wakinjë yeto da tu'deë, ma edinni ku de ni kopi zi Wiri.

²⁰ Da yöru ehe nje yada zi ze, anza de zi konyo wa maako ma i'di ku zi wiri mbiye, anza de zi ndoro ko'do, anza de zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati uri gu mo, ehe anza de zi konyo yama.

²¹ Ga ko'du ki'di 'ba Mosa ayëti ku mi gawo biya mi koo lakyi, ehe ta ga ko'do 'ba ralawo biya edi ako'jo mi bi 'ba mötu 'beze.

Waraga zi tu'de ma edinni koma aba mi Yere

²² Vo lituwë ehe kyedree, ehe biya vidi 'ba kanisa ombanni zi kutu kya kora 'benni maakowe zi Atiyoko zi ti'benni Pawolo ehe Baranaba eti. Ze inzinni Sila ehe Yudasi, mati ako'jo kpa Barasaba, ze ra na vo dagbe 'ba onduwe.

²³ Ze ayörunni waraga iya henye, "Ze vo lituwë, ehe kyedree, ze onduwe dutu wamëtë zi ye biya tu'de mati vo lö'böwë 'ba Yere mi Atiyoko, Siriya ehe Silisiya."

²⁴ "Dowo ze henye, vidi maakowe ta kinye, o'donni ye rasösu aba, ga ko'du ma ze iyanni, mora dutu ze de.

²⁵ Here da tɔtɔ re ze ehe domba ku zi kinzi kya kora maakowe kutu zë zi ye, nī aboka laka 'beze Baranaba ehe Pawolo ëti.

²⁶ Kora nenyeë i'dī dīdī nni ku kō'du 'ba Yere Yësu Korisito.

²⁷ Dēdī kpa kutu zi ye Yudasi ehe Sila, zë ra akayadanni zi ye hë nni aba, kpa kaa da yöru.

²⁸ Lawo Laka ayada zi ze henye, dī'dī ze kya wakinjë maako dë ndra zi ye ta da ma nenyeë:

²⁹ anza dë zi konyo wa maako ma i'dī ku zi wīri mbiye, anza dë zi konyo yama, anza dë zi konyo ida 'ba ngötu maakowe mati urī gu mo, ehe anza dë zi ndoro kō'do. Èzë o'de kō'du nenyeë, ako'de na laka. Dutu wamëtë 'beze zi ye."

³⁰ Kora sowo ne ilanni Yerusalem ehe i'bënni Atiyoko. Here zë ako'jonnī vīdī 'ba kanisa bi kōlō ehe i'dī waraga ne zi zë.

³¹ Mati waraga ne ako'jo, i'dī rakyigo ehe rakyenyi kyedre zi zë.

³² Yudasi ehe Sila zë ku nēbiyë, zë iyanni kō'du kayo mati i'dī kyigo zi önduwë.

³³ Kora mati zë ta Yerusalem, tapëti alimanni kadra maako aba mi Atiyoko, zë ënyinni ta'ba zi vīdī mati utunni zë. Önduwë iyanni zi zë henye, "İ'bëë na rakyëyi."

³⁵ Mora Pawolo ehe Baranaba alimanni nduwë mi Atiyoko. Ani zë ayandinni kō'du ehe ayëtinni me'do 'ba Yere, vīdī kayo maakowe ëti.

Pawolo inye rë nni Baranaba aba

³⁶ Kadra maako aba yaa, Pawolo iya zi Baranaba henye, "Dī'bë ze hulëhu ehe tī'bë kongö önduwë mi Korisito mi gawo biya mati da yëti me'do 'ba Yere mi zë. Here da kayolo ze hala zë ëdinni ako'do."

³⁷ Baranaba omba zi Yowani koba, ru mo vere Marako.

³⁸ Mora Pawolo omba dë, ga kō'du mo ila zë mi Pambaliya ehe mo oɔo ku ta bi loo kō'do zë ëti.

³⁹ Pawolo ehe Baranaba awasa hë nni, ehe vīdī kōlō tēmi zë i'bë gëri 'bëni kutu. Baranaba oba Marako ehe i'bënni Seyipurusu,

⁴⁰ mora Pawolo inzi Sila ehe i'bënni gëri ma kutu. Önduwë mi Korisito i'dinni zë ku da kala Wiri.

⁴¹ Pawolo i'bë kpuru Siriya ehe Silisiya vīdī 'ba kanisa kō'do zi kyigo.

16

Timotiyö o'do loo Pawolo aba ehe Sila

¹ Pawolo ehe Sila a'banni zi Dëbë ehe Liyisitra. Ani vo lö'bö maako alima ani, ru mo Timotiyö. Ma mo Yuda ra ehe vo koma, mora 'bu mo tēmi Girigi.

² Önduwë mi Korisito mi Liyisitra ehe Yikōniyömu iyanni kō'du laka ra Timotiyö,

³ ehe Pawolo omba mo zi tī'bënni ëti. Mora Pawolo anbete mo dagba, ga kō'du vīdī 'ba Yude biya toko ani, ayolōnni henye 'bu 'ba Timotiyö tēmi Girigi.

⁴ Mati zë i'bënni tēmi gawo zi gawo agamo, zë ayadanni zi vīdiyë a'di ra vo lituwë ehe kyedree mi Yerusalem ombanni, ehe zi zë koro kō'du kira nenyeë.

⁵ Kanise ayinni na kyigo mi koma 'bënni, ehe 'duwi vīdī kayo i'di koma 'bënni mi Yere.

Rayada 'ba Pawolo mi Trowasi

⁶ Pawolo aboka 'bëni ëti 'bënni kpuru tēmi Paragiya ehe Galatiya, ga kō'du Lawo Laka ila zë dë zi kō'du yëti mi Asiya.

⁷ Tapëti zë okōnni mi Mayisiya, zë ayōnzōnni zi tī'bë mi Bataniya, mora Lawo Laka 'ba Yësu ila zë dë.

⁸ Here zë i'bënni dagba kpuru Mayisiya le okōnni zi Trowasi.

⁹ Yōndo aba, Pawolo ongo rayada, vīdī maako tēmi Mesedōniya ëdī tōɔo ani ehe lenze nī, iya henye, "Ayi Mesedōniya zi konyi ze!"

¹⁰ Tapëti Pawolo ongo rayada ne ku, da yeto gëri koma zi tī'bë Mesedōniya. Da yolo ku Wiri ra ako'jo ze zi kō'du yöyö laka ne yëti ani.

Ludiya ayi na vo lö'bö 'ba Yere

11 Dì'bè ze mbiyì tēmì Trowasi zi Samotresi baburu aba, ehe mī ko'do vere aba dokɔ ze mī Napolisi.

12 Ta karani, dī'bè ze mī Filipi, gawo mati dagba Roma iri mī Mesedoniya. Do'do ze da kyɔ mī Filipi.

13 Mī ko'do 'ba ralawo, dī'bè ze yaga ha resi 'ba gawo kyedre ne dakapa ranga, da sōsu 'beze da ki'ja bi 'ba mōtu ani. Da lima ze akaɲo ehe da me'do zi mbara mati ayinnī.

14 Ma kōlō tēmì zè ra Ludiya, mo tēmì gawo kyedre 'ba Tayatira ehe mo vo bongo 'buluyè kogo dagba ra. Mo vo mōtu 'ba Yere Wirī ra, ehe Yere ayèhu di'di mo zi komba da kō'du mati Pawolo èdī kiya.

15 Here tapētī mo vo dakota 'bēnī ètī abapatisi zè, mo asesi zɔ ze lenze, “Èzè asōsu ma tīnyō mèdī koma aba mī Yere, ayi alima liɲɔ 'bama.” Ndundu mo aba, mo alèlu de ze gbɔ.

Pawolo ehe Sila mī kamba

16 Mī ko'do kōlō maako aba, ze da gērī 'beze zi tī'bè bi 'ba mōtu, dandɔsi de ze wu'jè vo kalima aba. Mo èdī dakyikyī aba mī nī here i'dī kyigɔ zi mo zi yada kō'du ma gba ani. Tapētī kō'du nenyè ko'do, mo o'do kōhi kyɔ zi kyedre 'bēniyè.

17 Wu'jè ne usu ga Pawolo, ehe kōsi ze, ehe mo zɔ nduwè hē nī gbōgbō, henye, “Kora nenyee vo kalima 'ba Wirī ma kyedre. Zè èdinnī ayada zi ye hala zi yome.”

18 Nenyè i'bè ko'do kayo aba. Ndundu mo aba, Pawolo ofɔ rē nī ehe iya zi dakyikyī na kamo, iya henye, “Mī ru 'ba Yèsu Korisito, mī'dī kō'du zi yī kila wu'jè tisi nenyè!” Kandi dakyikyī ne ila mo.

19 Mati vo kyeti 'ba wu'jè vo kalima ne ayɔlɔnnī henye ga gērī 'ba kōhi ko'do 'bèzè i'bè ku, zè irinnī Pawolo ehe Sila ehe ikannī zè zi vo kalakonde mī bi 'ba wakogo.

20 Zè ayadannī zi vo mī turu henye, “Yuda nenyee èdinnī ku gawo kyedre 'beze ne yaɲa!

21 Zè èdinnī ayada zi ze ko'do wa mati ze vidī 'ba Rome ila ze dē zi ko'do.”

22 Vidī kayo alɔdrɔnnī na radrɔko wehe aba da Pawolo ehe Sila. Here vidī 'ba mī turu iyannī zi vidīyè henye ote bongo 'bèzè, ehe i'dinnī kō'du zi vidīyè zè ku'bō mɔvɔ aba.

23 Tapētī waku'bō kyènyè, i'dī zè mī kamba, ehe ayada zi vo ga kamba kongɔ ne zi gè zè kongɔ laka kazi ahonnī.

24 Vo ga kamba kongɔ ne o'do kaa mati ayada zi mo. Mo i'dī zè mī kutè kamba ehe ida ndī zè nyɔri aba ra kulugbu yeto.

25 Mī kutè yɔndɔ, Pawolo ehe Sila èdinnī amōtu ehe ngala 'ba wayeto ya'bi aba zi Wirī, maboso maakowe èdī 'bēnī mbili nni koze.

26 Truku'du kinzikinzi kyigɔ ayi akɔhɔ kamba le hu mo aba. Ha loko ayèhu rē nni, ehe nyɔri alèpi biya ta ndī mabosowe.

27 Mati vo ga kamba kongɔ aliro ehe ongo ha loko ayèhu rē nī ku huwè, mo oba kulu 'bēnī ehe omba ku kara zi rē nī kofo, ga kō'du mo asōsu 'bēnī maboso ahonnī ku.

28 Mora Pawolo agbōgbō hē nī, “Ofo rē yī dē! Vidī maako aho dē.”

29 Vo ga kamba kongɔ ako'jo kō'du wa'do ehe i'bè mī kamba. Mo alèpi tese aba akaɲo burutu Pawolo ehe Sila.

30 Tapētī mo ayasi zè yaga tēmì kamba, mo ako'jo hē zè iya henye, “A'di ra ma ko'do zi tɔmɔ?”

31 Zè aya'bannī dɔ mo iyannī henye, “Oma mī Yere Yèsu, ehe akayɔmɔ yī. Nenyè èdī kpa tīnyō zi vidī biya ma alima liɲɔ 'bèyī.”

32 Here Pawolo ehe Sila ayadannī zi mo kō'du 'ba Yere, ehe kpa zi vidī biya liɲɔ 'bomo.

33 Mati gba na yɔndɔ, vo ga kamba kongɔ oba zè bi mati mo atɔ'bo kaka ɔɲɔ zè. Here mo biya vo dakota 'bēnī ètī abapatisi zè.

34 Vo ga kamba kongɔ oba Pawolo ehe Sila liɲɔ 'bēnī, i'dī wa zi zè konyo. Mo na rakyenyi, ga kō'du mo i'dī koma 'bēnī ku mī Wirī ehe vo dakota 'bomowe kpa.

³⁵ Mî damindö vere aba, vo 'ba mî turuwë, utunnî kya turu daköndu maakowe kö'du kî'dî aba zi vo ga kamba kongö iya henye, "Ile Pawolo ehe Sila mî'bënnî."

³⁶ Vo ga kamba kongö ayada zi Pawolo iya henye, "Vo mî turu i'dinnî kö'du zi ye kinga yî Sila aba na dangölö. Yaanya aba i'bëë na rakyëyi."

³⁷ Mora Pawolo iya zi turu daköndu nee henye, "Ze vîdî 'ba Roma ehe turuwë 'ba Roma ëdî ze ku'bö ta da komo vîdî kayo, kazi vurë 'beze kiya. Zë u'dunnî ze mî kamba. Yaanya aba zë asösu 'bënnî, zë ato'bönnî ze kutu na liwo? E e, zë o'dönnî dë! Zë ra mayinnî kinye ehe ze yasi yaga."

³⁸ Mati turu daköndu ne ayada zi vo mî turu henye, Pawolo ehe Sila zë vîdî 'ba Roma, zë na tere.

³⁹ Zë i'bënnî ako'jonnî hë zë kö'du 'ba wakila. Zë ayasinnî zë yaga tëmî kamba ehe ako'jonnî hë zë, zi tî'bënnî 'de tëmî gawo ne.

⁴⁰ Here Pawolo ehe Sila i'bënnî mbîyi liŋö 'ba Ludiya, ani zë ongönnî önduwë, iyannî me'do 'ba rakyigö zi zë, ehe i'bënnî gbö.

17

Riti mî Tasalanika

¹ Tapëti zë i'bënnî kpuru Am-bahipolisi ehe Apoloniya, zë i'bënnî dagba zi Tasalanika. Bi 'ba mötu 'ba Yude ëdî mî gawo kyedre nani.

² Here ëdî kaa 'duwî, Pawolo i'bë ani zi bi 'ba mötu, ehe mî ko'do 'ba ralawo wota mo ame'do zi vîdiyë. Mo ame'do tëmî wayöruwë

³ zi yada zi zë henye, ëdî laka zi Korisito kî'ja riti, ehe ëdî laka mo ënyî tëmî koli. Pawolo ayada kpa zi zë henye, "Yësu mati mëdî kö'du mo kiya, Korisito ra."

⁴ Kya maakowe tëmî zë omannî mî kö'du ma Pawolo iya, ehe ayinnî na vo lö'bö kaa Pawolo ehe Sila. Tu'dë maakowe ehe mbara kayo mati vîdî ayölonnî zë ndra omannî kpa mî kö'du kise ne.

⁵ Yuda maakowe, na mîkumbë ehe zë omannî vîdî 'ba kö'du kyënyë ko'dö maakowe mati alimannî toko ra bi 'ba wakogo zi yeto wehe ko'dö mî gawo kyedre ne. Zë ombannî zi Pawolo kîrî ehe Sila kika yaga zi vîdî kayo ne, ehe zë i'bënnî zo mbîyi liŋö 'ba Jasöno.

⁶ Mora mati zë i'jannî zë dë ani, zë irînnî Jasöno ehe öndu maakowe ëti. Zë obannî zë zi vo kalakonda 'ba gawo kyedre ehe hë nni gbögbö aba henye, "Pawolo ehe Sila o'dönnî kö'du kyënyë ku ta bi ne biya. Yaanya aba, ayinnî ku kinye

⁷ ehe Jasöno irî zë kalakyedre aba liŋö 'bëni. Zë biya owennî kö'du kî'dî 'ba Yere 'ba Roma ku, iyannî henye, vere maako ru mo Yësu, Yere ra."

⁸ Vo mî turu nenyee na rasösu, mati owonnî nenyee.

⁹ Here zë o'dönnî Jasöno ehe maakowe ëti zi kôhi kopi dagba atehe 'da zë kila atî'bë.

Mî Beriya

¹⁰ Mî yöndö kölö ne, önduwë utunnî Pawolo ehe Sila zi Beriya, ehe tapëti zë ökönnî, i'bënnî mî bi 'ba mötu 'ba Yude.

¹¹ Vîdî 'ba Beriya ndra na laka ta da vîdî 'ba Tasalanika, ga kö'du zë rakyenyi aba zi kö'du kise ne kîrî, ehe ko'do ta ga ko'do, zë ayandinnî wayöruwë, zi kongö ezë kö'du nenyee tînyö.

¹² Kayo tëmî zë i'dî koma 'bënnî mî Yere, vîdî mbara Girigî mati vîdî ayölonnî zë ndra ehe vîdî kora kayo,

¹³ mora mati Yude mî Tasalanika owonnî Pawolo ëdî kö'du kise 'ba Wîrî ne yetî mî Beriya, zë i'bënnî ani ehe o'dönnî vîdî kayo ne zi tëdinnî na vo wehe 'ba Pawolo.

¹⁴ Kandi önduwë utunnî Pawolo akaŋo ha ranga, mora Sila ehe Timotiyo alima 'bënnî mî Beriya.

¹⁵ Vîdî kora maakowe i'bënnî na köwö Pawolo aba le kaa Atenisi, ehe a'bannî kö'du aba zi Sila ehe Timotiyo zi tayinnî kandi zi nî.

Mî Atenisi

16 Mati Pawolo ëdi bi Sila ehe Timotiyɔ kisi mī Atenisi, mo rasösu kyedre aba zi kongɔ wiri mbiya mī gawo kyedre ne.

17 Mo i'bë mī bi 'ba mötu 'ba Yude zi me'do zi Yude ehe zi vidi 'ba Girigiyë ma erenni Wiri. Ko'do ta ga ko'do mo ame'do kpa zi vidi mati mo i'ja bi 'ba wakogo.

18 Kya vo komoyandi Epikuriyɔno maakowe ehe vo komoyandi Isitowiki maakowe awasa hë nni kpa mo aba. Vidi ako'jonnī kö'du henye, "A'di ra vo lumë nenye ayɔnzɔ zi kiya?"

Maakowe iyanni henye, "Pawolo ëdi kö'du wiri 'ba vo leze ra yeti!" Zë iyanni here ga kö'du mo ëdi ame'do kö'du 'ba Yësu ehe tēnyī 'ba vidi tēmī koli.

19 Zë ikanni Pawolo bi 'ba ratoto ako'jo Aropagusi, ehe iya henye, "Ayada zi ze, a'di ra kö'du yandi kiyi 'bēyi ne biya ëdi?"

20 Dowo ze ika kö'du rakaga maakowe da yolo zë dë mī me'do 'bēyi ne a'di ra?"

21 Kpa ndra ta da wa maako, vidi 'ba Atenisi ehe vo leze mati ëdi alimanni ani, ɔwɔ zi kowo ehe zi me'do kö'du wakyiyi maako.

22 Here Pawolo ɔɔ mī kutë bi 'ba Aropagusi iya henye, "Vidi 'ba Atenisi, monge vidi 'ba yēni ndra.

23 Mati mëdi tī'bë kpuru bi kongɔ aba da wa mötuwë, mi'ja me'do da karasa: Zi wiri ma kazi yolo. Amötuwë wiri nenye, mora tinyö ayole mo dë. Here momba zi yada kö'du mo zi ye."

24 Wiri nenye ra o'do damöku ehe wa biya mī mo. Mo Yere 'ba komoriyë ehe dakaɲo ehe mo alima dë mī yëkelu mati uvö kala vidi köndu aba.

25 Mo omba wakonyi dë kazi vidi maako. Mo i'di didi, lawo, ehe wa kpa biya zi vidi.

26 Tēmī vidi kölö, Wiri o'do vidi mati alimanni dakaɲo, ehe mo o'do kadra ehe bi zi vidi limanni 'domo.

27 Wiri o'do nenye biya, here zi ze ni koma, ehe toko yaga, ehe ni ki'ja. Mora mo anza dë na kowɔ ta re ze,

28 ehe mo i'di kyigo zi ze, zi lima, zi tehe, ehe zi tēdi eyi 'bēni ze. "Ze gisi ɔmo," kaa vo ngala ya'bi 'be maakowe iyanni.

29 Kyere ze gisi 'ba Wiri, da sösuwë dë henye, mo ëdi kaa wiri mbiya o'do yaga tēmī dahabo mandere manzede mandere yitö. Mo anza dë kaa wa mati vidi köndu akasösu ehe ko'do.

30 Koo mati alaga kyere naniye, Wiri ila nenye biya ga kö'du vidi ayolonnī dë a'di ra nēdinnī ko'do. Mora yaanya aba mo iya henye, vidi biya ta bi ne moto dë nni zi mo.

31 Mo ako'jo ko'do mo ku mati ako'do vurë vidi 'ba damöku na laka. Ehe mo inzi kora ne, Yësu zi ko'do vurë. Wiri i'di yolo mo nenye zi ze biya Yësu kinjē aba tēmī koli.

32 Kandi mati vidi owonnī Pawolo iya, kora injë tēmī koli, kya zë maakowe ayetonnī kogo. Maakowe iyanni henye, "Da kowo ze yi ame'do ga kö'du nenye kadra maako aba löhu."

33 Mati Pawolo ila bi 'ba ratoto ne ku,

34 kya kora maakowe i'dinnī koma 'bēni mī Yere ehe i'bēni Pawolo aba. Ma kölö tēmī vidi 'ba ratote ru mo Danasiyösi, ehe mbara maako ru mo Damari ehe maakowe kpa kayo i'di koma 'bēni mī Yere.

18

Pawolo mī Koriti

1 Pawolo ila Atenisi i'bë Koriti,

2 ani mo i'ja Akuwila, kora maako Yuda ra tēmī Poniytusu. Anza na konda ta ga ma nenye, Akuwila ayi ta Italiya mbara 'bēni Pirisila aba, ga kö'du Yere Kulidasi i'di kö'du Yude biya zi Roma kila. Pawolo i'bë zi kongɔ Akuwila ehe Pirisila

3 ehe i'ja zë vo loko da'börö kuvöwë ra. Pawolo kpa vo loko da'börö kuvö ra, here mo alima zë eti ehe o'donni loo ga bi kölö.

4 Mī ko'do 'ba ralawo biya, Pawolo i'bë bi 'ba mötu 'ba Yude. Mo ame'do zi Yude ehe tu'dë maakowe ehe ayɔnzɔ zi zë kopi.

5 Mora tapëti Sila ehe Timotiyo òkonnì ta Mesedoniya, mo ayaŋa kadra 'bëni biya zi yëti kò'du zi Yude Yësu mo Korisito ra.

6 Ndundu mo, zë ofo rë nni do mo alidinni mo. Here mo akohò durufu ta ra bongo 'bëni ehe iya zi zë henye, “Wa mati o'do rë ni zi ye, atëdi kò'du litë 'be ra! Ayaŋe ru ma dë. Yaanya aba ehe dagba ani mëdi ti'bë yëti zi tu'dë maakowe.”

7 Pawolo idra rë ni liŋo 'ba kora maako ru Tito Jusitusu mo vo mötu zi Wirì, ehe liŋo 'bomo kara dakapa bi 'ba mötu.

8 Kurusipo ra vo dagba 'ba bi 'ba mötu ne. Mo ehe vidì biya mi dakota 'bomo i'di koma 'bënni mi Yere. Ma kayo maakowe mi Koriti owonni kò'du kise ne kpa, ehe vidì biya mati koma aba mi Yere abapatisi zë.

9 Yondo kòlò maako aba, Yere ame'do zi Pawolo tëmi rayada iya henye, “Ere dë, zi sesi kò'du yëti nduwë dagba. Oro dë!

10 Ma yi aba, ehe vidì o'donni wa maakowe dë zi yi. Vidì kayo mi gawo kyedre nenye, 'bama ra.”

11 Pawolo alima mi Koriti koo kòlò ehe yehe modaka, vidì yandi me'do 'ba Wirì aba.

12 Mati Galikò Yere 'ba Akasiya, kya Yuda maakowe ayinni bi kòlò ehe irinni Pawolo. Zë ikanni mo bi 'ba vurë

13 ehe iyanni henye, “Kora nenye ëdi yonzo zi vidì 'beze kò'do zi mötu Wirì mi gëri mati kò'du ki'di 'beze omba dë.”

14 Gba kazi Pawolo me'do, Galikò iya henye, “Èzë ëdi vurë kiya ra kora nenye, na vo kò'du kyënyë kò'do mandere wa maako eme dë, ma kowo me'do 'bëyi ne.

15 Mora kyere nje me'do 'ba ha, ru ehe kò'du ki'di 'be, onge go mo na bi de. Momba dë zi vurë ma here ne, kiya.”

16 Here mo utu zë yaga ta bi 'ba vurë.

17 Vidì ne irinni Sositenisi, vo dagba bi 'ba mötu 'ba Yude, u'bönni mo komo bi 'ba vurë. Mora du kò'du ne ogo dë da Galikò.

Pawolo a'ba Atiyoko 'ba Siriya

18 Tapëti lima 'ba Pawolo yaa vo lö'bò 'ba Yere ëti mi Koriti, mo iya zi zë alime gbo ehe i'bë Siriya, Akuwila aba ehe Pisisila. Mora gba mo i'bë dë, mo atëtë dë ni bi 'ba Senesiriya ga kò'du mo o'do lömu zi Wirì.

19 Mati zë òkonnì Efeso, Pawolo ila Pisisila ehe Akuwila. Mo i'bë bi 'ba mötu zi me'do zi Yude ani.

20 Zë ako'jonnì ho mo zi lima ani na konda, mora mo omba dë.

21 Mo ayada zi zë alime gbo, ehe iya henye, “Èzë Wirì ila ma, ma tayi hulëhu.” Here mo ila Efeso.

22 Pawolo i'bë zi Kasariya, bi mati mo amëtë kanisa. Here mo i'bë dagba Atiyoko.

23 Tapëti lima 'bomo tisi ani, mo ila ehe i'bë zi bi kayo mi Galatiya ehe Paragiya. Mo akonyi vo lö'böwë ani zi tayinni na kyigo mi koma 'bënni.

Apolo mi Efeso

24 Yuda maako ru mo Apolo ayi zi Efeso. Apolo o'jo mo mi gawo kyedre 'ba Alikazenderiya. Mo vo kò'du yolo 'ba wayöruwë 'ba Wirì kayo.

25 Mo ayolo kò'du 'ba gëri 'ba Yere kpa kayo, ehe mo ëdi ame'do mi mo, da kò'du komba kyedre aba. Wa mati mo ayandi kò'du Yësu ëdi tinyö, mora mo ayolo nje bapatisi 'ba Yowani.

26 Apolo ayeto me'do kazi tere bi 'ba mötu. Mati Pisisila ehe Akuwila owonni mo, zë obanni mo liŋo 'bënni ehe akonyinni mo zi yolo kò'du 'ba Wirì na laka.

27 Apolo omba zi ti'bë zi Akasiya. Here önduwë ayörunni waraga ayada zi vo lö'böwë mati ëdinni ani ne, zi mo kiri kalakyedre aba. Tapëti Apolo oko mi Akasiya, mo na wakonyi kyedre zi vidì biya mati i'di koma 'bënni mi Yere Yësu ga kò'du waki'di 'ba rakyëyi 'ba Wirì.

28 Mo alëpi mi ha wasa Yude ëti, ehe ta da komo vidì kayo. Mo oba tëmi wayöruwë zi yada henye, Yësu mo Korisito ra.

19

Pawolo mi Efeso

¹ Mati Apolo ëdi mi Koriti, Pawolo i'be kyëti dakaŋo, ehe oko mi Efeso. Ani mo i'ja kya vo lö'bö 'ba Yere maakowe.

² Mo ako'jo hë zë iya henye, "Mati i'diyë koma 'be mi Yësu, i'di Lawo Laka ku zi ye?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "E e, gba dowo ze kö'du 'ba Lawo Laka dë."

³ Pawolo ako'jo hë zë iya henye, "Here, bapatisi 'ba a'di ra iriyë?" Zë aya'banni do mo iyanni henye, "Bapatisi 'ba Yowani."

⁴ Pawolo aya'ba do mo iya henye, "Yowani abapatisi vidi, here zi dë nni koto zi Wirì. Mora mo ayada kpa zi zë, vidi maako ëdi tayi, ehe zë aki'di koma 'bënni mi mo. Yësu ra vidi mati Yowani ëdi ame'do kö'du mo."

⁵ Tapëti vidi owonni Pawolo iya nenye, abapatisi zë mi ru 'ba Yere Yësu.

⁶ Here, Pawolo i'di kala ni dë zë. I'di Lawo Laka ku zi zë ehe zë ame'donni ha kazi yolo maako aba, ehe kumë me'do.

⁷ Ani ëdi kaa kora 'butë domoriyö mi gboko nenye.

⁸ Yehe wota aba, Pawolo i'be mi bi 'ba mötu 'ba Yude, ehe ame'do vidi ëti kazi tere kö'du damöku 'ba Wirì. Mo ayonzo zi dë zë lëlu,

⁹ mora maakowe tëmi zë na vo kazi kö'du kowo, ehe ombanni dë zi koma. Ta da komo vidi kayo, zë iyanni kö'du kyënyë ra gëri 'ba Wirì. Pawolo ila zë, ehe oba vo lö'böwë ni aba zi loko yandi 'ba Tiyerenisi.

¹⁰ Mo ame'do ani 'duwi koo riyö, le Yuda biya ehe tu'dë maakowe mi Asiya owonni kö'du kise 'ba Yere.

Gisi 'ba Seva

¹¹ Wirì i'di kyigo zi Pawolo kö'du koro ko'do.

¹² Vidi obanni mandili ehe bongö mati ise ida ra Pawolo, ehe zë injënni zë, zi vidi biya mati na rakoo. Biya vidi mati na rakoo ako'jo, ehe dakyiky i'bënni yaga.

¹³ Kya kora Yuda maakowe, i'bënni toko yonzo zi kore dakyiky yaga mi ru 'ba Yere Yësu. Zë iyanni zi dakyiky henye, "Ayi yaga mi ru kölö 'ba Yësu, mati Pawolo ëdi ayëti!"

¹⁴ Gisi kora madomoriyö 'ba kyedre 'ba vo karase 'ba Yude, ru mo Seva gisi 'bomo ëdinni ko'do nenye.

¹⁵ Ko'do maako aba dakyiky iya zi zë henye, "Ma yolo Yësu, ehe mowo kö'du Pawolo, mora yi 'bëyi ëyi?"

¹⁶ Mora kora mati dakyiky aba mi ni ne, öfu dë zë ehe u'bö zë. Zë ahonni yaga ta loko, na ga mbiya ehe onjo aba.

¹⁷ Mati Yude ehe tu'dë maakowe mi Efeso owonni kö'du nenye, zë tere aba, here zë ayetonni ru 'ba Yere Yësu.

¹⁸ Yaanya aba vo lö'bö kayo odrö hë nni ga kö'du kyënyë mati nëdinni ako'do.

¹⁹ Kya maakowe mati na vo möri ne, ikanni buku 'bënni ehe o'bo zë komo vidi kayo. Buku nenyee ogo kpuluku'butëmuyi kahi nbiriri.

²⁰ Here kö'du kise 'ba Yere apere rë ni, ehe ayi ndra na kyigo.

Kö'du ki'di kowe mi Efeso

²¹ Tapëti kö'du nenye biya o'do rë ni ku, Pawolo omba zi ti'bë Mesedoniya ehe Akasiya da gëri 'bëni Yerusalema. Pawolo iya henye, "Ta nani ma kat'i'bë gba zi Roma."

²² Here mo utu vo konyi 'bëni riyö, Timotiyö ehe Eresito zi Mesedoniya. Mora mo alima nduwë tisi mi Asiya.

²³ Mi kadra nani kö'du kyënyë o'do rë ni mi Efeso ga kö'du Gëri 'ba Yere.

²⁴ Vo toka 'ba manzede kuku maako ru mo Demetrisi ëdi loo 'bëni aba, ko'do wiri mbiya 'ba Aratemisi tëmi manzede. Zë mati o'donni loo zi mo, i'janni kahi kyö.

²⁵ Demetrisi ika bi kölö vidi mati mi loo kölö ne, ehe iya henye, "Aboka me, ayole dëdi lima na laka ga kö'du nenye.

²⁶ Mora tinyö onge ku, ehe kowo hala kora nenye Pawolo ëdi vidi kayo kofö, anza dë nje mi Efeso,

mora ta ga bi ne biya mi Asiya. Mo iya henye, wiri mati ze vidi kondu dedu ko'do mo ne, anza wiri ma tinyo ra de.

²⁷ Vidi biya akayeto ko'du kyenyë kiya ra loo 'beze. Vidi ataronni ta bi koro wiri kyedre 'ba Aratemisi, mati edi motu mi Asiya ehe biya mi damoku ne."

²⁸ Mati vidi 'ba loo owonni henye, enyinni na kamo ehe ayetonni henni gbögbö, "Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso."

²⁹ Kandi gawo kyedre ne ku ha gbögbö aba, ehe vidi kora maakowe irinni Gayisu ehe Arisitarisi, mati ayinni ta Mesedoniya Pawolo aba. Here vidi biya ahonni bi 'ba ratoto 'ba gawo.

³⁰ Pawolo na bi de ni omba ti'be komo vidi kayo, vo kome ilanni mo de.

³¹ Kya 'ba vo kalakonda maakowe mati na aboka 'bomowe utunni ko'du kise kpa zi mo, mo lenze kazi ti'be.

³² Vidi kayo bi 'ba ratoto ne, henni gbögbö ko'du wa maako, ehe agamowe kpa henni gbögbö ga ko'du maakowe. Da vidi biya na wiri wiri, ehe na kayo temi ze ayolonni de ko'du a'di nayinni go mo bi kolö.

³³ Vo dagba 'ba Yude adu'dunni kora maako ru mo Alekazende komo vidi kayo, ehe ayetonni yada zi mo a'di ra zi kiya. Mo ame'do kala ni aba zi ze toro ti, ehe ayonzo zi mi ko'du ne ya'ba, a'di ra edi ti'be dagba.

³⁴ Mora mati vidi kayo ongonni mo Yuda ra, ze biya agbögbö henni kadra riyö aba, "Kyedre ra Aratemisi, wiri 'ba Efeso."

³⁵ Ndundu mo aba vo mi turu 'ba gawo ne, o'do vidi kayo zi tedi ti. Here mo iya henye, "Vidi 'ba Efeso, vidi biya mi damoku ne ayolonni henye yekelu edi mi kutë gawo kyedre 'beze, ga ko'du zi motu kyedre wiri Aratemisi. Eyi ra ayolo de henye, kyine mo, mati alepi ta komoriye, edi kinye?"

³⁶ Vidi maako o'bo de tandi ga ko'du nenye. Here, alime ti, o'de ko'du kyenyë maako de.

³⁷ Ike kora nenye kinye, anza de le, ze ra olonni yekelu mandere lidi wiri 'beze.

³⁸ Eze Demetrisi vo loo 'beni eti asusunni vidi maako, dedi ze kalakonda aba, 'duwi bi 'ba vure edi na yehu. Vure akikyë re ni 'da ani.

³⁹ Eze waako edi ndra ta da mati ombe, akako'jo mi bi 'ba vure.

⁴⁰ Tapeti ko'du mati o'do re ni ndenye, kyenyë mo edi, akasusu ze ra, na vo ko'du ki'di pere. Wakila anza de ga ko'du biya 'ba ko'du ki'di pere ne, da to'be de zi hu ko'du ma laka ne kiya."

⁴¹ Tapeti ko'du nenye kiya, mo apere ratoto ne, mo ayada zi vidi ti'benni.

20

Pawolo i'be kpuru Mesedoniya ehe Girigi

¹ Tapeti ha gbögbö inde re ni ku, Pawolo ise ko'du zi vo lö'böwë ehe ame'do me'do 'ba rakyigo zi ze. Mo ila ze, ehe i'be zi Mesedoniya.

² Kaa mati mo i'be ta bi maako zi agamo, mo ame'do me'do 'ba rakyigo zi vo lö'böwë ko'du kise kayo aba. Ndundu mo, mo i'be Girigi

³ ehe alima ani yehe wota. Pawolo omba ku zi ti'be Siriya. Mora Yude o'donni yere ro mo, here mo omba zi ti'be hulëhu ta geri 'ba Mesedoniya.

⁴ Mo oba Sapatere wisi 'ba Piyasi ta Beriya, Arisitarisi, Sekandusu ta Tasalanika, Gayisu ta Debë, Timotiyo, ehe vidi riyö 'ba Asiya ru ze Tayihikasi ehe Trohimusu ni aba.

⁵ Ze i'benni dagba zi Trowasi, ehe isinni bi ze ani.

⁶ Tapeti karama 'ba mangolo'bo konyo kazi langa, dayi ze ta Filipi. Yaa ko'do da muyi aba, di'ja ze mi Trowasi, ehe da lima ani ko'do 'ba gima kolö.

Pawolo mi Trowasi

⁷ Mi dagba ko'do 'ba gima, da toto re ze wakonyo bi kolö. Pawolo

ame'do zi vidi le mi kutë yondo, ga kö'du mo omba ti'bë mindö aba.

⁸ Riyë mi lokotoro bi ma dedë re ze toto, ani lamba kayo edi.

⁹ Kora obi maako ru mo Yuteyusi edi alima mi bingö 'ba loko. Mati Pawolo ame'do, ame'do na konda, Yuteyusi anano. Ndundu mo aba, mo i'bë ko'do ehe alëpi tëmi lokotoro ma wota 'ba riyë le dakaᅇ. Mati injënni mo riyë, mo oli wëni ku.

¹⁰ Pawolo i'bë akaᅇ ehe idë rë ni da Yuteyusi. Mo iri mo mi kanza ni ehe iya henye, "Asösuwë dë! Mo edi na didi."

¹¹ Tapëti Pawolo i'bë hulëhu riyë mi lokotoro, mo owe mangolo'bo ehe onyo. Mo ame'do le ra bi kezi ehe i'bë.

¹² Here zë obanni kora obi ne liᅇ na didi, ehe zë rakyenyi aba.

Ta Trowasi zi Meletusu

¹³ Di'bë ze dagba zi baburu ehe di'bë baburu aba zi Asoso, ehe domba ti'bë zi Pawolo koba mi baburu. Mo ako'jo nenyë ga kö'du mo edi ti'bë ani ndi aba.

¹⁴ Mati mo i'ja ze mi Asoso, mo ayi mi baburu ehe di'bë zo dagba zi Mitiyilina.

¹⁵ Mi ko'do vere, dayi zi bi maako kara ra Kiyosi ehe mi ko'do vere doko Samoso. Tapëti ko'do ma nani, di'bë ze Meletusu.

¹⁶ Pawolo omba zi ti'bë dagba Efeso kopi, ga kö'du mo omba dë zi kadra yaᅇa mi Asiya. Mo na korokoro ehe omba zi tedi mi Yerusalema mi ko'do karama 'ba wakumu ta yaka.

Pawolo iya alime laka zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso.

¹⁷ Ta Meletusu Pawolo utu kö'du kise zi kyedree 'ba kanisa 'ba Efeso zi tayinni zi ni.

¹⁸ Mati zë okonni ani, mo iya henye, "Ayole wa mati mo'do ku biya mi kadra medë eti, mati mayi dagba zi Asiya.

¹⁹ Yuda maakowe o'donni mala ra ma ehe o'do ma na rasosu ehe riti. Mora medë loo 'ba Yere ko'do komo toto aba ehe kazi rakisi.

²⁰ Mati ma yeti kö'du mi vidi kayo, mandere yandi kö'du mi liᅇ 'be, miri wa maako dë hulëhu ta bi yada wa mati akakonyiye.

²¹ Ma yada zi Yude ehe tu'dë maakowe zi dë nni koto zi Wiri tëmi kö'du kyenyë ko'do 'benni ehe zi koma mi Yere 'beze Yësu.

²² Ma yolo dë, a'di ra ako'do rë ni zi ma mi Yerusalema, mora ma koro Lawo Laka 'ba Wiri ehe ti'bë ani.

²³ Mi gawo kyedre biya mi'bë, Lawo Laka ayada zi ma henye, aki'di ma mi kamba ehe ma tedi mi riti.

²⁴ Mora ma sosu wa ma ako'do rë ni zi ma dë, momba nje zi taho zi kinde loo mati Yere Yësu i'di zi ma ko'do. Loo nenyë zi yada kö'du yöyo laka 'ba Wiri, waki'di 'ba rakyëyi."

²⁵ "Mi'bë tëmi bi maako, zi bi maako, yeti zi ye kö'du 'ba damoku 'ba Wiri, mora yaanya aba ma yolo ku, vidi maako tëmi yë ongo ma dekpe löhu.

²⁶ Ma yada zi ye ndenyë, mo'do wa kyenyë maako dë zi ye.

²⁷ Ma yada wa mati Wiri omba zi ye yolo ne, ku biya.

²⁸ Ongö ga re, ehe vidi biya Lawo Laka i'di ku kale ze zi gë zë kongö. Ediyë na vo yako 'ba kanisa 'ba Wiri, kanisa mati Wiri ogo yama 'ba wisi 'bëni aba.

²⁹ Ma yolo ku, tapëti ti'bë 'bama, maakowe atayinni kaa wöliwöli kyenyë lepë de kamo aba.

³⁰ Kya 'ba vidi 'be maakowe, akiganni mbërë zi vo lö'bo 'ba Yere ta'da.

³¹ Ediyë bi kida aba! Asösuwë hala kadra ehe yondo aba koo wota ma sesi yandi ye toto aba komo ma.

³² Yaanya aba, mi'di yë ku da kala Wiri. Asösuwë kö'du kise 'ba waki'di 'bomo 'ba rakyëyi. Kö'du kise nenyë, ato'bo konyi ye, ehe aki'di zi ye drivu mi kutë zë biya mati o'do zë ᅇbala.

³³ Momba kahi 'ba vidi maako dë, mandere bongo.

³⁴ Ayole ku hala mo'do loo kala 'bama aba zi ko'do ma na didi ehe aboka me.

35 Mora wa biya mati mo'do, yada hala ako'de zi konyi vo leriye. Asösuwë, Yere 'beze Yësu iya henye, 'Ya'da ayi kayo ta bi waki'di ndra ta da wakiri.' "

36 Tapëti Pawolo inde me'do kiya ku, mo alomvo akaño zë ëti biya ehe amotunni.

37 Vidi biya udunni ehe onzonni mo ehe unzunni ho mo.

38 Zë na rasösu ga kö'du Pawolo ayada zi zë henye, "Onge ma dekpe löhu." Here zë i'bënni mo aba zi baburu.

21

Pawolo i'bë Yerusalema

1 Tapëti kiya alime gbo, di'bë mbiyi zi Kosi baburu aba. Mi damindö mo aba dokö Rudasiya ehe ta karani, di'bë zo Patara.

2 Di'ja baburu ëdi ti'bë Ponisiya, dödu ze mi mo di'bë gbo.

3 Dayi ze bi mati dongo ze Seyipururu ehe di'bë zo daaba 'bomo, bitoro 'ba baburu 'ba Tiyere mi Siriya, ani baburu omba ku zi wakinjë yasi temi ni.

4 Di'ja ze vo lö'böwë 'ba Yere ehe da lima zë ëti gima kölö. Here Lawo Laka ayada zi zë, zi yada zi Pawolo mi'bë de Yerusalema.

5 Mora mati Gima inde re ni ku, da yeto ti'bë dagba da geri 'beze löhu. Vidi kora biya mbara 'bënni ëti ehe gisisi alasinni ze aba temi gawo zi ha ranga kyedre. Dodro domo ze akaño dagoti, damötu.

6 Tapëti kiya alime gbo zi oka kölö maako, dekyi mi baburu ehe zë i'bënni hulëhu lijo.

7 Di'bë ze ta Tiyere zi Potemasi, ani da metë ze önduwë ehe da lima zë ëti ko'do kölö aba.

8 Mi ko'do ma vere di'bë zi Kasariya ehe da lima ze lijo 'ba Pilipo vo kö'du yeti. Mo kölö temi vidi kora madomoriyö mati akonyinni vo lö'böwë.

9 Mo ëdi gisi minzö kazi koze aba sowo. Zë na vo kumë kö'du.

10 Dëdi ze mi Kasariya ko'do kayo aba, mati nëbi ru mo Agabusu ayi zi ze ta Yudiya.

11 Mo iri ko'di ga Pawolo, ehe mo ida kala ni ehe ndi ni mo aba. Here mo ayada zi ze, iya nenye, "Lawo Laka iya henye, Yude mi Yerusalema akidanni kora vo kyeti 'ba ko'di nenye. Zë aki'dinni mo kpa zi tu'dë maakowe."

12 Tapëti Agabusu iya nenye, ze ehe vidi ma ëdinni lima ani, alenzenni Pawolo zi ti'bë de zi Yerusalema.

13 Mora Pawolo aya'ba da me'do iya henye, "Kö'du a'di, ëdiyë kudu ehe di'di ma kowe? Manza de nje nzo zi kida, mora mëdi kpa nzo zi koli ga kö'du 'ba Yere Yësu mi Yerusalema."

14 Kyere do'bo de zi Pawolo ko'do zi de ni kopi, dila mo ehe damötu, "Ako Yere, o'do zi ze wa mati omba zi re ni ko'do."

15 Here ze nzo zi ti'bë Yerusalema.

16 Kya 'ba vo lö'bö maakowe temi Kasariya, i'bënni ze aba ehe obanni ze zi lima lijo 'ba Manasono. Mo ta Seyipururu ehe vo lö'bö ra biyeto aba.

Pawolo ehe Yemisi

17 Mati dokö mi Yerusalema, önduwë na rakyenyi irinni ze kalakyedre aba.

18 Pawolo i'bë ze aba zi Yemisi kongö ko'do vere aba, ehe kyedree 'ba kanisa ëdinni biya ga bi mo.

19 Pawolo amëtë zë ehe ayada hala Wiri o'do ni zi konyi tu'dë maakowe.

20 Vidi biya mati owonni nenye ayetonni Wiri, ehe iyanni zi Pawolo henye, "Öndu ze, ato'bo kongö hala kpuluku 'ba vidi 'beze Yude ayinni ku na vo lö'böwë! Ehe zë biya nzo zi koro kö'du ki'di 'ba Mosa.

21 Mora ayada zi zë henye, ëdi ayandi Yude mati ëdinni alima mi kutë tu'dë maakowe, kazi koro kö'du ki'di 'ba Mosa. Zë iyanni henye, ayada zi nni nbete gisi kora 'bënni de mandere lö'bö ga dalëti 'beze.

22 A'di ra da ko'do yaanya aba, vidi owonni ku ëdi kinye?

23 Ako, o'do wa ma da ko'jo kö'du mo. Vidì kora sowo 'beze maakowe o'donni lömu ku zi Wirì.

24 Oba kora nenyee o'do rè yì nbala zè èti na kö'du kì'dì 'ba Mosa, ehe opi wakì'dì 'bèzè here zè mohi dè nni. Here zi vidì biya yolo henye, kö'du ako anza dè mi kö'du yada 'bèzè ne. Zè akayolonni orowe kö'du kì'dì 'ba Mosa.

25 Kadra ma alaga nani aba, da yada zi vo lö'böwë 'ba tu'dè maakowe, mati da sösu zi zè ko'do. Diya zi zè, monyonni wa mati i'di zi wirì ma mbiya ne dè. Ayada zi zè, monyonni yama dè, mandere ida 'ba ngötu mati urì gu mo. Ayada kpa zi zè, mo'donni kö'du kyënyë 'ba ndoro dè."

26 Mi ko'do vere aba, Pawolo oba kora sowo ni aba ehe ak'jo rè nni nzo mi kadra kölo. Here mo i'bè mi yékèlu ehe ayada ndala aba kadra 'ba ra ko'do nbala ne akinde rè ni ehe ndala aba aki'di wakumu zi ma kölo tëmi zè.

Irì Pawolo mi yékèlu

27 Mati kadra 'ba ra ko'do nbala ku kara zi rè ni kinde, kya 'ba Yuda maakowe tëmi Asiya ongonni Pawolo mi yékèlu. Zè o'donni vidì kayo na kamo Pawolo aba, ehe zè irinni mo.

28 Vidì kayo hë nni gbögbö aba, iyanni henye, "Kora 'ba Yuda akonyi ye ze! Kora nenyee i'bè ta bi ne toko, kö'du kyënyë kiya aba ra vidì 'ba Yiserele, ehe kö'du kì'dì 'ba Mosa, ehe yékèlu nenyee. Mo ika komokaya kpa zi yékèlu laka nenyee, tu'dè maakowe kika mi mo."

29 Kya zè maakowe asösunni henye Pawolo ika Trohimusu ta Efeso mi yékèlu, ga kö'du zè ongonni zè 'dö riyö mi gawo kyedre ne.

30 Mi gawo kyedre ne biya kpöro aba, ehe vidì ayinni taho aba. Zè irinni Pawolo ehe otönni mo yaga tëmi yékèlu. Here ha loko biya isi rè ni.

31 Vidì ombanni ku kara zi Pawolo kofo, mati kyedre 'ba turu anjiya

mi turu 'ba Roma owo henye biya Yerusalemaya ayeto ku zi kamo ko'do.

32 Kandi mo oba kya vo kanya maakowe ehe vo da kanye, ehe ahonni bi mati vidì kayo atoto rè nni zi mo. Kandi mati vidì kayo ne ongonni vo kyëlu ne, ehe vo hu kanye, zè otönni ta bi Pawolo ku'bö.

33 Kyedre 'ba vo kyëlu ne i'bè ehe iri mo, ehe ida mo nyöri riyö aba. Here mo ayonzo zi yolo, eyi ra Pawolo ehe a'di ra mo o'do.

34 Kya 'ba vidì kayo maakowe agbögbö hë nni kö'du wa maako, ehe maakowe agbögbö hë nni kö'du wa maako 'beri. Mora ödinni ku ko'do kpöro kyo kyedre 'ba vo kyëlu otönni dè zi wa maako ki'ja. Here mo i'di kö'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye.

35 Mati zè otönni ani, vidì kayo ayinni na kamo, here vo kanya irinni Pawolo riyë ehe injenni mo.

36 Vidì kayo alö'bönni ga ndi zè ehe nduwë hë nni gbögbö aba henye, "Ofo mo! Ofo mo!"

Pawolo ame'do zi vidì kayo

37 Mati ombanni ku zi Pawolo koba mi bi 'ba vo kanye, mo ako'jo ha kyedre 'ba vo kyëlu ne, iya henye, "Ma otönni dè kiya kö'du maako zi yi?" Kyedre 'ba vo kyëlu ne ako'jo ho mo iya henye, "Hala ayolo ha 'ba Girigi?"

38 Anza dè vidì 'ba Ezipeto mati ayeto kamo anza na kowo ehe alëpi dagba zi vo wehe ko'do kpuluku-sowo yaga mi da lipi?"

39 Pawolo aya'ba do mo iya henye, "E e. Ma Yuda ra, ta Tasisi gawo kyedre laka mi Silisiya. Ako ila ma, ma me'do zi vidì kayo nee."

40 Kyedre 'ba vo kyëlu ayada zi mo, mo otönni me'do. Here Pawolo otönni riyë ame'do kala ni aba zi vidì. Mati dè zè ku liwo, mo ame'do zi zè ha 'ba Hibiru aba.

22

1 "Önduwë ehe 'buwë, owowe kaa miya wa mati o'do rè ni."

² Mati vidi kayo ne owonni Pawolo ame'do zi nni mi ha 'ba Hibiru, ze ayinni ndra liwo. Here Pawolo iya henye,

³ "Ma Yuda ra, o'jo ma mi gawo kyedre 'ba Tasisi mi Silisiya. Mora movu kinye mi Yerusalema na vo ko'du ko'jo 'ba Gamalili, ehe ayandi ma zi kusu ga ndi ko'du ki'di 'ba zutu 'beze biya. Tinyo, ma kpa momba zi Wiru koro, kaa e biya mati ndenye."

⁴ "Ma yaza vidi mati usu Geri 'ba Yere, ehe mofu kya maakowe. Miri maakowe ehe mi'di mi kamba. Ma sosu de, ezè ze kora mandere mbara.

⁵ Kyedre 'ba vo karase, ehe biya vidi mi magalesi akato'bo yadanni zi yi nenyè edi tinyo. Miri waraga kazi ze, zi ondu ze mi Damasika, here zi ma kiri vidi ehe zi kika ze mi Yerusalema zi yaza."

Pawolo ayada ko'du ra kopi 'beni (Loo 9:1-19, 26:12-18)

⁶ "Ko'do kolò maako aba, kaa kadra kutè, mēdi ku zi toko kara Damasika, bikanyi ta komoriye, kandi ayanyi bi toko ra ma.

⁷ Ma lepi dakanjo ehe mowo gu edi ko'jo wa, 'Sawolo, Sawolo, ko'du a'di edi yaza ma? "

⁸ "Ma ya'ba do mo henye, 'Yi 'beni eyi, Yere?' Yere aya'ba do mo iya henye, 'Ma Yesu 'ba Nazereta! Ma ra, edi ayaza ne.'

⁹ Vidi ma edinni ti'be ma aba, ongonni bikanyi ne, mora owonni gu de."

¹⁰ "Ma ko'jo ko'du henye, 'Yere, omba a'di zi ma ko'do?' Here mo ayada zi ma iya henye, 'Enyi riyè ehe i'be mi Damasika. Ezè oko ani, a'di akayada zi yi ko'do.'

¹¹ Bikanyi kyedre ne ku ndra here mo'bo de zi bi kongo. Oke ra irinni ma kala aba kika mi Damasika."

¹² "Mi gawo kyedre nani, kora maako edi ru mo Ananiya, mo koma aba mi ko'du ki'di 'ba Mosa, ehe Yude biya mati alimanni ani, ombanni mo laka.

¹³ Mo ayi zi ma, ehe iya henye, 'Sawolo, ondu ma, yaanya aba akongo bi lohu!' Kandi mo'bo bi kongo.

¹⁴ Here Ananiyasi ayada zi ma iya henye, 'Wiru mati zutu 'beze amotunni, inzi yi ku zi yolo wa mati mo omba o'do re ni ku. Mo inzi yi zi kongo Mo Mati Tinyo, ehe zi gu mo kowo,

¹⁵ ga ko'du zi tedi na vo kiya 'ba wa mati ongo ehe owo.

¹⁶ A'di ra edi bi mo kisi? Enyi riyè! Iri bapatisi zi ko'du kyenyè 'beyi kaka, motu aba zi Yere.' "

Ako'jo Pawolo zi ko'du yeti zi tu'de maakowe

¹⁷ "Tapeti ma nenyè ma'ba Yerusalema ehe mi'be mi yekelu zi motu. Ani mongo rayada

¹⁸ 'ba Yere. Mo iya zi ma henye, 'Kandi, ila Yerusalema! Vidi ombanni de kowo, wa mati edi akiya ga ko'du ma.'

¹⁹ Ma ya'ba do mo henye, 'Yere, ze ayolanni henye mi bi 'ba motu kayo 'beze miri, ehe mu'bo vidi mati edinni koma aba mi yi.

²⁰ Ofo Setifano ga ko'du mo ame'do ko'du yi. Moro ani, ehe hu ko'du ki'di nduwè. Here mongo ga bongu 'ba kora mati ofonni mo.'

²¹ Mora Yere ayada zi ma ti'be, ehe mo alomu zi kutu ma kowo zi tu'de maakowe."

²² Vidi kayo ne owonni le Pawolo iya nenyè. Here ze ayetanni he nni gbögbö. "Ofowe kora nenyè! Mo o'bo de zi lima."

²³ Ze nduwè he nni gbögbö. Ze akohanni bongu 'benni toko ehe u'dunni durufu mi buluku.

²⁴ Kyedre 'ba vo kyelu mi turu 'ba Roma, i'di ko'du zi Pawolo koba bi 'ba vo kanye, ehe ku'bo so'da aba. Mo o'do nenyè zi yolo ko'du a'di vidi edi he nni gbögbö da Pawolo.

²⁵ Mati vo kanya edinni ku Pawolo kida zi ku'bo, mo ako'jo ha vo da kanye ma edi toro ani, "Edi na dangolo zi ku'bo vidi 'ba Roma dagba ayonzu mo de komo vurè?"

26 Mati vo da kanye owo nenyè, mo i'bè zi kyedre vo dè nì iya henye, “Èdì a'di ko'do? Kora nenyè vidi 'ba Roma ra!”

27 Here, kyedre 'ba vo kyèlu ne i'bè zi Pawolo ehe ako'jo ho mo, iya henye, “Ayada zi ma, yi vidi 'ba Roma ra?” Pawolo aya'ba do mo lèzè aba iya henye, “Oo.”

28 Kyedre 'ba vo da kyèlu iya henye, “Mopi kòhi kyò zi tayi vidi 'ba Roma.” Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, “O'jo ma vidi 'ba Roma.”

29 Zè mati ombanni zi ho mo ko'jo, ina rè nni kowò kandi ta ro mo. Kyedre 'ba vo da kyèlu na bi dè nì na rakaga mati mo ayolo henye nì'di Pawolo, nida vidi 'ba Roma ku nyori aba.

Pawolo komo magalesi 'ba Yude

30 Ko'do vere aba, kyedre 'ba da vo kyèlu omba ku zi yolo kö'du ma tinyò, kö'du a'di Yude asusunni Pawolo go mo. Here mo inga nyori 'ba Pawolo 'de, ehe mo i'di kö'du zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude biya zi rè nni toto. Here mo ika Pawolo loko ehe o'do mo toro komo zè.

23

1 Pawolo ongo bi mbiyi da gboko 'ba magalesi ehe iya henye, “Öndu me, zi ko'do ndenye, ma litu zi Wiri di'di nbala aba.”

2 Here Ananiya kyedre 'ba vo karase i'di kö'du zi kora mati edinni atoro kara, dakapa Pawolo zi ho mo kisa.

3 Pawolo opi komo ni zi kyedre vo karasa ehe iya henye, “Yi ta rè yi yaga nbala kaa yiku kanyi, mora miyi ku na kondu kaa kalili. Wiri aku'bo yi. Alima nani zi vurè ko'do ra ma kö'du ki'di 'ba Mosa aba. Mora mi kadra kolò ne, i'di kö'du zi kora nee, zi kowe kö'du ki'di ma ku'bo.”

4 Kora mati oronni kara dakapa Pawolo ako'jonnì kö'du iyanni henye, “Ayolo dè, èdì kyedre 'ba vo karase 'ba Wiri ra lidi?”

5 Pawolo aya'ba do mo iya henye, “Ako öndu me! Ma yolo dè mo kyedre 'ba vo karase ra. Wayöruwè ayada zi ze, anza dè zi me'do kyënyè kiya ra vidi vo dagba 'be.”

6 Mati Pawolo ongo kya 'ba kyedre maakowe Sadeke, ehe maakowe Farasiye, mo agbögbö hë nì iya henye, “Öndu me, ma Farasi, ehe wisi 'ba Farasi ra. Ma kinye bi 'ba vurè ne, ga kö'du moma yöku atenyi na didi.”

7 Kandi mati Pawolo iya nenyè, Farasiye ehe Sadekee ayetonni mi ha wasa kyedre, ehe vo dagbe 'ba Yude ayetonni kapa maako.

8 Sadekee omani dè mi malayike, lawowe, mandere yöku atenyi na didi. Mora Farasiye omani biya mi wa nenyè,

9 ehe here ani ha gbögbö kayo edi. Kya 'ba vo komoyandi 'ba kö'du ki'di 'ba Mosa mati edinni Farasiye, zè ayinni na kamo ehe iyanni henye, “Di'ja waako dè na kyënyè ra kora nenyè. A'di ra èzè lawo mandere malayika tinyò ame'do ku zi mo.”

10 Ha wasa ne ayi ku na kyigo, kyedre 'ba vo da kanye edi na tere henye, vidi akizanni Pawolo na nzoyi. Here mo i'di kö'du zi vo kanye zi ti'bè loko ehe Pawolo yomo. Here, zè obanni mo hulèhu bi lima 'ba vo kanye.

11 Yondo nani aba, Yere oro dakapa Pawolo iya henye, “Akyigo rè yi! Te kaa mati ayada kö'du ma zi maakowe mi Yerusalema, akayada kö'du ma kpa mi Roma.”

Yere zi Pawolo kofo

12 Mi damindö vere, Yuda maakowe atoto rè nni ga bi kolò ehe alömunni, iyanni henye, nonyonni wa mandere uwenni wa maako dè, le èzè nofonni Pawolo ku.

13 Zè mati o'donni yere ne ndra ta da 'butësowo.

14 Here kya zè maakowe i'benni zi kyedree 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ehe iyanni henye, “Da lömu Wiri henye, donyo wa maako dè, le èzè dofo Pawolo ku.

15 E ehe biya magalesi i'beë zi kyedre 'ba vo da kanye ehe rako'ba henye ombe yolo ndra vurë ma iya ra Pawolo. Ako'jowe kö'du mo zi kika komo vurë 'be. Here, da tedi bi mo kisi, zi mo kofo gba kazi mo toko ani."

16 Mati wisi 'ba emi 'ba Pawolo owo kö'du 'ba yeře ne, mo i'be bi lima 'ba vo kanye ehe ayada zi Pawolo.

17 Here Pawolo iya zi kyedre 'ba vo da kanya lamikölö maako henye, "Oba kora obi nenyë zi kyedre 'ba vo da kanye. Mo edi kö'du aba zi yada zi mo."

18 Kyedre 'ba vo da kanya lami ne oba mo zi kyedre 'ba vo da kanye iya henye, "Maboso ru mo Pawolo ako'jo ma zi kika kora obi nenyë zi yi, ga kö'du mo edi kö'du aba zi yada zi yi."

19 Kyedre 'ba vo kyëlu oba kora obi ne dakapa ehe ako'jo ho mo na liwo, "A'di ra omba yada zi ma?"

20 Mo aya'ba do mo iya henye, "Vidi kora maakowe edinni kö'du sösu aba zi he yi ko'jo zi kika Pawolo akaño zi magalesi 'ba Yude mindö aba. Zë akiyanni, nombanni zi kö'du yolo ndra kö'du mo.

21 Mora ako, o'do wa ma zë iyanni ne de. Ndra ta da kora 'butësowo ombanni lodro da Pawolo. Zë o'donni lömu anza de zi konyo mandere kuwë wa maako le ezë nofonni Pawolo ku. Yaanya aba edinni bi mo kisi zi kowo a'di ra akiya."

22 Kyedre 'ba vo kyëlu utu kora obi ne 'de tapëti mo iya zi mo henye, "Ila vidi kölö maako de yolo kö'du mati ayada zi ma nenyë."

Utu Pawolo zi Felekisi

23 Kyedre 'ba vo da kanye ako'jo kyedre 'ba vo kanya lamiriyö ehe ayada zi zë, "Kadra madomosowo yondo aba, lamiriyö vo kanya ma ndi medinni nzo zi ti'be zi Kasariya. Oba 'butëmadomoriyö kora da akakya ehe lamiriyö vo kanya wehe aba.

24 Ako'je akakya nzo kö'du Pawolo ehe ayole laka mo mako kazi kö'du maako kpuru zi vo dakaño Felekisi."

25 Kyedre 'ba vo da kyëlu ne ayöru waraga iya henye,

26 "Wamëte kazi Kulidasi Layisisi, zi kyedre vo dakaño Felekisi.

27 Yuda maakowe irinni kora nenyë ehe kara zi mo kofo. Mora mati ma yolo mo vidi 'ba Roma, moba vo kanya maakowe ehe ayomanni mo.

28 Momba zi yolo kö'du a'di ra ombanni mo de. Here mika mo komo magalesi

29 ehe ma yolo henye nje kö'du ki'di 'ba yëni 'bezë. Kora nenyë o'do kö'du kyënyë maako de zi mo koli mandere ki'di mo mi kamba.

30 Kandi mati ma yolo edi yeře ko'do ro mo, mutu mo zi yi ehe ma yada vo mo susuwë zi kika kö'du ko'do kyënyë 'bomo ne mi bi vurë 'beyi."

31 Vo kanya oronni kö'du ki'di 'ba kyedre 'ba vo da kanye ehe mi yondo kölö nani, zë obanni Pawolo zi gawo kyedre 'ba Anitipatrissi.

32 Mi ko'do vere, vo kanye ndi aba, a'banni bi lima 'ba vo kanye, ehe ilanni vo kanye mati da akakya nduwë ti'be mo aba dagba.

33 Mati zë ayinni zi Kasariya, zë i'dinni waraga ne zi vo dakaño ehe i'dinni Pawolo zi mo.

34 Vo dakaño ako'jo waraga ne. Here mo ako'jo ha Pawolo, dakaño vala ra mo ta 'domo. Mati mo ayolo mo ta Silisiya,

35 vo dakaño iya henye, "Ma kowo kö'du 'beyi ne, ezë vidi ne ayinni, ikanni kö'du kyënyë mati ombanni yi de go mo ne ku." Tapëti mo iya kö'du nenyë, mo i'di kö'du zi Pawolo sesi na maboso mi linjo 'ba Yere Heroda.

24

Asusu Pawolo bi vurë 'ba Felekisi

1 Yaa ko'do muyi aba, Ananiya kyedre 'ba vo karase, vo dagba 'benni eti ehe vo me'do mi bi 'ba

vurë kö'du vidi maakowe ru mo Teretalusi, i'bënni zi Felekisi zi yada kö'du kyënyë ma Pawolo o'do.

² Here, ako'jo Pawolo loko ehe Teretalusi ayeto me'do, "Kyedre Felekisi, ika vidi 'bezee mi rakyëyi konda, ehe ga kö'du ko'do 'bëyi, ga kö'du dakaño 'beze, ëdi ndra na laka.

³ Ze biya 'duwi dëdi na rakyenyi ga kö'du wa mati o'do.

⁴ Momba dë zi yi yaza, mora ako, ëdi na mikuku ze aba, ehe owo ha ma nje kadra tisi aba.

⁵ Di'ja kora nenyë na vo mikile, mo ayeto kö'du kyënyë ko'do mi kutë Yude ehe biya tëmi damöku ne. Mo ëdi kpa na vo dagbe 'ba gboko maako ako'jo Nazarenesi.

⁶⁻⁷ Mati mo ayonzo zi komokaya kika ra yëkëlu ne, diri ze mo.

⁸ Èzë ako'jo ho mo, aki'ja na bi dë yi henye, me'do 'beze ne tinyö, akayolo biya kazi mo wa mati da susu mo kö'du mo."

⁹ Yuda kayo ame'donni riye ehe ombanni da kö'du mati Teretalusi iya.

Pawolo agaga gë ni komo Felekisi

¹⁰ Vo dakaño Felekisi o'do kala zi Pawolo zi me'do, ehe mo ayeto, kiya henye, "Ma yolo ku, o'do vurë 'ba vidi dakaño nenyë ku koo lakyi aba, ehe ma rakyenyi aba, zi ga ma gaga komo vurë 'bëyi.

¹¹ Anza dë ndra ta da ko'do 'butë domoriyö mati alaga, mi'bë zi mötu mi Yerusalema. Ako'jo ha vidi maako ezë anza dë tinyö.

¹² Gba Yude i'janni ma dë he ze wasa vidi maako aba mi yëkëlu, mo'do kö'du kyënyë maako dë mi bi 'ba mötuwë mandere mi gawo kyedre.

¹³ Gëri maako anza dë ani, zë ato'banni yada kö'du kyënyë nenyë, zë yaanya aba ëdinni kika ra ma.

¹⁴ Momba do mo nenyë zi ye, mëdi mötu Wiri 'ba zutu 'bezee. Gëri nani kiri aba mati zë iyanni henye anza dë tinyö. Mora moma kpa mi wa

biya mati ayöru mi kö'du ki'di 'ba Mosa ehe mi wayöruwë 'ba Nëbiyë.

¹⁵ Mëdi kpa kö'du sösu aba mi Wiri kaa vidi nenyë, henye Wiri akinjë vidi biya tëmi koli, ma laka mandere ma kyënyë.

¹⁶ Here ga kö'du tinyö ma yolo ku, mi'di ra ma zi tedi kö'du sösu ma di'di nbala aba, mi wa mati mo'do zi Wiri mandere zi vidi.

¹⁷ "Tapëti tedi 'bama na kowo ta ra Yerusalema koo lakyi aba, mi'bë ani zi kya 'ba kahi kiri zi vidi 'bame ehe zi wakumuwë ki'di.

¹⁸ Nenyë ëdi wa mati mëdi ko'do, mati zë i'janni ma mi yëkëlu, ma na nbala mi kö'du ki'di 'ba Mosa. Manza dë vidi kayo aba, ehe kö'du ko'do kyënyë maako anza dë.

¹⁹ Yuda maakowe tëmi Asiya ëdinni mi kadra nani, ehe ezë, zë ëdinni kö'du maako aba zi kiya ra ma, na kyënyë, zë atëdinni kinye yaanya aba.

²⁰ Mandere ako'jo hë zë, zë mati ëdinni kinye ne. Zë akato'bo yadanni zi yi henye, zë i'janni ma dë kö'du kyënyë maako aba, mati magalesi o'donni vurë le ra ma.

²¹ Nje kö'du kyënyë kolö mati akikanni ra ma ëdi, ma gbögbö ha ma yaga bi 'ba vurë, mati miya henye, 'Ma ndenye bi 'ba vurë, ga kö'du moma henye, yöku atënyë na didi! "

²² Felekisi ayolo Gëri 'ba Yere ndra. Mi ndundu mo, mo isi ha vurë, ehe iya henye, "Ma ko'do ndundu vurë 'bama tapëti toko 'ba Layisisi, kyedre 'ba vo kyëluwë."

²³ Mo i'di kö'du zi vo da kanye zi Pawolo sesi na maboso, mora mo misi go mo dë, mandere zi yata aboka mowe ta bi mo konyi.

Asesi Pawolo na maboso

²⁴ Ko'do maakowe aba yaa, Felekisi ayinni mbara 'bëni Dorosila aba. Dorosila Yuda ra. Felekisi utu litu kö'du Pawolo, ehe mo oze mbili ni mati Pawolo ëdi ame'do zi mo, zi tedi koma aba mi Yësu Korisito.

²⁵ Mora Felekisi na tere, mati Pawolo ayeto me'do zi mo, zi kö'du

laka ko'do, asesi rë yî kazi kö'du kyënyë, ehe vurë ma ëdi atayi. Here mo iya zi Pawolo henye, “O'bo ku, yaanya aba. İ'bë. Mora ëzë mëdi kadra aba, ma kutu litu kö'du yî.”

²⁶ Tapëti ma nenye, Felekisi 'duwi litu kutu kö'du Pawolo ehe me'do mo aba, ga kö'du mo asösu 'bëni Pawolo akogo komo ni.

²⁷ Koo riyö aba, Porosiyasi Fesitösi ayi na vo dakaño tapëti Felekisi. Mora Felekisi omba zi kö'do vo dagbe 'ba Yude na rakyenyi, mo asesi Pawolo mi kamba.

25

Pawolo komo Fesitösi

¹ Ko'do wota aba tapëti Fesitösi ayi mi dakaño, mo i'bë ta Kasariya zi Yerusalema.

² Ani kyedree 'ba vo karase ehe vo dagba 'ba Yude maakowe ayadanni zi mo kö'du kyënyë mati zë ongönni Pawolo o'do.

³ Zë ako'jonnî ha Fesitösi ëzë mo akomba zi Pawolo kika Yerusalema. Zë alenzenni mo zi kö'do nenye ga kö'du zë ëdinni yere kö'do zi lodro da Pawolo ehe mo kofo ta da gëri.

⁴ Mora Fesitösi ayada zi zë, “Akasesi Pawolo mi Kasariya, ehe kandi mëdi ati'bë ani na bi da ma.

⁵ Èzë mo o'do kö'du kyënyë maako, vo dagba 'be mi'bënni ma aba ehe mikanni kö'du kyënyë mati mo o'do ne ani.”

⁶ Fesitösi alima mi Yerusalema ko'do madomowota mandere kö'do 'butë ndra gba kazi ti'bë Kasariya. Here ko'do vere aba, mo alima bi 'ba vurë, ehe ika Pawolo bi 'ba vurë.

⁷ Kandi mati Pawolo ayi loko, vo dagbe ta Yerusalema orönni toko ro mo ehe iyanni henye, i'ja mo kö'du kyënyë kayo maako aba. Mora zë o'bonni dë zi yada kö'du ne ëdi tinyö.

⁸ Here Pawolo ame'do gë ni gaga aba, “Mo'do kö'du kyënyë maako dë ra kö'du ki'di 'ba Yude ehe mo'do kö'du kyënyë ako kpa dë ra yëkelu mandere ra Yere 'ba Roma.”

⁹ Fesitösi omba zi vo dagbe ko'do na rakyenyi. Here mo ako'jo ha Pawolo iya henye, “Omba ku zi ti'bë Yerusalema, ehe zi ma vurë 'bëyi kiya ga kö'du nenye?”

¹⁰ Pawolo aya'ba iya henye, “Ma mëdi mi bi 'ba vurë 'ba Yere 'ba Roma, ehe nani bi ma akikye vurë ra ma. Ayolo na laka mo'do kö'du kyënyë ako dë zi Yude.

¹¹ Èzë mo'do kö'du maako na kyënyë zi ma koli ho mo, mo'bo dë kiya henye, momba dë zi koli. Mora mo'do kö'du kyënyë maako dë, ehe vidî maako anza dangölö aba zi ma ki'di zi vidî nenye. Yaanya aba ma ko'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bama kiya.”

¹² Tapëti Fesitösi ame'do vo magalesi 'bëni ëti, mo ayada zi Pawolo iya henye, “Ako'jo kö'du zi Yere 'ba Roma ra vurë 'bëyi kiya, ehe zi Yere 'ba Roma akati'bë!”

Pawolo ame'do zi Agiriba ehe Berenisi

¹³ Ko'do maako aba yaa, Yere Agiriba ehe Berenisi ayinni Kasariya na yingo 'ba Fesitösi.

¹⁴ Alimanni ani ko'do lakyi aba, mati Fesitösi ayada zi yere kö'du 'ba Pawolo, mo iya henye, “Felekisi ila kora maako kinye mi kamba,

¹⁵ ehe mati mi'bë Yerusalema, kyedre 'ba vo karase ehe vo dagbe 'ba Yude ayinni ehe ayadanni zi ma kö'du kyënyë kö'do 'bomo, ehe ako'jonnî ha ma zi vurë 'bomo kikye.

¹⁶ Ma yada zi zë, anza dë mi dalëti 'ba Roma zi vidî kora ki'di zi vidî mati ikanni kö'du kyënyë ro mo, gba kazi mo i'ja gëri maako dë zi gë ni gaga.

¹⁷ Here mati zë ayinni kinye ma aba, ma yaña kadra dë. Mi ko'do vere ne, miri bi lima 'bama da kyiti 'ba vurë, ehe mi'di kö'du zi mo kika.

¹⁸ Mora mati kora nee orönni riyë, zi kö'du kyënyë 'bomo kiya, zë asusunnî mo ga kö'du kyënyë ma anza dë mi kö'du sösu 'bama.

¹⁹ Zë awasa hë nni mo aba kö'du koma yëni 'bënni ehe kora mati oli

ru mo Yësu, Pawolo iya mo ëdī na didī.

²⁰ Ma yolo dë hala zi vurë 'bomo kiya tinyö ga kö'du nenyë biya, ma ko'jo ha Pawolo ëzë mo omba ku zi ti'bë Yerusalema, ehe zi vurë ko'do ro mo ani.

²¹ Mora Pawolo ako'jo kö'du zi sesinī mī kamba le Yere 'ba Roma ra ako'do kö'du ma nomba. Here, mī'dī kö'du zi mo sesi kinye le ma kutu mo zi Yere 'ba Roma."

²² Agiriba iya zi Fesitōsi henye, "Momba kpa zi kowo a'di kora nenyë akiya." Fesitōsi aya'ba do mo iya henye, "Akowo ho mo mindö aba."

²³ Ko'do ma vere aba, Agiriba ehe Berenisi aba o'donni wayada kyedre mati zë ayinnī mī loko 'ba ratoto. Vo kyëluwë 'ba anjiya ehe vidī ma dagbe 'ba gawo ëdinnī kpa ani. Fesitōsi i'dī kö'du zi Pawolo kika loko

²⁴ ehe iya henye, "Yere Agiriba ehe yinge, onge bi da kora nenyë. Yude biya ta Yerusalema ehe Kasariya ayinnī zi ma, iyanni henye, nombanni zi kofo mo.

²⁵ Mi'ja kö'du kyënyë maako zi mo kofo dë. Mora ga kö'du mo ako'jo ku zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bëni kö'do, momba ku zi mo kutu Roma.

²⁶ Ma kayöru kö'du tinyö maakowe ga kö'du kora nenyë zi Yere 'ba Roma. Here, mika mo komo we biya, mora gogo komo yi, Yere Agiriba. Tapëti me'do 'beze ga kö'du 'bomo, ehe mëdī wa maako aba zi yöru.

²⁷ Anza dë na laka zi maboso kutu zi Yere 'ba Roma gba kazi yolo kö'du kyënyë mati mo o'do."

26

Pawolo komo Agiriba

¹ Agiriba iya zi Pawolo henye, "Yi yaanya aba ame'do ga kö'du yi." Pawolo iza ga kala ni yaga ehe iya nenyë,

² "Yere Agiriba, ma na rakyenyi ga kö'du nenyë, zi me'do 'bama kiya komo yi ndenye tēmi kö'du biya, mati Yude asusunnī ma go mo.

³ Ayolo na kayo kö'du dalëti 'ba yēni 'beze ehe koma mati inye mī ze. Here ma ko'jo hē yi zi kowo mikuku aba zi ma.

⁴ Yude biya ayolonnī ma ku kyere ma gba na wisi obi. Zë ayolonnī kyinē 'ba lima a'di mëdī mo aba, mī dakaño 'bama ehe mī Yerusalema.

⁵ Ehe ëzë zë ombanni, zë ato'banni yada zi yi ma Farasi ra, mī gboko mati oro kö'du kī'di ndra ta da maako.

⁶ Yaanya aba, mëdī ku komo vurë ga kö'du moma mī lömu mati Wirī o'do kyere zi vidī 'bezee.

⁷ Kadra ehe yondo 'butë domoriyö tu'dë 'beze alitunnī zi Wirī, kisi bi lömu ya'da omo. Yere Agiriba, ga kö'du sösu nenyë, kya 'ba vo dagba 'beze maakowe ikanni wasusu maako ra ma.

⁸ Kö'du a'di e biya da jiji aba, Wirī injë yöku zi didi?"

⁹ "Ma kadra maako aba, ma sösu henye, ma ko'do wa maako biya ma to'bo, zi wehe ko'do ra Yësu 'ba Nazereta.

¹⁰ Mo'do nenyë dagba mī Yerusalema, ehe kalakonda 'ba kyedree 'ba vo karase mī'di vidī 'ba Wirī kayo mī kamba. Momba da kö'du zi zë kofo.

¹¹ Mëdī zë yaza 'duwi mī bi 'ba mötu 'beze, ehe ma yonzo ko'do zë, zi kö'du kyënyë kiya ra Wirī. Tinyö, ma na kamo zë ëti, henye, mī'bë zë koma mī gawo kyedre 'ba vo leze maakowe."

Pawolo ayada kö'du ra kopi 'bëni (Loo 9:1-19, 22:6-16)

¹² "Yere Agiriba, kadra maako aba, mëdī da gëri 'bama zi Damasika kalakonda ehe dangölö aba kazi kyedree 'ba vo karase.

¹³ Kaa kadra kutë, mongö bikanyi, anyi ndra ta da kadra. Ayanyi bi da ma ta komoriyë ehe da vidī biya mati ëdinnī ti'bë ma aba.

¹⁴ Ze biya da lepī dakaño. Here mowo gu iya zi ma ha 'ba Hibiru aba henye, 'Sawolo, Sawolo, kö'du a'di ëdī yaza ma? E'di na lumë zi wehe ko'do ma aba! "

15 “Ma ko'jo kö'du henye, ‘Yere, yi 'bëyi ëyi ra?’ ”

“Yere aya'ba do mo iya henye, ‘Ma Yësu ra! Ma ra ëdi ayaza.

16 Yaanya aba ɔɔ riyë da ndi yi. Ma yada ra ma zi yi, ga kö'du minzi yi ku zi tëdi na vo litu ama. Ayada zi maakowe wa ma ayolo kö'du ma ehe a'di ma kayada zi yi yaa.’

17 Yere iya kpa henye, ‘Ma kagaga gë yi kazi vidi 'ba Yude ehe kazi tu'dë maakowe mati mëdi yi kutu zi zë,

18 zi komo zë yëhu here zi dë nni koto tëmi biköndu zi bikanyi ehe tëmi kyigo 'ba Satani zi Wirì. Here akila kö'du kyënyë 'bëzë ehe koma mi ma, zë ra vidi laka ma Wirì inzi.’ ”

Pawolo ayada kö'du loo 'bëni

19 “Yere Agiriba, moro rayada mati ta komoriyë zi ma nenye.

20 Dagba mo ma yëti kö'du zi vidi mi Damasika, ehe here mi'bë zi Yerusalema, ehe biya mi Yudiya. Ndundu mo, mi'bë zi tu'dë maakowe ehe miya henye, ‘Ore ta bi kö'du kyënyë ko'do, ehe oto de zi Wirì! Here ayada wa ma o'de tëmi gëri lima 'be.’

21 Ga kö'du nenye ra kora maakowe irinni ma mi yëkëlu ehe ayonzonni zi ma kofo.

22 Mora mi kadra nenye biya Wirì akonyi ma, ehe ma yëti kö'du 'dö zi vo wadakayowe ehe zi vo leriye. Ma yada zi zë nje wa ma nëbiyë ehe Mosa iyanni ako'do rë ni.

23 Ma yada zi zë hala Korisito ne akayaza ehe atëdi vo dagba zi tënyi tëmi koli, here mo akika bikanyi zi vidi 'bëniyë ehe zi tu'dë maakowe.”

24 Gba kazi Pawolo inde gaga gë ni, Fesitosi ambere, “Pawolo! Yi vo lökyi ra. Kö'du yolo kyedre 'bëyi ne ëdi ku yi ko'do na lökyi.”

25 Mora Pawolo aya'ba do mo iya henye, “Kyedre, Fesitosi, manza dë vo lökyi. Wa ma, mëdi akiya, ëdi tinyö, ehe me'do laka ra.

26 Yere Agiriba, ma to'bo me'do zi yi biya kazi tere ga kö'du ayolo kö'du nenye ku. Ma yolo ku tinyö,

Yere Agiriba, ayolo zë ku biya na kölö kölö ga kö'du wa nenye o'do rë ni dë na koho na kowo mi ga bi golo'bo maako.”

27 Pawolo iya zi Yere Agiriba henye, “Oma ku mi nëbiyë? Ma yolo oma ku.”

28 Agiriba iya zi Pawolo henye, “Mi kadra kodo nenye, asosu 'bëyi ako'do ma Korisito 'ba?”

29 Pawolo aya'ba do mo iya henye, “Èzë iri kadra kodo mandere kadra konda, ma sösu yi ehe vidi biya mati owonni ma ndenye atëdinni kaa ma kazi nyori nenye.”

30 Here, Yere Agiriba, vo dakaŋo Fesitosi, Berenisi ehe vidi biya maakowe zë ëti, ënyinni riyë.

31 Mora gba zë i'bënni dë, zë iyanni henye, “Kora nenye, i'ja mo dë kö'du kyënyë maako aba. Anza dë laka zi mo koli mandere mo ki'di mi kamba.”

32 Agiriba ayada zi Fesitosi henye, “Kora nenye o'bo zi kila na dangölo, ëzë mo ako'jo kö'du dë zi Yere 'ba Roma ra zi vurë 'bëni kiya.”

27

Pawolo i'bë Roma

1 Mati ɔko ku kadra 'beze zi ze ti'bë Italiya, vo da kanye mi turu 'ba Roma, Juliyasi, mo vo da kanya lamikölo 'ba Yere 'ba Roma. I'di mo zi ga Pawolo kongɔ ehe maboso maakowe ëti.

2 Di'bë ze yaga baburu 'ba Dramatiyumu, mati ku nzo zi ti'bë bi tɔɔ 'ba baburu maakowe, na ga konda ta ha föfö 'ba Asiya. Arisitarisi tëmi Tasalanika mi Mesedoniya, i'bë ze aba mi baburu.

3 Mi ko'do vere aba, doko dagöti 'ba Sidoni. Juliyasi kö'du ko'do 'bomo na laka zi Pawolo. Mo ila mo kpa ti'bë oka niyë kongɔ, here zë ɔ'bönni ki'di zi mo wa ma mo omba.

4 Mati dila Sidoni ku, buluku ëdi zo luku ki'di zi ze, ehe di'bë ze kara zi rutu 'ba Seyipurusu zi tɔmɔ kazi buluku.

5 Here di'bë ze dambaro 'ba Silisiya ehe Pambaliya le dayi ze, zi

bi tɔɔ 'ba baburu 'ba Mayira mi Lasiya.

⁶ Ani vo kyëlu ne i'ja baburu ta Alikazenderiya mati ëdi ati'bë Italiya. Mo i'di kö'du zi ze ti'bë mi baburu nani.

⁷ Di'bë ze na konda liyaa ko'do kayo aba ehe riti kyedre aba, toko Sinodusi. Buluku ila ze dë zi ti'bë kowɔ mi bi nani, here di'bë dopi Salamona, bi ma rutu 'ba Keriti akagaga ge ze kazi buluku

⁸ Di'bë ze liyaa na konda ta ha föfö kyedre ehe ndundu mo aba dɔkɔ bi ma ako'jo Bitɔɔ 'ba Wayɔmɔ, anza na kowɔ ta ra gawo 'ba Lasiya.

⁹ Yaanya aba da yaɲa kadra ku na kayo, ehe da lima na konda, le Ko'do Kyedre 'ba Wakila alaga. Here anza dë na laka zi ze ti'bë. Here Pawolo ame'do zi vidi 'ba mi baburu,

¹⁰ “Kora nenyee, oze mbili ye zi ma. Èzë di'bë ze yaanya aba, baburu 'beze ehe söndu 'bomo akayaɲa rë ni na kyënyë, ehe vidi kayo akoli.”

¹¹ Mora Juliyasi oze mbili ni da me'do 'ba vo baburu kopi ehe vo kyeti mo, anza kö'du Pawolo.

¹² Bitɔɔ 'ba baburu anza dë na laka zi lima 'domo tona aba. Ga kö'du nenyee, vidi kayo idanni kö'du henye, da yonzɔ ze, zi ti'bë na konda ta ha föfö kyedre zi Fenekisi. Fenekisi ëdi bitɔɔ 'ba baburu ra mi Keriti mati ayëhu zi dambaro-damirë ehe daaba-damirë, ehe da tɔ'bo lima tona aba ani.

Buluku da föfö kyedre

¹³ Mati buluku liyaa ta dambaro ayeto luku, kora nee asösunnï zi mala 'bënni ko'do. Here zë otönni mongɔ 'ba baburu, ehe di'bë na konda kara ta dagöti 'ba Keriti.

¹⁴ Mora kandi buluku kyigɔ mati ako'jo “Daaba-humirë” aluku zɔ ki'di zi ze tëmi rutu.

¹⁵ Buluku otra baburu, ehe dɔ'bo dë zi ti'bë zi mo. Here dila buluku baburu kinjë.

¹⁶ Di'bë ze na konda zi rutu tisi 'ba Kawuda kapa mati buluku anza. Ze riti kyedre aba zi ga töɲbö 'ba

baburu kiri. Mora ndundu mo aba di'ja ze bi 'bomo.

¹⁷ Here vidi otönni töɲbö mi baburu ehe olönni kö'di ɲbiri toko ra baburu zi nda'ba ga bi kölö. Ga kö'du zë na tere, henye akotra yayi dagöti 'ba Seyiritisi, zë obanni böngɔ 'ba baburu akaɲo, ehe buluku injë baburu na konda.

¹⁸ Buluku ku na kyënyë, ko'do vere aba, zë u'dunnï kya söndu 'ba baburu maakowe yaga.

¹⁹ Mi ko'do ma wota kala nnï aba, zë u'dunnï kya 'ba wa 'ba baburu maakowe yaga.

²⁰ Ko'do kayo aba, dɔ'bo dë kadra kongɔ mandere kyëluwë. Buluku kyigɔ zɔ nduwë luku, ehe ndundu mo aba, dila biya kö'du sösu 'ba zi tomo.

²¹ Kyere vidi maako tëmi ze onyo wa maako dë ndi kadra konda aba, Pawolo ɔɔ riyë ehe ayada zi kora nenyee, “Èzë owowe ha ma, da lime mi Keriti, wa 'be nenyee ayaɲa rë ni dë ehe ölu kpa dë.

²² Mora yaanya aba, ma lenzee, ere dë ëdiyë rakyenyi aba ga kö'du akayome. Nje baburu ra atölu.

²³ Ma 'bama zi Wirï, ehe ma mötu mo. Yöndɔ ma alaga ne, mo utu malayika

²⁴ zi yada zi ma, iya henye, 'Pawolo ere dë! Akatɔɔ mi vurë komo Yere 'ba Roma. Ehe ga kö'du yi, Wirï laka akayomɔ didi 'ba vidi mi baburu biya.’

²⁵ Èdiyë na rakyenyi. Ma yolo ku tinyö henye, Wirï ako'do te wa ma mo alömu.

²⁶ Mora buluku akadrönyi ze zi rutu maako, ehe baburu akayaɲa rë ni.”

²⁷ Ko'do 'butë domosowɔ ehe yöndɔ, buluku 'ba wini kagba adrönyi ze toko ta ra Föfö Medite-rina. Mora ëdi kaa mi kutë yöndɔ, vidi mati mi baburu ayölönni ze ku kara dakaɲo aba.

²⁸ Zë ayerinni, ehe i'janni henye, wini ne ëdi mitiri 'butësowɔ na yöndu. Yaa zë ayerinni löhu ehe i'janni ëdi nje mitiri 'butëwota.

29 Vidi mi baburu na tere da kotra kya ri'di maakowe, here ze izanni akanjo mongo sowo ta kafo 'ba baburu. Here ze amotunni ko'du bikanyi 'ba kadra.

30 Vidi mati mi baburu ombanni zi taho. Here izanni tonjbo mi wini, o'ba re nni nedinni kya 'ba mongo maakowe ra kiza akanjo ta komo dagba 'ba baburu.

31 Mora Pawolo iya zi vo kyelu Juliyasi ehe vo kanye henye, "Eze vidi nenyee alimanni de da baburu, anze de geri maako aba zi didi ye yomo."

32 Here, vo kanye ikyenni ko'di mati iri tonjbo 'ba tomo ne, ehe ila lepi mi fofö.

33 Gba kazi bikanyi 'ba kadra, Pawolo alenze vidiye zi wakonyo. Mo ayada zi ze iya henye, "Ko'do 'butë domosowo aba ediyë ko'du sosu aba henye onyowe waako de.

34 Ma lenzee zi wa maako konyo. Didi 'be oro do mo. O'de nenyee ehe vidi ma kolö maako temi ye aki'ja riti."

35 Tapëti Pawolo iya nenyee, mo oba nzoyi mangolo'bo ehe i'di owö'di zi Wiri. Here ta da komo vidi biya, mo owe mangolo'bo ne ehe onyo kya mo.

36 Ze biya rakyenyi aba, ehe vidi biya temi ze onyo wa maako.

37 Vidi ma edinni mi baburu ne, lamiriyö 'butëmadomoriyö domomodaka,

38 ehe tapëti vidi biya onyoni wa ku, ze u'dunni söndu 'ba wakonyo mi fofö zi baburu ko'do na pelë.

Baburu ayana re ni

39 Damindö ayi, ehe vidi ma mi baburu ne ongonni föyi maako ze ayolönni de. Mora ze ongonni yayi 'ba ha fofö. Here ze ombanni zi yonzo zi taho baburu aba dakanjo da ha fofö.

40 Ze ikyenni mongo nee ehe ila ze alëndi mi fofö. Mi kadra kolö ne ze inganni ko'di mati edi geri yada zi baburu ne. Tapëti mo, ze injenni bongö ma dagba komo

baburu ehe ila buluku ra zi baburu drönyi dagöti.

41 Mora aho dakanjo otra re ni ra lumu 'ba yayi 'ba ha fofö. Kapa baburu ma dagba ne alaka mi yayi, ehe kapa mo, ma hulëhu alowe na nzoyi kazi kyigö 'ba wini kagba.

42 Vo kanye ombanni ku zi ma-bosowe kofo zi sesi ze ta bi tele ehe kazi ahonni.

43 Mora kyedre vo kyelu omba zi didi 'ba Pawolo yomo, ehe mo ila vo kanye de zi mala ma ze ombanni zi ko'do. Tapëti mo, mo i'di ko'du vidi biya mati ato'bo tele zi tofu mi wini ehe dagba zi dagöti.

44 Here mo ayada zi maakowe mirinni nzoyi kaga 'ba baburu. Ndundu mo aba, vidi biya oko dagöti kazi ko'du maako.

28

Mi Malata

1 Mati dayi ze dagöti, da yolo ze rutu ne ako'jo Malata.

2 Vidi bi naniye na aboka, ehe ze irinni ze kalakyedre aba wa'do droko, ga ko'du mire edi ata'di ehe bi na bikyeyi.

3 Tapëti Pawolo atoto dawanya yeri, ehe i'di da wa'do, bikyitu o'do wiri zi tele yaga ehe onyo kala mo.

4 Mati vidi bi naniye ongonni wiri ove re ni ra kala Pawolo, iyanni zi oka ma kolö maako henye, "Kora nenyee vo wakofo ra! Mo aluyi de mi fofö, mora ko'du laka ko'do akila mo de zi lima."

5 Pawolo akoho wiri ne mi wa'do ehe o'do wa kyenyë maako de.

6 Vidi asesinni sosu henye kala Pawolo ne ato'bu riyë mandere kandi akalëpi brua. Alimanni mo kongo kadra konda aba, ehe mati ko'du ako o'do re ni de zi mo, ze ofo ko'du sosu 'benni ehe iyanni henye, "Kora nenyee, wiri ra."

7 Vo dagba 'ba rutu ne ako'jo Pobiliyö, ehe mo edi kanjo maako aba ani na 'beni. Mo iri ze kalakyedre aba lijo 'beni ko'do wota aba.

8 'Bu mo mi sora, na koo rakyitu aba, ehe mikoo kindri aba. Pawolo i'be zi mo, ehe i'di kala ni do mo, ehe ako'jo kora ne motu aba.

9 Tapeti ko'du nenyee o'do re ni, vidi biya da rutu ne ika vidi 'benni 'ba rakoo zi Pawolo, ehe ako'jo ze biya.

10 Vidi nee oronni ze, ehe mati di'be, ze i'dinni zi ze wa biya ma domba.

Ta Malata zi Roma

11 Yehe wota aba yaa, di'be ze mi baburu mati alima mi Malata tona aba. Baburu ne ta Alikazenderiya mi Ezipeto, ehe edi na yolo henye, "Wiri lonja."

12 Dokoo ze mi Seyirakusi da lima ze ani ko'do wota aba.

13 Ta karani, di'be ze zi Rahagimu. Ko'do vere aba, buluku 'ba dambaro ayeto luku, ehe ko'do riyö aba yaa, dokoo ze Putali.

14 Ani di'ja ze öndu maakowe. Ze alenzenni ze zi lima re nni. Ko'do kolö 'ba gima aba yaa, di'be gawo kyedre 'ba Roma.

15 Kya öndu maakowe mi Roma owonni ko'du ze, ehe ayinni de ze kutre Bi Wakogo 'ba Apiyusi ehe, Loko 'ba Yingoo Wota. Mati Pawolo ongo ze, mo o'do öwö'di zi Wiri rakyenyi kyedre aba.

Mi Roma

16 Dokoo ze mi Roma, ehe ila Pawolo zi lima mi loko na bi de ni, vo kanya aba kolö zi go mo kongoo.

17 Tapeti ko'do wota aba mati dokoo ani, Pawolo ako'jo bi kolö kya 'ba vo dagbe 'ba Yude, ehe iya henye, "E öndu me, mo'do waako de na kyenyë zi vidi 'bezee, ehe mo'do waako kpa de na kyenyë ra dalëti 'ba zutu 'bezee. Mora mi Yerusalema i'di ma na maboso mi Roma.

18 Ze ongonni mi ko'du kyenyë ma asusu ma go mo, ehe omba zi ma kinga na dangölö. Ze i'janni mo'do ko'du ako de na kyenyë zi koli.

19 Vo dagba 'ba Yude ombanni da ko'du ne de, here ma ko'jo ko'du zi Yere 'ba Roma zi vure 'bama kiya.

Mora manza de ko'du kyenyë maako aba zi kiya ra dakaño 'bama.

20 Ida ma nyori nenyee aba ga ko'du wa ma ze vidi 'ba Yiserele domba zi re ni ko'do. Ko'du nenyee ra ma ko'jowe kinye zi me'do ga ko'du wa ma domba ze nenyee."

21 Vo dagbe aya'banni do mo iyanni henye, "Vidi kolö maako temi Yudiya ayöru waraga de zi ze ga ko'du yi. Ehe ma kolö temi ze ayi de zi ko'du ko'do 'beyi yada mandere zi ko'du kyenyë maako kiya re yi.

22 Mora domba ze zi kowo wa ma akiya. Da yolo ze ku henye, vidi biya ta bi ne ombanni gboko kyiyi nenyee de."

23 Here, ze i'dinni kadra 'ba ko'do zi Pawolo, watiti kyedre 'bezë ayinni mi kadra nani, bi mati Pawolo edi lima 'domo. Ta damindö le yondo aba, mo ayada zi ze ko'du kise 'ba Damöku 'ba Wiri. Mo iri temi ko'du ki'di 'ba Mosa ehe wayöruwë 'ba Nebiyë zi yonzoo zi kika ze zi Yesu.

24 Kya vo dagba maakowe ombanni da ko'du ma Pawolo iya ne, mora maakowe ombanni de.

25 Kyere ze ombanni da ko'du temi kutë nni de, ayetonni ti'be wënni. Mora Pawolo iya henye, "Lawo Laka iya ko'du tinyö mati mo utu nëbi Yisaya

26 zi yada zi zutu 'bezee, 'i'be zi vidi nenyee ehe ayada zi ze, "Akowowe ehe akowowe, mora ayole de.

Akonge ehe akonge mora ayole de."

27 Ge biya ediyë di'di kyenyë aba.

Mbili ye owo ko'du de ehe komowe ayöfu ku.

Ze obonni de zi bi kongoo,

mandere ko'du kowo,

mandere ko'du yolo.

Eze ato'be, oto de zi ma, ehe ma kako'je.' "

28-29 Pawolo iya henye, "Momba zi ye yolo henye, Wiri omba zi yomo tu'dëe, ehe ze akowonni."

30 Koo riyö aba Pawolo alima mi loko kopi ehe iri vidi biya ma edi tayi mo kongoo ne kalakyedre aba.

³¹ Mo ayëti kö'du 'ba Damöku 'ba
Wiri kazi tere ehe yandi kö'du 'ba
Yere Yësu Korisito, ehe vidi maako
ayonzo dë zi mo yata.

Waraga kazi Yemisi

Koma kö'du yɔɔ aba

¹ Kazi Yemisi, vo litu 'ba Wirī ehe 'ba Yere Yēsu Korisito. Wamētē biya zi vidī a Wirī mati opere rē nnī mī damōku ne biya.

² Öndu ma'e emī ma eti, edi 'e na rakyenyi ezē kyinē 'ba kö'du yɔnzɔ biya ayi le gēri 'be'e,

³ ga kö'du ayɔɔ 'e koma 'be'e yɔnzɔ, atēdi nduwē zi ye.

⁴ Ayɔɔ 'e nduwē 'be'e, ako'dɔ 'e ndɔ na kyigɔ.

⁵ Mora ezē vidī maako tēmī 'e omba kö'du yɔɔ, mo ma mötu zi Wirī, mati akī'dī zi mo kyɔ ndra, kazi kö'du kyēnyē ki'ja mī mo.

⁶ Mora ezē mo amötu, mo moma kazi da jijiji. Vidī mati dɔ mo jijiji edi kaa kagba 'ba wini mī ranga mati edi kope ehe buluk injē.

⁷ Vidī ma here ne'e ma asösunni dē na kirinni wa kazi Wirī.

⁸ Zē ɔronni dē da gēri kōlō.

Leri wa kyɔ aba

⁹ Öndu mati na vo leri, mo mēdi rakyenyi aba ga kö'du mo edi vo da wa kayo.

¹⁰ Mora vo da wa kayo, mo mēdi rakyenyi aba ga kö'du mo vo leri. Wa kayo 'bomo akalaga kaa dōru 'ba weyo 'ba möku.

¹¹ Kadra asi nzere, bi kyitu o'bo weno ne, dōru mo alēpi, ehe teme 'bomo ne ayaɔa gbɔ. Mī gēri kōlō ne, vo wa kayo akayaɔa mī lo'ɔ 'bomo.

¹² Vo rakyenyiye ra mati alimanni koma aba hu wa yɔnzɔ. Ezē zē ɔronni na kyigɔ mī wa yɔnzɔ, akirinni biriti 'ba didi mati Wirī alömu ku zi zē mati o'donni lo'ɔ mo.

¹³ Ezē ayɔnzɔ vidī, mo miya dē henye, "Wa yɔnzɔ nenyē ayi kazi Wirī." Ga kö'du Satani o'bo yɔnzɔ Wirī dē, ehe Wirī o'bo yɔnzɔ vidī maako dē.

¹⁴ Mora ayɔnzɔ vidiye, mati kö'du komba kyēnyē 'bēzē ɔtɔ zē ku 'de,

ehe kuyi zē akpa kö'du ko'dɔ 'bēzē aba.

¹⁵ Here kö'du sösü kyēnyē 'bēzē ne ɔmɔ, ehe o'jo kö'du kyēnyē, ehe kö'du kyēnyē, mati ovu ku kyedre, o'jo koli.

¹⁶ Öndu ma'e emī ma eti, mo'ba 'e dē.

¹⁷ Wa ki'di biya laka ne, ehe waki'di biya nbala ne ayi ta komoriyē, ayi akaɔo kazi Wirī 'Bu 'ba bi kanyi 'ba komoriyē. Mo ofo dē kaa galili.

¹⁸ Mī kö'du ko'dɔ ɔmo, mo ika ze zi tēdi nenyē kpuru tēmī me'do 'ba tinyō, here zi ze tēdi na vo dagba mī kutē wa ko'dɔ ɔmo'e biya.

Kowo ko'dɔ aba

¹⁹ Öndu ma'e emī ma eti, asösü 'e kö'du nenyē. Vidī biya mē'di kandi zi me'do kowo, mora liya zi me'do ehe liya zi tayi na kamo.

²⁰ Kamo 'ba vidī köndu o'dɔ kö'du laka dē, mati Wirī omba.

²¹ Here ayaɔa 'e kö'du ko'dɔ ma kyēnyē, ehe biya rasesi tēmī kö'du mati eme dē, mati kyɔ mī kutē 'e. Ra ki'di zi Wirī, ehe njē me'do mati mo iyī mī di'di 'e, mati atɔ'bo yɔmɔ 'e.

²² O'ba'e re 'e dē nje mbiliye koze aba da me'do ɔmo. Ta gɔ mo, i'di 'e mī gɔ mo yɔnzɔ.

²³ Vidī mati oze mbili ni da me'do, mora i'di dē mī gɔ mo yɔnzɔ, edi kaa kora mati ongo bi mī ngana, ehe ongo rē ni kaa mati nēdi,

²⁴ ehe i'bē gbɔ 'de, kandi atölu tēmī mo wa mati mo ongo ne alaya kaa a'da.

²⁵ Mora kora mati ongo bi kara mī kö'du ki'di ma tinyō, mati inga vidī na da ngölö, ehe mo nduwē mbili ni koze gɔ mo, anza dē nje kowo mo mora kpa ko'dɔ mo, Wirī akī'di ya'da zi mo mī wa mati mo o'dɔ.

²⁶ Ezē vidī mati ongo rē ni 'ba yēni, ehe asesi ndende ni dē, mo edi rē ni ko'ba, ehe yēni 'bomo ne o'dɔ waako dē.

²⁷ Yēni mati Wirī 'Bu ze omba edi nbala kazi ndondo edi henye: Zi ga gisiwala ehe ga mbara lu'bē kongɔ

tēmī riti 'bēzē, ehe rasesi kazi wa kyēnyē 'ba damōku ne.

2

Ko'do vidī 'e mī gērī maako

¹ Öndu ma'e emī ma eti, kaa vo koma'e mī Yere 'beze Yēsu Korisito, Yere 'ba bikanyi, o'do 'e vidī 'e dē mī gērī maako 'beri tara da laya 'bēzē ta yaga.

² Kaa kora vo wa aba kyō usu inzi 'ba dahabo ehe bōngō ma laka ayi mī ratōtō 'be'e ehe kora vo leri mī bōngō liza ayi kpa.

³ Ezē, ayada wa tōwō ndra zi kora mati usu rē nī na laka ehe iya, henye zi mo, "Alima da bi lima makaka nenyē kinye. Mora iya zi kora vo leri henye, ɔɔ nani, mandere alima kinye dakaŋo da ndī yī."

⁴ Here, o'do 'e kō'du kyēnyē 'ba rakinye ku mī kutē 'e. Edī 'e na vo vurē 'ba kō'du sōsu 'ba Satani aba.

⁵ Owo'e te, öndu ma'e emī eti. Wiri inzi vidī leri 'ba damōku nenyē, zi tēdī ndo koma aba ehe zi tēdī damōku mati mo alōmu ku zi zē, mati o'donni lovo mo.

⁶ Mora alidi 'e vo leri. Anza dē vo wa aba kyō'e ra edinni 'e kō'do na kyēnyē kika mo komo vo vurē'e?

⁷ Zē ra dē mati ame'donni mī kō'du kyēnyē mī ru laka nani mati i'di zi ye ne?

⁸ Ako'do 'e kō'du ma laka, ezē oro 'e kō'du kī'di 'ba damōku mati i'ja mī kō'du yöru, "O'do lovo vo halinō oka, kaa o'do lovo yī."

⁹ Mora ezē o'do kō'du zi vidī 'e tada ra laya 'bēzē, o'do kō'du kyēnyē ku, ehe kō'du kī'di akī'di yī mī kamba kaa vo kō'du kī'di kowe.

¹⁰ Vidī mati owe kō'du kī'di kōlō o'do kō'du kyēnyē ku zē kowe aba biya.

¹¹ Iya henye, "O'do ndoro dē." Iya kpa henye, "Ofo vidī dē." Ezē o'do ndoro dē, mora ofo vidī ku, ayi ku na vo kō'du kī'di kowe.

¹² Ame'do ehe o'do kaa vidī mati akiya vo vurē ɔɔ mo kō'du kī'di aba, mati akila 'e na dangölō.

¹³ Wiri ayada mīkyeyi 'bēni dē, zi vidī mati ikye vurē kazi mīkyeyi. Mīkyeyi i'bē ndra tada vurē kiya!

Koma ko'do aba

¹⁴ Öndu ma'e emī ma eti, ezē vidī maako iya noma, mora mo o'do kō'du laka, a'di ra edī na laka zi mo? Koma nani ato'bo mo yomo?

¹⁵ Ezē öndu maako'e emī maako'e eti anzanni bōngō aba ehe wakonyo,

¹⁶ a'di ra edī na laka mī kō'du kiya 'bēyi zi zē, "Wiri mī'di ya'da zi ye, asesi 'e na kyētu, onyo 'e na laka," ezē i'di wa ma laka dē zi zē?

¹⁷ Here ezē koma edī kōlō ehe o'do waako dē, anza koma laka ra dē.

¹⁸ Mora vidī maako akiya henye, "Vidī kōlō maako edī koma aba, agamo edī 'ba kō'do mo." Kō'du ya'ba 'bama edī henye, "Ayada zi ma, hala vidī maako ato'bo tēdī koma aba kazi kō'do mo, makayada koma 'bama zi mo kō'du kō'do aba."

¹⁹ Oma ku henye Wiri edī nje kōlō? Laka. Dakyikyī esenni kpa tere aba komo Wiri.

²⁰ Yi kora vo lumē. Omba yolo koma kazi kō'do mo, eme dē?

²¹ Anza dē zutu 'beze Abarayama ra komo Wiri na laka tēmī kō'du kō'do 'bomo, mati mo i'di wisi eni Yisika da bi 'ba wakumu?

²² O'bo 'e dē kongō? Koma omo kō'du kō'do omo aba o'donni lovo bi kolo. Koma omo edī ndo tēmī lovo kō'do omo.

²³ Kō'du yöru ayi ku tīnyō, mati iya henye, "Abarayama oma mī Wiri, Wiri iri mo na vo kō'du laka kō'do tēmī koma omo." Here ako'jo Abarayama na aboka a Wiri.

²⁴ Ongō te henye, edī lovo kō'do 'ba vidī 'e ra i'di zē na laka Wiri aba, anza dē nje koma 'bēzē aba.

²⁵ Edī kpa te kaa vo rōnyī Rahaba aba here. I'di mo na laka komo Wiri tēmī kō'du kō'do omo vo buluku'e 'ba Yiserele kīri kala kyedre aba, kōnyī tahonni ta gērī 'beri maako.

²⁶ Here ida ra ma kazi lawo ne yöku ra. Kpa here koma ma kazi lovo kō'do ne yöku.

3

Ndende

¹ Öndu ma 'e emi ma eti, anza de kyö tönü 'e zi tayinni na vo komo yandi 'e. Kaa ayolo 'e henye, ze vo komoyandi 'e akiya vurë kyedre kyigo re ze ndra tada oka'e.

² Ge ze biya 'duwi dedü kö'du litë kö'do. Ezë vidi o'do kö'du litë de mi kö'do kiya 'beni, mo edi tinyö laka, ato'bo kpa zi ge ni kongö laka.

³ Di'di ze kö'di ha akakya zi kö'do zi he ze kowo zi kö'do mo ti'be bi mati domba ze.

⁴ Mandere akoba tönbö kyedre kaa ga kö'du yada, mati buluku kyigo adu'du, dato'bo kopi wa tisi 'ba dahu tönbö aba, mati domba ti'be zi mo.

⁵ Here edi ndende aba. Tisi wa aba kaa edi, ato'bo me'do kö'du wa kyedre'e.

Asösu 'e te hala möku kyedre ato'bo kusu mo wa'do tisi aba.

⁶ Ndende edi kaa wa'do. Edi damöku 'ba kö'du kyenyë, i'ja bi 'beni mida re ze ehe apere kö'du kyenyë kpuru temi lima 'beze. Usu wa'do mi bi tinyö lima 'beze, wa'do mati ayi zi mo kazi gehena.

⁷ Vidi köndu ato'bo kopi wa widi maako'e biya, ngötu möku'e, aliye, watele'e, kyenze eti.

⁸ Vidi maako gba o'bo de zi ndende kopi. Edi kö'du kyenyë kö'do, edi kyö waroso 'ba koli aba.

⁹ Di'di ze öwö'di zi Yere ehe 'Bu ndende ze aba, ehe kpa zi vidi maako'e senë mo aba, mati o'do ze kpa na kyinë 'ba Wirü.

¹⁰ Me'do 'ba öwö'di ki'di ehe wa senë ope yaga temi ha kolö ne. Öndu ma 'e emi ma eti, nenyë o'do re ni de here.

¹¹ Ku'ju 'ba wini ope yaga wini ma ndili ehe ope wini ma kata de temi bi hwëre kolö ne.

¹² Öndu ma 'e emi ma eti, kaga linö o'bo de tana manga, manga o'bo de tana linö. Ku'ju alöwu 'do wini ma yo'do ehe wini ma ndili de.

Kyinë 'ba kö'du yolo riyö

¹³ Eyi ra na vo kö'du yolo mi kutë 'e? Mo ma yada mi lima laka 'beni, kö'du kö'do mati ayi kazi vo kö'du yolo.

¹⁴ Mora ezë yi na mikumbë 'ba mikata mi di'di yi, o'do dakumbë de ehe iga ndondo de ra kö'du tinyö.

¹⁵ Kyinë 'ba kö'du yolo nani ayi de akaño ta komoriyë, ayi kazi dakyikyie.

¹⁶ Bi ma mikumbë mikata aba 'do mo, kpa kyinë 'ba kö'du kö'do kyinyë 'ba Satani aba biya.

¹⁷ Kö'du yolo 'ba riyë edi biya na nbala, na rakyëyi, liya, akonyi aboka, mikyëyi ndo, kö'du kö'do laka aba. Edi vo tinyö, anza vo komokandi.

¹⁸ Vidi 'ba mikyëyi o'donni kö'du laka.

4

I'di re 'e zi Wirü

¹ Kamo ralamo aba mi kutë 'e ne ayi ta kila? Ayinni temi da kö'du komba 'ba mi di'di 'e, mati lifonni mi re 'e.

² Omba 'e wa, mora i'ja 'e ze de. 'E gbo nzo zi wakofo, ehe omba'e wa'e, mora i'ja 'e ze de. Alamo re 'e ehe u'bo re 'e. Anza de wa mati omba 'e, ga kö'du ako'jo 'e ha Wirü de kö'du mo.

³ Ezë ako'jo'e, iri 'e de, ga kö'du ako'jo 'e kö'du wa zi kö'do mo mi da kö'du komba 'be'e.

⁴ Vidi kazi koma'e ra. Ayolo 'e de henye ere, zi tedi na obaka 'ba damökü, ne ku vo wehe 'ba Wirü.

⁵ Asösu'e de henye ere, kö'du tinyö anza de mi kö'du yöru mati iya henye, "Lawo mati Wirü i'di mi ze, oso ndo na kö'du komba."

⁶ Mora rakyëyi mati Wirü i'di edi ndrë. Kaa wayöru iya henye, "Wirü omba vo rakisiye de, mora i'di rakyëyi zi vo raya'ba'e."

⁷ Here, i'di re 'e zi Wirü. Agaga ge 'e kazi Satani, ehe mo ataho 'de kazi 'e.

⁸ Ayiye kara zi Wirü, ehe mo atayi kara re 'e. Akaka kala 'e, 'e vo kö'du

kyënyë ne'e. O'do di'di 'e njbala, 'e vo komokandi ne'e.

⁹ Èdì 'e rasösu, kudu lu'bë aba. Opi 'e kogo 'be'e mi kudu. Opi 'e rakyenyi mi da komo yaña.

¹⁰ Ala'ba re 'e di'di Yere, mo akinjë 'e riyë.

¹¹ Öndu ma'e, ëmi ma ëti, ame'do 'e dë na kyënyë ra aboka maako. Èzë ame'do 'e na kyënyë ra aboka maako, ame'do 'e na kyënyë ra kö'du ki'di. Èzë ame'do 'e na kyënyë ra kö'du ki'di, oro 'e kö'du ki'di dë, mora ëdi 'e vurë ra ko'do.

¹² Vo kö'du ki'di kölö, vo vurë kölö, mati ato'bo yomo ehe yaña. Yi eyi ra zi vurë 'ba aboka yi ko'do?

¹³ Yaanya aba owö'e ha ma, 'e mati iya 'e henye, "Ndenye mandere mindö aba dati'bë zi gawo kyedre maako, bi ma dakalima koo, ti'bë mi lo'ö maako, kahi ko'do kyö."

¹⁴ Ayol ö'e dë, a'di ra ako'do rë ni mindö aba. 'E kaa kyëtu 'ba wa'do, mati alaya mi kadra tisi, ehe inde rë ni gbo.

¹⁵ Wa mati akiya 'e ëdi henye, "Èzë Yere omba, dakalima ze da ko'do nenyë mandere nani."

¹⁶ Mora yaanya aba 'e na rakisi, ame'do 'e na rakisi. Rakisi ne biya anza laka.

¹⁷ Here zë maako'e mati ayolönni kö'du laka zi ko'do, mora zë o'dönni dë, zë o'dönni kö'du kyënyë ku.

5

Kö'du zi vo wa kyö

¹ Yaanya aba, 'e vidì 'ba wa aba kyö, oze mbiliye zi ma. Udu 'e tolo aba, ga kö'du riti kyënyë mati ëdi tayi de 'e ne.

² Wa da kayo 'be'e ne enje ku 'de, bongö 'be'e kuru onyo ku.

³ Dahabo 'be'e manzede aba ayöfu do mo ku wa lëndrë aba. Wa lëndrë nenyë atëdi na vo kiya ma ra 'e, akonyo ida re 'e kaa wa'do. Ulu 'e ha wa ku kyö mi ko'do ma alaga nenyë'e.

⁴ İ'di 'e biriti kpa dë zi zë mati o'dönni lo'ö mi yaka 'be'e. Yere kyedre owo kudu 'bëzë ku.

⁵ Lima 'be'e ma dakaño kinye ne, kyö na rakyenyi. O'do re 'e ku nzo zi riti ki'di zi ye.

⁶ Asusu 'e vidì mbiya kofo mo, agaganni gë ni kpa dë kazi 'e.

Mikuku mötu aba

⁷ Öndu ma 'e ëmi ma ëti, ëdi 'e mikuku aba le Yere 'böko. Ongö 'e te hala vo yaka uku mi ni, bi kaño ëni kisi zi tana wa kyö. Mo isi bi mo mikuku aba zi mirë tayi.

⁸ Èdì 'e kpa na mikuku. Asesi 'e kö'du sösu 'be'e ri yë, ga kö'du tayi 'ba Yere ëdi ku kara.

⁹ Öndu ma'e ëmi ma ëti, ame'do 'e dë ra oka maako, kazi Wiri ikye vurë re 'e. Vo vurë kikye ëdi ku kara, nzo zi laya.

¹⁰ Öndu ma 'e ëmi ma ëti, asösu 'e kö'du nëbi mati ame'do nni mi ru 'ba Yere. Oba zë kaa ga kö'du yada 'ba mikuku mi riti.

¹¹ Dako'jo zë na vo rakyenyi, ga kö'du zë nduwë kö'du laka ko'do. Owo 'e hala Yakoba nduwë kö'du laka ko'do, ayolö 'e ku hala Wiri i'di zi mo mi ndundu mo. Kö'du Yere ndo na mikyëyi ehe lovo.

¹² Ta da mo biya, öndu ma 'e ëmi ma ëti, alömu 'e dë komoriyë aba, mandere dakaño aba, mandere kpa wa maako aba. Iya 'e nje henye "ö," ezë omba kiya ö, ehe "e'e" ezë omba kiya 'e'e. Here ayi 'e dë mi vurë a Wiri.

¹³ Vidì maako tëmi 'e mi riti? Mo ma mötu. Vidì maako na rakyenyi? Mo ma ya'bi ngala 'ba wayeto.

¹⁴ Vidì maako tëmi 'e na ko'ö? Mo ma ko'jo vidì kyedre 'ba kanisa'e zi mötu dë ni yëni kulö ro mo mi ru 'ba Yere.

¹⁵ Mötu mati koma aba ne, ako'do vidì ko'ö ne na laka, Yere akinjë mo riyë. Èzë mo o'do kö'du kyënyë, akila mo.

¹⁶ Here ayasi kö'du kyënyë 'bëyi zi oka ma kölö maako, ehe amötu kö'du oka ma kölö maako, here zi

kɔ'ɔ na laka. Mōtu 'ba vīdī laka ēdī
na kyigɔ.

¹⁷ Eliya mo kora kaa ze. Mo amōtu
henye mirē a'di dē, ehe mirē a'di dē
dakaɲɔ kɔɔ wota dēnī aba.

¹⁸ Lōhu mo amōtu, ehe komoriyē
ī'di mirē, dakaɲɔ o'jo wa tana 'bēnī
gbɔ.

¹⁹ Öndu ma 'e, ezē vīdī kōlō maako
tēmī 'e awiri dē nī tēmī kō'du tinyō,
ehe vīdī maako mika mo hulēhu,

²⁰ asōsu 'e kō'du nenyē: Vīdī mati
opi da vo kō'du kyēnyē kō'dɔ ku
tēmī gērī litē 'bɔmo, akayɔmɔ mo
tēmī koli, akayōfu da kō'du kēnyē
kayo ne'e biya.

2

Dagba waraga 'ba Yowani

Me'do 'ba didi

¹ Dayöru zi ye kö'du me'do 'ba didi, mati edi kyere biyeto aba. Dowo ze ku, dongo ze ku komo ze aba. ɔɔ, dongo ze ku, kala ze ise ro mo ku.

² Mati didi nenyé alaya ku, dongo ze, here da me'do kö'du mo ehe yada zi ye kö'du 'ba didi nburu nburu mati 'Bu o'do na yolo zi ze.

³ Wa mati dongo kowo mo aba, dayöyö ze kpa zi ye, here zi ye re 'e droko ze aba mi motu 'ba ga bi kolö mati dedí mo aba, Wirí ehe Wisi omo Yésu Korisito.

⁴ Dayöru ze henye zi rakyenyi 'beze kinde.

Wirí bikanyi ra

⁵ Yaanya aba kö'du kise mati dowo ze kazi Wisi omo, ehe yöyö mo edi henye, Wirí bikanyi ra, biköndu ako anza de mi mo.

⁶ Ezé diya ze henye, ze na radroko mo aba, mora mi kadra kolö ne zo lima mi biköndu, ze ne 'do ndondo kiga mi me'do 'beze kpa kö'du ko'do 'beze aba.

⁷ Mora ezé dalima ze mi bikanyi, kaa mo edi mi bikanyi, here datedi ze mi lima kolö oka maako aba, ehe yama 'ba Yésu, Wisi omo o'do ze ku nbala temi kö'du kyenyé.

⁸ Ezé diya ze danza kö'du kyenyé aba, do'ba re ze ku, ani kö'du tinyö ako anza de mi ze.

⁹ Mora ezé dayasi kö'du kyenyé 'beze zi Wirí, mo akasesi kö'du ki'di eni ako'do wa mati edi laka, mo akila ze temi kö'du kyenyé 'beze, manbala biya temi kö'du ko'do kyenyé 'beze.

¹⁰ Ezé diya ze henye, do'do kö'du kyenyé de, do'do ze Wirí yada zi tedi na vo ndondo, me'do 'bomo anza de mi ze.

Korisito vo konyi 'beze

¹ Medí nenyé yöru zi ye, gisi ama'e, kazi o'do'e kö'du kyenyé, mora ezé vidi maako o'do kö'du kyenyé ku, dedí maako aba mo akayata ge ze zi 'Bu, Yésu Korisito ra tinyö laka.

² Korisito ra na bi de ni umu re ni zi kö'du kyenyé 'beze kila, anza de nje kö'du kyenyé 'beze, mora kpa kö'du kyenyé 'ba vidi biya.

³ Ezé dowo 'e kö'du ki'di a Wirí, ani tinyö dayolo mo ku.

⁴ Zé mati iyanni henye na yolönni mo ku, mora owonni ko'du ki'di 'bomo de, vo ndondo 'e ra, kö'du tinyö anza de mi zé.

⁵ Zé biya mati owonni me'do 'bomo, lovo 'ba Wirí edi ndo mi mo. Nenyé edi hala dato'bo yolo henye, dedí mi ra droko Wirí aba.

⁶ Zé mati iyanni henye, nedinni ku na radroko Wirí aba, ma limanni te kaa Yésu Korisito o'do.

⁷ Aboka ma'e, kö'du ki'di nenyé medí ayöru zi ye anza na kyiyi, edi kö'du ki'di ko'co ra, mati owo'e temi biyeto aba. Kö'du ki'di ko'co ne edi kö'du kise mati owo'e ku nzo ne.

⁸ Here, kö'du ki'di mati yaanya aba medí ayöru zi ye ne, kö'du ki'di kyiyi ra. Nenyé kö'du tinyö ongo mi Yésu kpa mi ye, ga kö'du biköndu edi laga 'de, bikanyi ma tinyö edi ku nzo biyanyi.

⁹ Zé mati iyanni henye, nedinni lima mi bikanyi, mora zé nduwe koyi öndu ni 'e emi eti, edinni mi biköndu mi kadra nenyé.

¹⁰ Zé mati o'donni lovo öndu niye, edinni mi bikanyi, here waako anza de mi zé zi vidi maako zi kö'du kyenyé ko'do.

¹¹ Mora zé mati oyi öndu ni 'e emi eti, zé edinni mi biköndu, zé edinni alasi mi mo, ayolönni de kila nedinni ati'be, ga kö'du biköndu ne o'do zé ku na komo köndu.

¹² Medí ayöru zi ye gisi a ma 'e, ga kö'du kyenyé 'be 'e ila ku ga kö'du 'ba Korisito.

¹³ Medí ayöru zi ye, 'bu 'e,

ga kö'du ayɔlo 'e mo ëdī kyere biyeto aba.

Mëdī ayöru zi ye, vidī mati zë gba na obi,

ga kö'du a'da 'e Satani ku.

Mëdī ayöru zi ye gisi ama 'e,

ga kö'du ayɔlo 'e 'bu ne ku.

¹⁴ Mëdī ayöru zi ye 'bu'e,

ga kö'du ayɔlo 'e mo ëdī kyere biyeto aba.

Mëdī ayöru zi ye vidī mati zë gba na obi,

ga kö'du 'e na kyigɔ,

me'do 'ba Wiri alima mi ye,

a'da'e Satani ku.

Lɔvɔ 'ba damöku

¹⁵ O'do 'e lɔvɔ damöku dë mandere wa mati ëdī na 'ba damöku ne. Èzë o'do'e lɔvɔ damöku, o'do'e lɔvɔ 'bu ne dë.

¹⁶ Wa mati biya 'ba damöku ne, wa mati ra 'ba kö'du kyënyë omba ne, wa mati vidī ongo komba aba, wa biya mi damöku nenyë mati vidī ëdī rë nni kisi kö'du mo, ma kölo tēmī zë ayi dë kazi 'bu, ayi biya tēmī damöku ne.

¹⁷ Damöku wa biya mi mo aba mati vidī omba ëdī alaga 'de, mora zë mati o'donni da kö'du komba 'ba Wiri, akalimanni nburu.

Vo wehe 'ba Korisito

¹⁸ Gisi ama 'e, ndundu mo ëdī ku kara. Ayada zi ye henye, vo wehe 'ba Korisito atayi, yaanya aba vo wehe kayo 'ba Korisito alayanni ku nzo, here dayɔlo ze ndundu mo ëdī ku kara.

¹⁹ Vidī nenyë'e anza nni dë tinyö mi gboko 'beze, kö'du nere ra zë ilanni ze. Èzë ëdinni mi gboko 'beze, zë akalimanni ze aba. Mora zë i'bë wënni, here ëdī na yolo henye ma kölo maako anza dë tēmī gboko 'beze.

²⁰ Mora Lawo Kölo Laka aloko yaga de 'e, here 'e biya ayɔlo'e tinyö ku.

²¹ Mëdī ayöru zi ye, anza dë ga kö'du ayɔlo tinyö dë, ëdī ga kö'du ayɔlo 'e ku, ehe ayɔlo 'e kpa henye, ndondo ayi dë tēmī kö'du tinyö.

²² Èyi ra ëdī na vo ndondo ne? Èdī zë mati iyanni henye, Yësu anza dë Korisito. Vidī ma here ne'e zë vo wehe 'ba Korisito, zë ombanni 'bu dë 'dö Wisi aba.

²³ Kö'du zë mati biya ombanni Wisi dë, kpa ombanni 'bu dë. Zë mati ombanni Wisi, ombanni 'bu kpa.

²⁴ Ayɔlo'e laka zi sesi kö'du kise ne mi di'di 'e tēmī biyeto aba. Èzë asesiye kö'du kise nani, ëdiye 'duwi na radroko mi Wisi 'bu aba.

²⁵ Nenyë ëdī wa mati Korisito na bi dëni alömu zi didi nburu ki'di zi ze.

²⁶ Mëdī nenyë yöru zi ye kö'du zë mati ëdinni yonzo zi ye ko'ba.

²⁷ Mora kö'du 'e, Korisito ope yaga Lawo Kölo Laka ëni de 'e. Lawo Kölo Laka omo ayandi kö'du wa ku biya zi ye, wa mati mo ayandi ëdī tinyö anza ndondo ra dë. Oro'e wa yandi 'ba Lawo Kölo Laka, alima'e na radroko mi Korisito.

²⁸ Jo, gisi ama'e, alima 'e na radroko mo aba, here èzë mo alaya, datëdī ze kyigɔ aba, doho re ze dë kazi komokaya mi kadra mati mo ayi.

²⁹ Èzë ayɔlo'e ku mo ëdī laka, akayɔlo'e henye, vidī biya mati o'do wa mati na laka, mo Wisi omo ra.

3

Gisisi 'ba Wiri

¹ Ongɔ 'e te, hala 'bu o'do lɔvɔ ze ndra. Lɔvɔ 'bomo ëdī kyedre ne re ra ako'jo ze gisisi 'ba Wiri, here tinyö, dëdī ze. Kö'du ne re ra damöku ayɔlo ze dë, ayɔlo Wiri dë.

² Aboka ma'e, yaanya aba ze gisisi a Wiri, mora anza dë gba na yolo datayi ze na a'di. Mora dayɔlo ze ku henye èzë Korisito alaya, datëdī ze kaa mo, ga kö'du dakongɔ ze mo tinyö kaa mati mo ëdī.

³ Vidī mati ëdī kö'du sösu nenyë aba mi Korisito, ma sesi rë ni nbala, kpa te kaa Korisito ëdī nbala.

⁴ Vidī mati o'do kö'du kyënyë, o'do kö'du kyënyë ku kö'du ki'di 'ba Wiri kowe.

⁵ Ayɔlɔ'e ku henye, Korisito alaya zi kɔ'du kyɛnyɛ koba 'de, ani kɔ'du kyɛnyɛ anza dɛ mi mo.

⁶ Here, vidɪ mati alima na radɔko Korisito aba, anza dɛ nduwɛ zi kɔ'du kyɛnyɛ kɔ'dɔ, mora mo mati zɔ nduwɛ zi kɔ'du kyɛnyɛ kɔ'dɔ, ongo mo dɛ mandere ayɔlɔ mo dɛ.

⁷ Vidɪ maako mo'ba 'e dɛ, gisi a ma. Vidɪ mati o'dɔ wa ma laka, ɛdi ɲbala, kpa te kaa Korisito ɛdi ɲbala.

⁸ Vidɪ mati nduwɛ zi kɔ'du kyɛnyɛ kɔ'dɔ, 'ba Satani ra, ga kɔ'du Satani o'dɔ kɔ'du kyɛnyɛ akpa biyeto aba. Wisi 'ba Wirɪ alaya ga kɔ'du nenyɛ zi yaɲa wa mati Satani o'dɔ.

⁹ Vidɪ mati zɛ na gisi 'ba da kɔ'du kɔ'dɔ komba 'ba Wirɪ ɛdi mi di'di zɛ, ga kɔ'du Wirɪ 'bu zɛ, ɔ'bonni dɛ nduwɛ zi kɔ'du kyɛnyɛ kɔ'dɔ.

¹⁰ Nenyɛ kɔ'du 'beri mi kutɛ gisi a Wirɪ gisi 'ba Satani aba. Zɛ mati biya o'dɔ nni wa ma laka dɛ mandere o'dɔnni ɔlɔɔ oka'e dɛ anza nni dɛ gisi 'ba Wirɪ.

O'dɔ ɔlɔɔ oka maako

¹¹ Kɔ'du kise mati owo'e biyeto aba ɛdi henye do'dɔ 'e ɔlɔɔ oka.

¹² Danza 'e dɛ kaa Kayina, mo 'ba Satani, ofo ɔndu ni Abele. Kɔ'du a'di Kayina ofo mo? Ga kɔ'du wa mati mo o'dɔ biya na kyɛnyɛ, mora wa mati ɔndu mo o'dɔ biya na laka.

¹³ Here, re 'e maga dɛ, ɔndu ma'e ɛmi ɛti. ɛzɛ vidɪ 'ba damɔku nenyɛ oyinni 'e.

¹⁴ Dayɔlɔ ze dila koli ku, dayi ku mi didi, dayɔlɔ ze here, ga kɔ'du do'dɔ ze ɔlɔɔ ɔndu ze 'e ɛmi ze ɛti. Vidɪ mati o'dɔ ɔlɔɔ dɛ gba hu kyigo 'ba koli.

¹⁵ Zɛ biya mati na vo wa koyi 'e ne, zɛ vo wa kofo 'e ra, ayɔlɔ 'e ku henye, vo wa kofo 'e anzanni dɛ didi ɲburu ɲburu aba mi nni.

¹⁶ Nenyɛ dayɔlɔ hala ɔlɔɔ ɛdi, Korisito i'di didi ni kɔ'du ze. Ze kpa zi didi ze ki'di kɔ'du ɔndu ze 'e ɛmi ze ɛti.

¹⁷ Vidɪ mati zɛ wa aba kyɔ, ongo ɔndu mandere ɛmi mati omba wa maako, isi di'di nni kazi zɛ, ɔ'bo dɛ zi kiyanni henye, no'dɔnni ɔlɔɔ Wirɪ.

¹⁸ Gisi ama'e, ɔlɔɔ 'beze anza dɛ nje me'do kiya, mɛdi ɔlɔɔ ma tinyɔ, mati ayada rɛ ni mi ɔ'ɔ kɔ'dɔ.

Kyigo komo Wirɪ

¹⁹ Nenyɛ ɛdi hala dakayɔlɔ henye ere, ze 'ba tinyɔ. Nenyɛ ɛdi hala

²⁰ ɛzɛ didi ze o'dɔ ze na komo kaya daiya ze ralawo tinyɔ a Wirɪ. Dayɔlɔ ku henye Wirɪ ɛdi kyedre ndra tada kɔ'du 'ba mi di'di ze, ehe mo ayɔlɔ wa biya.

²¹ Aboka ma'e, ɛzɛ kɔ'du sɔsu mi di'di ze o'dɔ ze dɛ na komokaya, dɛdi ze kyigo aba mi komo Wirɪ.

²² Dirɪ ze kazi mo wa mati da ko'jo, ga kɔ'du dorɔ ze kɔ'du ki'di ɔmo ehe kɔ'du wa mati o'dɔ mo na rakyenyi.

²³ Wa mati mo i'di mi kɔ'du ki'di ɛdi henye, doma ze mi Wisi ɛni Yɛsu Korisito ehe do'dɔ ze ɔlɔɔ oka maako te kaa mati Korisito i'di kɔ'du mo zi ze.

²⁴ Zɛ mati oronni kɔ'du ki'di a Wirɪ alimanni na radɔko Wirɪ aba, ehe Wirɪ alima mi radɔko ze aba. Nenyɛ hala dayɔlɔ mo alima mi ze, dayɔlɔ ga kɔ'du mo i'di Lawo Kɔlɔ Laka zi ze.

4

Lawo ma tinyɔ ma ndɔndɔ aba

¹ Aboka ma'e, oma 'e dɛ mi lawo biya, mora ayɔnzɔ'e lawo ne'e ɛzɛ ɛdinni kazi Wirɪ. Nɛbi vo ndɔndɔ 'e kyɔ i'benni yaga taga bi ne biya.

² Nenyɛ ɛdi hala akato'bo yɔlɔ'e Lawo Laka a Wirɪ: Vidɪ maako mati iya tinyɔ henye, Yɛsu Korisito ayi kaa vidɪ kɔndu, ɛdi Lawo Laka mati ayi kazi Wirɪ aba.

³ Mora lawo maako mati andi kɔ'du 'ba Yɛsu, anza dɛ kazi Wirɪ. Lawo mati mo ɛdi mo aba, ɛdi vo wehe 'ba Korisito, owo'e henye, atayi ehe yaanya aba ɛdi ku kinye mi damɔku ne nzo.

⁴ Mora 'e 'ba Wirɪ ra, gisi ama 'e, a'da 'e da nɛbi vo ndɔndɔ 'e ku ga kɔ'du Lawo Laka mati ɛdi mi ye ne, ɛdi ndra na kyigo tada lawo mi zɛ mati 'ba damɔku.

⁵ Nɛbi vo ndɔndɔ naniye ame'donni kɔ'du wa 'ba damɔku,

ehe damöku oze mbili dë zë ga kö'du zë 'ba damöku ne.

⁶ Mora ze 'ba Wirī ra. Vīdī mati ayɔɔ Wirī owo de ze, vīdī mati anza dë 'ba Wirī, owo de ze dë. Nenyē ēdī hala daka tɔ'bo yada wa mati 'beri mī kutē 'ba Lawo ma tīnyō lawo ma anza dë tīnyō aba.

Wirī ēdī lovo

⁷ Aboka'e, do'do 'e lovo oka maako, ga kö'du lovo ayi kazi Wirī. Vīdī mati o'do lovo, mo Wisi 'ba Wirī ra, ayɔɔ Wirī.

⁸ Vīdī mati o'do lovo dë, ayɔɔ Wirī dë, ga kö'du Wirī lovo ra.

⁹ Wirī ayada lovo ēnī zi ze Wisi kölö ēnī kutu mī damöku ne, ga kö'du zi ze tēdī dīdī aba kpuru kazi mo.

¹⁰ Nenyē ēdī hala lovo ēdī. Anza dë henyē do'do ze lovo Wirī, mora mo o'do lovo ze, ehe utu Wisi ēnī zi kumu rē nī zi kö'du kyēnyē 'beze kila.

¹¹ Aboka'e, ēzē ēdī nenyē hala Wirī o'do lovo ze, do'do lovo oka maako.

¹² Vīdī maako gba ongo Wirī dë, mora ēzē do'do lovo oka maako, Wirī alima mī radroko ze aba, lovo omo ēdī ndo mī ze.

¹³ Dayoɔ ku henyē, dalima mī radroko Wirī aba, here mo alima mī radroko ze aba, ga kö'du mo i'dī Lawo Laka ēnī ku zi ze.

¹⁴ Dongo ze dayada zi zë maako'e henyē, 'Bu utu Wisi ēnī zi tēdī vo wa yɔɔ 'ba damöku.

¹⁵ Ēzē vīdī mati iya henyē Yēsu Wisi 'ba Wirī ra, mo alima mī radroko Wirī aba, ehe Wirī alima mī radroko mo aba.

¹⁶ Ze na bi de ze dayoɔ, doma ku lovo mati Wirī ēdī mo aba kö'du ze.

Wirī lovo ra, zë mati alimannī mī lovo, alimannī mī radroko Wirī aba, ehe Wirī alima mī radroko zë aba.

¹⁷ Lovo o'do ndo mī ze, zi ze tēdī ze na kyigo da kadra 'ba vurē, ehe datēdī ze mo aba, ga kö'du dīdī 'beze mī damöku nenyē ēdī kpa te kaa 'ba Korisito.

¹⁸ Anī tere anza dë mī lovo, lovo ma laka ore tere biya yaga. Here,

lovo o'do dë ndo mī vīdī mati ēdī na tere, ga kö'du tere ēdī zi riti kö'do.

¹⁹ Do'do lovo ga kö'du Wirī o'do lovo ze dagba.

²⁰ Ēzē diya do'do lovo Wirī, mora doyi öndu'e ēmī eti, ze vo ndondo. Kö'du vīdī ma o'do lovo öndu nī 'e dë, mati mo ongo, mo o'bo dë lovo Wirī, mati mo ongo dë ne kö'do.

²¹ Kö'du kī'dī mati Korisito i'dī zi ze ēdī nenyē, zë biya mati o'donnī lovo Wirī, mo'donnī lovo öndu nni mandere ēmī 'e kpa.

5

Da'da damöku ku

¹ Mo mati oma henyē ere, Yēsu ne Korisito ra, ēdī wisi 'ba Wirī ra, ehe mo mati o'do lovo 'Bu, o'do lovo Wisi kpa.

² Nenyē ēdī hala dayoɔ ze henyē ere, do'do lovo gisi a Wirī, ēzē do'do lovo Wirī, ehe dorō kö'du kī'dī omo kpa.

³ Kö'du lovo Wirī kö'do 'beze ēdī henyē, dorō kö'du kī'dī omo. Kö'du kī'dī omo anza dë na kyigo kö'du ze,

⁴ ga kö'du gisi 'ba Wirī biya atɔ'bo ta'da damöku ne. Da'da ze damöku nenyē tēmī gērī 'ba koma.

⁵ Ēyī ra atɔ'bo ta'da damöku? Nje vīdī mati oma henyē, Yēsu Korisito Wisi 'ba Wirī ra.

Hu kö'du dorɔ ga kö'du Yēsu Korisito

⁶ Yēsu Korisito ra ayi wini 'ba bapatisi 'bēnī aba, ehe yama 'ba koli 'bomo. Mo ayi dë nje wini aba, mora 'dō wini yama aba. Lawo Kölö Laka ayada, ga kö'du mo ēdī tīnyō.

⁷ Vo kiya ēdinnī wota:

⁸ Lawo Kölö Laka, wini, yama. Zë wota ne ayadannī biya kpa te kö'du kölö ne.

⁹ Doma ze kö'du kiya 'ba vīdī köndu, mora kö'du kiya a Wirī ēdī ndra na kyigo, mati mo iya kö'du Wisi ēnī.

¹⁰ Here zë biya mati omannī mī Wisi 'ba Wirī, ēdinnī kö'du yada nenyē aba mī di'di nni, mora zë mati omannī dë mī Wirī, o'donnī Wirī zi tēdī na vo ndondo.

¹¹ Kö'du yada ne ëdi: Wirî i'dî zi ze didî ma ñburu ñburu, ehe didî nenye ëdi Wisi ɔmo aba.

¹² Mo mati ëdi Wisi ne aba, ëdi didî nenye aba. Mo mati anza dë Wisi 'ba Wirî aba, anza dë didî aba.

Dîdî ñburu ñburu

¹³ Mëdi nenye yöru zi ye, zi ye yölo 'e ëdi 'e didî ñburu ñburu aba, ëzë oma 'e mî Wisi 'ba Wirî.

¹⁴ Dakyigo re ze komo Wirî, ga kö'du dayolo ze henye, mo owo de ze ëzë dako'jo ze ho mo kö'du wa maako'e kaa da komba 'bomo.

¹⁵ Mo owo de ze ëzë da ko'jo ze ho mo, kyere dayolo ze nenye ëdi tinyö. Dayolo kpa henye mo i'dî zi ze wa mati dako'jo kö'du mo ku nzo.

¹⁶ Èzë öndu yî mandere ëmî o'do kö'du kyënyë, mati ika zë dë zi koli, amötu zi Wirî mati aki'dî didî zi zë. Nenyë zi zë mati kö'du kyënyë ika

zë dë zi koli. Kö'du kyënyë maako ika koli. Damötu dë zi Wirî ga kö'du nani.

¹⁷ Biya wa ko'do mati eme dë, ne na kö'du kyënyë, mora ani kö'du kyënyë maako ëdi ika koli dë.

¹⁸ Dayolo ku henye, gisi a Wirî maako anza dë sesi nduwë kö'du kyënyë ko'do, ga kö'du Wisi 'ba Wirî asesi zë ne laka, ehe Satani ɔ'bo dë zi zë ko'do na kyënyë.

¹⁹ Dayolo ku henye, ze gisi 'ba Wirî ra, ehe damöku ne ëdi mî kyigo 'ba Satani.

²⁰ Dayolo ku Wisi 'ba Wirî ayi i'dî kö'du yölo ku zi ze, here zi ze yölo Wirî ma tinyö ne. Dalima mî radroko Wirî ma tinyö aba, kpa mî radroko Wisi ɔmo Yësu Korisitö aba. Nenyë Wirî tinyö ra, ehe nenye ëdi didî ma ñburu ñburu ra.

²¹ Gisi ama'e, asesi re 'e laka kazi wiri ndondo 'e.